

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

12 EYLÜL 1980
ASKERİ DARBE SÜRECİNDE
ERZİNCAN YEREL BASININA YANSIYAN
SİYASAL GELİŞMELER
(Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi ve Birlik Gazeteleri Özelinden)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MURAT YAŞAR ŞENGÜL

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Ziya KESKİN

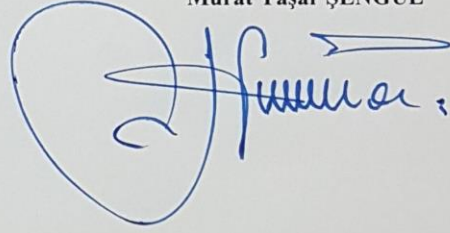
Erzincan/2020

TEZ BİLDİRİMİ

"12 Eylül 1980 Askeri Darbe Sürecinde Erzincan Yerel Basınına Yansıyan Siyasal Gelişmeler (Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi ve Birlik Gazeteleri özelinden)" isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Murat Yaşar ŞENGÜL

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Murat Yaşar ŞENGÜL'e ait 12 Eylül 1980 Askeri Darbe Sürecinde Erzincan Yerel Basınına Yansıyan Siyasal Gelişmeler (Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi ve Birlik Gazeteleri özelinden) adlı çalışma, jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalının Tarih Bilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Dr.Öğr.Üyesi Yusuf Ziya KESKİN

Jüri : Dr.Öğr.Üyesi Ahmet EDİ

Jüri : Dr.Öğr.Üyesi Songül ALŞAN

**12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBE SÜRECİNDE
ERZİNCAN YEREL BASININA YANSIYAN SİYASAL GELİŞMELER
(Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi ve Birlik Gazeteleri Özelinden)**

Murat Yaşar ŞENGÜL
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Tez, Ocak 2020
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Ziya KESKİN

ÖZET

Kamuoyu oluşturularak, sorunların ilgililere duyurulmasında ve bölgenin tanıtılmasında etkili olan yerel basın; il, ilçe veya belli bir bölgede doğmuş olsa da ulusal basının en büyük kaynağı ve dayanağı olmuştur. Yerel basın sayesinde ülke ve dünya gündeminden haberdar olduğumuz gibi, bölgenin ekonomi, sağlık, eğitim, sosyal ve özellikle siyasî özellikleri hakkında da bilgi sahibi oluruz. 1980 Askeri Darbe sürecinde her alanda yaşanan baskı, basın alanında da kendini fazlasıyla hissettirmiş; sansür, kapatma ve yasaklamalarla basın kontrol altında tutulmuştur. Bu baskı ortamından fazlasıyla etkilenen basın, tarafsızlığını yitirmiş, bir anlamda, darbecilerin yayın organı haline gelmiştir.

Bu çalışmada, 12 Eylül 1980 Askeri Darbe Sürecinin, 1980 yılında Erzincan Yerel Basınına (Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi ve Birlik Gazeteleri) siyasal yansımaları üzerinde durduk. İlk sayısı 2 Nisan 1953 Perşembe çıkarılan Öz Erzincan gazetesinin 1 Ocak 1980 - 26 Aralık 1980 tarihleri arasındaki döneme ilişkin verilerin bulunduğu 312 sayı; 25 Şubat 1974 Pazartesi çıkarılmaya başlayan Erzincan'ın Sesi gazetesinin 1 Ocak 1980 - 27 Aralık 1980 tarihleri arasındaki döneme ilişkin verilerin bulunduğu 235 sayı; 19 Mayıs 1958 Pazartesi gününden itibaren Fırat adıyla çıkarılırken, 8 Ağustos 1961 Salı'dan itibaren Birlik adıyla çıkarılan Birlik gazetesinin 1 Ocak 1980 – 30 Eylül 1980 tarihleri arasındaki döneme ilişkin verilerin bulunduğu 229 sayısı olmak üzere, toplam 776 sayı incelenmiştir. Günlük, siyasi olarak çıkarılan Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri, ekonomik zorluklar ve kâğıda yapılan zamlardan sonra 1980 Ekim ayında birleşerek,

Öz Erzincan gazetesinde yayın yapmaya başlarken, diğer 2 gazete ise haftalık çıkmaya devam etmiştir.

Bu çalışmanın amacı; basın-siyaset ilişkisinden hareketle, öncesi ve sonrasıyla 12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin, 1980 yılında Erzincan'da faaliyet gösteren Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi ve Birlik gazetelerine siyasi yansımalarını ortaya koymaktır. Bu amaçla, 12 Eylül darbe sürecinde, 1980 yılında Erzincan'da çıkarılmış olan bu 3 gazetenin, toplam 776 sayının tüm nüshaları incelenerek, birbirleriyle karşılaştırılmış, darbeden önceki 9 ve sonrasındaki 3 aylık sürecin Erzincan'a yansımaları doküman incelemesi yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 12 Eylül, Askeri darbe, Yerel basın, Kenan Evren, Erzincan.

**THE POLITICAL IMPLICATIONS OF THE 12 SEPTEMBER 1980
MILITARY COUP PROCESS TO ERZINCAN LOCAL PRESS
(Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi and Birlik Newspaper)**

Murat Yaşar ŞENGÜL
Erzincan Binali Yildirim University, Institute of Social Sciences,
Department of History
Graduate Thesis, January 2020
Thesis Supervisor: Assist Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN

ABSTRACT

The local press, which was effective in creating public opinion, publicizing the problems and publicizing the region; although it was born in a province, district or a certain region, it was the biggest source and basis of the national press. Thanks to the local press, we are aware of the country and the world agenda, as well as the economy, health, education, social and especially political characteristics of the region. The pressure experienced in every field during the 1980 military coup has made itself felt much in the field of the press, as well; the press was kept under control with censorship, closure and prohibitions. The press, which was heavily influenced by this printing environment, lost its neutrality and became the organ of the coup plotters.

In this study, the political implications of the 12 September 1980 Military Coup Process to the Erzincan Local Press (Öz Erzincan, Erzincan'ın Sesi and Birlik Newspapers) were emphasized. The first issue of Öz Erzincan, published on Thursday, April 2, 1953, contains 312 data for the period between January 1, 1980 and December 26, 1980; The issue of Erzincan'ın Sesi newspaper, which started to be published on Monday, February 25, 1974, includes 235 issues with data for the period between January 1, 1980 and December 27, 1980; While it was published with the name of Firat on Monday, May 19, 1958, which was published under the name of Birlik from 8 August 1961 Tuesday, a total of 776 issues were examined, 229 of which were included in the data for the period between January 1, 1980 and September 30, 1980 of the Birlik newspaper. Daily, politically issued Öz Erzincan,

Birlik and Erzincan'in Sesi newspapers united in October 1980 following economic difficulties and paper hikes, while the other two newspapers continued to be published weekly.

The aim of this study; on the basis of the press-politics relationship, before and after the September 12, 1980 military coup, in Erzincan, operating in Erzincan ÖZ Erzincan, Erzincan'nin Sesi and Birlik newspaper to reveal the political reflections. For this purpose, all copies of 776 issues of these three newspapers published in Erzincan in 1980 during the coup process of September 12 were examined and compared with each other, and the reflections of the 9-month period before the coup and the 3-month period thereafter to Erzincan were tried to be revealed through document analysis.

Keywords: September 12, Military coup, Local press, Kenan Evren, Erzincan.

ÖN SÖZ

Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde problemlili bir yapı arz eden asker-siyaset-sivil ilişkileri, Türkiyede’de de demokratik sürecin dönem dönem kesintiye uğramasının en önemli sebebi olmuştur. 27 Mayıs 1960 darbesiyle başlayan ve her 10 yılda bir yapılan müdahalelerle demokratik süreç kesintiye uğrarken; 27 Mayıs sonrasında 1961 Anayasası ve özellikle de 4 Ocak 1961’de kabul edilen 211 numaralı İç Hizmet Kanununun 35. maddesi¹, darbelere hukuki gerekçe oluşturmıştır. Sonuçta, Türkiye’de günümüze kadar sırasıyla 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi, 28 Şubat Post Modern Darbesi, 27 Nisan 2007 E-Muhtırası ve 15 Temmuz 2016 kalkışması yaşanmıştır.

3 Bölümden oluşan bu çalışmada; basın-siyaset ilişkisinden hareketle, öncesi ve sonrasında 12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin, 1980 yılında Erzincan’da faaliyet gösteren Öz Erzincan, Erzincan’ın Sesi ve Birlik gazetelerine siyasi yansımaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tezin hazırlanmasında inceleme ve araştırma eserlerinin yanı sıra, Ankara Milli Kütüphane, Erzincan İl Halk Kütüphanesi, Erzincan Valiliği Kütüphanesi ve arşivi ile Resmi Gazeteden yararlanılmıştır.

1980 yılında Erzincan’da yayın hayatında olan Öz Erzincan, Erzincan’ın Sesi ve Birlik gazetelerinin taraması ve tasnifi yapılarak çalışmanın temel kaynakları oluşturulmuştur.

Bu süreçte benden yardımlarını esirgemeyen, bilimsel katkıları ile bana rehberlik eden danışmanım saygıdeğer hocam Dr.Öğr.Üyesi Yusuf Ziya KESKİN’e, Tarih Bölüm Başkanı Prof.Dr. Abdülkadir GÜL’e, Tarih Bölümünde bulunan diğer hocalarıma, Doç.Dr. M.Abdullah ARSLAN’a, Araştırma Görevlisi Bilal KAYAOĞLU’na ve sevgili aileme en içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Murat Yaşar ŞENGÜL

¹ RG.09.01.1961/10702(MG1).

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABULTUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
ÖN SÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR.....	XII
TABLO LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

I. TÜRKİYE’DE YAŞANAN ASKERİ MÜDAHALELER	2
I.1. DARBE	2
I.1.1. Hükümet Darbesi.....	2
I.1.2. Askerî Darbe	2
I.1.3. Muhtıra.....	3
I.2. 1960 DARBESİ (27 MAYIS 1960)	3
I.3. 1971 MUHTIRASI (12 MART 1971)	7
I.4. 1973-1980 ARASINDA TÜRKİYE’DE KURULAN HÜKÜMETLER	8
I.4.1. 1973 Genel Seçimleri.....	8
I.4.1.1. Birinci Ecevit Hükümeti (CHP-MSP Koalisyonu).....	9
I.4.1.1.1. Kıbrıs Barış Harekâtı	9
I.4.1.2. Sadi Irmak Hükümeti	10
I.4.1.3. Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti	10
I.4.1.4. İkinci Ecevit Hükümeti, 1977 Seçimleri ve İkinci Milliyetçi Cephe Hükümeti	10
I.4.1.5. Üçüncü Ecevit Hükümeti	11

I.4.1.6. Üçüncü Milliyetçi Cephe Hükümeti.....	11
I.5. 1977 SEÇİMLERİNDE ERZİNCAN YAŞANAN SİYASAL OLAYLAR ...	11
I.6. 12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBESİ.....	20
I.6.1. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi Öncesi.....	20
I.6.2. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi	22
I.6.2.1. Darbe “Olgunlaştırılıyor”	23
I.6.2.2. Darbe	25
I.6.3. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi Süreci	27
I.6.3.1. "Asmayalım da Besleyelim mi?"	28
I.6.3.2. Milyonların Hayatı Etkilendi.....	29
I.6.4. İç ve Dış Kamuoyunun Tepkileri	32
I.6.5. 12 Eylül Askeri Darbesinde Basının Demokrasi İle İmtihanı	37

II.BÖLÜM

II. ERZİNCAN YEREL BASINI	40
II.1. Yeni Erzincan (1942).....	42
II.2. Demokrat Erzincan (1952).....	43
II.3. Yeşil Eğin Gazetesi (1952)	43
II.4. Öz Erzincan Gazetesi (1953)	44
II.5. Halkın Sesi (1953)	45
II.6. Demokrat İliç (1954).....	45
II.7. Öz Demokrat (1955)	46
II.8. Kazankaya Gazetesi (1955)	46
II.9. Çayırılının Sesi (1955)	46
II.10. Fırat Gazetesi (1958).....	47
II.11. Ilıcın Sesi (1960).....	47
II.12. Hür Erzincan (1960).....	47
II.13. Birlik Gazetesi (1961).....	47

II.14. Coşkun Fırat Gazetesi (1962)	49
II.15. Köşebaşı Gazetesi (1967).....	49
II.16. Yeni Gurbet (1971)	49
II.17. Erzincan'ın Sesi (1974)	49
II.18. Belediye Hizmet (1980)	50
II.19. Doğu Gazetesi (1981)	50

III. BÖLÜM

III. 12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBE SÜRECİNDE ERZİNCAN YEREL BASININA YANSIYAN SİYASAL GELİŞMELER.....	51
III.1. SİYASİ GELİŞMELER.....	51
III.1.1. Ocak	51
III.1.2. Şubat	65
III.1.3. Mart.....	77
III.1.4. Nisan	89
III.1.5. Mayıs	96
III.1.6. Haziran.....	104
III.1.7. Temmuz	117
III.1.8. Ağustos	126
III.1.9. Eylül.....	136
III.1.10. Ekim.....	175
III.1.11. Kasım	189
III.1.12. Aralık	200
SONUÇ	206
KAYNAKÇA	219
EKLER	227
Ek 1: Öz Erzincan, 3 Ocak 1980.....	227
Ek 2: Birlik, 29 Ocak 1980	228

Ek 3: Birlik, 18 Şubat 1980	229
Ek 4: Birlik, 19 Şubat 1980	230
Ek 5: Erzincan'ın Sesi, 8 Nisan 1980	231
Ek 6: Birlik, 18 Nisan 1980	232
Ek 7: Öz Erzincan, 16 Mayıs 1980	233
Ek 8: Birlik, 27 Mayıs 1980.....	234
Ek 9: Erzincan'ın Sesi, 27 Mayıs 1980.....	235
Ek 10: Birlik, 29 Mayıs 1980.....	236
Ek 11: Birlik, 5 Haziran 1980	237
Ek 12: Erzincan'ın Sesi, 5 Haziran 1980	238
Ek 13: Öz Erzincan, 7 Haziran 1980	239
Ek 14: Öz Erzincan, 18 Haziran 1980	240
Ek 15: Erzincan'ın Sesi, 20 Haziran 1980	241
Ek 16: Öz Erzincan, 25 Haziran 1980	242
Ek 17: Öz Erzincan, 17 Temmuz 1980.....	243
Ek 18: Öz Erzincan, 31 Temmuz 1980.....	244
Ek 19: Öz Erzincan, 6 Eylül 1980	245
Ek 20: Öz Erzincan, 9 Eylül 1980	246
Ek 21: Erzincan'ın Sesi, 15 Eylül 1980	247
Ek 22: Öz Erzincan, 13 Eylül 1980	248
Ek 23: Birlik, 16 Eylül 1980	249
Ek 24: Öz Erzincan, 17 Eylül 1980	250
Ek 25: Öz Erzincan, 20 Eylül 1980	251
Ek 26: Birlik, 22 Eylül 1980	252
Ek 27: Öz Erzincan, 22 Eylül 1980	253
Ek 28: Erzincan'ın Sesi, 23 Eylül 1980.....	254

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AP	: Adalet Partisi
c.	: Cilt
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DİSK	:Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
IMF	: (International Money Fon) Uluslararası Para Fonu
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
MC	: Milliyetçi Cephe
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MSP	: Milli Selamet Partisi
MGK	: Milli Güvenlik Konseyi
MİSK	: Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu
NATO	: (North Atlantic Treaty Organization) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TOBB	: Türkiye Odalar Borsalar Birliği
TL	:Türk Lirası
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri

TABLO LİSTESİ

No	Tablolar	Sayfa No
Tablo 1	1950-1977 Yılları Arası, Erzincan Seçim Çevresine Göre Milletvekili Seçimi Sonuçları	19
Tablo 2	Eylemci Grupların 12 Eylül 1980 Öncesi ve Sonrası Devrelerde Gerçekleştirilen Olayların Genel Toplama Oranı	30
Tablo 3	Eylem türlerine göre 12 Eylül 1980 öncesi ve sonrasında meydana gelen olayların genel toplama oranı	30
Tablo 4	12 Eylül Öncesi ve Sonrası Dönemlerde Verilen Ölü Sayısı ve Oranları	31
Tablo 5	Haklarında Yasal İşlem Yapılan Parlamenter, Avukat, Gazeteci, Sendikacı ve Dernek Mensupları (12 Eylül 1982 itibarıyla)	31

GİRİŞ

Gelişmekte olan veya da demokrasisi gelişmemiş toplumların, ortak probleminden biri asker-siyaset ilişkileridir. Bu gibi ülkelerde yönetim biçimi konusunda bir mutabakat sağlanamamasından dolayı devlet yönetimi sarsıntılı bir görünüm arz etmiştir.

Türkiye, çok partili hayata geçtikten sonra, asker-siyaset ilişkisinde çok sarsıntılı dönemler geçirmiştir. 1960 Darbesinden sonra, hemen her 10 yılda bir askeri müdahale olmuş, sonuçta ülke yeni çatışma ortamlarına sürüklenmiştir. Yönetimin kontrolünü, her zaman elde tutmaya çalışan askerler, darbe sonrasında yaptıkları anayasalar ve oluşturdukları kurumlarla vesayetlerini devam ettirmeyi planlanmışlardır.

Bu darbelerden biri olan, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi, Türkiye’de kalıcı izler bırakmış ve çok sayıda kişinin canına mal olmuştur. Türkiye’de de 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 tarihli müdahalelerle demokrasi çeşitli sürelerle askıya alınmış, son olarak da 15 Temmuz 2016 darbe girişimiyle de demokrasi askıya alınmaya çalışılmıştır. .

Çalışmada, o dönemin siyasi anlayışı Türkiye’de genelinde incelenirken; 12 Eylül 1980 Darbe sürecinin değerlendirmesi 1980 yılı temel alınarak Erzincan özelinde yapılacaktır.

Çalışmanın Birinci Bölümü, “*Türkiye’de Yaşanan Askeri Müdahaleler*” üst başlığından sonra, Darbe, Hükümet Darbesi, Askeri Darbe, Muhtıra, 1960 Darbesi, 1971 Muhtırası, 1977 Seçimlerinde Erzincan Yaşanan Siyasal Olaylar, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi, İç ve Dış Kamuoyunun Tepkileri, 12 Eylül Askeri Darbesinde Basının Demokrasi ile İmtihanı; İkinci Bölümü, “*Erzincan Yerel Basını*” ana başlığından sonra, ilk çıkan dergi, ilk kurulan matbaa ve 1980 Darbesine kadar Erzincan’da çıkarılan gazeteler; Üçüncü Bölümü ise, “*12 Eylül 1980 Askeri Darbe Sürecinde Erzincan Yerel Basınına (Öz Erzincan, Erzincan’ın Sesi ve Birlik Gazeteleri) Yansıyan Siyasi Gelişmeler*” ana başlığından sonra, darbe öncesinde 9, darbe sonrasındaki 3 aylık dönemi kapsayan içeriklerden oluşmaktadır.

I. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YAŞANAN ASKERİ MÜDAHALELER

12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBESİ

I.1. DARBE

Darbe, siyaset biliminde “bir ülkede baskı kurarak, zor kullanılarak hükümeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi”² anlamına gelirken; sözlükte ise “musibet ve bela”³ anlamlarına gelmektedir.

I.1.1. Hükümet Darbesi

İktidarın hukukî ve yasal olamayan biçimde güç kullanılarak yönetenimden uzaklaştırılmasıdır. Devletin resmî kurumları tarafından demokratik olmayan şekillerde yönetimin ele geçirilmesidir. Tarih boyunca Türkiye’de hükümet darbesini TSK gerçekleştirmiştir.⁴

I.1.2. Askerî Darbe

“Anayasal kaidelere bağlanmış güç kullanma yetkisinin, askeri bürokrasi hiyerarşisi içinde veya dışında kalan bir grup tarafından gasp edilerek kullanılması”⁵ veya da “askerin yönetime el koymasındır.” şeklinde tanımlanmıştır. Ülkelerin gerilemesindeki başlıca sebep, demokrasiye el koymaktır.⁶

Darbeciler genellikle ordunun yapacakları eyleme karşı tarafsız kalmasını fırsat bilerek iktidarı ele geçirerek, lideri devirir; radyo, TV gibi iletişim kanallarını işgal

² <http://www.tdk.gov.tr> (02.08.2019).

³ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2004, s.166.

⁴ Elif Aktaş, *12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ve Tarih Öğretimine Etkileri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2011, s.10.

⁵ Cengiz Sunay, *Türk Siyasetinde Sivil-Asker İlişkileri 27 Mayıs-12 Mart-12 Eylül ve Sonrası*, Orion Kitabevi, Ankara 2010, s.2.

⁶ <https://www.aksam.com.tr/siyaset/asker-c3r-darbe-nedir-turkiyede-darbe-mi-oldu-haber-533438> (02.08.2019)

ederek hükümet daireleri üzerinde otorite kurar; elektrik santralleri gibi temel altyapı tesislerini ve birçok kurumu kontrol altına alır.⁷

I.1.3. Muhtıra

Sözlükte, ‘*Herhangi bir şeyi hatırlatmak, uyarmak amacıyla yazılan yazı*’⁸; siyasi literatürde ise, *herhangi siyasi bir konuda bir kişi veya kişilerce, bir başka kişi veya kişilerin uyarılması* şeklindedir. Bu durum daha çok askeri kesimin mevcut hükümeti uyarmasıyla gerçekleşmiştir. Türkiye tarihindeki ilk muhtıra ise 12 Mart 1971 muhtırasıdır. Daha sonra sırasıyla 27 Aralık 1979, 28 Şubat 1997, 27 Nisan 2007 muhtıraları yaşanmıştır.

Muhtıra ile darbenin arasındaki en büyük fark; muhtırada bir uyarı, hükümete bir düzeltme şansı verilirken; darbe, Türk Silahlı Kuvvetleri’nin yönetime el koymasındır ve çok daha ciddi sonuçlar doğurur.⁹

I.2. 1960 DARBESİ (27 MAYIS 1960)

Türkiye’de Demokrat Parti’nin 7 Ocak 1946’da kurulmasıyla birlikte çok partili demokrasi sınavı da başlamış oldu. Türkiye’deki kalkınma hamlesini köylere kadar götüren ilk hükümet olan Demokrat Parti’nin gittikçe güçlendiğini gören CHP, 1947 yılında yapılması planlanan seçimleri, Demokrat Parti’nin kuruluşundan 6 ay sonra, 21 Temmuz 1946’da yapmak zorunda kalmıştır. Demokratik olmaya koşullarda yapılan 1946 seçimleri, halkın tercihlerini yansıtmıyordu. DP, 1950 seçimleriyle birlikte iktidara geldi ve Türkiye’de büyük bir kalkınma hareketi başladı. Demokrat Parti, 1957 seçimlerinden sonra yasama çalışmalarında çok şiddetli bir muhalefetle karşı karşıya kaldı. Seçimler çok gergin bir havada geçti. Demokrat Parti, 610 milletvekilinin 424’ünü alarak tekrar iktidar oldu. Sonuçta Demokrat Parti’nin ekonomi politikaları, çalışma arzusu, dinamik ruhu toplum hayatında bir çığır açtığı malumdur. Yapılan yatırımlar, yeni yollar, tarımda

⁷<https://www.yeniakit.com.tr/haber/darbe-nedir-hangi-ulkeler-darbe-yasamistir-234503.html> (02.08.2019).

⁸ <http://www.tdk.gov.tr> (11.08.2019).

⁹ <https://www.hukukcukafasi.com/muhtiraveturkiyedekimuhtiralar/> (03.08.2019).

makineleşme sonrasında her alanda refah ulaşma olanağı, hayal olmaktan çıkmış, her neslin sahip olabileceği bir gerçek olmuştur.¹⁰

Çok Partili hayata geçişten rahatsız olanlar; kendi içlerinde gruplar oluşturmuş, zaman zaman da kendi içlerinde birbirine düşmüş, rahatsızlıklarını arttırmışlar, ülkeyi de huzursuz etmeye başlamıştır. Böylece ortam her türlü hukuksuzluğun uygulanabildiği duruma gelmiş, darbe olgunlaştırılmıştır. Basın, iki öğrencinin öldürülmesini abartmış, açlık-sefalet naraları atmıştır. “Ordu Göreve” naralarına, ordu içinden bazı isimler bu seslenişlere cevap vermiştir. Dayatılan son, vuku bulmuştur; vakit darbe vaktidir.¹¹

Milli Birlik Komitesi tarafından hazırlanan, Alparslan Türkeş tarafından TRT Radyosu’nda okunan darbe bildirisi:

“Sevgili Vatandaşlar,

Bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran ve son müessif hadiseler dolayısıyla kardeş kavgasına meydan vermemek maksadıyla Türk Silahlı Kuvvetleri, memleketin idaresini ele almıştır.

Bu harekâta Silahlı Kuvvetlerimiz; partileri içine düştükleri uzlaşmaz durumdan kurtarmak ve partiler üstü tarafsız bir idarenin nezaret ve hakemliği altında, en kısa zamanda adil ve serbest seçimler yaptırarak idareyi, hangi tarafa mensup olursa olsun, seçimi kazananlara devir ve teslim etmek üzere girişmiş bulunmaktadır. Girişilmiş olan bu teşebbüs, hiçbir şahsa veya zümreye karşı değildir. İdaremiz, hiç kimse hakkında şahsiyata müteallik tecavüzkâr bir fiile müsaade etmeyeceği gibi, edilmesine de asla müsamaha etmeyecektir. Kim olursa olsun ve hangi partiye mensup bulunursa bulunsun, her vatandaş; kanunlar ve hukuk prensipleri esaslarına göre muamele görecektir. Bütün vatandaşların, partilerin üstünde aynı milletin, aynı soydan gelmiş evlatları olduklarını hatırlayarak ve kin gütmekten birbirlerine karşı hürmetle ve anlayışla muamele etmeleri, ıstıraplarımızın dinmesi ve milli varlığımızın selameti için zaruri görülmektedir. Kabineye mensup

¹⁰ Kemal H. Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, Timaş Yayınları, 8.bs., İstanbul 2017, s.485-507

¹¹http://www.derindusunce.org/wp-content/uploads/2010/10/kendi_ulkisini_igal_edan_ordu.pdf, (13.04.2019).

şahsiyetlerin, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne sığınmalarını rica ederiz. Şahsi emniyetleri kanunun teminatı altındadır.

Müttefiklerimize, komşularımıza ve bütün dünyaya hitap ediyoruz: Gayemiz, Birleşmiş Milletler Anayasası'na ve insan hakları prensiplerine tamamen riayettir. Büyük Atatürk'ün 'Yurtta sulh, cihanda sulh' prensibi bayrağımızdır. Bütün ittifaklarımıza ve taahhütlerimize sadıkız. NATO ve CENTO'ya inanıyoruz ve bağlıyız.

Tekrar ediyorum: Düşüncemiz 'Yurtta sulh, cihanda sulh'tur. Türkiye dâhilindeki bütün garnizonlardaki garnizon komutanları o yerin mülki ve askeri idaresine el koyacaklar ve vatandaşların her hususta emniyetini sağlayacaklardır.”

Milli Birlik Komitesi¹²

27 Mayıs Darbesi'ni gerçekleştiren ordu, sözde özgürlük ve demokrasiyi getirmek, anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlara son vermek amacıyla 27 Mayıs sabahı, ülke yönetimine demokratik olmayan yollardan el koymuştur.¹³

Ali Fuat Başgil 27 Mayıs sabahını şöyle anlatmaktadır:

” 26/27 Mayıs gecesi, her türlü tertibat yerli yerince alınmıştı. Plan gereğince önce PTT ve Ankara Radyosunu ve sonra da tespit edilen diğer yerleri ele geçirmek için sabah saat 04.00'da tam teçhizatlı ve elleri silahlı Harp Okulu talebeleri, uykuya dalmış şehre indiler. Yalnız PTT'nin işgali bir kişinin ölümüne mal oldu. Bilinçli patlayan silah sesleri durumu halka bildirmenin bir yöntemi idi. Çok kısa bir süre içinde (1,5 saat) bütün kilit noktaları işgal edilmişti. Önce hükümet üyeleri, sonra bütün milletvekilleri derhal Harp Okulu'na sevk edildiler. Bu arada Ankara Radyosu, iktidarın silahlı kuvvetler tarafından ele geçirildiğini ilan ediyordu.

Cumhurbaşkanı kendisine silah doğrultanlarca Köşk'ten sürüklenircesine çıkartılarak tutuklandı.

¹² Yılmaz Öztuna, Ayvaz Gökdemir, *Türkiye'de Askeri Müdahaleler*, Tercüman Tesisleri, İstanbul 1987, s.37-38.

¹³ Çetin Yetkin. *Türkiye'de Askeri Darbeler ve Amerika*, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa_i Hukuk Yayınları, Antalya 2006, s.84.

Tüm bunlar gerçekleşirken, Menderes Eskişehir’deydi. Durumu haber alır almaz Konya’ya geçmek üzere Kütahya’ya hareket etti. Kütahya Vilayet Konağına geldikten sonra burada tutuklanarak Ankara’ya götürüldü.” (Ali Fuat Başgil 27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri)¹⁴

Cumhuriyet tarihinde ilk askeri darbe olarak kayıtlara geçen 1960 Darbesi, gerek yarattığı toplumsal travma ve gerekse de darbelere giden yolda başlangıç fişeği olması nedeniyle önemli bir olay olarak karşımızda durmaktadır. Türkiye 27 Mayıs sabahına Kurmay Albay Alparslan Türkeş'in radyodan darbe bildirisini okuyan sesiyle uyanmıştır. Darbe, çoğunluğu albaylardan oluşan bir cunta tarafından, emir komuta zinciri dışında gerçekleştirilmiştir.¹⁵ 38 subayın oluşturduğu MBK, ülke yönetimine el koymuş, anayasayı ve meclisi feshetmiş, her türlü siyasi faaliyeti durdurmuş, Cumhurbaşkanı Bayar, Başbakan Menderes başta olmak üzere birçok DP’liyi tutuklamıştır.¹⁶

Cemal Gürsel ve İsmet İnönü’nün itirazlarına rağmen, 1961 Eylül ayında Yassıada Mahkemesi’nin verdiği ölüm cezalarının uygulanmasında ısrarlı davranan Milli Birlik Komitesi, Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Zorlu ve Maliye Bakanı Polatkan’ın idam edilmelerinde etkin rol oynamıştır.¹⁷ Ordunun, DP politikalarından rahatsızlık duyması, muhalif basının iktidara karşı pek de aslı olmayan yayımlar yapması ve Menderes'in ağır sanayi hamlesi yapmak adına rotayı Amerika Birleşik Devletleri’nden SSCB’ye çevirmesi darbeyi hızlandırmıştır.¹⁸ Cemal Gürsel, MBK başkanı olmuştur. Bu darbenin, diğer askeri darbelere farkı, emir komuta zinciri içinde yapılmamasıdır. Bunun en büyük göstergesi Genel Kurmay Başkanı Rüştü Erdelhan’un da tutuklanmasıdır.¹⁹

14 http://www.derindusunce.org/wp-content/uploads/2010/10/kendi_ulkisini_isgal_eden_ordu.pdf, (13.04.2019).

15 <http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> (02.08.2019).

16 Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecince Türkiye (1945-1980)*, Hil Yayın, İstanbul 2007, s.60.

17 Hikmet Özdemir, “1960-1980 Dönemi”, *Türkler Ansiklopedisi*, XVII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.16.

18 <http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> (02.08.2019)

19 Hikmet Özdemir, *Siyasal Tarih (1960-1980) Türkiye Tarihi*, C.4, Ankara 2007, s.192; Feroz Ahmad, *Modern Türkiye’nin Oluşumu*, İstanbul 1988, s.173

1960 Askeri Darbesi, sosyal ve siyasi gelişmelere ön ayak olsa da, yukarıdan gelen bir emir sonucu, halkın iradesini yok sayan bir tutumla gerçekleştirildiği için amacına ulaşamamıştır.²⁰ Türkiye’de demokrasi kültür ve pratiğinin olgunlaşmamış olması kadar; ekonomik, siyasal ve sosyal hayatta yaşanan krizler ve bu krizlere siyasilerin çözüm üretmekte zorlanması, ordunun siyasete müdahale şartlarını olgunlaştırmış, toplumun kurtarıcı beklentilerini artırmıştır. Sonuçta demokratik süreç, 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren hemen hemen her on yılda bir kesintiye uğramıştır. Devlet yönetimi algısının, 1946’dan itibaren değişmeye başlaması sonucu, geleneksel devlet anlayışına dönüşüm hızlanmıştır. Yaşanan bu değişim, siyasetin kurumsallaşmasını engellemiş, darbe geleneğinin başlamasına sebep olmuştur.²¹

1.3. 1971 MUHTIRASI (12 MART 1971)

Tek başına iktidarda olan AP’nin, Demokrat Parti yasaklılarının siyasi haklarının tekrar verilmesine dair Af Tasarısı’nı gündeme taşımaya, orduyu yeniden harekete geçirmiştir. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç ve Kuvvet Komutanlarının imzası bulunan 12 Mart tarihli muhtıra metni, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’a verilmiştir. Metinde giderek artan öğrenci olaylarına, sendikaların sürekli yaptığı gösterilere, ekonomik sıkıntılara ve hükümetin bu krizleri çözmemesi durumunda TSK’nın yönetime el koyacağı uyarısı yapılmıştır. Cumhuriyet tarihinde emir-komuta kademesinde gerçekleştirilen ilk darbe girişimi olarak kayıtlara geçen bu olaydan 1 gün sonra Başbakan Süleyman Demirel görevinden istifa etmiştir. 1971 Muhtırası, Cumhuriyet tarihinde emir-komuta zincirinde gerçekleştirilen ilk darbe girişimi olarak kayıtlara geçmiştir.²²

²⁰ Kemal H.Karpat, *Kısa Türkiye Tarihi* (1800-2012), Timaş Yayınları, 8.bs., İstanbul 2019, s.210

²¹ Yusuf Ziya Keskin, *27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ve 12 Mart 1971 Muhtırası’nın Türk Devlet Teşkilatı İle Siyaset Hayatına Etkileri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2011 s.64

²² <http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> (02.08.2019).

Yaşanan olumsuz gelişmelerden hükümetin ve Meclislerin sorumlu tutulduğu 12 Mart Muhtırasında, 27 Mayıs'ın aksine, ordu yönetimi doğrudan ele geçirmeden yeni bir hükümetin kurulmasını istemiştir.²³

12 Mart Muhtırası, 27 Mayıs'tan sonra demokrasiye vurulan ikinci darbedir. 12 Mart darbesiyle yarı-askeri diktatörlük rejimi kurulmuştur. Toplumsal alandaki şiddeti önlemek amaçlanmışsa da şiddet ortamı daha artmıştır. Yönetim, sendikalara ve devrimci harekete karşı açık bir savaş vermiştir.²⁴

1.4. 1973-1980 ARASINDA TÜRKİYE'DE KURULAN HÜKÜMETLER

Hükümet bunalımlarının yaşandığı 7 yıllık sivil siyaset dönemi, 12 Eylül 1980 Darbesi öncesinde, Türkiye'nin siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan en zor yılları olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde 7 hükümet kurulmuştur.

- 1- Birinci Ecevit Hükümeti: 26 Ocak-17 Kasım 1974
- 2- Sadi Irmak Hükümeti: 17 Kasım 1974-31 Mart 1975
- 3- Birinci M.C. Hükümeti: 31 Mart 1975-21 Haziran 1977
- 4- İkinci Ecevit Hükümeti: 21 Haziran-21 Temmuz 1977
- 5- İkinci M.C. Hükümeti: 21 Temmuz 1977-5 Ocak 1978
- 6- Üçüncü Ecevit Hükümeti: 5 Ocak 1978-12 Kasım 1979
- 7- Üçüncü M.C. Hükümeti: 12 Kasım 1979-12 Eylül 1980²⁵

1.4.1. 1973 Genel Seçimleri

12 Mart Askeri Müdahalesinden sonra 14 Ekim 1973'te yapılan seçimlerde bütün siyasi partiler en yüksek oyu almak için mücadele etmiştir. Ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik açılardan sıkıntılı olduğu dönemde,²⁶ seçimleri Adalet Partisinin kazanacağı düşünülürken, sağ seçmen oylarının bölünmesinden dolayı, 450

²³ Emre Kongar, *21. Yüzyılda Türkiye*, Remzi Yayınevi, İstanbul 1998, s.170.

²⁴ Merve Demiriz, *Askeri Darbeler ve Türk Dış Politikası*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011, s.83.

²⁵ Gamze Budak, *Osmanlı'dan 12 Eylül'e Ordu-Siyaset İlişkisi ve Türk Basınında 12 Eylül 1980 Darbesi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2017, s.31.

²⁶ Aktaş, s.75.

milletvekilinin 185'ini kazanan CHP birinci parti olmuştur. Seçim sonucunda oluşan tablo koalisyon hükümeti formülünü zorunlu kılmıştır. Ancak sağ partilerden hiçbiri CHP ile koalisyon kurarak, diğer partilere propaganda malzemesi vermek istememiştir.²⁷ Yeni hükümetin kurulabilmesi için 226 milletvekiline ihtiyaç duyulmuştur. Sorunların çözümü, sağ-sol arasındaki kamplaşmanın sona ermesi için ordu ve sermaye çevreleri CHP-AP koalisyonunu istemişlerdir. İki liderin seçim politikalarını birbirlerine rekabet üzerine kurmalarından dolayı, AP-CHP arasındaki koalisyon zor görülmüştür.²⁸

I.4.1.1. Birinci Ecevit Hükümeti (CHP-MSP Koalisyonu)

Tartışma ve belirsizliklerden dolayı 4 aylık hükümet krizinden sonra CHP-MSP koalisyonu gündeme gelmiştir. Karşılıklı tartışmaların yaşandığı bu ortamda 26 Ocak 1974 tarihinde CHP-MSP koalisyonu kurulmuştur.²⁹ Bir tarafta laikliği savunan CHP, diğer tarafta İslami değerleri ön plana alan MSP koalisyonu, iki parti açısından başlangıçta kazançlı başlasa da uzun ömürlü olmamıştır.³⁰

I.4.1.1.1. Kıbrıs Barış Harekâtı

Kıbrıs Meselesi CHP-MSP koalisyonu dönemindeki en ciddi problemlerden biri olmuştur. Rumların 21 Aralık 1963 Kanlı Noel olayıyla başlayan soykırımları, 1974 Kıbrıs Harekâtına kadar sürmüştür. 20-22 Temmuz 1974 harekâtından sonra, 14-16 Ağustos 1974 Harekâtlarıyla birlikte Türk ordusu Kıbrıs'ta kontrolü ele geçirmiştir. Bu başarı koalisyonun sonunu getirmiştir.³¹ Öyle ki Koalisyonda var olan çatlak, kazanılan bu başarı sonrasında Ecevit'in "Kıbrıs Fatihi" olarak görülmeye başlamasıyla birlikte daha da artmıştır.³² Ecevit'in 13 Eylül 1974'te İskandinav ülkelerine yapacağı resmi ziyaret öncesinde yerine vekâlet etme yetkisini

²⁷ Refik Turan, Mustafa Safran ve ark. *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi*, Okutman Yayıncılık, Ankara 2011, s.345.

²⁸ Davut Dursun, *12 Eylül Darbesi Hatıralar, Gözlemler, Düşünceler*, Şehir Yayınları, İstanbul 2005, s.28.

²⁹ Dilek Kırkpınar, "12 Eylül Askeri Darbesi'nin Gençliğin Üzerindeki Etkileri", Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009, s.38.

³⁰ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.346-347.

³¹ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.347-350.

³² M. Ali Birand, *12 Eylül Saat 04.00*, Karacan Yayınları, İstanbul 1984. s.44.

Erbakan'a vermemesi de koalisyonun dağılmasına neden olmuştur.³³ Kıbrıs Harekâtının başarısı, iki parti arasında paylaşılamaması ve Ecevit'in bu başarıyı fırsata çevirme düşüncesi sonrası Bülent Ecevit'in istifasıyla koalisyon son bulmuştur.

I.4.1.2. Sadi Irmak Hükümeti

Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından 17 Kasım 1974'te Ecevit'in yerine başbakanlığa atanan ve hükümeti kurmakla görevlendirilen kontenjan senatörü Prof. Dr. Sadi Irmak'ın kurduğu hükümet, 29 Kasım 1974'te yapılan güven oylamasında 17 oy almasına rağmen, 31 Mart 1975 tarihine kadar parlamento desteği olmadan ülkeyi 7 ay yönetmek zorunda kalmıştır.³⁴

I.4.1.3. Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti

Milliyetçi Cephe (MC) olarak kendilerini tanıtan bu hükümet, Demirel'in başkanlığında 31 Mart 1975'te oluşturulan AP, MSP, MHP, CGP ve Bağımsızlar Ortak Hükümeti, 12 Nisan 1975'te 218'e karşı 222 güvenoyu alarak görevine başlamıştır. 16 AP'li, 8 MSP'li, 4 CGP'li ve 2 MHP'li bakandan meydana gelen I. Milliyetçi Cephe Hükümeti, 70'li yılların en uzun ömürlü hükümeti olarak ülkeyi 5 Haziran 1977 genel seçimlerine kadar yönetmiştir. AP'nin diğer partileri kendi bayrağı altında toplayarak, onların kendisine olan muhalefetini azaltmış, güçlenen sola karşı bir cephe oluşturarak büyük bir prestij kazanmıştır.³⁵

I.4.1.4. İkinci Ecevit Hükümeti, 1977 Seçimleri ve İkinci Milliyetçi Cephe Hükümeti

İçeride 1976 yılından itibaren yaşanan iç savaş ortamı ek olarak, dışarıda yaşanan enerji ve petrol krizinin etkileri, Türkiye'yi gittikçe bir çıkmaza sürüklemiştir. Demirel, hükümet ortaklarının itirazlarına rağmen Ekim 1977'de yapılacak seçimleri, 5 Haziran'da yaparak, erken seçime gidilmesini sağlamıştır.³⁶ Ancak seçim öncesi yaşanan 1 Mayıs olayları, Milliyetçi Cephe Hükümetine olan

³³ Kırkpınar, s.41.

³⁴ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.350-351; Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye*, (çev. Ahmet Fethi), Hil Yayınları, İstanbul 1994, s.165.

³⁵ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.350; Budak, s.31.

³⁶ Aktaş, s.118.

güveni iyice sarsmıştır. Katılım oranının %72 olduğu seçim sonuçlarına göre; CHP 213 milletvekili kazanırken, AP 189, MSP 24, MHP 16, CGP 3, DP 1, Bağımsız adaylar ise 4 milletvekili kazanmıştır. Seçim sonuçlarına göre MHP oylarını artırırken, MSP'nin oylarında düşme oldu. Ecevit'in başkanlığındaki azınlık hükümetinin güvenoyu alamaması üzerine, hükümeti kurma görevi Demirel'e verilmiş ve kendi ifadeleriyle “*Üçlü Koalisyon*” kamuoyundaki ismi ile *II. MC Hükümeti* AP-MSP ve MHP ortaklığıyla 219 red oyuna karşılık, 229 oyla güvenoyu alarak 21 Temmuz 1977'de kurulmuştur. II. MC Hükümetinin siyasi ömrü uzun olamamış ve Bülent Ecevit'in gensoru önergesiyle Aralık 1977'de yıkılmıştır.³⁷

I.4.1.5. Üçüncü Ecevit Hükümeti

Gerekçesi kamuoyunca bir türlü açıklanmayan AP'den istifa eden 11 milletvekilinin desteğiyle 5 Ocak 1978'de kurulan Üçüncü Ecevit Hükümeti, 229 oyla meclisten güvenoyu almıştır. 1978 ile birlikte artış gösteren anarşik olaylar nedeniyle Ecevit Hükümetini zor günler beklemiştir. 14 Ekim 1979 Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinden ağır yenilgi alan Ecevit istifa etmiştir.³⁸

I.4.1.6. Üçüncü Milliyetçi Cephe Hükümeti

Askerlerin ve kamuoyunun CHP-AP koalisyonu istemelerine rağmen,³⁹ Demirel sağ partilerin ve MHP'nin desteği ile 12 Kasım'da bir azınlık hükümeti kurmuştur. İçeride anarşi ve terör olayları gündemin birinci sırasında yer alırken, dışarı da ise enerji krizi ve iki kutuplu bir dünya düzeni Demirel Hükümetine zor bir dönem yaşattır. Demirel'in başkanlığında kurulan Üçüncü Milliyetçi Cephe Hükümeti 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle sona ermiştir.

I.5. 1977 SEÇİMLERİNDE ERZİNCAN YAŞANAN SİYASAL OLAYLAR

1980 Askeri Darbesi öncesinde, 1 Mayıs olaylarının gölgesinde yapılan 5 Haziran 1977 Seçimleri, ülke genelinde olduğu gibi Erzincan'da da gergin bir

³⁷ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.351-352; Budak, s.35-36.

³⁸ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.352; Budak, s.37.

³⁹ Aktaş, s.131.

ortamda yapılmıştır. Siyasilere yapılan saldırılar ve siyasilerin birbirini suçlayıcı ifadeleri seçimlere damgasını vurmuştur.⁴⁰

AP ve CHP'deki vetolar tepki yaratmış, vetolar dolayısı ile başlayan bunalım yoğunlaşmıştır. Erzincan'da Sadık Perinçek'in Genel Merkezce veto edilmesi, Adalet Partisinde bunalımın yoğunlaşmasına sebep olmuş, seçmenler, Genel Merkezin tutumu karşısında şaşırılmışlardır. Esasen MHP ve MSP'nin Adalet Partisi'ne ait oyları böleceği endişesinde olan seçmenler arasında daha yoğun bir bunalımın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.⁴¹ Bunun üzerine partisinden istifa eden Erzincan AP milletvekili Sadık Perinçek bağımsız olarak seçime katılacağı belirtilmiştir. Merkez ve Kazalarda seçilme şansının çok fazla olduğu bilinen Sadık Perinçek'in bağımsız aday olarak seçime katılacağı, diğer adayların seçilme şansını azaltacağı, Adalet Partisi'ne büyük ölçüde oy kaybettireceği kamuoyunda tartışmalara konu olmuştur.⁴² Hüsamettin Atabeyli'nin Erzincan'dan adaylığını koymaması, AP listesinde başa geçmek için mücadele, Timuçin Turan ile Yıldırım Akbulut isimlerini ön plana çıkarmıştır. Her iki adayın da politika hayatında Perinçek'e nazaran çok yeni olmaları, yaratabilecekleri oy potansiyelinin parti desteğine rağmen, Perinçek kadar olamayacağı tartışma konusu olmuştur.⁴³

AP Erzincan aday adayları; Timuçin Turan, Yıldırım Akbulut, Orhan Özen olurken;⁴⁴ aday adaylarından Avukat Orhan Özen'in kendi imzası ile bir e-posta vasıtasıyla göndermiş olduğu makbul broşür laikliğe aykırı bulunmuş, Özen, dini siyasete alet etmekle suçlanmıştır.⁴⁵

Türk-İş, destek konusunda karar alamadığı için, federasyonlar herhangi bir siyasi partiyi desteklemekte serbest bırakılmıştır.⁴⁶

Erzincan'a gelerek, Boyacılar Camisi önünde bir konuşma yapacağı belirtilen CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit Şiran'da saldırıya uğrayınca,⁴⁷ 22.00'dan sonra,

⁴⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 20 Nisan 1977.

⁴¹ *Erzincan'ın Sesi*, 22 Nisan 1977.

⁴² *Erzincan'ın Sesi*, 21 Nisan 1977.

⁴³ *Erzincan'ın Sesi*, 22 Nisan 1977.

⁴⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 23 Nisan 1977.

⁴⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 25 Nisan 1977.

⁴⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 26 Nisan 1977.

ancak Erzincan'a gelmiştir. Bülent Ecevit, Şiran'dan ayrılmadan önce, “Olaylar yapıştirılmadan ve halkın can güvenliği sağılanmadan bir yere gitmem, benim can güvenliğim değıl, halkın can güvenliği önemli” demiştir. Erzincan'da geç vakit bir konuşma yapan Genel Başkan, “Bugün Şiran'da devlet yoktur; ama orada devletin, büyük Türk devletinin varlığını yeniden duyurduk. Halkımızın can güvenliğini sağılamadan Şiran'dan ayrılmadık. Onun için aranızda katılamadım. Bugüne kadar genellikle politikacıların çok gemediğı, devlet eli değımeyen Niksar'dan, Suşehri'nden, Şiran'dan geçerek Erzincan'a geldim.” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.⁴⁸

Açık hava toplantısında Ecevit, “Adalet Partisi, açıktan MHP eşyaları ile işbirliği yapıyor.” demiştir. Buğday Meydanında saat 08.30'da büyük bir halk kitlesi önünde konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Bir sömürü ve soygun şebekesinin devleti ele geçirdiğini ve çökertmeye çalıştığını, görev yapan polislerin, valilerin ve kaymakamların sürüldüklerine ve cezalandırıldıklarına, 5 Haziran'dan sonra iktidara gelince bunların haklarının verileceğini, Amerika'da bir Rum gerillasının başaramadığı cinayeti bizim sahte milliyetçilerin başarmaya uğraştıklarını söylemiştir. Ecevit, konuşmasının devamında, getiğı yörelerde devletin olmadığını belirterek, “Güçlü devletten, son Türk Devleti'nden söz edenlerin iktidarı ele geçirmiş ve son Türk devletini yıkmak için düşmanın bile yapamayacağı şeyleri yapıyorlar. Erzincan'da devletin varlığını duymadan bir adım atmam, merak etmeyin. Koskoca Erzincan'da Türk devleti 3-5 eşkıya yenik düşürölmez, Erzincan'da otel, otobüs ve yurttaş taşlatılamaz” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Erzincan'dan ayrılırken Dört yol'daki Vakıf İşhanı üst katından CHP'lilerin üzerine silahla ateş açılmış ve buna aşığıdan karşılık verilmiştir. Bu olayda yaralanan olmamıştır. Yenişehir karayolu yakınlarında silahlı bir grup CHP'lilerin üzerine silahla ateş açmış, olayda 7 kişi kurşun ve taşlardan yaralanmış, yaralananlar Devlet Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Sigorta Hastanesi karşısı, Hayat Hastanesi civarında silahlı bir grubun tekrar saldırıda bulunması üzerine, polis saldırganlara karşı silahlı mukabelede bulunmuş, bu olaylarda 4 kişi daha yaralanmıştır. Yaralılardan ikisinin

⁴⁷ Erzincan'ın Sesi, 27 Nisan 1977.

⁴⁸ Erzincan'ın Sesi, 28 Nisan 1977.

durumunun ağır olduğu öğrenilmiştir. Bu olaylar üzerine CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, ilgili makamlardan Vali ile Emniyet Müdürünü aramıştır. Cevap alamayınca polis görevlerine, yetkili amirlerini çağırıp, kendisinin ve yanındaki gazetecilerin can güvenliğini temin ederek, vilayet makamına gelmiş, ilgililerden gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmasını istemiştir. Aksi halde Erzincan'dan dışarı bir adım atmayacağını beyan etmiştir. Bunun üzerine, askeri kuvvetler olaya müdahale ederek güvenliği sağlamışlardır. Ancak bundan sonra saat 10.30'da Sivas istikametine hareket edilebilmiştir. Ecevit'in Erzincan'dan gidişinde çıkan olaylarda 2'si ağır olmak üzere, toplam 11 kişi yaralanmıştır.⁴⁹

Ön seçimler, Erzincan'da olaysız geçmiş, seçim sonuçları parti merkezlerinde büyük bir ilgi ve dikkatle izlenmiştir. *CHP'den Nurettin Karsu, Adalet Partisi'nden de Timuçin Turan* seçimin başından sonuna kadar liste başında kalmayı başarmışlardır. AP ve CHP listelerinde ikincilik ve üçüncülük için her an değişik isimler yer almıştır. CHP listelerinde son onda *Lütfü Şahin'i*, Tercan'dan gelen sonuçlar ikinciliğe yükseltmiş, *Avni Aksu'yu* 3'lüğe düşürmüştür. Adaylar, alınan neticeleri milli iradenin tecellisi olarak büyük bir sükûnetle kabul etmişlerdir.⁵⁰

Tercan'da seçmen listelerinin kimliği bilinmeyen kişiler tarafından çalınması, Erzincan'da seçimin tansiyonunu yükseltmiştir. Tercan İlçe Seçim Kurulu başkanlığından yapılan açıklamaya göre Mama Hatun Mahallesi'nde 75'nolu sandığa ait ek listeden 30 sahife, Camiser Mahallesinde 71 nolu sandığa ait listeden 15 sahife koparılarak çalınmıştır. İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı durumu emniyete bildirmiş ve kaybolan sayfaların aranmasına başlanmıştır.⁵¹

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in Tokat, Gümüşhane ve Erzincan illerinde yaptığı geziler sırasında olay çıkan illerde, idari hataları saptanan yönetici ve emniyet görevlilerinin bakanlık emrine alınacağı öğrenilmiştir.⁵²

⁴⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 29 Nisan 1977.

⁵⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 3 Mayıs 1977.

⁵¹ *Erzincan'ın Sesi*, 10 Mayıs 1977.

⁵² *Erzincan'ın Sesi*, 13 Mayıs 1977.

Buğday Meydanında halka hitaben bir konuşma yapacak olan Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Türkeş beraberinde Genel İdare Kurulu Üyeleri ile Sivas üzerinden Erzincan'a gelmiştir.⁵³

Erzincan İl Seçim Kurulunca hazırlanan seçmen kartları, PTT aracılığı ile seçmenlerin adreslerine gönderilmeye başlanmış,⁵⁴ fakat 5 Haziran'da yapılacak seçime bir hafta kalmış olmasına rağmen çok sayıda vatandaş, seçmen kartlarını alamadıklarını ifade etmişlerdir. Açık adresi bulunan seçmen kartı zarfları, mahalle muhtarlarının ifadelerine dayanılarak sahiplerine verilmeden, PTT'ye iade edilmesi, seçmen kartlarının partizanca bilgiçlemeye tabi tutularak, incelenmeden iade edilmesi iddiaları, vatandaşların zihninde tereddüt doğurmuştur.⁵⁵

Seçimlere 15 gün kala Erzincan'da propaganda faaliyetleri yoğunlaşmıştır. 30 Mayıs'ta CHP'lilerin düzenlediği Kapalı Spor Salonu toplantısında Diyanet İşleri eski Başkanı Lütfi Doğan ile CHP Erzincan milletvekili Nurettin Karsu bir konuşma yapmışlardır. Konuşmalarda CHP'nin tek başına iktidara geleceği, Türkiye'nin kurtuluşu için MC'nin kurduğu soygun düzeninin yıkılması, halktan ve Hak'tan yana bir hükümetin iş başına geçmesi gerektiği, halkça ve Hakça bir düzenin de ancak CHP tarafından getirileceği belirtilmiştir. Saat 13.30'da eski Buğday Meydanında CHP bir açık hava mitingi hazırlamış, büyük bir halk kitlesine hitaben milletvekili adayları ile il başkanı konuşmalar yapmışlardır. Bu arada Adalet Partisinin düzenlediği mitingde de AP milletvekili adayları konuşma yapmışlardır.⁵⁶

Tercan'da seçmen listelerinin çalınması, seçmen kartlarının vatandaşlara ulaşmaması, yüzlerce kişinin şehir merkezinde birkaç sandığa ve hem köyde, hem şehir merkezinde kütüğe kayıtlı olmaları gibi, seçim kütüklerinde yapılan hata ve hilelerin CHP İl Örgütü tarafından tespit edildiği iddiaları Erzincan'da seçim öncesi tansiyon iyice yükselmiştir.⁵⁷

⁵³ *Erzincan'ın Sesi*, 17 Mayıs 1977.

⁵⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 24 Mayıs 1977.

⁵⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 30 Mayıs 1977.

⁵⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 31 Mayıs 1977.

⁵⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 1 Haziran 1977.

Yüksek Seçim Kurulu, 5 Haziran seçimleri için güvenlik önleminin alındığını açıklamıştır. Erbakan'ın “*Ecevit komünist, renksiz Demirel Mason, MSP ise halkın anahtarıdır.*” açıklamasına,⁵⁸ Ecevit, “*CHP düzeninde, komünizm kendiliğinden önlenir.*” demiştir.⁵⁹

Birlik Partisi, seçimlerde CHP'yi destekleme kararı almıştır. Birlik Partisi Gençlik Kolları Yönetim Kurulunun tamamı, ilçe yönetim kurulundan da 5 kişi istifa etmiştir. Alınan haberlere göre Erzincan'da Birlik Partisi oylarının bölünmemesi için CHP'yi destekleme kararı alınmış, 5 kişi istifalarını vererek CHP'ye girmek üzere teşebbüse geçmişlerdir. CHP il merkezinde bu hususla ilgili olarak yapılan toplantıda karara varılmıştır. Ayrıca Birlik Partisi'ne kayıtlı vatandaşların da yapılacak seçimlerde CHP'yi destekleyecekleri belirtilmiştir.⁶⁰

306 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 22. Maddesi Gereğince İlân Olunan 5 Haziran 1977 Pazar Günü Yapılacak Milletvekili Genel ve Cumhuriyet Senatosu Üyeleri Üçte Bir Yenileme Seçimleri Nedeniyle Siyasî Partiler Tarafından Verilip Kesinleşmiş Olan Adaylarla Bağımsız Adayların Seçim Çevreleri İtibariyle Düzenlenmiş Kesin Aday Listeleri:

Adalet Partisi'nin Erzincan Milletvekili Kesin Aday Listesi

1. Timuçin Turan, Makina Yüksek Mühendisi - YSE Genel Müdür Muavini
2. Orhan Özen, Avukat
3. Yıldırım Akbulut, Avukat

Cumhuriyet Halk Partisi'nin Erzincan Milletvekili Kesin Aday Listesi

1. Nurettin Karsu, Makina Müh. – Milletvekili
2. Lütfü Şahin, Avukat
3. Avni Aksu, Avukat

Cumhuriyetçi Güven Partisi'nin Erzincan Milletvekili Kesin Aday Listesi

⁵⁸ *Erzincan'ın Sesi*, 2 Haziran 1977.

⁵⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 3 Haziran 1977.

⁶⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 4 Haziran 1977.

1. Hacı Hüseyin Balcı, Cumhuriyetçi Güven Partisi Erzincan İl Yönetim Kurulu Üyesi – Manifaturacı
2. Fehmi Bilyay, Emekli Albay - C. G. P. Erzincan İl İdare Kurulu Üyesi
3. M. Naci Aydın, Cumhuriyetçi Güven Partisi Erzincan İl Yönetim Kurulu Üyesi – Müteahhit

Demokratik Partisi'nin Erzincan Milletvekili Kesin Aday Listesi

1. Hakkı Karatepe, Tüccar
2. Nazım Arslan, Esnaf
3. Ömer Doğan, İşçi

Milli Selâmet Partisi'nin Erzincan Milletvekili Kesin Aday Listesi

1. Şerafettin Güner, Emekli Albay
2. Yüksel Yalçinkaya, TRT Sivil Sav. Uzmanı
3. Zühtü Kurt, Ziraat Teknisyeni

Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekili Kesin Aday Listesi

1. A. Samet Çakmak, Ziraat Teknisyeni
2. Mahmut Bedirhanoğlu, Sendikacı
3. M. Feyzi Başaran, Serbest

Türkiye Birlik Partisi'nin Erzincan Milletvekili Kesin Aday Listesi

1. Niyazi Bahadır, Tüccar
2. Kazım Can, Tüccar
3. Seyit Alı Sarıkaya, İşçi⁶¹

Yapılan Genel Seçimler sonrası, kesin olmayan sonuçlara göre Erzincan'da; CHP 2, AP 1 milletvekili kazanmıştır. Alınan ilk oylar, partilere şu şekilde dağılmıştır: CHP 38622, AP 22739, MHP 17211. Alınan seçim sonuçları sonrası,

⁶¹ RG. 13.05.1977/15936(M1)

CHP İl Başkanı Hüseyin Tınaztepe, bir bildiri ile halka teşekkür etmiştir. Tınaztepe bildirisinde, “*Milli iradenin gerçekleştiği ilimizde, gönül veren tüm inançlı ve ilerici yurttaşlarımızın CHP vermiş olduğu oylarla 73 seçimlerine nazaran, oylarımızda 10,000 oy artışı ve 43,000 civarında oy olmuştur. İlimizde olduğu gibi, bu artış tüm Türkiye’de aynı boyutlara ulaşmıştır. Bu vesile ile iktidar olduğumuzu şimdiden Sayın Erzincanlı vatandaşlarımıza duyurur, saygı ve sevgilerimle, barış, özgürlük ve kardeşlik ortamı içerisinde hizmet edeceğimizi belirtir, tüm Erzincanlı hemşerilerimize minnet ve şükranlarımı sevgi ve saygılarımı iletirim.*” demiştir.⁶²

Bazı adayların partileri tarafından veto edildiği, Bülent Ecevit’in mitinginde olayların çıktığı, bazı seçmen listelerinin çalındığı ve birçok seçmen kartının vatandaşlara ulaştırılamadığı tartışmalarının ve iddialarının gölgesinde geçen 5 Haziran 1977 Seçimlerinin kesin sonuçlarına göre, Erzincan’da seçimlere katılım oranı %71,3 olmuştur. Bütün bu iddia ve tartışmalara rağmen, Erzincan’da 1977 seçimlerine katılım oranı, öncesinde yapılan 1973 ve 1969 seçimlerine göre yüksek olmuştur. Seçimlerde CHP, AP ve MHP oylarını ve oy oranlarını artırırken; Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP), Demokrat Parti, Türkiye Birlik Partisi ve de özellikle MSP oy oranında ve oy sayısında büyük ölçüde kayba uğramıştır. MHP, birçok ilde olduğu gibi Erzincan’da da oylarını ve oy oranlarını artırmakla beraber, alınan sonuçlara göre grup kuracak sayıda milletvekili elde edememiştir. Bu seçim, CGP, TBP’nin silinmesi ile sonuçlanmıştır. Seçim sonuçlarına göre; AP, CHP, CGP, DP, MSP, MHP ve TBP’den, toplam 21 milletvekili adayının yarıştığı Erzincan’da; 43,812 oy, %45,4 oy oranı ile CHP 2 milletvekili; 26,918 oy, %27,9 oy oranı ile AP ise 1 milletvekili kazanmıştır. CHP’den *Lütfü Şahin ile Nurettin Karsu*, AP’den ise *Timuçin Turan* milletvekili seçilerek 16.dönem milletvekilleri olarak mecliste Erzincan’ı temsil etmeye hak kazanmışlardır.⁶³

⁶² *Erzincan’ın Sesi*, 6 Haziran 1977.

⁶³ *Erzincan’ın Sesi*, 7 Haziran 1977.

Tablo 1: 1950-1977 Yılları Arası, Erzincan Seçim Çevresine Göre Milletvekili Seçimi Sonuçları⁶⁴

1950 - 1977 Yılları Arası								
Seçim Çevresine Göre Milletvekili Genel Seçimi Sonuçları								
Seçim Çevresi: Erzincan								
	1977	1973	1969	1965	1961	1957	1954	1950
Kayıtlı seçmen sayısı	138.646	109.499	104.074	99.862	101.733	93.890	83.070	78.947
Oy kullanan seçmen sayısı	98.870	78.046	71.964	74.516	83.466	73.108	73.654	71.924
Katılım oranı (%)	71,3	71,2	69,1	74,6	82	77,9	88,7	91,1
Geçerli oy sayısı	96.518	74.872	68.927	70.866	81.386			
Milletvekili sayısı	3	3	4	4	4	6	5	5
Siyasi Partiler (Kısa Adları)								
Adalet Partisi (AP)	Alınan oy sayısı	26.918	19.131	29.084	31.013	3.893		
	Oy oranı	27,9	25,6	42,2	43,8	4,8		
	Kazandığı MV sayısı	1	1	2	2			
Birlik Partisi (BİRLİK PARTİSİ)	Alınan oy sayısı			9.014				
	Oy oranı			13,1				
	Kazandığı MV sayısı							
Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)	Alınan oy sayısı	43.812	33.924	20.907	20.389	39.438	34.305	38.631
	Oy oranı	45,4	45,3	30,3	28,8	48,5	48,1	60,4
	Kazandığı MV sayısı	2	2	2	1	2	6	5
Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP)	Alınan oy sayısı	981	1.991					
	Oy oranı	1	2,7					
	Kazandığı MV sayısı							
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP)	Alınan oy sayısı				1.648			
	Oy oranı				2			
	Kazandığı MV sayısı							
Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP)	Alınan oy sayısı					6.593		
	Oy oranı					9,3		
	Kazandığı MV sayısı							
Demokrat Parti (DP)	Alınan oy sayısı					19.611	35.719	25.311
	Oy oranı					41,8	51,5	39,6
	Kazandığı MV sayısı						4	
Demokratik Parti (DEMOKRATİK PARTİ)	Alınan oy sayısı	629	2.075					
	Oy oranı	0,7	2,8					
	Kazandığı MV sayısı							
Güven Partisi (GP)	Alınan oy sayısı			2.116				
	Oy oranı			3,1				
	Kazandığı MV sayısı							
İşçi Partisi (İP)	Alınan oy sayısı							
	Oy oranı							
	Kazandığı MV sayısı							
Köylü Partisi (KP)	Alınan oy sayısı							
	Oy oranı							
	Kazandığı MV sayısı							
Hürriyet Partisi (HÜRRİYET PARTİSİ)	Alınan oy sayısı					401		
	Oy oranı					0,6		
	Kazandığı MV sayısı							
Millet Partisi (MİLLET PARTİSİ)	Alınan oy sayısı			751				
	Oy oranı			1,1				
	Kazandığı MV sayısı							
Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)	Alınan oy sayısı	18.180	3.473	3.130				
	Oy oranı	18,8	4,6	4,5				
	Kazandığı MV sayısı							
Milli Selamet Partisi (MSP)	Alınan oy sayısı	5.662	12.074					
	Oy oranı	5,9	16,1					
	Kazandığı MV sayısı							
Türkiye Birlik Partisi (TBP)	Alınan oy sayısı	336	2.204					
	Oy oranı	0,3	2,9					
	Kazandığı MV sayısı							
Türkiye İşçi Partisi (TİP)	Alınan oy sayısı			958				
	Oy oranı			1,4				
	Kazandığı MV sayısı							
Vatan Partisi (VP)	Alınan oy sayısı							
	Oy oranı							
	Kazandığı MV sayısı							
Yeni Türkiye Partisi (YTP)	Alınan oy sayısı			464	2.774	36.033		
	Oy oranı			0,7	3,9	44,2		
	Kazandığı MV sayısı			1	2			
Bağımsızlar (BGMZ)	Alınan oy sayısı			2.503	16.690	374	517	
	Oy oranı			3,6	23,5	0,5	0,5	
	Kazandığı MV sayısı							

⁶⁴ www.ysk.gov.tr. (3 Ocak 2020)

I.6. 12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBESİ

I.6.1. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi Öncesi:

Türkiye, 1980 Askerî Darbesinden önce, özellikle 1970’li yıllarda Kıbrıs sorunu ve ABD’nin silah ambargosu gibi bir türlü çözülemeyen bunalımlar ve sorunlar yaşanmıştır.⁶⁵ 1974 yılında Anti-Amerikan Ecevit-Erbakan koalisyonunun Kıbrıs’a asker çıkarması, Türkiye’ye ağır ekonomik ambargonun başlatılmasına neden olmuştur. Kıbrıs’ı işgalden kurtaran Türkiye’de paranın değeri aşırı derecede düşmüş, enflasyon ise %100’ü geçmiştir. Pek çok zorunlu ihtiyaç maddesi bulunamaz olmuştur.⁶⁶

70’li yıllardan itibaren sağ-sol çatışması ve bu çatışmanın meydana getirdiği terör ortamı, başta üniversiteler olmak üzere tüm Türkiye’yi etkilemişti. Giderek tırmanan anarşi sonrası, ülke birçok insanını siyasi teröre kurban vermiş, günlük ortalama 30 kişi ölmüştür. Sağ-sol çatışması büyürken, eğitim-öğretim yapılamaz hale gelmiş, birçok şehirde kurtarılmış bölgeler ortaya çıkmıştır. Yüksek enflasyon ekonomik krizin habercisi olmuştur. Kurulan birinci ve ikinci MC hükümetleri ile Ecevit’in bağımsızların desteğiyle kurduğu hükümet kötü gidişi durduramamıştır. CHP’nin 1974 seçimlerini az farkla kaybetmesinden sonra, denenen koalisyonlar ile 1974 Kıbrıs müdahalesi Türkiye’yi içerde ve dışarıda büyük sorunlarla baş başa bırakmıştır.⁶⁷ Ciddi bir ideolojik kampaşmaya maruz kalan Türkiye’de 1974 affıyla hapisten çıkan suçlular, terör faaliyetlerine girişmiştir. Bir yandan Türkiye’nin Sovyetlerle entegrasyonunu savunan sol örgütler, diğer yanda bunlara geçit vermemek iddiasındaki milliyetçi teşkilatlar silahlı çatışma haline girmiştir. Üniversiteler, liseler, sendikalar, devlet daireleri, hatta sokaklar, farklı gruplar arasında bölünmüştür.⁶⁸

14 Ekim 1979’daki ara seçimlerden CHP yenilgiyle çıkmıştır. Boş bulunan 5 milletvekilliği için yapılan seçimleri AP’nin kazanması üzerine, III. Ecevit Hükümeti

⁶⁵ Seda Sapmaz, *12 Eylül 1980 Askerî Hükümeti ve 1983 -1987 I.Özal Sivil Hükümetinin Eğitim Görüş, Politika ve Uygulamalarının Karşılaştırılması*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011, s.164.

⁶⁶ <https://www.yenisafak.com/gundem/bugun-12-eylul-2793368> (25 Nisan 2018).

⁶⁷ Turan- Safran- Hayta ve ark..., s.357

⁶⁸ <https://www.yenisafak.com/gundem/bugun-12-eylul-2793368> (25 Nisan 2018).

istifa etmiş, yerine diğer partilerin desteklediği Demirel'in başkanlığında, bir azınlık hükümeti kurulmuştur.⁶⁹ Ülke genelinde karışıklıklar sürerken, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, 7 Temmuz 1979'da düzenlediği basın toplantısında, meclisin istenilen şekilde çalışmadığını, çıkması gereken kanunları çıkarmadığını ve görevini tam olarak yapmadığını belirtmiştir. Demirel hükümeti kurulduktan 46, güvenoyu aldıktan 32 gün sonra, 29 Aralık 1979'da Genelkurmay Başkanı Org. Evren ve Kuvvet Komutanları, Cumhurbaşkanı Korutürk'e bir "uyarı" mektubu vermişlerdir. Uyarı mektubundan Başbakan'ın ve kamuoyunun haberi, 1 hafta sonra olmuştur.⁷⁰ Yaşanan anarşiye mutlaka bir çare bulunmasını ifade eden mektubu alan Cumhurbaşkanı, bu mektubu 2 Ocak 1980'de Başbakan Demirel'e vermiştir.⁷¹ Bu olaylar yaşanırken Demirel, Turgut Özal tarafından hazırlanan 24 Ocak 1980 Kararlarını⁷² yürürlüğe koymuştur. 6 Nisan 1980'de görev süresi dolan Korutürk'ün yerine, yeni cumhurbaşkanının seçilememesi siyasi bunalımı daha da artırmıştır. Gittikçe artan asayiş sorunları, kördüğüm olmuş bir siyasi yapı, bir türlü seçilemeyen cumhurbaşkanı ve ekonomik kriz, yeni bir askeri darbeyi işaret etmiştir.⁷³ Koalisyonlar nedeniyle siyasi mekanizmanın istikrardan uzak olması, anarşi terör olayları, sağ-sol çatışmaları, Kıbrıs Barış Harekâtı ve sonrasında yaşanan ekonomik istikrarsızlık ve dışa bağımlılığın artması nedeniyle Türkiye'de 1970-1980 arasındaki dönem çok sıkıntılı geçmiştir.⁷⁴

⁶⁹ Turan- Safran- Hayta ve ark., s.352-353

⁷⁰ Öztuna, Gökdemir, s.188.

⁷¹ Turan- Safran- Hayta ve ark., s.352-353

⁷² 24 Ocak Kararları, 43. Türkiye Hükümeti tarafından 24 Ocak 1980 tarihinde ekonomik literatüre geçen ve yapısal dönüşümleri içeren bir program. Süleyman Demirel, 1979 yılında Başbakanlık Müsteşarlığına getirdiği Turgut Özal'a yeni bir ekonomik istikrar programı hazırlama görevi vermiş ve bu program kısa sürede hazırlanmıştı. Bu kararlar 24 Ocak 1980'de kamuoyuna açıklandı. <https://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/turkiye-ekonomisinin-kirilma-noktası-24-ocak-istikrar-kararlari-h244303.html> (28 Ocak 2020). Darbeden sonra Evren, Devlet Başkanı ilân edildikten sonra, emekli Oramiral Bülent Ulusu başkanlığında bir hükümet kurulmuştur. Ekonomiden Sorumlu Bakanlığına Turgut Özal getirilerek, 24 Ocak kararlarının uygulanmasına devam edilmiştir. Cevdet Küçük, *"Topraklarının Bir Kesimi Avrupa'da, Bir Kesimi Asya'da Bulunan Ortadoğu ve Akdeniz Ülkesi Türkiye"*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.41, İstanbul 1992, s.572

⁷³ Erik Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, (çev. Yasemin Saner), İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s.391

⁷⁴ Şakir Batmaz, Serdar Sakin ve ark. *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Not Yayınları, İstanbul 2013, s.376.

1.6.2. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi

12 Eylül'ü olgunlaştıran sebeplerin ne zaman başladığı hususunda iki farklı görüş vardır. Birinci görüş; sürecin, yarım kaldığı düşünülen 12 Mart Müdahalesi ile başladığı; İkincisi ise ABD'nin ve diğer ülkelerin, Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle Türkiye'ye olan yaklaşımlarının değişmesi ile başladığı şeklindedir. Öyle ki 12 Mart Müdahalesini olgunlaştıran sebeplerin hepsi, aslında 12 Eylül'ü olgunlaştıran sebepler arasındadır.⁷⁵ İthalatın durması, ekonomik kriz, iktidarın kendi içinde tutarlı olmaması, işçi olayları, sendikal hareketler, siyasi krizin derinleşmesi, dünyadaki ekonomik kriz ve Türkiye'deki yeni ekonomik yapılanma gibi birçok olayın bir araya gelmesiyle 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi, oluşmuştur.⁷⁶

Mecliste 100 turu aşkın oylama yapıldığı halde, Cumhurbaşkanının bir türlü seçilememesi darbeyi olgunlaştıran sebepler arasında görülmüştür.⁷⁷ TBMM'nin 22 Mart 1980'de ilk turunu yaptığı Cumhurbaşkanlığı seçimini, 114 tur oylama yaptığı halde darbe gününe kadar sonuçlandıramamasının da etkili olduğu süreçte birçok cinayet işlenmiştir. Gazeteci Abdi İpekçi, Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul, DİSK ve Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler, MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak, Eski Başbakan Nihat Erim, AP İstanbul Milletvekili İlhan Egemen Darendelioğlu, CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu, MHP Gaziosmanpaşa İlçe Başkanı Ali Rıza Altınok ile eşi ve kızının öldürülmesi gibi çok sayıdaki siyasi cinayet, darbeci generallerin gerekçeleri olarak tarihe geçmiştir. 6 Eylül'de Konya'da düzenlenen "Kudüs Mitingi" de darbe yönetimi tarafından "şeriatçı girişim" olarak gösterilmiştir.⁷⁸ Ayrıca Resmi Gazetede yayınlanan Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Türk Milletine Açıklamasında “*Anayasanın Kuvvetler ayrılığı ilkesinin birlikte getirdiği*

⁷⁵ Aktaş, s.160

⁷⁶ Pınar Kaya Özçelik, “12 Eylül’ü Anlamak”, *SBF Dergisi*, C.66-1, Ankara Üniversitesi, , Ankara 2012, s.73.

⁷⁷ Abdolvahap Akıncı, “Türk Siyasal Hayatında 1980 Sonrası Darbeler ve E-Muhtıra”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.15 S. 2, Aralık, Edirne, 2013, s.51.

⁷⁸ <https://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/12-eylul-darbesinin-37-yili/906318> (25 Nisan 2018).

sorumluluk, uygulamada kuvvetler çatışmasına dönüşmüştür.” ifadesi askeri yapı tarafından darbeye bir gerekçe olarak sunulmuştur.⁷⁹

12 Eylül 1980 Darbesini tam olarak anlayabilmek için içindeki ve dışındaki gelişmeleri iyi değerlendirmek gerekir. Özellikle dış etkenler tam anlamıyla anlaşılmadan 12 Eylül anlaşılamaz. NATO’nun askeri kanadına Yunanistan’ın geri dönme isteği, SSCB’nin Afganistan’ı işgali ve İran Devrimi gibi problemler dünyada yaşanan önemli gelişmelerden birkaçıdır.⁸⁰ İki kutuplu dünyada Soğuk Savaş’ın son yıllarında Orta Doğu ve Asya’da hâkimiyetini pekiştirmenin yollarını arayan Amerika Birleşik Devletleri, bir yandan da Sovyetlere karşı bir ‘Yeşil Kuşak’ projesi yürütmüştür. Afganistan’da Sovyet işgaline karşı savaşan mücâhid gerillaları destekleyerek; Pakistan ve İran’da dini rejimlerin yerleşmesini istemiştir.

1.6.2.1. Darbe “Olgunlaştırılıyor”

1980 yılı öncesinde yaşanan olaylarla ülke, hızlı bir şekilde darbeye sürüklenmiştir. Özellikle ekonomik kriz, sağ-sol çatışmaları, Alevi-Sünni gerginlikleri, suikastlar, cinayetler, patlayan bombalar ve yaşanan sokak çatışmalarıyla toplum adeta darbeye “*razı ve hazır*” hale getirilebilmek istenmiştir.

Sermaye çevreleri, yaşanan ekonomik kriz nedeniyle “IMF ile anlaşması için” dönemin hükümetlerine baskı yapmıştır. Öyle ki bu baskılardan dolayı, Ecevit, Hükümeti çekilmeye zorlanmıştır. Ecevit’ten sonra kurulan Demirel Hükümeti 24 Ocak Kararlarıyla sermaye çevrelerinin desteğini kazanmıştır. Ancak, 24 Ocak Kararları gerçek mahiyette uygulanamamıştır.⁸¹

Öztuna ve Gökdemir’e göre, Türkiye’de ordunun tekrar ihtilal yapması için şu şartların gerçekleşmesi gerekir:

1. Ordu kadrosunda bugün de, Faruk Gürler, Muhsin Batur ve Celil Gürkan gibi gerekli cuntacıların mevcut olması lazımdır.
2. CHP muhalefette, AP iktidarda olmalıdır.

⁷⁹ RG. 12.09.1980/17103(M1)

⁸⁰ Aktaş, s.164

⁸¹ www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16651_10_12.pdf (4 Ocak 2019).

3. CHP’li ve aşırı sol basın Türkiye’de gericiliğin hortladığı ve Atatürk devrimlerinin büyük bir tehlike karşısında bulunduğu yaygarasını koparmalıdır!
4. Çeşitli, yurt köşelerinde bere giyen veya “yeşil sarık” saran bazı kişilerin görüldüğüne dair haberler yapılmalıdır!
5. Gazeteler, yağmur duasına çıkma ve toplu namaz kılma gibi “çağdışı” davranışların arttığından bahsetmelidir!
6. Harput’ta bir vaiz mini etek giymenin, içki içmenin kadınlı,-erkekli denize girmenin günah olduğunu söyleyerek, “laikliği” çiğnemelidir.
7. Bir ajan veya deli herhangi bir Atatürk heykelini kırmalıdır.
8. Eski Demokrat Parti mensuplarından biri Ahmet Yıldız’a yan bakmalı yahut Ömer Altay Egesel’in evine taş atmalıdır.
9. Mahut hukuk profesörleri mevcut iktidarın Anayasa’yı çiğnediğini ve “Atatürk ilkeleri doğrultusundan saptığını” iddia ederek, artık iktidarın meşru hale geldiğine dair fetva vermelidirler!
10. Şimdiki Maliye Bakanı’nın yaptığı kaçakçılığı bir AP’linin akrabası yapmalıdır!
11. Şimdiki 300 milyonluk tütün rüşveti dedikodusu AP’li bakan hakkında çıkarılmalıdır.
12. Türkiye’nin sicili Marksistler’i, memleketimizin “çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi” ile değil de, “ilerici ve devrimci aydınların öncülüğünde” otoriter bir rejimle kalkınacağını yazmalıdırlar!
13. Marksist öğretim üyeleri, Türkiye’nin kurtulması için “Atatürkçü reformların şart olduğunu”, bunu da “okuma-yazma bilmeyen halk tarafından seçilmiş” parlamentonun değil, ancak “ilerici ordunun” başarabileceğini söylemelidirler!
14. Müseccel kalemler, ihtilale davetiye göndermelidirler!

15. Nihayet CHP “devrim koşullarının oluştuğunu” ilan etmelidir!

Herkes müsterih olsun ki, yukarıdaki şartlar yerine gelmedikçe, Türk ordusundan bir hareket beklenemez.”⁸²

70’li yıllardan beri tırmandırılan içte ve dışta yaşanan veya yaşatılan gelişmeler, yönetime el koymak için pusuda bekleyen TSK’yı harekete geçirdi.⁸³

Sonuçta dünyada ve Türkiye’de yaşanan ekonomik kriz, Malatya Belediye Başkanı Hamido’nun öldürülmesi, 16 Mart olayları, Sivas, Maraş, Çorum, Tarsus, Fatsa, Tarih olayları, Bahçelievler katliamı, aydınların ve bilim adamlarının öldürülmesi, Konya mitingi, Cumhurbaşkanının bir türlü seçilememesinden dolayı yaşanan kriz ve sağ-sol çatışmaları darbenin zeminini hazırlamıştır.

I.6.2.2. Darbe:

Yerli ve yabancı uzmanlara ve hazırlanan raporlara göre, darbeye giden süreçte yabancıların parmağı vardır. Bir Türk uzmanına göre, Türkiye’de terörün yayılmasında Amerika ve Rusya arasındaki yaşanan politik ve askeri güç yarışından kaynaklanan rekabet yatmaktadır. Her iki ülke de Türkiye’yi farklı politikalarla kendi tarafına çekmeye çalışmıştır. Doğu Akdeniz Uzmanı Kenneth Mackenzie’nin hazırladığı rapora göre ise, 1980 öncesi yaşanan olaylarda rol alan militanların bir kısmının dış bağlantılarının olması, yaşanan anarşik olayların sadece içten kaynaklanmadığını göstermiştir.⁸⁴

Kod adı "Bayrak Harekâtı" olan darbe, ilk olarak bütün ordu komutanlarına gönderilen emirle 11 Temmuz saat 04.00’te hayata geçirilmek istenmiş; ancak 2 Temmuz’da Süleyman Demirel’in başkanlığındaki hükümetin güvenoyu almasıyla plan ertelenmiştir.⁸⁵ Darbe gecesi odasına dinlenmeye çekilen Evren, kendisinin saat 03.00’da uyandırılmasını istemiştir. Fakat saat 02.00’a doğru Evren’in kapısını çalan emir subayı Amerikalılardan bir mesaj getirmiştir. Böylelikle darbe 1 saat ileri alınmıştır.⁸⁶ Türk demokrasisine darbe yapıldığının en resmi açıklaması ve gerekçesi

⁸² Öztuna, Gökdemir, s.185,186

⁸³ <http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> (03.08.2019).

⁸⁴ Orhan Doğan, *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi*, Okutman Yayıncılık, Ankara 2011, s.362.

⁸⁵ <https://www.yenisafak.com/gundem/bugun-12-eylul-2793368> (25 Nisan 2018).

⁸⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=lWsz5Q6OvA4> (4 Nisan 2019)

ise dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Evren tarafından duyurulmuştur. Evren, darbenin gerekçesini, "... Kendi kendini kontrol edemeyen demokrasiyi sağlam temeller üzerine oturtmak, kaybolan devlet otoritesini yeniden tesis etmek için yönetime el koymak zorunda kalmıştır." ifadeleriyle anlatmıştır.⁸⁷

Güvenlik sorunu, TSK'nın emir-komuta zinciri içinde gerçekleştirdiği darbenin en önemli gerekçesi olmuştur.⁸⁸ Bir yandan emir komuta zinciriyle yapılan darbeyle, ordu içindeki olumsuz tepkiler önlenmeye çalışılırken; diğer yandan çatışma ortamının daha da kötüleşmesine göz yumarak darbeyi halkın gözünde beklenir hale getiren ve gücün silahta değil, millette yattığını anlayan ordu, bir anlamda halkın desteğini de almaya çalışmıştır.⁸⁹ Gücünü anayasadaki, Türkiye Cumhuriyetini koruma ve kollama, ifadesinden alan ve emir komuta zinciriyle gerçekleştirilen darbe sonrası, mümkün olan en kısa sürede idareyi, parlamenter düzene devretmek amaçlanmıştır.⁹⁰

Darbeyi, Genelkurmay Başkanıyla 4 kuvvet kumandanından oluşan ve Millî Güvenlik Konseyi adı verilen cunta gerçekleştirilmiştir. Bütün yurttaki sıkıyönetim ilân edilerek, bütün siyasî faaliyetler durdurulmuş, meclis ve hükümet feshedilmiş, bütün milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırılmıştır. Evren, devlet başkanı ilân edildikten sonra, emekli Oramiral Bülent Ulusu başkanlığında bir hükümet kurulmuştur. Ekonomiden Sorumlu Bakanlığına Turgut Özal getirilerek, 24 Ocak kararlarının uygulanmasına devam edilmiştir. MGK, TBMM'nin görev ve yetkilerini kendinde toplayarak devlet teşkilâtına bütünüyle el koymuştur. Belediye başkanları görevden alınarak, yerlerine emekli askerler getirilmiştir. Bütün partiler kapatılmış, mal varlıkları hazineye devredilmiştir. Daha önceden hazırlandığı anlaşılan listeye göre, binlerce kişi tutuklanarak, cezalara çarptırılmıştır. YÖK kurularak, üniversiteler kontrol altına alınmıştır.⁹¹ 27 Mayıs ve 12 Mart Darbeleriyle büyük yaralar alan Türk demokrasisi, 12 Eylül 1980 darbesi ile büyük bir yara daha almıştır. Yaygın kanaate

⁸⁷ <https://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/12-eylul-darbesinin-37-yili/906318> (25 Nisan 2018).

⁸⁸ <https://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/12-eylul-darbesinin-37-yili/906318> (25 Nisan 2018).

⁸⁹ Karpat, *Kısa Türkiye Tarihi (1800-2012)*, s. 210-211.

⁹⁰ İsmail Kayabalı, Cemender Arslanoğlu, *Türkiye'de 12 Eylül 1980 Öncesi Anarşi ve Terör Hareketleri*, Filiz Matbaası, İstanbul 1984, s.184.

⁹¹ Küçük, s.572

göre, darbeyi meşru gösterebilmek için, askerler, 12 Eylül Darbesi öncesinde yaşanan anarşi ve terör ortamını planlayarak oluşturmuş, yaşanan anarşi ve terör ortamını bilerek engellenmemiş, hatta körüklenmişlerdir. Bu olumsuz ortamı engellemekte yetersiz kalan parlamenter sistem, toplumun önüne atılmıştır. Sonuçta halk darbeye razı hale getirilmiştir.⁹²

Evren "*Darbeyi yapmak için şartların olgunlaşmasını bekledik.*", "*Töhmət altında kalmamak*",⁹³ "*adaleti tesis etmek için 1 sağdan, 1 soldan astık*" açıklamalarını yapmıştır. Yaşanan darbeden birçok insan olumsuz etkilenirken, demokrasi ağır yara almıştır.⁹⁴ Dönemin ABD Başkanı Carter'a Ankara'daki Amerikan diplomatik kaynaklarından geçilen "*Bizim çocuklar başardı*" haberi, Evren ve arkadaşlarından böyle bir darbenin dört gözle beklendiğinin bir kanıtı olarak görülmüştür.⁹⁵

1.6.3. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi Süreci

Sıkıyönetim Mahkemeleri, siyasilere ve binlerce kişiyi gözaltına alarak yargılamış, yargılananlardan bazılarına ise idam cezası verilmiştir. 61 Anayasası askıya alınıp, milletvekillerinin ve senatörlerin parlamenterliklerine son verilerek, meclis kapatılmıştır. Yeni bir anayasa hazırlamak için MGK ve Danışma Meclisi'nden oluşan bir meclis kurulmuştur.⁹⁶ Bildirinin ilk taslağında yer alan partilerin kapatılmasına yönelik maddenin, bildiriden çıkarılması sonucunda partiler kapatılmamıştır.⁹⁷

Evren, darbeden 4 gün sonra, yerli-yabancı basın önünde ilk basın toplantısını gerçekleştirerek, harekâtın özünü ve amaçlarını açıklamıştır:

‘‘Harekâtın çok kısa bir zamanda kansız bir şekilde başarılması, aziz milletimizin tümünün isteğinin bir belirtisi ve milletimizin yıkıcı, bölücü ve gerici çevrelere nefretinin en açık ifadesidir. Halkın yaşantısı normale dönmüştür. Daha da iyileşmesi için bütün gayretler sarf edilecektir.

⁹² Yetkin, s.84.

⁹³ <https://www.youtube.com/watch?v=lWsz5Q6OvA4> (4 Nisan 2019)

⁹⁴ <http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> (03.08.2019).

⁹⁵ <https://www.yenisafak.com/gundem/bugun-12-eylul-2793368> (25 Nisan 2018).

⁹⁶ Turan- Safran- Hayta ve ark., s.357

⁹⁷ Karpaz, *Kısa Türkiye Tarihi (1800-2012)*, s.212.

Bu harekâtın amaçlarını şöyle özetleyebilirim:

1. *Milli birliği korumak,*
2. *Anarşi ve terörü önleyerek, can ve mal güvenliğini tesis etmek,*
3. *Devlet otoritesini hâkim kılmak ve korumak,*
4. *Sosyal barışı, milli anlayış ve beraberliği sağlamak,*
5. *Sosyal adalete, fendi hak ve hürriyete ve insan haklarına dayalı laik ve cumhuriyet rejimini işlerli kılmak,*
6. *Ve nihayet makul bir sürede yasal düzenlemeleri tamamladıktan sonra sivil idareyi yeniden tesis etmektir.* ”⁹⁸

Birkaç bakan değişikliği ile Bülent Ulusu'nun başkanlığında, 12 Eylül döneminin sonuna kadar başta kalacak olan yeni hükümet kurulmuştur. Üyelerinin tamamı MGK tarafından seçilen Danışma Meclisi, yeni bir anayasa hazırlayıp, 18 Ekim 1982'de halkoyuna sunmuştur. Yeni anayasa % 92,5'lik oranla kabul edilmiştir. Darbenin lideri Kenan Evren, aynı oylama sonuçlarına göre cumhurbaşkanı seçilmiştir.⁹⁹ MGK'dan güvenoyu alan hükümet, 20.09.1980-13.12.1983 tarihleri arasında ülkeyi yönetmiştir.

24 Ocak Kararları, bu dönemde de aynen uygulanmıştır. Grevler son bulmuş, fabrikalar üretime başlamış, petrol ihtiyacı için döviz bulunmuştur. Enflasyon %30 gerilese de, kredi faizleri % 80-85'e çıkmıştır. Bunun sonucunda sanayi sıkıntıya girerken, inşaat ve otomotiv sektörleri büyük oranda duraklamıştır. 1980 başında 183 milyar lira olan piyasadaki banknot hacmi, 1981'de 386 milyara ve 1982 Eylül'ünde 553 milyar liraya fırlarken, dolar 70 liradan, 190 liraya çıkmıştır.¹⁰⁰

I.6.3.1. "Asmayalım da Besleyelim mi?"

Ülke yönetimine el koyan cuntacılar, acısı yıllarca sürecektir idam kararları vermiştir. Darbe öncesinde yaşanan ölüm haberleri, darbe sonrası, yerini işkencelere

⁹⁸ Kırkpınar, s.98-99.

⁹⁹ Öztuna, Gökdemir, s.188.

¹⁰⁰ Turan- Safran- Hayta ve ark., s.358.

ve faili meçhullere bırakmıştır.¹⁰¹ Darbe sonrası 8 Ekim 1980'de ilk olarak sol görüşlü Necdet Adalı, sonra da ülkücü Mustafa Pehlivanoglu idam edilmiştir. Darbe öncesi bir askeri öldürdüğü iddiasıyla 17 yaşındaki Erdal Eren, 19 Mart 1980'ta idam edilmiştir. Yargıtay iki kez iptal edilmesine rağmen, MGK'da alınan karar sonrası yaşı büyütülerek, 13 Aralık 1980 tarihinde Ulucanlar Cezaevi'nde infaz edilen 17 yaşındaki Erdal Eren için darbeci Kenan Evren'in "*Asmayalım da besleyelim mi?*" sözü ise yıllarca unutulmamıştır.¹⁰²

I.6.3.2. Milyonların Hayatı Etkilendi

Cuntacılar, darbe sonrası milyonlarca kişinin hayatını derinden etkileyen kararlar alırken, bu kararlar yıllarca toplumda travmalara sebep olmuştur. Darbe sonrası 650 bin kişi gözaltına alınırken, açılan 210 bin davada 230 bin kişi yargılanmış, 7 binden fazla kişi için de idam cezası istenmiştir. İdam cezası istenen bu kişilerden 517 kişiye idam kararı verilirken, bu kararların 50'si uygulanmıştır. 14 bin kişi vatandaşlıktan çıkarılırken, yaklaşık 100 bin kişi, örgüt üyesi olma suçundan yargılanmış, 30 bin kişi ise "*sakıncalı*" olduğu iddiasıyla işten çıkarılmıştır. 4 bine yakın öğretmen ile birçok öğretim görevlisinin işine son verilmiştir. İşkence ve faili meçhuller ile 1000'e yakın film sakıncalı bulunduğu için yasaklanmıştır. Yüzlerce gazeteciye 100'lerce yıla varan hapis cezaları istenmiştir.¹⁰³

¹⁰¹ <https://www.youtube.com/watch?v=YOMS5TpmK1M> (13.09.2019)

¹⁰² <https://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/12-eylul-darbesinin-37-yili/906318> (25 Nisan 2018).

¹⁰³ <https://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/12-eylul-darbesinin-37-yili/906318> (25 Nisan 2018).

Tablo 2: Eylemci Grupların 12 Eylül 1980 Öncesi ve Sonrası Devrelerde Gerçekleştirilen Olayların Genel Toplama Oranı¹⁰⁴

Eylemci Gruplardan 12 Eylül 1980 Öncesi ve Sonrası Devrelerde Gerçekleştirilen Olayların Genel Toplama Oranı					
EYLEMCİ GRUPLAR	12 EYLÜL 1980 ÖNCESİ		12 EYLÜL 1980 SONRASI		GENEL TOPLAM
	26 Aralık 1978-11 Eylül 1980		12 Eylül 1980-11 Eylül 1982		
	Olay Sayısı	Yüzdesi*	Olay Sayısı	Yüzdesi*	
EYLEMCİ SAĞ	1.918	92	162	8	2.080
EYLEMCİ SOL	10.879	73	3.939	27	14.818
BÖLÜCÜ	590	76	187	24	777
BELLİ DEĞİL	19.506	88	2.671	17	22.177
TOPLAM	32.893	83	6.959	17	39.852

*Tablodaki yüzdeler 12 Eylül öncesi ve sonrası dönem toplamı içindeki yüzdeyi ifade etmektedir.

Tablo 3: Eylem türlerine göre 12 Eylül 1980 öncesi ve sonrasında meydana gelen olayların genel toplama oranı¹⁰⁵

Eylem Türlerine Göre 12 Eylül 1980 Öncesi ve Sonrası Devrelerde Meydana Gelen Olayların Genel Toplama Oranları					
OLAY TÜRLERİ	12 EYLÜL 1980 ÖNCESİ		12 EYLÜL 1980 SONRASI		GENEL TOPLAM
	26 Aralık 1978-11 Eylül 1980		12 Eylül 1980-11 Eylül 1982		
	Olay Sayısı	Yüzdesi*	Olay Sayısı	Yüzdesi*	
Silahlı saldırı	9,090	92	742	8	9,832
Patlayıcı mad. atma	6.365	94	372	6	6.737
Afiş asma, bildiri dağıtma	6.893	67	3.330	33	10.223
Gösteri-Direnış	1.163	94	69	6	1.232
Gasp-Soygun	3.014	67	1.510	33	4.524
Öğrenci olayı	2.532	98	60	2	2.592
Diğer Olaylar	3.836	81	876	19	4.712
TOPLAM	32,893	83	6.959	17	39.852

*Tablodaki yüzdeler 12 Eylül öncesi ve sonrası dönem toplamı içindeki yüzdeyi ifade etmektedir.

¹⁰⁴ Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Dönem:24, S. Sayısı 376, Yasama Yılı:3, C.2, Kasım 2012, s.747.

¹⁰⁵ Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, s.747.

Tablo 4: 12 Eylül Öncesi ve Sonrası Dönemlerde Verilen Ölü Sayısı ve Oranları¹⁰⁶

12 Eylül Öncesi ve Sonrası Dönemlerde Verilen Ölü Sayısı ve Oranları									
DURUMU (Hayatlarını Kaybedenler)	12 EYLÜL 1980 ÖNCESİ			12 EYLÜL 1980 SONRASI			GENEL TOPLAM		
	26 Aralık 1978-11 Eylül 1980			12 Eylül 1980-11 Eylül 1982					
	Sayısı	Toplam	%	Sayısı	Toplam	%	Sayısı	Toplam	%
	Vatandaş	3.546	3.856	92	290	581	50	3.836	4.437
Şehit Güvenlik Görev.	164	5		73	13		237	5	
Terörist	146	3		218	37		364	8	

Tablo 5: Haklarında Yasal İşlem Yapılan Parlamenter, Avukat, Gazeteci, Sendikacı ve Dernek Mensupları (12 Eylül 1982 itibarıyla)¹⁰⁷

Haklarında Yasal İşlem Yapılan Parlamenter, Avukat, Gazeteci, Sendikacı Ve Dernek Mensupları (1 Eylül 1982 İtibarıyla)						
MESLEK	GÖZALTI	TUTUKLU	TUTUKSUZ	HÜKÜMLÜ	TOPLAM	
ESKİ PARLAMENTER	AP		2		2	
	CHP	6	148		154	
	MHP	3	12		15	
	MSP		30		30	
	BAĞIMSIZ		2		2	
	TOPLAM	9	194		203	
AVUKAT	6	15	59		80	
BASIN MENSUBU	1	5	40		46	
SENDİKA MENSUBU	DİSK	214	2.361	7	2.583	
	DİĞERLERİ	32	446	6	484	
	TOPLAM	246	2.807	13	3.067	
DERNEK MENSUBU	TÖB-DER	210	360	26	596	
	ÇEŞİTLİ SOL VE BÖLÜCÜ	39	3002	158	13.536	
	SAĞ	4	515	188	1.426	
	DİĞERLERİ	59	27	-	127	
	TOPLAM	102	3.754	11.457	372	15.685

¹⁰⁶ Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, s.748.

¹⁰⁷ Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, s.843.

1.6.4. İç ve Dış Kamuoyunun Tepkileri

12 Eylül 1980 Askeri darbesi ve sonrasında meydana gelen gelişmeler iç ve dış basınında en fazla öne çıkan konulardan biri olmuştur. Darbe, Öz Erzincan ve Erzincan'ın Sesi gazetelerinde büyük sevinç ve memnuniyetle karşılanırken; Birlik gazetesinde TSK'ya başarı dilenirken, diğer gazetelere oranla memnuniyet ifadelerinden ziyade, darbenin sonuçları itibariyle, başarıya ulaşması için daha çok yeni yönetime akıl verilmiş, yol gösterilmiştir. Öz Erzincan gazetesinde, yeni kurulan Bülent Ulusu Hükümetinin hızlı kararlar alması olumlu karşılanırken, hemen yanı başımızda devam eden İran-Irak savaşından ders alınması ve birlik ve beraberliğin sağlanması gerektiği dile getirilmiştir. Erzincan'ın Sesi gazetesi; darbenin politikacıların görevlerini yapmamasından kaynaklandığını ve sonrasında halk tarafından desteklenip, olumlu karşılandığını ve kısa zamanda başarıya ulaştığıyla ilgili haberler yapılmıştır. Diğer gazetelere göre darbeye daha soğuk bakan Birlik gazetesinde, 12 Eylül sabahına kadar parlamentonun toplanamaması, Cumhurbaşkanının seçilememesi, devletin yönetilememesi ve terörün her geçen gün şiddetini artırması darbenin sebepleri arasında verilirken; darbe sonrası kurulan Bülent Ulusu Hükümetinin asıl hedef olarak öncelikle terörü sonlandırmayı seçmesi, huzur ortamının sağlanabilmesi adına olumlu karşılanmıştır. Dış politikanın, yeni yönetimle birlikte değişmeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca 1960 darbesinden, 1980 darbesine giden yolda gizli hesaplar, ihanetler, iyi niyetlerin istismar edilmesi konulu yazı dizisi ele alınmıştır.

Yüksek Mahkeme Başkanları ile Atatürk Üniversitesi Yönetim Kurulu Orgeneral Evren'e kutlama mesajı göndermiştir. TİSK Başkanı Halit Narin, grevlerin kaldırılmasını ve ücretlere yapılan zammı olumlu karşılar; TOBB Başkanı Mehmet Yazar, yeni yönetime başarılar dileyerek, sistemin başarılı olması için destek vereceklerini bildirmişlerdir.¹⁰⁸ Eski Cumhurbaşkanılarından Emekli Genelkurmay Başkanı ve feshedilen Cumhuriyet Senatosu Eski Tabii Üyesi *Cevdet Sunay*, ordunun ülke yönetimine el koyması üzerine yaptığı açıklamada, “*Türk*

¹⁰⁸ Meltem Tekerek, “12 Eylül Askeri Müdahalesi ve Ekonomi Politikaları”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012, s.113.

Silahlı Kuvvetleri'nin ülke bütünlüğünü korumak amacıyla yönetime el koyması bir zaruretti. İnşallah memlekete hayırlı olur.” demiştir. Darbe mağduru eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Bursa'nın Umurbey köyünde ordunun yönetime el koyduğunu öğrenmiştir. Bir hafta kadar önce, İstanbul Çiftelhavuzlar'daki evinden ayrılan ve Bursa'nın Umurbey köyüne giden Celal Bayar ordunun yönetime el koyduğunu koruma polislerinin verdiği bilgi üzerine öğrenmiştir. Bayar, “*Ülke için hayırlı olsun*” demiştir.¹⁰⁹

İç basında birinci gündem maddesi olan darbe, dış basınında en fazla öne çıkan konulardan biri olmuştur. Türkiye’de gerçekleştirilen, ordunun yönetime el koymasının, dış haberlerde ön sırada yer alması neticesi, borsanın kapanış günü olan Cuma sabahı, altın fiyatları aniden yükseldi ve 7 aydır en yüksek düzeyine erişmiştir.¹¹⁰ Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Komisyonunda, darbeye genel anlamda olumlu yaklaşmış, komünizme karşı bir başarı olarak görülmüştür. Brüksel Radyosunun haberine göre, Türk ordusunun yönetime el koyması NATO’da olumlu karşılanmıştır. Darbe ABD’de de sevinçle karşılanmıştır. Amerika’nın Ankara Büyükelçisi Spain, darbeden haberinin olmadığını ileri sürerken, CIA’nın Türkiye’deki şefi Paul Henze, böyle bir darbe girişimini beklediklerini söylemiş, bu arada darbeyi dünyaya ilk duyuranın ABD olması, ABD’nin darbeden daha önce haberdar olduğu kanaatini güçlendirmiştir. Başkan Carter ise olayı olumlu karşılamış, Kıbrıs ve Yunanistan sorunlarının bir an önce çözülmesi temennisinde bulunmuştur. Sonuçta ABD Büyükelçisi ve Rogers’in Türkiye’deki temasları sonrasında darbeden önceki siyasi iktidarların karşı çıktığı Yunanistan NATO’ya dönme hadisesi olumlu sonuçlanmıştır. Yaşar Okuyan, ABD’nin sivil iktidarlara yaptıramadığı birçok konuyu, ara rejim dönemlerinde yaptırdığını dile getirmiştir. İngiltere de müdahaleyi olumlu karşılamıştır. Hatta İngiliz The Times gazetesinde darbe öncesinde Türkiye’de darbe olacağını sezinleyen yazılar yazılmıştır. Rejimin devamı için ordunun darbeden başka seçeneğinin kalmadığını yayın organlarında dile getirilmiştir. Darbeyle birlikte Batı’nın rahatladığı dile getirilmiştir. Fransız yayın organları da ordunun darbeden başka seçeneklerinin

¹⁰⁹ *Birlik*, 16 Eylül 1980.

¹¹⁰ *Erzincan’ın Sesi*, 18 Eylül 1980.

olmadığını belirtmişlerdir. Yunanistan'da Papandreou ve muhalefet, olaya olumsuz yaklaşmış, darbenin NATO tarafından düzenlendiğini iddia etmişlerdir. Macaristan Komünist Partisinin yayın organı Nepszabadsag, darbenin bir anlamada, kapitalist dünya düzeninden kaynaklandığını iddia etmiştir. Ortadoğu ülkeleri ise darbeyi olumlu karşılamış tebrik mesajları göndermişlerdir. Beyrut ve Kuveyt basın organları darbenin arkasında ABD'nin olduğunu iddia etmişlerdir.¹¹¹ Pakistan Devlet Başkanı Ziya ül Hak, MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren'e bir kutlama mesajı göndererek, Türkiye ile Pakistan'ın tarihten kaynaklanan güçlü dostluk bağlarının bundan böyle de güçlenerek devam edeceğini kaydetmiş, Milli Güvenlik Konseyi'nin önündeki büyük görevi başarıyla yerine getireceği konusundaki dileklerini belirtmiştir.¹¹²

Alman televizyonu ARD'de, Türkiye'deki ordu yönetiminin, Güney Amerika'daki darbelerden çok farklı olduğunu, Türk ordusunun kendisini Atatürk'ün mirasını korumak zorunda hissettiği belirtilirken; Yunanistan basınında ise iki ülke arasında sorunların en kısa zamanda çözümlenmesi için, iki ülke liderleri arasında işbirliği yapılması için en uygun fırsatın bulunduğu yorumları yapılmıştır. Amerikan basın kuruluşlarında ise, Türkiye'de demokrasinin kurtulduğunu, eğer ordu bu müdahaleyi zamanında yapmasaydı, Türkiye'de demokrasi kalmazdı, şeklinde yorumlanmıştır.¹¹³ Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı Fredrik, Türkiye'de Silahlı kuvvetlerin yönetime el koymasının Türkiye'nin savunmasını etkilemeyeceğini söylemiştir.¹¹⁴ Fransız Le Monde Gazetesi, “*Türk kamuoyu askerlerin niyetleri üzerinde düşünüyor.*” yorumunu yaparken; Sosyalist eğilimli Fransız Le Matin gazetesi “*Demokrasi için askeri darbe*” başlıklı yazıda, Türkiye'nin bir an önce demokrasiye geçişini kolaylaştırmak için AET'nin mevcut kredi programını aynen uygulamaya devam edeceği belirtilmiştir. Batı Alman Frankfurter Allgemeine Gazetesi ise, Milli Güvenlik Kurulu'nun özel mahkemeler kurulması yoluna gideceğini ve ordunun yönetimi ele almasından hemen sonra, ülkede bir huzur ortamı meydana geldiğini; ancak şimdi merkezi Doğu Berlin'de bulunan

¹¹¹ Tekerek, s.113-117.

¹¹² Öz Erzincan, 16 Eylül 1980.

¹¹³ Birlik, 19 Eylül 1980.

¹¹⁴ Öz Erzincan, 20 Eylül 1980.

yasadışı Türkiye Komünist Partisinin, tüm siyasi partileri ve sendikaları Türk ordusuna karşı savaşa çağırdığını kaydetmiştir. İtalya'da yayınlanan *Il Messaggero*, *Corriere Della Sera*, *Tempo*, *La Repubblica*, *La Stampa* gibi belli başlı gazeteler, “*Türkiye'deki yeni askeri yönetim ve orgeneraller, Evren'in basın toplantısı hakkında yankılarını sunmaya devam ediyorlar*” şeklinde haber yapmıştır.¹¹⁵

Darbe, Avrupa Parlamentosundaki Sosyalist ve liberal gruplar tarafından, bir an önce demokratik düzene geçildiği sürece, genel anlamda olumlu karşılanırken; komünist parlamenterler tarafından sert bir şekilde kınanmıştır. İtalyan Segre, AET Konseyi ve Komisyonu belirgin bir tavır almadı derken, Alman sosyalist kadın parlamenter Gredal, demokrasiye geçireceğine dair, generaller söz vermiştir. Türkiye ile ilişkilerin devamı taraftarıyız, demiştir. Öte yandan Alman Lemmer, Türkiye'de darbeden önce parlamentonun çalışmadığını, ülkenin bir iç savaşın eşiğine geldiğini, ordunun birçok kereler ikaz ettiğini ifade ettikten sonra, “*Türkiye'deki durum, Güney Amerika'daki askeri darbelere benzetilemez. Türkiye'nin demokrasiye geçmesini zorlaştıracak bir tutum almamalıyız.*” demiştir. İngiliz Scott Hopkins ise “*Türk idarecileri bilmelidirler ki ekonomik açıdan yardım konusunda Ortak Pazara ellerini uzatabilirler.*” denilmiştir.¹¹⁶

İran'da RTE Televizyon Kurumu'nda, askerlerin iktidara gelmesi, halkın çoğunluğu tarafından olumlu karşılandığını, ordunun niyetinin, demokrasiyi yok etmek değil, onu yeniden sağlam temellere oturtmak olduğu dile getirilmiştir. İrlanda'nın en büyük günlük sabah gazetesi *Irish Indepen*'de de yayınlanan başyazıda ise, artık Türk halkının aşırı sağ ve aşırı soldan gelecek günlük cinayetlerden uzak olduğunu, Ordu'nun yönetimi devralmasının belki de en önemli etkisinin polisler arasındaki sağ ve sol elemanları temizlemeyi vaat etmesi ve devleti felce uğratan bu bölünmeyi önlemede görüleceği belirtildikten sonra, eğer Türk ordusu mümkün olan en kısa zamanda görevi ehil politikacılara bırakarak çekilirse, gerçekten milli bir görevi yerine getirmiş olacağı dile getirilmiştir. Çin'in Yeni Çin Haber Ajansı, Türkiye'deki yeni duruma geniş yer vermiş; ancak ordunun yönetime el koyuş nedenlerini açıklarken, yorum yapmamıştır. Belçika'da çıkan *La Derniere Heure*

¹¹⁵ *Birlik*, 22 Eylül 1980.

¹¹⁶ *Birlik*, 22 Eylül 1980.

gazetesi yayınladığı haber yorumunda, “Askeri müdahaleyi gerektiren nedenlerden biri de dinci parti ve bu partinin geliştirdiği akımı durdurma arzusuuydu. Komşu İran’da Humeyni’nin de güçlendirdiği İslami hareket durdurulmak istendi.” denilmiştir.¹¹⁷

İngiliz Daily Telegraph Gazetesi, açıkça anlaşıyor ki, “Her şeyden önce generaller işi oldukça sıkı tutacaklar. Şimdiye kadar süregelen siyasi sisteme bir daha dönülmesine izin vermeyecekler.” yorumları yapılırken; İngiliz Guardian Gazetesi, “Ordunun yönetime el koymasında Erbakan’ın büyük rolü bulunduğunu ileri sürülmüş; Atatürk’e karşı gösterdiği saygısız tutum ve Konya’daki gerici yürüyüş, bardağı taşıran son damla oldu.” denilmiştir. Alman Frankfurter Alkgemenine gazetesinde ise basın toplantısında Evren’in açıklamalarını olumlu bulmuş ve Türkiye’nin yeni bir düşünceye ve derinden değişikliklere ihtiyacı vardır, denilmiştir.¹¹⁸

Yunanistan basını, radyo TV’inde Türkiye ile ilgili haberler, birinci sırada yer alırken, Kenan Evren’in son basın toplantısında Yunanistan ile ilgili sözleri memnurlukla karşılanmıştır. Orgeneral Kenan Evren’in Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözömlenmesinden yana olduklarını ve Yunanistan’ın NATO’ya geri dönüşüne karşı olmadıklarını açıklaması, Yunan hükümeti çevrelerinde olumlu etki yapmıştır. Öte yandan Alman TV’inde “Türkiye’nin Kanayan Yarası Ekonomi” başlıklı bir yorum yayınlanmıştır. Türkiye’de ekonomik sorunların arttığı, ortamın ordunun müdahalesine yol açtığı belirtilen yorumda, yapılan dış yardımın Türk ekonomisinde geçici bir ferahlama yarattığı, Türk ekonomisinin kalkınma hızını arttırma şansına sahip olduğu, bunun için de derhal ekonomik alanda reformlara gidilmesi gerektiği görüşlerine yer verilmiştir. Yorumda Türkiye’nin kendi öz kaynaklarına dayalı bir kalkınmaya ağırlık vermesi zorunluluğuna işaret edilmiştir.¹¹⁹

Alman Frankfurter Alkgemenine, “Aşırı uçların dışında, herkes rahatlık duydu.” yorumu yapılırken; İngiliz gazeteleri Türkiye’deki gelişmelere yer vermeyi

¹¹⁷ Birlik, 23 Eylül 1980.

¹¹⁸ Birlik, 24 Eylül 1980.

¹¹⁹ Birlik, 24 Eylül 1980.

sürdürmüşlerdir. İngiltere’de pazar günleri neşredilen The Observer gazetesinde yayınlanan uzun bir yazıda, Silahlı kuvvetlerin yönetime el koymak için Ecevit döneminde hazırlığa başladığı öne sürülmüştür. Gazete Süleyman Demirel’in de bu hazırlıklardan haberdar olduğunu; ancak harekâtın *12 Eylül gecesi yapılacağını bilmediğini* yazmıştır. Gazete, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan’ın CHP ile işbirliği yapmaya hazırlandığı günlerde, Süleyman Demirel ile arasında geçtiğini iddia ettiği bir konuşmaya da yer vermiştir. Buna göre Demirel, Erbakan’a *“Eğer bu konuda düşündüğünü uygulamaya koyarsan, Ordu müdahale edecektir. Bu da benim için değil, senin için hiç de iyi olmayacaktır”* diyerek, onu Ecevit’le işbirliğinden vazgeçirdiği iddia edilmiştir.¹²⁰

12 Eylül Askeri Darbesi, Avrupalı Komünist Parlamenterler ve aşırı uçlar dışında, dünya kamuoyunda olumlu karşılanmış ve birçok devlet tarafından kutlama mesajı almıştır. 12 Eylül Harekâtı ile birlikte yurdumuza gelen 300’e yakın yabancı basın mensubu ve dış basın tarafından, ordunun en kısa zamanda demokratik düzene geçeceği konusunda hem fikir oldukları belirtilmiş; Türkiye’deki durumun, Güney Amerika’daki askeri darbelere benzetilemeyeceği dile getirilmiştir. Sonuç itibariyle başlangıcı, olgunlaştırılması ve sonuçları itibariyle derslerine iyi çalışmış cuntacılar tarafından profesyonelce yapılmış darbe, iç ve dış basında, darbe olarak bile nitelendirilmezken, bir kurtuluş hareketi olarak görülmüş, olumlu karşılanmıştır.

I.6.5. 12 Eylül Askeri Darbesinde Basının Demokrasi İle İmtihanı

İktidara gelen bütün partiler, kendi geleceğini teminat altına almak, varlığını meşrulaştırmak için basın ile içli-dışlı olmuş, hatta ayakta kalabilmek için kendi basınına oluşturmuştur. Toplumu yönlendirmek ve politikalarının reklamını yapmak için basına her zaman ihtiyaç duyulmuştur. Basın, en olumsuz olayları bile olumlu göstermiş, ön plana çıkabilmek için hasmını itibarsızlaştırmıştır. Politik düzen; bir taraftan kendi medyasını oluşturmaya çalışırken, diğer taraftan da kapatma, sansür ve yasaklama politikası uygulayarak, medyayı kontrol altında tutmuştur.¹²¹

¹²⁰ *Birlik*, 25 Eylül 1980.

¹²¹ <https://m.bianet.org/bianet/toplum/93099-12-eylul-askeri-darbesi-ve-basin> (06.08.2019).

1970'ten sonra şirketleşen medya, 1980'de 24 Ocak kararları sonrası kâğıda gelen zam, gazeteleri birleşmeye ve büyük sermaye gruplarının desteğini almaya zorlamıştır. Ekonomik sıkıntılar ekonomiye olan ilgiyi artırmış, gazetelerde ekonomi haberleri daha geniş şekilde yer almaya başlamıştır. MGK, Sıkıyönetim Kanunu'nun 3. maddesi ile Sıkıyönetim Komutanlığına basına sansür uygulama yetkisi vermiştir. Bunun sonucunda Sıkıyönetim Komutanlığı, basını ve TRT'yi sıkı bir biçimde denetlemiş, yasaklar getirmiştir. TRT ve basın darbecilerin yayın organı haline gelmiştir. Gazeteciler, yazılarından ve düşüncelerinden dolayı sorguya çekilmişlerdir. Sansür ve sıkı denetimden dolayı “*sakıncalı haber*” kavramı ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu baskı, toplumdaki okuma oranını düşürmüştür.¹²²

Darbeyi gerçekleştirenler, basın yayın araçlarını kullanarak, yapmış oldukları darbenin meşruluğunu ve propagandasını yaptırmışlardır. Özellikle Evren TRT ekranlarına sık sık çıkarak darbenin meşruluğunu halka anlatmaya çalışmıştır.¹²³ 1980 döneminin en çok satan gazeteleri Hürriyet, Cumhuriyet, Tercüman ve Milliyet gazetelerinde “*Cumhuriyet solda, Tercüman sağda, Milliyet ortanın solunda, Hürriyet ise orta yolu seçmiş bir gazete olarak siyasi yelpazenin büyük bir kısmını temsil etmişlerdir.*”¹²⁴ Ülkenin kaos ortamında olduğu, buna meclisin son veremediği, anarşik olaylar sonucunda her gün onlarca kişinin öldüğü dile getirilerek bir anlamda darbenin zemini oluşturulmaya çalışılmıştır. Özellikle Hürriyet gazetesinde Saldun Tanjun imzalı “*Lider*” adlı yazı dizisinde Mustafa Kemal örneğiyle, yeni bir lider portresi çizilerek, orduya açıkça davetiye çıkarılmıştır. Toplumun her kesiminden devlet kurumlarından ve akademik dünyadan darbecilere destek çağrıları yapılmıştır. Darbeyi aklama ve meşru gösteren haber ve köşe yazıları 1980 Askeri Darbesinden sonra da devam etmiştir. Gazetelerin darbe sonrası manşetleri memnuniyet içeriyordu. Gazetelerde darbeyi olumlu değerlendiren dış basındaki haberlere de yer verilmiştir. Darbe hakkında olumsuz yazı yazarlar gözaltına alınırken, olumsuz haber yapan gazeteler kapatılmış veya sansüre

¹²² Lale Dünder, “12 Eylül 1980 Darbesinin Basına Etkileri, Tarihin Peşinde”, *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.16, Selçuk Üniversitesi Matbaası, Konya 2016 s.125-154.

¹²³ <https://m.bianet.org/bianet/toplum/93099-12-eylul-askeri-darbesi-ve-basin> (06.08.2019).

¹²⁴ Hayati Tek, *Darbeler ve Türk Basını*, Divit Basımevi, İstanbul 2006, s.168.

uğramıştır. 1980 Darbesi döneminde basın suçundan dolayı 316 yıl, 4 ay, 20 gün mahkûmiyet kararları verilmiştir.¹²⁵

1982 Anayasa referandumunda, evet oy pusulalarının rengi beyaz; hayır, oy pusulalarının rengi ise “*mavi*”ydi. Yaşanan ortamda *mavi* kelimesi neredeyse yasaklı hale gelmiş, insanlar bu kelimeyi kullanmaktan korkmuşlar, mavi kelimesinin yerine “*şey*” kelimesini kullanmışlardır. Uygulanan sıkı denetim ve sansür nedeniyle basında oluşan *sakıncalı haber* korkusu, gazetelerin siyasi haberlerden ziyade, magazinsel, bol fotoğraflı haberlere yönelmesi toplumdaki okuma-yazma oranını düşürdüğü gibi, cinselliği ve ahlaksızlığı ön plana çıkarmıştır. Öyle ki cinselliği ön plana çıkaran Tan gazetesi 715.000’lik günlük tirajla 1. sıraya yerleşmiştir. Birçok cinayetin ve sağ sol çatışmasının meydana geldiği bir zamanda Dallas dizisi diğer bütün haberlerin önüne geçmiştir. Darbe öncesinde yapılan olumsuz haberlerle, halka darbeden başka şans kalmadığı mesajları veren ve darbeyi meşru göstermeye çalışan basın, darbe sonrasında ise askerlerin sıkı denetimi ve baskısı sonrası olaylara, halktan uzak, apolitik bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Ticari kaygıların ön plana çıktığı basın, toplumun değil, darbecilerin sesi olmuş; bir anlamda, darbe karşısında sınavı kaybetmiştir.¹²⁶

¹²⁵ <https://m.bianet.org/bianet/toplum/93099-12-eylul-askeri-darbesi-ve-basin> (06.08.2019).

¹²⁶ Dündar, s.125-154.

II. BÖLÜM

II. ERZİNCAN YEREL BASINI

İnsanoğlunun çevresinde olup bitenlerden ve yaşanan gelişmelerden haberdar olma isteği insanlığın var oluşundan itibaren hep canlı kalmıştır.

İletişim; “*Bildiririm ve iletişim*”¹²⁷, “*Bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci*”¹²⁸ olarak tanımlanan tanımlandığı gibi “*Bilginin, fikirlerin, duyguların, becerilerin simgeler kullanılarak iletilmesi*”¹²⁹ olarak da tanımlanmıştır. Basının asıl görevi, yaşananları gözlemleyerek, toplumu alakadar eden gelişmeleri okuyucunun anlayacağı şekilde sunmak olarak da tanımlanmıştır.¹³⁰

Basın tarihine bakıldığında, gazetelerin büyük bir bölümü yerel olarak doğmuş; bazıları ise ekonomik gelişmelerden ve teknolojiyen faydalanınca, yerel özelliklerinden sıyrılarak, ulusal hatta uluslararası boyuta ulaşmışlardır.¹³¹ Yerel meselelerin önemli ve ilgi çeker hale gelmesiyle birlikte ulusal basın, birlik ve beraberliği güçlendirici bir özelliği olan yerel basından faydalanmaya ve ulusal basında yerel haberlere daha fazla yer verilmeye başlanmıştır.¹³²

Yerel basın, memleketin birçok yerinde il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık veya daha fazla aralıklarla yayınlanan, yayımlandıkları yerin haberlerini ve sorunlarını dile getiren, halkın isteklerini yetkililere ulaştırmayı hedefleyen yazılı basın olarak da tanımlanmıştır.¹³³

¹²⁷ Sadi Özdemir, *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme*, Timaş Yayınları, İstanbul 1998, s.23.

¹²⁸ Üstün Dökmen, *İletişim Çatışmaları ve Empati*, Sistem Yayıncılık, 18. Bs., İstanbul, Mart 2002, s.19.

¹²⁹ Bernard Berelson ve Gary A. Steiner, *Human Behavior: An Inventory of Scientific Findings*, New York, Harcourt Brace Jovanovich, 1964, aktaran Erol Mutlu, *İletişim Sözlüğü*, 4. bs., Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2004, s.139.

¹³⁰ Selahattin Çavuş, “Yerel Basının Sorunları Üzerine Tespitler: Aksaray Örneğinde Nitel Bir Araştırma”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, IX, S.4, Kasım 2017, s.20.

¹³¹ Atilla Girgin, *Türkiye’de Yerel Basın*, Der Yayınları, İstanbul 2009, s.115.

¹³² Erdem Yavuz, “Cumhuriyet Dönemi Erzincan Basını ve Basın-Siyaset İlişkisi (1960’a kadar)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, sayı 44, Spring II, Adıyaman 2016, s.110.

¹³³ Şinasi Ünal, “Yerel Basın ve Sorunları”, *Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı*, II, Yıl:2, S.12, Ankara, Kasım-Aralık 1996, s.1068.

Yerel basın, kamuoyu oluşturulmasında ve bölgenin tanıtılmasında, yerel halkın bilgilendirilmesinde, vatandaşla yerel yönetimler arasında köprü vazifesi görerek, yayınlandığı bölgenin sorunlarının iletilmesinde, halkın bilinçlendirilmesinde etkili olmuştur. Ayrıca ulusal basına kaynak oluşturulma gibi birçok görevi yerine getirmiştir.¹³⁴ Graeme Burton ve Daniel Katz gibi iletişim önderleri, medyanın, eğlendirme, bilgilendirme, kültürel aktarım, toplumsal katkı ve siyasallaşma gibi 5 önemli görevi olduğunda ittifak etmişlerdir.¹³⁵ Kamuoyu oluşturarak, toplumu baskı altına alan medya, artan bu gücü nedeniyle devletin yasama-yürütme-yargı erklerinden sonra günümüzde dördüncü güç haline gelmiştir.

Türkiye’de 41 ilde hâlihazırda resmi ilan yayınlama hakkını haiz gazetelerin toplam sayısı 684 olup, bunların 32’si yaygın süreli (ulusal), 10’u bölgesel, 642’si yerel süreli yayın olarak yayınlanmaktadır. Ayrıca yalnızca resmi reklam yayınlama hakkını haiz süreli yayınların (Dergi) sayısı 817’dir. Diğer yandan Kurumumuz şubesi bulunmayan illerde neşrolunan resmi ilan yayınlama hakkını haiz süreli yayınlar bulundukları ildeki Valiliklerin sorumluluğunda olmakla birlikte bu yayınların kayıtlarımızda bulunan bilgilere göre 2018 yılı sonu itibariyle sayısı 422’dir.¹³⁶

Erzincan’da basın yayın, asıl adı Süleyman Bey olan Leblebici Baba tarafından Rumi 1842 yılında çıkarılan *Tuhfetü’l Uşşak*¹³⁷ isimli çocuklara yönelik el yazması bilimsel bir dergi ile başlamıştır. Çocuklar için hazırlanan sayfaları nedeniyle tutulmuştur. Aylık olarak çıkarılan Türkçe bir dergidir. Yayın süresi hakkında yeterli malumat yoktur.¹³⁸ İşgaller ve depremler nedeniyle uzun bir zaman ara verilen Erzincan’daki basın faaliyetlerine 1942’de tekrar başlanmıştır.¹³⁹

¹³⁴ Gülhanım Küçükalkan, “Kültürel Aktarımda Yerel Basının Rolü: Erzincan İli Örneği” *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)* IX-II, Erzincan 2016, s.55.

¹³⁵ Aysel Usluata, İletişim, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, S. 77.

¹³⁶ 9 Ağustos 2019 tarih ve 1901712575 No’lu *BİMER Başvuru Sonucu*, Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü.

¹³⁷ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, Ankara 1973, s.95.

¹³⁸ *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1968, s.179-182.

¹³⁹ Yavuz, s.110.

Doğum tarihi tam olarak bilinmeyen ve asıl adı Süleyman olan Leblebici Baba, Erzincan'ın Değirmen köyünde dünyaya gelmiştir. Âlim bir zat olduğu söylenir. Erzincan'da çıkardığı *Tuhfetü'l Uşşak* isimli dergi zamanında çok tutulmuştur. Leblebici Baba, Rumi 1291 yılında Erzincan'da vefat etmiştir.¹⁴⁰

Erzincan'da İlk matbaa Kadri Savaş tarafından *Kadri Matbaası* adıyla 1937 yılında kurulmuştur. Kurulan bu ilk matbaa gazete, dergi, kitap vs. basamadan 1939 deprem ile toprak altında kalmış; depremden sonra aynı adla tekrar kurulmuş, fakat teknik donanım bakımından yetersizliğinden dolayı yayın hayatına başlayamamıştır.¹⁴¹

26 Mart 1942 yılında *Yeni Erzincan* gazetesiyle başlayan Erzincan yerel basınında; 1942'den günümüze kadar 41 gazetenin yayın hayatına girdiği tespit edilebilmiştir. Günümüzde Doğu, Yeni Erzincan, Özsöz, Kazankaya, Habercan, Gündem 24, Erzincan Net ve Taraf 24 Gazeteleri olmak üzere yayın hayatına devam eden 8 gazete bulunmaktadır.¹⁴² Bu gazetelerden 1942'den, 1980 Askeri Darbe sürecine kadar olan zamanda neşriyatına devam eden 19 gazeteyi, yayın hayatına başlama tarihlerine göre kısaca incelenmiştir.

II.1. Yeni Erzincan (1942)

Erzincan'ın ilk yerel gazetesi 26 Mart 1942 yılında Erzincan Valiliği tarafından Özel İdare matbaasında yayın hayatına başlamıştır. Pazartesi günleri çıkarılan resmi bir gazetedir.¹⁴³

Erzincan'ın ilk şehir gazetesi 1952'de kapanmıştır. Çok partili hayatla birlikte ülke genelinde olduğu gibi, Erzincan'da da yerel basın hayatında büyük bir artış yaşanmıştır. DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte, yerel basın DP'ye yakın bir yayın politikası izlemiştir. CHP'ye yakın bir yayın politikası izlemiş olan Yeni Erzincan, yeni siyasi gücün karşısında daha fazla tutunamamış ve kapanmıştır.¹⁴⁴

¹⁴⁰ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, S.95.

¹⁴¹ *1990 Erzincan İl Yıllığı*, Komisyon, Aydoğdu Ofset Matbaacılık, Ankara 1990, s.55.

¹⁴² <http://www.erzincan.gov.tr/yerel-gazeteler> (11.08.2019).

¹⁴³ *Erzincan İl Yıllığı* (1967), s.182.

¹⁴⁴ Yavuz, s.111.

1952 yılında kapanan gazete, aynı adla 1 Şubat 2005 yılında M.Beşir Buyruk tarafından tekrar yayın hayatına başlamıştır. Yazı İşleri Müdürü Mücahit Özdemir'dir.¹⁴⁵ İmtiyaz sahipliğini M.Beşir Buyruk, Yazı İşleri Müdürü ise M.Naci Buruk'un yaptığı Yeni Erzincan, Günlük olarak neşriyatına günümüzde devam etmektedir.

II.2. Demokrat Erzincan (1952)

Sadullah Erim ile Eyüp Bezirci'nin gayretleriyle, kendine ait ayakla çalışır tipte bir matbaa olan Demokrat Erzincan matbaasında 1952 yılında yayın hayatına başlamıştır. Siyasi, bağımsız, günlük bir gazetedir. Pazar günleri hariç, her gün çıkarılmıştır. 1960 yılında kapanmıştır.¹⁴⁶ Demokrat Erzincan, Erzincan yerel basınının ilk günlük ve ilk özel gazetesidir. Gazete, DP'nin yayın organı olmasına rağmen zaman zaman yaşanan parti içi bölünmeleri ve hesaplaşmaları sayfalarına taşıyan bir tavır ortaya koymuştur.¹⁴⁷

Demokrat Erzincan gazetesi, 1960 yılından sonra ad değiştirerek, *Hür Erzincan* olarak yayınlanmıştır.¹⁴⁸

II.3. Yeşil Eğin Gazetesi (1952)

08.09.1952 yılında Mustafa Güven tarafından Yeşil Eğin matbaasında yayın hayatına başlamıştır. Günlük, siyasi bir gazetedir.¹⁴⁹ Kemaliye ilçesinin ihtiyaçlarını, kamuoyu oluşturarak dile getirmek, gazetenin çıkarılış amacı olmuştur.¹⁵⁰

1966 yılı Ağustos'una kadar ayrı ayrı neşredilen Birlik, Yeşil Eğin ve Öz Erzincan gazeteleri, bu tarihten sonra birleşerek Öz Erzincan Gazetesi adıyla yayınlanmıştır.¹⁵¹

¹⁴⁵ *Erzincan İl Yıllığı*(2005), Gemi Ofset, Ankara 2005, s.167.

¹⁴⁶ *Erzincan İl Yıllığı* (1967), s.182.

¹⁴⁷ Yavuz, s.112.

¹⁴⁸ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, s.99.

¹⁴⁹ *Erzincan İl Yıllığı* (1967), s.183.

¹⁵⁰ Yavuz, s.112.

¹⁵¹ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, s.99.

II.4. Öz Erzincan Gazetesi (1953)

02.04.1953 yılında Kemahlı Suphi Özdemir tarafından kurulmuştur. Öz Erzincan matbaasında yayın hayatına başlamıştır. Günlük, siyasi bir gazetedir.¹⁵²

Yerel haberlerle birlikte, ulusal haberlere de yer verilmiştir. İlk sayıda Türkiye'ye ve Erzincanlılara hizmet etmeyi amaç edindiklerini açıklamışlardır. 1960'a kadar olan zamanda gazetenin imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürünün devamlı el değiştirmesi dikkat çekicidir. Gazete çalışanları, farklı dönemlerde DP'nin Erzincan teşkilatının çeşitli kademelerinde görev yapmışlardır. DP yanlısı bir gazete olmasına rağmen, parti yöneticilerini ve valiyi eleştirmekten de çekinmemişlerdir. Zaman zaman parti içinde yaşanan bölünmeler ve hesaplaşmalar gazeteye de yansımıştır.¹⁵³

Hüseyin Ercan, Şefik Aras ve Hüseyin Tiryaki tarafından 1961'de *Öz Erzincan Matbaası* kurularak, aynı isimle ve büyük bir ebatta günlük bir gazete yayınlanmaya başlamış, ortaklardan ikisinin 1964 yılında ayrılması üzerine Şefik Aras ve Özdemir Bitlis tarafından gazete çıkarılmaya devam etmiştir. 1966 Ağustos'una kadar ayrı ayrı neşredilen *Birlik*, *Yeşil Eğin* ve *Öz Erzincan gazeteleri*, bu tarihten sonra birleşerek *Öz Erzincan Gazetesi* adıyla yayınlanmıştır. Gazetenin Matbaası Tipo cinsi olup, günlük tirajı 500-600 arasında olmuştur. Daha önce adı geçen matbaalarda pedal cinsi makineler kullanılırken, gazetelerin günlük tirajı ortalama 200-300 civarında değişmiştir.¹⁵⁴

1 Ocak 1980 itibariyle gazetenin sahipleri Şefik Aras ile Özdemir Bitlis, Yazı İşleri Müdürü ise Refik Aras'tır. 4 sayfa olarak, pazar günleri hariç, her gün çıkarılmıştır. Gazete, Atatürk'ün, "*Basın, halkın müşterek sesidir.*" mesajıyla çıkmıştır. 27 Ocak 1980 tarihine kadar günlük 50 kuruştan satılırken, kâğıt zamlarından sonra günlük 250 kuruştan satılmaya başlanmıştır.¹⁵⁵

1980 Ekim ayında, Erzincan'da yayınlanmakta olan 3 günlük gazete olan *Öz Erzincan*, *Birlik* ve *Erzincan'ın Sesi* gazeteleri, *Öz Erzincan Gazetesinde* birleşerek

¹⁵² *Erzincan İl Yıllığı* (1967), s.183.

¹⁵³ Yavuz, s.113.

¹⁵⁴ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, s.99.

¹⁵⁵ *Öz Erzincan*, 1 Ocak 1980.

tek bir gazete çıkarmaya başlamışlardır. Birleşmenin ekonomik zorluklar nedeniyle olduğu ve 3 gazetenin tek tek yaşamasının mümkün olmaması karşısında 3 gazete sahibinin böyle bir işbirliğine gittiği belirtilmiştir. Bundan böyle Erzincan'da *Öz Erzincan Gazetesi* günlük olarak yayınına ortaklık adına devam ederken, diğer 2 gazete Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri haftalık olarak çıkarılmıştır. 3 gazetenin bir araya gelmesi ile yayınıni sürdürecektir olan *Öz Erzincan*'ın tek amacının Erzincan'a ve topluma yararlı olmak olacağını gazete sahiplerince ifade edilmiştir.¹⁵⁶ Gazete, 1992 yılına kadar yayını sürdürmüştür.

II.5. Halkın Sesi (1953)

İstanbul'dan Erzincan'a gelen, aslen Erzincanlı olan Cahit Şenol'un çabaları ile çıkarılmaya başlanmıştır.¹⁵⁷ İmtiyaz sahibi Emrullah Şara tarafından 11 Eylül 1953'te Halkın Sesi Matbaası'nda çıkarılmaya başlanan günlük ve siyasi bir gazetedir. Yazı İşleri Müdürlüğünü Avukat Mustafa Yıldırım yapmıştır. CHP'ye yakın bir politika izlemiş, DP iktidarına ise muhalefet etmiştir. 1950'den sonra ise Erzincan'da kurulan gazetelerin hepsi DP iktidarı taraftarı olmuştur. Yeni Erzincan gazetesinin kapanmasından sonra, 1950'li yıllarda Erzincan'da muhalif basın olarak önemli bir boşluğu dolmuştur.¹⁵⁸

II.6. Demokrat İliç (1954)

M. Necdet Güven tarafından 1 Haziran 1954'te Kemaliye Yeşil Eğin Matbaası'nda haftalık olarak çıkarılmaya başlanan siyasi bir gazetedir. Salı günleri çıkarılan gazete, İliç'in ve çevre ilçelerin de sorunlarını sütunlarına taşımıştır. Yazı İşleri Müdürlüğünü Sabri Odabaşı yapmıştır. Yayınına 1956'ya kadar devam edilmiş; ekonomik sıkıntılardan dolayı 1956'dan sonra yaklaşık 2 yıl yayını kesintiye uğramıştır. İmtiyaz sahipliğini Sabri Odabaşı, Yazı İşleri Müdürlüğünü Avukat Ahmet Cemal Aksu'nun yaptığı gazete, *Öz Erzincan Matbaası*'nda 10 Mart 1958'de haftalık olarak Pazartesi günleri çıkarılmaya başlanmıştır. Gazete, DP iktidarını

¹⁵⁶ *Öz Erzincan*, 7 Ekim 1980.

¹⁵⁷ Şefik Aras, "Erzincan'da Basının Geçmişi" *Mengüceli Dergisi*, Yıl 1, S. 7, Erzincan Ocak 1980.

¹⁵⁸ Yavuz, s.113-114.

destekleyen bir politika sürdürmüştür.¹⁵⁹ Yayın hayatına 1962'ye kadar devam etmiştir.¹⁶⁰

II.7. Öz Demokrat (1955)

Sadullah Erim tarafından 11 Mart 1955 Cuma günü Demokrat Erzincan Matbaası'nda çıkarılmaya başlanmıştır. DP taraftarı, günlük, siyasi bir gazetedir. Yerel, ulusal ve dünya gündemiyle ilgili haberlere yer veren Öz Demokrat, 1960 Darbesi'nden sonra bir müddet sonra kapatılmıştır.¹⁶¹

II.8. Kazankaya Gazetesi (1955)

8 Kasım 1955'te Necdet Güven tarafından Yeşil Eğin matbaasında pazar günleri hariç, her gün çıkarılmaya başlanmıştır¹⁶² Erzincan'ın DP öncesi ihmal edildiğini savunarak, DP'nin Erzincan'a yaptığı yatırımları sütunlarına taşımıştır. DP taraftarı olan gazete, 1960 Darbesi'nden sonra yayın politikasını değiştirerek yayın hayatına devam etmiştir.¹⁶³

1959-1962 yılları arasında Yeşil Eğin matbaasında Kazankaya isimli günlük bir gazete çıkarılmıştır.¹⁶⁴ Gazetenin yayını 1966 Ağustos ayında gazetelerin birleşmesi hadisesine kadar devam etmiştir.

Mustafa Özsoy tarafından 2005 yılında yeniden kurulmuştur. Yazı İşleri Müdürü Dursun Bektaş'tır.¹⁶⁵ Siyasi ve aktüalite bir gazetedir. Günlük olarak çıkan Kazankaya gazetesi neşriyatını günümüzde devam etmektedir.

II.9. Çayırhının Sesi (1955)

1955-60 yılları arasında çıkmıştır. Ancak, uzun ömürlü olmamıştır.¹⁶⁶

¹⁵⁹ Yavuz, s.114.

¹⁶⁰ *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.182.

¹⁶¹ Yavuz, s.114-115.

¹⁶² *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.183

¹⁶³ Yavuz, s.115.

¹⁶⁴ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, s.99.

¹⁶⁵ *Erzincan İl Yıllığı (2005)*, s.167.

¹⁶⁶ Şefik Aras, s.7.

II.10. Fırat Gazetesi (1958)

19 Mayıs 1958 tarihinde Hüseyin Ercan tarafından Fırat matbaasında çıkarılmaya başlanmıştır. Günlük siyasi bir gazetedir. Pazar günleri hariç her gün çıkarılmıştır. 08.08.1961'de kapanmıştır.¹⁶⁷ Gazete, dönemin şartlarının bir gereği, DP yanlısı bir yayın politikası izlemiştir.¹⁶⁸ 1961 yılından itibaren “Birlik” adı altında çıkmıştır.

1998 yılının Haziran ayında Atilla Yıldırım tarafından *Fırat* adıyla tekrar yayın hayatına başlamıştır. Aylık çıkarılan, kültürel bir gazetedir. Gazetede, Erzincan, İliç, Refahiye, Kemah, Kemaliye, Üzümlü, Tercan, Çayırılı, Otlukbeli ile ilgili haberler yayınlanmıştır.¹⁶⁹

II.11. Ilıcın Sesi (1960)

1960-61 yıllarında haftalık olarak çıkarılmış, siyasi bir gazetedir.

II.12. Hür Erzincan (1960)

1950 yılında açılıp, yayınına ara veren Demokrat Erzincan gazetesi 1958 yılında Hüseyin Ercan tarafından devralarak yayına devam etmiş, 1960 yılından sonra ad değiştirerek *Hür Erzincan* olarak yayınlanmıştır.¹⁷⁰

27.06.1960 tarihinde Hüseyin Ercan tarafından kendine ait bir matbaada yayın hayatına başlamıştır. Siyasi bağımsız günlük bir gazetedir. Pazar günü hariç her gün çıkarılmıştır. 1961 yılına dek günlük ve bu tarihten sonra haftalık çıkmıştır. 10.05.1966'da kapanmıştır.¹⁷¹

II.13. Birlik Gazetesi (1961)

19 Mayıs 1958'de ilk sayısı çıkan Fırat gazetesi, 1961 yılından itibaren “Birlik” adıyla çıkmıştır. Gazete 08.08.1961'de Ali Tanrıverdi önderliğinde Fırat matbaasında yayın hayatına başlamıştır. Günlük siyasi bir gazetedir. Pazar günleri hariç, her gün

¹⁶⁷ *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.183.

¹⁶⁸ Yavuz, s.115.

¹⁶⁹ <https://kasif.mkutup.gov.tr> (14.08.2019).

¹⁷⁰ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, s.99.

¹⁷¹ *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.182

çıkarılmıştır.¹⁷² 1966 yılı Ağustosuna kadar ayrı ayrı yayınlanan Birlik, Yeşil Eğin ve Öz Erzincan gazeteleri, bu tarihten sonra birleşerek *Öz Erzincan gazetesini* adıyla yayınlanmıştır. Bu gazetenin Matbaası Tipo cinsi olup günlük tirajı 500-600 arasında değişmiştir.¹⁷³ Erzincan bu adla 2 defa günlük gazete Ali Tanrıverdi, Özdemir Bitlis ve Fehmi Bilyay tarafından çıkarılmıştır.¹⁷⁴

1980 Ekim ayında, Erzincan'da yayınlanmakta olan 3 günlük gazete olan Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri, *Öz Erzincan Gazetesinde* birleşerek tek bir gazete çıkarmaya başlamışlardır. Birleşmenin ekonomik zorluklar nedeniyle olduğu ve 3 gazetenin tek tek yaşamasının mümkün olmaması karşısında 3 gazete sahibinin böyle bir işbirliğine gittiği belirtilmiştir. Bundan böyle Erzincan'da Öz Erzincan Gazetesi günlük olarak yayınına ortaklık adına devam ederken, diğer 2 gazete Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri haftalık olarak çıkarılmıştır. 3 gazetenin bir araya gelmesi ile yayınına sürdüreceği olan Öz Erzincan'ın tek amacının Erzincan'a ve topluma yararlı olmak olacağını gazete sahiplerince ifade edilmiştir.¹⁷⁵

1 Ocak 1980 tarihi itibarıyla gazetenin imtiyaz sahipliğini Mustafa Temeltaş, Yazı İşleri Müdürlüğünü ise Esiner Gören yapmıştır. 6 sayfa olarak, pazar günleri hariç, her gün çıkarılmıştır.¹⁷⁶ 27 Ocak 1980 tarihine kadar günlük 100 kuruş, 6 aylık 175 TL, yıllık 350 TL'den satılmıştır. Kâğıt zamlarından sonra, 28 Ocak 1980 tarihi itibarıyla, günlük 200 kuruş, 6 aylık 375 TL, yıllık 750 TL'den, 14 Şubat tarihi itibarıyla günlük 250 kuruş, 6 aylık 600 TL, yıllık 1000 TL'den satılmaya başlanmıştır.¹⁷⁷

¹⁷² *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.183.

¹⁷³ *Erzincan 1973 İl Yıllığı*, s.99.

¹⁷⁴ *1990 Erzincan İl Yıllığı*, s.55.

¹⁷⁵ *Öz Erzincan*, 7 Ekim 1980.

¹⁷⁶ *Birlik*, 1 Ocak 1980.

¹⁷⁷ *Birlik*, 14 Şubat 1980.

II.14. Coşkun Fırat Gazetesi (1962)

14.11.1962 yılında Fehmi Bilyay, Özdemir Bitlisli, Ali Tanrıverdi çabalarıyla Fırat matbaasında yayın hayatına başlatılmıştır. Aylık çıkarılmış, fikir gazetesidir. Her ayın birinde çıkarılmıştır. 1965 yılında kapatılmıştır.¹⁷⁸

II.15. Köşebaşı Gazetesi (1967)

03.01.1967 yılında Erzincan akşam Lisesi adına Dursun Yılmaz tarafından Yeşil Eğin matbaasında çıkarılmaya başlanmıştır. Edebiyat, sanat, fikir gazetesidir. 15 günde bir çıkarılmıştır.¹⁷⁹

II.16. Yeni Gurbet (1971)

Yayın hayatına 8 Şubat 1971 Pazartesi günü başlayan Yeni Gurbet, aylık olarak İstanbul'da çıkarılmıştır. Şerafettin ÖZER tarafından çıkarılan gazete, toplumsal ve kültürel bir gazetedir. 2001 yılı sonuna kadar belli aralıklarla çıkarılmıştır.¹⁸⁰

II.17. Erzincan'ın Sesi (1974)

Yayın hayatına 25 Şubat 1974 Pazartesi günü başlamıştır.¹⁸¹ Pazar günleri hariç, haftanın 6 günü çıkarılmış, siyasi bir gazetedir. İmtiyaz sahibi Ali Allahverdi, Yazı İşleri Müdürü Ali Tek'tir. Hz. Muhammed (sas)'in "*Hak bildiğin yolda, yalnız da olsan yürü*" mesajıyla, 4 sayfa olarak, pazar günleri hariç, her gün çıkarılmıştır.¹⁸²

1980 Ekim ayında, Erzincan'da yayınlanmakta olan 3 günlük gazete olan Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri, *Öz Erzincan Gazetesinde* birleşerek tek bir gazete çıkarmaya başlamışlardır. Birleşmenin ekonomik zorluklar nedeniyle olduğu ve 3 gazetenin tek tek yaşamasının mümkün olmaması karşısında 3 gazete sahibinin böyle bir işbirliğine gittiği belirtilmiştir. Bundan böyle Erzincan'da Öz Erzincan Gazetesi günlük olarak yayınına ortaklık adına devam ederken, diğer 2 gazete Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri haftalık olarak çıkarılmıştır. 3 gazetenin

¹⁷⁸ *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.183.

¹⁷⁹ *Erzincan İl Yıllığı (1967)*, s.184.

¹⁸⁰ <https://kasif.mkutup.gov.tr> (14.08.2019).

¹⁸¹ <https://kasif.mkutup.gov.tr> (14.08.2019).

¹⁸² *Erzincan'ın Sesi*, 1 Ocak 1980.

bir araya gelmesi ile yayınını sürdürecektir olan Öz Erzincan'ın tek amacının Erzincan'a ve topluma yararlı olmak olacağını gazete sahiplerince ifade edilmiştir.¹⁸³

29 Ocak 1980 tarihine kadar günlük 100 kuruş, 3 aylık abonelik 40.00 TL, 6 aylık 80.00TL, yıllık 150.00TL'den satılırken; kâğıt zamlarından sonra 30 Ocak 1980 tarihi itibarıyla günlük 250 kuruş, 3 aylık abonelik 200,00 TL, 6 aylık 375.00TL, yıllık 750.00TL'den satılmaya başlanmıştır. Gazetelerin birleşmesiyle birlikte 9 Ekimden itibaren haftalık çıkarılmaya başladıktan sonra günlük 500 kuruş, 3 aylık abonelik 100,00 TL, 6 aylık 200.00TL, yıllık 400.00TL'den satılmaya başlanmıştır.¹⁸⁴ Gazete, 1992 yılına kadar yayınına devam etmiştir.

II.18. Belediye Hizmet (1980)

1980 Ocak ayında Erzincan Belediyesi tarafından kurulmuş ve yayın hayatına başlamıştır. Aylık çıkarılmış, müstakil bir gazetedir.¹⁸⁵

II.19. Doğu Gazetesi (1981)

Ermat Ticaret Matbaacılık adına 1981'de Mehmet Buyruk tarafından çıkarılmıştır.¹⁸⁶ O dönem gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğünü yapan, imtiyaz sahibi H.İbrahim Özdemir'in ifade ettiğine göre; 1 Ocak 1981 yılında yayın hayatına başlanması planlanan gazete, sıkıyönetimin izin vermemesi nedeniyle, yayın hayatına 1 ay gecikmeli olarak başlamış, gazetenin ilk sayısı 30 Ocak 1981'de çıkmıştır. Siyasi, aktüalite bir gazetedir. Günümüzde neşriyatına devam etmektedir.

¹⁸³ Öz Erzincan, 7 Ekim 1980.

¹⁸⁴ Erzincan'ın Sesi, 30 Ocak 1980.

¹⁸⁵ <https://kasif.mkutup.gov.tr> (12.07.2019).

¹⁸⁶ 1990 Erzincan İl Yıllığı, s.55.

III. BÖLÜM

12 EYLÜL 1980 ASKERİ DARBE SÜRECİNDE

ERZİNCAN YEREL BASININA YANSIYAN

SİYASAL GELİŞMELER

III.1. SİYASİ GELİŞMELER

12 Eylül 1980 Askeri darbe sürecinde Erzincan yerel basınına yansıyan durumlar, ekonomi, eğitim, sağlık, sosyal, spor, iç ve dış basın ve siyasi gelişmeler olarak başlıklandırılabilir. Bu bölümde sadece siyasi gelişmeler ele alınacaktır.

III.1.1. OCAK AYI

Demirel, Türkiye ileriye giden yolu açacak. Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, dün bir mesajla yurt içindeki ve yurt dışındaki bütün vatandaşların, Kıbrıs'taki soydaşlarımızın yeni yılını kutladı. Demirel, mesajında *Türkiye 1980'lere girerken şimdiden önündeki iki 10 yılı düşünmeli. 1980 ve 2000 yıllarında nereye varacağını çok iyi bilmeli, ufuklarda hedefsiz kalmamalıdır, dedi*¹⁸⁷.

CHP Genel Yönetim Kurulu şiddet eylemlerine karşı alınacak önlemleri saptayacak: CHP Genel Yönetim Kurulu, şiddet eylemleri karşısında alınacak güvenlik önlemleri konusunda demokrasiye zarar vermeksizin neler yapılabileceğine ilişkin görüş saptayacaktır. CHP Genel Yönetim Kurulu'nun dün yaptığı toplantıdan sonra Genel Başkan Bülent Ecevit, bir açıklama yapmış ve toplantıda şiddet eylemlerinin özellikle son 1,5 ay içinde hızlı bir tırmanışa geçtiğini göz önünde tutarak, iç güvenlik sorunlarının ele alındığını bildirmiştir. Ecevit şöyle demiştir: *“Özellikle şiddet eylemleri karşısında alınacak güvenlik önlemleri için özgürlükçü demokrasiye zarar vermeksizin ne ölçüde etkinleştirilebileceğine ilişkin görüşümüzü de saptayacağız. Bildiğiniz gibi ortak grubumuzda bu konuda bir genel görüşme açılması kararlaştırılmıştı. Yapılacak genel görüşmenin ışığında parti tutumu en kısa*

¹⁸⁷ Birlik, 1 Ocak 1980.

*sürede yeni gelişmeler de göz önünde alınarak ayrıntılı bir biçimde saptanmış olacaktır. Genel yönetim kurulumuzun çalışmalarının birkaç gün süreceğini ve en kısa sürede bu konudaki görüşümüzün belirleneceğini ümit ediyorum.*¹⁸⁸

Fahri Korutürk, bütün anayasal kuruluşları işbirliğine çağırdı. Yeni yıl mesajı yayınlayan Cumhurbaşkanı, anarşik olaylar ve ekonomik istikrarın sağlanabilmesinin şart olduğunu belirtti. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, yayınladığı yeni yıl mesajında 1980'in barış, kardeşlik, güven ve refah ortamının oluşturulmasında bir dönüm yılı olmasını dilemiş, ulusumuzun içtenlikle özlediği huzur, güven ve refah ortamının yaratılmasına dönük etkin önlemlerin alınması ve eksiksiz bir biçimde uygulanması hususunda, başta TBMM üyelerinin ve anayasal kuruluşlarımızın, gecikmeksizin birleşmelerinin bir sorumluluk olduğuna inanıyorum, demiştir. Cumhurbaşkanlığı Basın Müşavirliğinden yapılan açıklamaya göre; Korutürk'ün yeni yıl mesajı aynen şöyledir: *“Aziz vatandaşlarım, bugün ağırlığını üzüntü ve acılar veren anılarda toplamış olan 1979 yılını geride bırakarak, yeni bir yıla girmiş bulunuyoruz. Türkiye Cumhuriyeti, şimdiye kadar en güçlü olduklarına inandığımız, tüm ülkeleri dahi derinden etkileyen sosyal, ekonomik bunalımların yanında, 1979 yılında kendi iç yapısının doğurduğu büyük sıkıntıları da göğüslemek zorunda kalmıştır. Hat safhaya ulaşmış bulunan anarşik olayların, tedhiş hareketlerinin önlenmesi ve ekonomik istikrarın sağlanması, girmekte olduğumuz 1980 yılında ülkemizin çözüm bekleyen sorunlarının başında gelmektedir. Vatandaşların tümüyle, yakın çoğunluğunun siyasi çekişme ve çıkarlardan uzak, ülkenin barış, huzur ve bütünlüğünün korunması lüzumunda, fikir birliği içinde olduklarına şüphe yoktur. Ulusumuzun içtenlikle özlediği huzur, güven ve refah ortamının yaratılmasına yönelik etkin önlemlerin alınması ve eksiksiz bir şekilde uygulanması hususunda başta Türkiye Cumhuriyeti Millet Meclisi'nin değerli üyelerinin ve anayasal kuruluşlarımızın vakit geçirmeksizin birleşmelerinin bir zorunluluk olduğuna inanıyorum. Bütün zorluklarına rağmen, tüm rejimlerin en iyisi olduğuna inanarak seçmiş bulunduğumuz hür, demokratik parlamenter sistemin, uzun dönemde hiçbir sapma yapmadan sürdürülebilmesi, böyle zamanlarda katlanılacak fedakârlıklarla*

¹⁸⁸ *Erzincan'ın Sesi*, 1 Ocak 1980.

sağlanabilecektir. Aziz vatandaşlarım, 1980 yılının barış, güven, kardeşlik ve refah ortamının yaratılmasında bir dönüm yılı olmasını yürekten diliyor, bu duygu ve düşünceler de yurt içindeki ve yurt dışındaki vatandaşlarımın, Kıbrıslı soydaşlarımın yeni yıllarını en içten sevgilerle kutluyorum."¹⁸⁹

Cumhurbaşkanına sunulan bir mektupla, Türk Silahlı Kuvvetleri tüm anayasal kuruluşları göreve çağırdı. Siyasi partilerin; milli menfaatlerimizi ön plana alarak anarşi, terör ve bölücülük gibi, devleti çökertmeye yönelik her türlü hareketlere karşı tüm önlemleri alması istendi.¹⁹⁰

Cumhurbaşkanı, Demirel ve Ecevit'e durumu bildirdi. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk dün saat 11'de Başbakan Süleyman Demirel ve CHP genel Başkanı Bülent Ecevit'i kabul ederek kendilerine Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarınca kendisine sunulan yazılı metni okumuştur. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı ile önceki gün yaptığı görüşme konusunda bir açıklama yapmıştır. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinden verilen bilgiye göre Cumhurbaşkanının açıklaması şöyledir: "27 Nisan 1979 günü haftalık mutad ziyaretlerini Genelkurmay Başkanı Sayın Orgeneral Kenan Evren, aralarında Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı olmak üzere 1979 yılında yurt içinde yapmış oldukları askeri teftiş ve geziler sonunda edindikleri intiba ve görüşleri bildiren bir mektubu, Milli Güvenlik Kurulu Başkanı olarak tarafıma tevdi edilmiştir. Durumu ilgililerin dikkatine ve kamuoyunun bilgilerine sunarım."¹⁹¹

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin görüşü: Dün, Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığına sunulan ön yazı ile *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Görüşü* başlığını taşıyan mektubu açıklamıştır. Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanlığı imzalarını taşıyan *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Görüşü* başlıklı metin şöyledir: "Ülkemizin içinde bulunduğu son derece önemli siyasi, ekonomik ve sosyal ortamda her geçen gün hızını biraz daha artıran anarşi, terör ve

¹⁸⁹ Birlik, 3 Ocak 1980.

¹⁹⁰ Öz Erzincan, 3 Ocak 1980.

¹⁹¹ Öz Erzincan, 3 Ocak 1980.

bölücülüğe karşı milli birlik ve beraberliğin sağlanabilmesi için, Türk Silahlı Kuvvetleri, ülke yönetiminde etkili ve sorumlu anayasal kuruluşları ve özellikle siyasi partileri göreve davet etmek mecburiyetinde kalmıştır. Kahramanmaraş olaylarının yıldönümünde, henüz ilk ve ortaöğretim çağındaki evlatlarımızın örgütlü eylemciler tarafından zorla sürülüp sürüklendikleri anarşik olaylar ibretle müşahade edilmektedir. Anayasamızın getirdiği geniş hürriyetleri kötüye kullanarak, İstiklal Marşı'mız yerine Komünist Enternasyonal'i söyleyenlerin, şeriat düzeni davetçilerine, demokratik rejim yerine, her türlü faşizmi getirmek isteyenlere, anarşiye, yıkıcılığı ve bölücülüğe milletimizin tahammülü kalmamıştır. İktidar olan siyasi partilerin bütün devlet kademelerini kendi siyasi görüşleri doğrultusunda hareket edecek kişilerle doldurması, kamu görevlilerinin ve vatandaşların bölünmesini zorunlu hale getirmektedir. Siyasi partilerce yaratılan bu bölünme girerek anarşi ve bölücülüğü destekleyen iç kaynakların şekillenmesine, himayesine, polis, öğretmen ve diğer birçok kuruluşların birbirlerine düşman kamplara ayrılmasına sebep olmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri, ülkemizin siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlarına bir çözüm getirmeyen anarşi ve bölücülüğü, ülke bütünlüğünü tehdit eden boyutlara varmasını önleyen bölücü ve yıkıcı gruplara tavizler veren ve kısır siyasi çekişmeler nedeniyle uzlaşmaz tutumlarını sürdüren siyasi partileri uyardırmaya karar vermiştir. Bölgemizdeki gelişmeler, Ortadoğu'da her an sıcak bir çatışmaya dönüşebilecek durumdadır. İşte anarşi ve bölücüler, yurt sathında genel bir ayaklanmanın provalarını yapmaktadırlar. Ülkede birlik ve beraberliğin, vatandaşların can ve mal güvenliğinin sürat ve sağlanabilmesi için gerekli kısa ve uzun vadeli tedbirlerin yüce Meclisimizce en kısa zamanda kararlaştırılması, bugünkü ortam içinde hayati bir önem taşımaktadır. Diğer yandan meclislerin açılışından 1,5 ay sonra, komisyonların ancak tescil edilebilmesi ve ülkenin acilen çözüm bekleyen sorunlarını müzakere için bugüne kadar müşterek bir gündemin saptanmaması üzüntü ile izlenmektedir. Atatürk milliyetçiliğinden alınan ilhan ve hızla vatandaşlarımızı kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde milli şuur ve ülküler etrafında toplamanın iç barış ve huzurun sağlanmasında temel unsur olduğu apaçık bir gerçektir. Ülkenin içinde bulunduğu bu durumdan bir an evvel kurtulması, hükümetler kadar diğer siyasi partilerimizin de görevleri

arasındadır. Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Yasası ile kendisine verilen görev ve sorumluluğun idraki içinde, ülkemizin bugünkü hayatı sorunları karşısında siyasi partilerimizin bir an önce milli menfaatlerimizi ön plana alarak, anayasamızın ilkeleri doğrultusunda ve Atatürkçü görüşle bir araya gelerek anarşi, terör ve bölücülük gibi devleti çökertmeye yönelik her türlü hareketlere karşı bütün önlemleri müşterek almalarını ve diğer anayasal kuruluşların da bu yönde yardımcı olmalarını ısrarla istemektedir.”¹⁹²

Yaklaşık 2 saat süren toplantıdan sonra, Demirel ve Ecevit demokrasinin yaşatılması için, her iki partinin ortak hareket etmek zorunda olduklarını belirttiler. Demirel, yaptığı konuşmada ülkenin en önemli konularını görüştüklerini belirtti. Bu arada bir gazetecinin, en önemli sorun hangisidir, hangi sorunu öncelikle görüştünüz sorusuna ise, *elbette anarşiyi öncelikle görüştük*, cevabını verdi. CHP lideri ise, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, 1980 yılının çetin geçeceğini belirterek, *Sayın Cumhurbaşkanımızın isteği ile bir araya geldik. Çok yararlı bir görüşmede bulunduk. Tabii ki önce anarşi konusu ele alındı*, dedi.¹⁹³

Erzincan İl Genel Meclisi, dün saat 14.30’da Vali Yücel Bölgen başkanlığında toplandı. Erzincan İli, İl Genel Meclisi 8. Dönem 3. toplantı yılının 4. Oturumunu dün saat 14.30’da Vali Yücel Bölgen başkanlığında, toplantı alınan kararlar okunduktan sonra onaylandı. Bazı bucak, ilçe ve il sınır tespitleri İçişleri komisyonuna havale edildi Meclis toplantılarına üst üste gelmeyenler hakkında muamele talebi oy birliğiyle kabul edildi.¹⁹⁴

Öz Erzincan Gazetesinde, Şefik Aras imzasıyla çıkan, “Komutanların Uyarısı” başlıklı köşe yazısında şu ifadeler yer almaktadır: Aynı zamanda Milli Güvenlik Kurulu Başkanı olan Sayın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı ile birlikte Cumhurbaşkanını ziyaret ederek sundukları mektup açıklanmış bulunmaktadır. Mektup konusunda gerek muhtevası, gerekse girişim biçimi yönünden eleştiriler olacaktır sanırız. Özellikle siyasi partiler konuya ilişkin görüşlerini açıklayacaklarını belirtmişlerdir zaten.

¹⁹² Öz Erzincan, 3 Ocak 1980.

¹⁹³ Birlik, 4 Ocak 1980.

¹⁹⁴ Erzincan'ın Sesi, 4 Ocak 1980.

Muhtemeldir ki her politik kuruluş konuya kendi açısından yaklaşacak ve değerlendirmeyi objektif olmaktan çok kendi düşüncesine göre yapacaktır. Oysa mektubu muhtevası dikkatle incelendiğinde, mektupta sözü edilen sorunların millet ve memleket bütünlüğü açısından duyulan kuşkuların sosyal ve ekonomik bunalımların gerçeği yansıttığı şüphesizdir. Sözü edilen sorunları bilmeyen duymayan ve bütün bunlardan kuşku duymayan yok gibidir ülkemizde. Tabii bu gidişten kuşku duyanlar hür demokratik rejimden yana olanlardır. Milli birlik ve bütünlükten yana olanlardır. Yoksa Türkiye'nin bunalımlara sürüklenmesinden bölünüp parçalanmasından, demokratik rejimin çökmesinden yana olanların, içinde bulunduğumuz durumdan üzüntü ve kuşku duymaları beklenemez elbette. Hatta böylesi bir durum onlar için sevindiricidir. Demek oluyor ki cumhurbaşkanına sunulan mektup muhteva olarak bilinen ve kuşku duyulan sorunları bir kez daha belirtmekte bu kuşkulu durumdan kurtulmak için tüm anayasal kuruluşları ve özellikle parlamentoyu göreve çağırmaktadır. Uyarıda bulunmaktadır. Böyle bir uyarının Türkiye Cumhuriyeti'ni, hürriyet ve istiklalimizi korumak görevini yüklenmiş Türk Silahlı Kuvvetleri adına yapılmış olması ise daha büyük bir anlam taşımaktadır. Kuşkuların sebepsiz olmadığını, durumun gerçekten bir uyarıyı gerektirecek boyutlara eriştiğini göstermektedir. Meselenin özü budur kanımca.¹⁹⁵

Cumhurbaşkanı ile görüşen Cumhuriyet Senatosu Başkanı Çağlayangil ve Millet Meclisi Başkanı Karakaş, demokrasi açısından bir endişemiz yok, dedi. Cumhurbaşkanının daveti üzerine yapılan görüşmede, iç ve dış sorunların ele alındığı bildirilmiştir. Çağlayangil ve Karakaş komutanların, Cumhurbaşkanına sundukları mektup konusunda görüşüldüğünü söylemiştir.¹⁹⁶

Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın Halkla İlişkiler Şubesinin Duyurusu:

1. Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Bölgesi'nde yıkıcı ve bölücü unsurlarla girişilen aşağıda belirtilen olaylar vuku bulmuş olup, failleri büyük çoğunlukla yakalanmıştır.

¹⁹⁵ *Öz Erzincan*, 4 Ocak 1980.

¹⁹⁶ *Öz Erzincan*, 5 Ocak 1980.

a. Sivas'ın İmranlı ilçesindeki 27 Aralık 1979 günü gece saat 3'te iki ayrı yere patlayıcı madde atan lise öğrencisi Şevket Engin, güvenlik kuvvetlerince yapılan takip sonunda yakalanmış ve evinde yapılan aramada 1 adet 7,65 milimetre çapında Belçika yapısı tabanca, 18 adet mermi, 3 adet dinamit lokumu, 1 adet patlamaya hazır bomba ve muhtelif aşırı sol yayınlar ele geçirilmiştir.

b. Sivas ili merkezin 26 Aralık 1979 tarihinde saat 20 sıralarında gece bekçisi İbrahim Çiftçi göreve gelirken, Kadı Burhanettin Mahallesi, Yıldız bloklarında 8-10 kişi tarafından duvarlara yazı yazıldığını görerek, müdahale etmiştir. Yazı yazarların ateş açması üzerine bekçi karşılık vermiş ve suçlular kaçarak olay yerinden uzaklaşmışlardır. Dev-Yol imzalı yazıların bulunduğu olay mahallinde 9 milimetre çapında 8 adet boş kovan bulunmuştur. Tahkikat devam etmektedir.

c. Erzincan ilinde 24 Aralık 1989 günü yapılan operasyonlar sonucunda mevcut anayasal düzeni yıkmak amacıyla bölücü illegal bir örgütün Erzincan teşkilatını kurma çalışmaları içinde oldukları tespit edilen, çeşitli mesleklere mensup isimleri bilahare açıklanacak olan 7 kişi yakalanmış ve 1 adet 7,65 milimetre çapında tabanca 12 adet mermi ve örgüte ait dokümanlar ele geçirilmiş olup, soruşturma derinleştirilmektedir.

d. 31 Aralık 1979 günü Sivas İmam Hatip Lisesi nöbetçi öğretmenin Sami Canca, nöbetçi öğretmen odasına giren şahıs veya şahıslar tarafından görev başında tabanca ile öldürülmüştür. Olay sanıklarının izi üzerinde olup, tahkikat sürdürülmektedir.

e. Sivas Şarkışla ilçesinde 1 Ocak 1980 günü saat 20.30'da güvenlik kuvvetlerince yapılan operasyon sonucunda Dev-Genç imzalı, asılmaya hazır, büyük bir pankart, bomba imalinde kullanılan sol içerikli 1 adet bant ele geçirilmiştir.

2. Yukarıda açıklanan olaylarla ilgili adli kovuşturmalara önemle devam edilmekte olduğu sayın kamuoyuna duyurulur.¹⁹⁷

Başbakan, *ülkenin ciddi sıkıntıları var, dedi. Sıkıntılar dövüşerek değil konuşarak çözümlenir.*¹⁹⁸

¹⁹⁷ Erzincan'ın Sesi, 7 Ocak 1980.

Uyarı mektubu yeni bir doping oldu. Hükümet anarşinin üzerine bütün imkânları ile gidecek. Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarının uyarı mektubu, hükümete kamçı oldu. Edinilen bilgilere göre hükümet anarşinin üzerine bütün imkânları ile gidecek. Güvenlik yetkileri, sıkıyönetim komutanlıkları ve diğer yetkililer ile devamlı işbirliği yapılarak, anarşi ile mücadelede hissedilir adımlar atılması sağlanacak. Bakanlar Kurulu'nun bugün yapacağı toplantıda, Başbakan Süleyman Demirel, kurul üyesi bakanlardan, anarşi konusunda alınması gerekli tedbirlere ilişkin görüşleri isteyecek. Öğrenildiğine göre, Başbakan Süleyman Demirel, Bakanlar Kurulu toplantısında ifade edilen görüşleri ilgililere de iletecek. Edinilen bilgilere göre, Başbakan Demirel, Cumhurbaşkanı Korutürk ile haftalık olağan görüşmesi sonunda genel idare kurulu toplantısını açarken yaptığı konuşmada, anarşinin üzerine devletin tüm gücüyle gitmesi gerektiğini anlattı ve şöyle dedi: *“Hükümet olduğumuzdan bu yana, herkes bizden ferahlatıcı haberler bekliyor. Maalesef bunu istediğimiz biçimde veremedik. Bize iktidar olma şansını ve fırsatını veren halkımız, şimdi bizden anarşinin hakkından gelmemizi istiyor. Bunu yapmak zorundayız. Yapamazsak, anarşinin hakkından gelemesem, CHP'den farkımız kalmayacak. Biz laf üreten değil, hizmet üreten parti olduğumuzu iddia ederek iktidara geldik. Vaatlerde bulunduk. Yokluklara, kuyruklara çareyiz dedik. Ama halkımız bizden önce anarşiye son vermemizi istiyor. Başka tercihimiz yok. Ya anarşi bizi, ya biz anarşiyi yok edeceğiz. Anarşi ile savaşımız, olmak ya da olmamak olacaktır. Namuslu, dürüst, kararlı, tarafsız ve cesur tutumlarla devletin tüm imkânlarını kullanarak, anarşinin üzerine gidelim. Bu işin şakası yok.”* Demirel, Genel İdare Kurulunda yaptığı konuşmada, ayrıca istihbaratları iyi değerlendirmelerini, devlet kadrolarını militanlarla doldurmamalarını da isteyerek, şunları söyledi: *“Devletin imkânları elimizde. İstihbaratta bütünlüğü ve güvenliği sağlarsak, başaramamız için bir sebep göremiyorum. Bütün Bakan arkadaşlarım önce kendi bakanlıklarındaki ve bakanlık bağlı kuruluşlarındaki anarşinin hakkından gelsinler.”*¹⁹⁹

¹⁹⁸ Öz Erzincan, 9 Ocak 1980.

¹⁹⁹ Erzincan'ın Sesi, 9 Ocak 1980.

Cumhurbaşkanı, dün Ecevit'i kabul etti. Ecevit, Çankaya Köşkünden ayrılırken yaptığı açıklamada; *Bunalım, ancak Türk milletinin gücü, gerçekçi bir ulusal kurtuluş programı ile belli hedeflerde birleşilerek aşılabılır*, dedi.²⁰⁰

CHP, AP ile işbirliğine hazır olduğunu açıkladı. Ecevit, Adalet Partisinden bir koalisyon önerisi gelirse, bu öneriyi partinin yetkili organlarına destekleyerek götüreceğini söyledi.²⁰¹

Erzincan İl Genel Meclisi, bugün saat 10'da Vali Yücel Bölgen başkanlığında toplanarak çalışmalarını sürdürecektir. Mecliste, geçen haftaki toplantısında, bazı köyler arasındaki sınır ihlalleri görüşülerek, İçişleri Komisyonuna havale edilmiştir. Bugün İl Özel İdare bütçesi ve diğer dairelere ait bütün bütçe görüşmeleri devam edeceğinden, bu toplantıda bütün daire müdürleri ve kaymakamlar hazır bulunacaklardır.²⁰²

Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Ege Adaları sorunu, görüşmeler yoluyla çözümlenebileceğini bildirerek, Türkiye daima müzakerelere açık olmuştur, dedi.²⁰³

CHP'li Parlamenterler arasında görüş ayrılığı çıktı. Sıkıyönetime, film ve sesli yayınları kontrol yetkisi veriliyor. Milli Savunma Komisyonu'nda önceki gün başlayan Sıkıyönetim Kanunu ile ilgili görüşmeler sırasında verilen değişiklik önermeleri ile film ve sesli yapılan her türlü yayının kontrolünün sıkıyönetime verilmesi ile lokanta ve lokallerin de sıkıyönetimin kapsamı içine alınması kabul edildi. Bu önerge ile her türlü sesli yayın, Sıkıyönetimin kontrolü altına veriliyor. Evinizde dinlediğiniz teyp kasetinde, suç unsuru olup olmadığını araştırmak için bir süre gözaltında tutulabilirsiniz. Ayrıca art niyetle kullanılması da son derece müsait. İçindeki sesleri değiştirmek mümkündür.²⁰⁴

İç ve dış sorunlar için Milli Güvenlik Kurulu bugün toplanıyor. Milli Güvenlik Kurulu, bugün saat 10'da Çankaya'da Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün

²⁰⁰ Öz Erzincan, 10 Ocak 1980.

²⁰¹ Öz Erzincan, 10 Ocak 1980.

²⁰² Erzincan'ın Sesi, 10 Ocak 1980.

²⁰³ Birlik, 6 Ocak 1980.

²⁰⁴ Erzincan'ın Sesi, 21 Ocak 1980.

başkanlığında toplanacaktır. Toplantıya Başbakan Süleyman Demirel ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kurul Üyesi Bakanlar ile Kuvvet Komutanları, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ve diğer ilgililer katılacaktır.²⁰⁵

Milli Güvenlik Kurulu bugün Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ün başkanlığında toplanacak.²⁰⁶

Milli Güvenlik Kurulu, bugün toplanacak. Anarşi önlem paketi bu hafta görüşülecek. Ekonomik önlem paketinin bu hafta sonunda açıklanacağı belirtildi. Mecliste dış politika konusunda genel görüşme açılacak ve Erkmen bilgi verecek.²⁰⁷

Milli Güvenlik Kurulu, ülkede huzurun sağlanması istedi. Dün saat 10'da Çankaya'da, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün başkanlığında toplanan Milli Güvenlik Kurulu toplantısına, Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kurul Üyesi Bakanlar ile Kuvvet Komutanları ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri katılmıştır. Aralıksız olarak 5 saat süren Milli Güvenlik Kurulu toplantısından sonra yayımlanan bildiride, iç ve dış sorunların ele alındığı toplantıda, Ortadoğu'da meydana gelen son olaylar da ele alınmıştır. Bu nedenle yurdumuzda zaman zaman hızını kaybedip, zaman zaman daha büyük boyutlara ulaşan anarşi, bölücülük, terör karşısında bütün anayasal kuruluşların, vatandaşlarımızın, devletin yanında olmaya çağrılmış. Anarşinin milli bir mesele haline geldiğini, bu nedenle durum bütün incelikleri ile görüşülerek, anarşinin üstesinden gelinmesi için gerekli her türlü yardımın güvenlik kuvvetlerine yapılması istenmiştir. Sıkıyönetim uygulanmakta olan illerdeki olaylar tek tek ele alınarak, yeniden bazı illerin sıkıyönetim kapsamına girip girmeme durumu ele alınarak, görüşülmüştür. Öte yandan Milli Güvenlik Kurulu'nun, Bakanlar Kuruluna yapmış olduğu tavsiye kararları görüşmek üzere dün akşam geç saatlerde Bakanlar Kurulunda Başbakan Süleyman Demirel başkanlığında toplanarak, MGK'nın kararlarını gözden geçirmiştir.²⁰⁸

²⁰⁵ *Birlik*, 22 Ocak 1980.

²⁰⁶ *Öz Erzincan*, 22 Ocak 1980.

²⁰⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 22 Ocak 1980.

²⁰⁸ *Birlik*, 23 Ocak 1980.

MSP'nin hükümeti eleştirmesi, tepki yaratmaya başladı. MSP Genel Başkan Yardımcısı Şevket Kazan, Başbakan Demirel'in Milli Selamet Partisi'nden yakınmaya hiçbir hakkı olmadığını belirterek, *hükümet ister kalır, ister gider, bu kendi bilecekleri iştir*, demiştir. Kazan, geçen hafta içerisinde Başbakan Demirel'in Milli Selamet Partisi'nin meclisteki tutumunu hedef alan sözleri ile ilgili olarak THA'ya yaptığı açıklamada şunları söylemiştir. *Destek olmak demek, eleştiriden vazgeçmek değildir. Bizim desteğimiz sadece meclis içerisindedir. Yani herhangi bir güven oylaması ile ilgilidir. Bu konuda sözümüzü tutuyoruz, ancak hükümetin her yaptığını destekleyecek değiliz. Sayın Genel Başkanımızın dediği gibi, bizim sözümüzü tutarlarsa isteyerek, tutmazlarsa kerhen destekleyeceğiz. Fakat doğru bildiklerimize de sahip çıkacağız.*²⁰⁹

Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Milli Güvenlik Kurulu dün iç ve dış olayları görüştü.²¹⁰

Kamu güvenliği ve kolluk hizmetlerine ilişkin kanun tasarısı, dün mecliste görüşüldü.²¹¹

Vali, dün kaymakamlarla toplantı yaptı. Vali Yücel Bölgen'in başkanlığında dün saat 14'te ilçelerin kaymakamlarının da katıldığı bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya bazı daireleri müdürleri katılmıştır. Uzun süren toplantıda ilçelerin akaryakıt durumları ve asayiş sorunları ele alınmış, yoğun kış nedeniyle ilçelerin köylerle olan ulaşım ve haberleşme durumları gözden geçirilmiş, yolları kapalı bulunan köylerin hayvan yemi, yakacak ve diğer ihtiyaçları gözden geçirilerek, alınması gerekli görülen tedbirlerin derhal alınması kararlaştırılmıştır.²¹²

Aman dikkat. Anarşi önlem paketi meclisten geçti. Birkaç noksanı veya fazlası ile bazılarına göre demokratik çizgiye getirilerek, bazılarına göre kuşa çevrilerek.²¹³

Korutürk'ün görev süresi, 22 Mart'ta meclis ve senatonun ortak toplantısında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda, CHP ile MSP arasında gayri resmî bir

²⁰⁹ *Birlik*, 23 Ocak 1980.

²¹⁰ *Öz Erzincan*, 23 Ocak 1980.

²¹¹ *Öz Erzincan*, 23 Ocak 1980.

²¹² *Birlik*, 24 Ocak 1980.

²¹³ *Birlik*, 25 Ocak 1980.

diyalogun başladığı belirtiliyor. Önlem paketinin, meclisten geçirilmesi konusunda işbirliği yapan iki partiye bağlı parlamenterlerin, Cumhurbaşkanlığı seçimi için de bir dirsek temasına giriştikleri kaydediliyor. Bilindiği gibi Cumhurbaşkanlığı seçiminde, ilk 2 turda 2/3 çoğunluk aranacak, bu sağlanamadığı takdirde, diğer turlarda salt çoğunluk ile yeni Cumhurbaşkanı belirlenebilecek. Meclis ve Senatoda, toplam 29 sandalyeye sahip MSP, CHP'nin göstereceği adaya destek olduğu takdirde, Milli Birlik ve Kontenjan Gruplarının da desteğiyle bu adayın seçilme şansı artacak. Bilindiği gibi Cumhurbaşkanlığı seçiminde ilk turdan sonra bir adayın seçilebilmesi için 315 oy toplaması yeterli olacak. CHP'nin 266 parlamenterine ek olarak, MSP'nin 29 parlamenter ve diğer gruplardan 20 üyenin oyuyla CHP ve MSP'nin üzerinde anlaşabileceği bir adayın seçilme şansı oldukça büyük. Buna karşılık toplam 282 sandalyeye sahip olan AP ile MHP kendi adaylarını seçilmek için, dışarıdan 33 kişilik bir destek sağlamak zorundalar. Bu desteğin sağlanabilmesi halinde yeni cumhurbaşkanı, Adalet Partisi'nin gösterecek aday olacak. Bu arada kontenjan grubunun bazı üyeleri, CGP Lideri Turhan Feyzioğlu ve bazı Adalet Partilerin, Cumhurbaşkanı Korutürk'ün görev süresinin uzatılması eğiliminde oldukları kaydediliyor.²¹⁴

Başbakan Demirel, bugün zamla ilgili olarak basın toplantısı yapacak. Başbakan Süleyman Demirel, ekonomik önlemler paketinin açıklamasından sonra, dün Çankaya'ya çıkarak, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'le yaptığı görüşmeden sonra, gazetecilerin çeşitli sorularını cevaplandırırken, bugün veya yarın bir basın toplantısı düzenleyerek, alınmış olan ekonomik tedbirler ile ilgili olarak bazı açıklamalarda bulunacağını söylemiştir.²¹⁵

Meclis gündeminde, 60 yasa tasarısı ile 10 kişinin idamını öngören Başbakanlık tezkeresi var. Millet Meclisi Genel Kurulu'nun gündeminde, çeşitli konuları kapsayan 19 kanun tasarısı ile 41 kanun teklifinin yanı sıra, haklarında idam cezaları Yargıtay'ca da onaylanmış 10 kişinin idam hükümlerinin uygulanmasına

²¹⁴ *Birlik*, 26 Ocak 1980.

²¹⁵ *Birlik*, 26 Ocak 1980.

ilişkin Başbakanlık teskereleri de bulunuyor. Gündemde ayrıca, 15 Genel Görüşme ve 26 Meclis Araştırması ile 252 sözlü soru önergesi de yer alıyor.²¹⁶

Enerji Eski Bakanı Deniz Baykal, elektrik verilen köylerde Alevi-Sünni ayrımına alet olduğunu kabul etti. Acı itiraf; ama gerçek. Deniz Baykal zamanında Erzincan'da elektrik verilen, 62 projesi tamamlanan, 129 köyün tamamı Alevi köyleri. Deniz Baykal, *etkilenmelere boyun eğmek zorunda kaldık. Bundan böyle etkilenmelere meydan vermeyelim*, dedi. TBMM Bütçe Planlama Komisyonunda görüşülmesine önceki gün başlanan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesine dün de devam edildi. AP Erzincan milletvekili Timuçin Turan, bütçe üzerinde yaptığı konuşmada, Ecevit hükümeti zamanında ülkeye enerji hizmeti götürülürken, partizanlık ve Alevi-Sünni ayrımı yapıldığını savundu. Bu durumun Adalet Parti'nin aleyhine, sağdaki birtakım küçük partilerin, bu bölgelerde güçlenmesine hizmet ettiğini belirten Turan, şöyle konuştu: *Bizim hükümetimiz zamanında vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmamasına rağmen, CHP hükümeti zamanında hizmet götürülürken partizanlık ve Alevi-Sünni ayrımı yapılmıştır. Baykal'ın Enerji Bakanlığı zamanında, Erzincan ilinde elektriğe kavuşan 62 köyün tamamı Alevi yurttaşlarımızın oturduğu köylerdir. Elektrik verilmesi için projesi tamamlanan 129 köyün tamamı da yine Alev yurttaşlarına aittir. Biz bunu kınamıyoruz, Alevi köylerine elektrik verilmesin demiyoruz; ama bu derece partizanlık ve mezhepçilik yapılmasını hoş karşılamıyoruz.*²¹⁷

Baykal, *siyasi düşünceler ve partizan kaygılar kamu hizmetlerini yönlendiriyor*. Dün, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesi görülürken bir konuşma yapan Eski Bakan CHP'li Deniz Baykal, hükümetleri zamanında siyasal etkilenmelere boyun eğdiklerini söylemiştir. Dün söz alan AP Erzincan milletvekili Timuçin Turhan, Ecevit hükümeti döneminde konu ile ilgili olarak yaptığı açıklamada ise, siyasal düşünceler ve partizan kaygıların kamu hizmetlerini geniş ölçüde yönlendirdiğini bildirmiştir. Baykal doğruladı. Baykal, kişisel olarak yaptığı konuşmada, Adalet Partili Timuçin Turan'ın sözlerini doğrulanmış, hükümetleri zamanında siyasal etkilenmelere boyun eğdiklerini söylemiştir. Baykal şöyle

²¹⁶ *Birlik*, 26 Ocak 1980.

²¹⁷ *Birlik*, 29 Ocak 1980.

konusmuştur: *Sayın Turan'ın sözleri gerçektir. Hükümetimiz döneminde devlet içinde denetleyemediğimiz, kontrol edemediğimiz tırmanmalar ve siyasal etkilenmeler maalesef olmuştur. Bu tırmanma ve siyasal etkilenmeler 1975'lerden beri süre gelmektedir. Hükümetimiz döneminde bu etkilenmeler ve boyun eğmek zorunda kaldık. Sayın Turan, durumu çok iyi gözlemlenmiştir. Bunu ben de fark ettim. Benim ricam, bundan sonra böyle etkilenme ve tırmanmalara meydan vermeyelim.*²¹⁸

Ocak ayında, sivil ve askeri bürokrasinin yanı sıra, siyasetin de gündemini meşgul eden ülke genelindeki şiddet eylemleri ve iç güvenlik sorunlarına yönelik ulusal bazda hareketli bir dönem karşımıza çıkmaktadır. Özellikle askeri bürokrasi, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e verdiği “*Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Görüşü*” başlıklı uyarı mektubuyla Türkiye'nin içerisinde bulunduğu bunalım döneminden bir an önce kurtarılması için siyasileri göreve çağırırken,²¹⁹ diğer taraftan da hükümetin bu soruna bir an önce çözüm bulunacağı yönünde yoğun açıklamaları görülmektedir.²²⁰ Ayrıca Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresi dolarken, tekrar seçilememe durumunda, yeni bir krizin daha meydana gelmesi ile karşı karşıya kalacak olan Türkiye'nin bu krizi kaldırabilecek ekonomik ve siyasi yapıya sahip olmadığı görülmektedir.²²¹ Türkiye çalkantılı bir dönemden geçerken, 24 Ocak kararları ve zamlara yönelik hükümetin açıklamaları gündemi önemli oranda meşgul etmiştir.²²² Sıkıyönetim Kanunuyla, basın baskı altına alınması CHP'li parlamenterler arasında görüş ayrılığına sebep olmuştur.²²³ İçerde yaşanan bu bunalımlara, bir de Yunanistan ile yaşanan Ege Adaları Sorunu²²⁴ eklenince, hükümet iyice sıkıntıya girmiş, dış politikanın ateşi daha da yükselmiştir. Türkiye genelinde bunlar olurken, Erzincan'da ise mevcut anayasal düzeni yıkmak amacıyla bölücü illegal bir örgütün, Erzincan teşkilatını kurma çalışmaları içinde oldukları, Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yapılan operasyonlarda tespit edilerek, örgüt üyeleri gözaltına alınmış, çeşitli örgütsel dokümanlar ele

²¹⁸ *Birlik*, 29 Ocak 1980.

²¹⁹ *Öz Erzincan*, 3 Ocak 1980.

²²⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 9 Ocak 1980.

²²¹ *Birlik*, 26 Ocak 1980.

²²² *Birlik*, 26 Ocak 1980.

²²³ *Erzincan'ın Sesi*, 21 Ocak 1980.

²²⁴ *Birlik*, 6 Ocak 1980.

geçirilmiştir.²²⁵ Özellikle Deniz Baykal'ın Enerji Bakanlığı döneminde Erzincan'da köylere elektrik dağıtımı ile ilgili olarak yaptığı açıklamada, Alevi-Sünni ayrımı yaptıklarını kabul etmesi ve bunun nedeni olarak da hükümetleri döneminde devlet içinde denetleyemedikleri ve kontrol edemedikleri siyasal baskılara boyun eğmek zorunda kalmalarını göstermesi,²²⁶ Şefik Aras imzasıyla Öz Erzincan Gazetesinde çıkan “Komutanların Uyarısı” başlıklı köşe yazısında komutanların, anayasal kuruluşları ve özellikle parlamentoyu göreve çağıran mektubun, Cumhurbaşkanına sunulması ve bundan duyulan memnuniyet dile getirilmiştir.²²⁷

III.1.2. ŞUBAT AYI

MSP Erzurum Milletvekili Korkut Özal, son ekonomik tedbirler için, *Her iktidarın kolayca alabileceği tedbirler değildir. Bu tedbirler alınmasaydı, Türkiye 3 ay sonra büyük bir felaketin içindeydi*, demiştir. Özal, CHP-MSP koalisyonu konusu üzerinde de durmuş, *MSP-CHP koalisyonu değil ameli, nazarı olarak bile mümkün değildir. CHP'nin 20 aylık iktidardaki çizgisi ile MSP'nin düşündüğü çizgi arasında uygunluk yoktur*, şeklinde konuşmuştur. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, son günlerde, bir AP-CHP koalisyonu kurulabileceği yolundaki sözlerine de temas eden Korkut Özal, *Türkiye'nin fevkalade zor bunalım içinde bulunduğu bir yerde Sayın Ecevit, Türkiye'nin meselelerini çözmede Adalet Partisi'nin görüşleri ile mutabakat sağlayacağını mı söylemek istiyor*, diye sormuştur. Son ekonomik tedbirlerin Güney Amerika modeli rejimlere götürücü olarak yorumlandığını hatırlatan Anadolu Ajansı muhabirinin konuyla ilgili sorusunu cevaplandıran Özal, mukabil sözleri, en hafifinden evhamdan ibaret gördüğünü bildirmiş, şunları söylemiştir: *Sayın Ecevit iktidar olduğu zaman da demokrasinin çalıştığını biliyorduk, hiçbir zaman kalkıp, getirdiği tedbirleri şu tip bir hükümet modeli diye tarif etmedik ki, buna fevkalade yatan sözler ve bu durumlar olsa bile, Güney Amerika gibi lafları ortaya atmak sadece zihinleri bulandırır. Alınan tedbirler siyasi değildir. Türk halkı Demokrasiyi benimsemiştir*. Güney Amerika ülkelerinde askeri diktatörlükler olduğunu hatırlatan Korkut Özal, bu ülkelerde sık sık askeri darbeler olduğunu ve belli kapitalist güçlerin

²²⁵ Erzincan'ın Sesi, 7 Ocak 1980.

²²⁶ Birlik, 29 Ocak 1980.

²²⁷ Öz Erzincan, 4 Ocak 1980.

buralarda büyük yatırımları bulunduğunu bildirmiş, sözlerini şöyle sürdürmüştür: *Görünen Türkiye, bu değildir. Türk halkı demokrasi benimsediğini, kendisine sahip çıktığını göstermiştir, dedi.*²²⁸

Belediye Başkanı Adnan Ercan'ın başkanlığında ilimiz Belediye encümeni dün toplantı. Toz, kesme şeker, minibüs, taksi ve hamamların yeni ücretleri belirlendi.²²⁹

Dışişleri Bakanı Erkmen, tam üyelik müracaatı yapmayacağız deyince, Ortak Pazar rahat nefes aldı. Türkiye Ortak Pazar Ortaklık Konseyi'nin bugün başlayacak toplantısı için Brüksel'e gelen Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, *ortak pazara tam üyelik için müracaatınız veya istemimiz söz konusu değil* deyince, 9 Ortak Pazar ülkesi de rahat bir nefes aldı. Bilindiği gibi Ortak Pazar ülkeleri, Türkiye'nin tam üye olmak için müracaat etmesinden çok endişeleniyorlar. İtalya ve Fransa, Türkiye tam üye olur ve ortak pazara mallarını gümrüksüz sokarsa, kendi tarım ürünlerine rakip olacağımızdan çekiniyor. İngiltere ve Almanya ise Türk tekstil ürünlerinin Avrupa piyasalarını işgal edeceğinden tedirgin. Başta Almanya olmak üzere, Belçika, Hollanda gibi ülkeler de Ortak Pazara tam üyeliğimiz halinde, işçilerimizin Avrupa'ya serbest girip, adeta işgal edeceği telaşında. Ancak bu telaş Hayrettin Erkmen'in dün Brüksel'de verdiği demeç ile giderildi. Erkmen, demecinde şöyle konuştu: *Tam üyelik müracaatı veya istemi diye bir şey yok, tam üyeliğe gitme kararımız var. Bu husustaki çalışmalarımızı hızlandıracakız, ancak usulüne uygun bir biçimde gerektiği zaman tam üyelik müracaatınızı yapacağız, dedi.*²³⁰

Korutürk, *esenliğe çıkacağımıza kesinlikle inanmalıyız, dedi. Korutürk, huzur ve barış ortamının sağlanmasında basınımıza büyük sorumluluklar düşüyor dedi. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, o engin sağduyusu ve güçlükleri aşmadaki kararlılığıyla bugünleri de geride bırakacaktır. Engin coğrafyası, tabiatı, nüfus potansiyeli, gelişmiş elemanları, özgür düşünce ve tartışmaya imkân veren sistemi ile bugünkü müşküller ne olursa olsun, Türk ulusu muhakkak çok parlak bir istikbale namzettir, dedi.*²³¹

²²⁸ Birlik, 1 Şubat 1980.

²²⁹ Erzincan'ın Sesi, 1 Şubat 1980.

²³⁰ Birlik, 6 Şubat 1980.

²³¹ Birlik, 11 Şubat 1980.

Türkiye'nin üyelik için müracaat edeceğini açıklaması, Ortak Pazar'da panik yarattı. Türkiye Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in önceki gün Belçika'nın başkenti Brüksel'de, Türkiye'nin bu yılsonuna kadar AET üyeliği için resmen başvurabileceğini açıklaması, AET yetkilileri arasında şaşkınlıkla karşılandı ve huzursuzluk yarattığı bildirildi. Dışişleri Bakanı Erkmen, Brüksel'de, *Türkiye yılsonuna kadar tam üye olmak için Ortak Pazara başvuracak*, dedi.²³²

Ortak Pazarı köşeye sıkıştırdık. İçleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in, *Türkiye bu yılın sonuna kadar ortak pazara tam üyelik başvurusunu yapacaktır*, şeklindeki açıklaması üzerinden 4 gün geçti; ama bu açıklamanın yankıları bitmedi. 15 yıldır üyesi olduğumuz ve bu süre içinde Türkiye'ye karşı yükümlülüklerini savsaklayan Ortak Pazar, şimdi Türkiye ile ilişkilerini ciddi olarak düşünmeye başladı. 9 ülkenin üye olduğu topluluk, Türkiye'nin Ortak Pazara üye olmasını, en azından yakın bir gelecek içinde istemiyor. Tam üyelikle, Türk işçilerinin Avrupa ülkelerinde serbestçe çalışacak haklar elde etmesi, Türk tarım ürünlerinin, tekstil ürünlerinin Ortak Pazar ürünleri ile amansız rekabete girişme olanağı ve buna benzer nedenler, 9 ülkeye şimdilik korkulu rüyalar gördürüyor.²³³

Sıkıntıların kökünde 1971 istikrarsızlığı yatıyor. Avrupa Parlamenter Temsilciler Meclisi'nin ikinci gününde konuşan AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, *Türkiye davasına, milliyetçi düşünce etrafında bağlı olan herkesi, AP çatısı altında beraberliğe ve böylece bütünleşmeye çağırıyorum*, demiştir. Bu arada İzmir olayları ile ilgili, *Türkiye'yi Afganistan, Kore ve Küba'ya çevirmek isteyenlerin burnunu sürtmezsek namerdiz*, şeklinde konuşmuştur. Demirel, AP'nin kuruluşunun 20. yıl dönümü münasebetiyle Temsilciler Meclisi'nde yaptığı konuşmada solcu ve aşırı solcu 7 ile 8 parti olmasına rağmen, soldaki oyların % 98,5'inin CHP'nin, oysa sağcı oyların % 70'nin AP'de toplandığını, % 30'unun ise dağıldığını kaybetmiştir. Bunun devleti güçsüz hale düşüren sebep olduğunu bildirmiştir.²³⁴

²³² *Birlik*, 11 Şubat 1980.

²³³ *Birlik*, 12 Şubat 1980.

²³⁴ *Birlik*, 13 Şubat 1980.

Üstündağ, Demirel hükümetinden demokratik kurallar içinde kurtulacağını açıkladı. HP Genel Başkan Vekili ve Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ, 10 yıla yakın başbakanlığı süresinde Demirel'in dışa bağımlılığı arttırıcı, öz kaynaklarımızı işletmeyi ihmal edici, vurguna, soyguna dayalı kör ve geçersiz politikasıyla Türkiye'yi bugünkü haline getirdiğini söyledi. Üstündağ, dün düzenlediği basın toplantısında hükümeti eleştirerek, Demirel'in Türkiye'nin olanaklarını tam bir mirasyedi gibi belli çevrelerin ve yakınlarının yararına har vurup, harman savurduğunu iddia etti. Bu arada, Demirel'e hitap ederek, *gerçekleri göz boyamadaki ustalığını da kullansanız saptıramayacaksınız*, dedi. Demirel yönetiminden kışkırtmalara kapılmadan, demokrasi kuralları içinde kurtulacağını söyleyen Üstündağ, alınan son ekonomik kararlarla ilgili olarak Demirel'in sözlerini halkla alay etmek olarak niteledi. Üstündağ, *işçiyi, memuru, dar gelirli küçük esnafı, çiftçiyi silindir gibi ezdiniz*, şeklinde konuştu.²³⁵

3. Ordu Birliklerinin yapacağı Kış Tatbikatı için Genelkurmay Başkanı Evren, bugün Erzurum'a geliyor.²³⁶

Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Halkla İlişkiler Şubesinin çalışmaları hakkındaki açıklaması: Erzurum ve Sivas illeri sıkıyönetim bölgesindeki yıkıcı ve bölücü unsurlarda girişilen aşağıda belirtilen olaylar vuku bulmuş olup, failleri yakalanmıştır. Erzincan il merkezinde 4 Ocak 1980 günü yapılan afişleme ile ilgili tahkikat sonunda;

a- Erzincan il merkezinde 4 Ocak 1980 günü yapılan afişleme ile ilgili tahkikat sonunda, lise pansiyonunda aşırı sol ve Dev-Yol'a ait yayınlar ele geçirmiştir. Olayla ilgili olarak 2 kişi yakalanmıştır. Kimliği tespit edilen 4 kişi aranmaktadır. Bu şahısların daha önce Erzincan'da afişleme olaylarının failleri olduğu ortaya çıkmıştır.

b- Erzincan il merkezinde 7 Ocak 1980 günü bir kitap evinde yapılan aramada 72 adet aşırı sol içerikli yasaklanmış yayın ele geçirilmiştir.

²³⁵ *Birlik*, 13 Şubat 1980.

²³⁶ *Birlik*, 14 Şubat 1980.

c- Sivas il merkezinde 18 Ocak 1980 günü şüpheli 2 kişinin Yeni Mahalle'deki evlerinde yapılan aramada 1 adet daktilo makinesi, Türkiye Devrimci Komünist Partisi İnşa Örgütü imzalı, 48 adet bildiri ve muhtelif sol yayınlar ele geçirilmiştir

e- Erzincan il merkezinde 5 Şubat 1980 günü yapılan operasyon sonucu, trenle Kayseri'den gönderilen 6 çuval içinde 4650 adet, daha önce Sıkıyönetim bölgesine sokulması yasaklanmış bulunan Devrimci Halkın Birliği Gazetesi ele geçirilmiş ve gazetelerin taşıyıcılık ve dağıtıcılık görevlerini üstlenmiş, 3'ü öğretmen olmak üzere 6 kişi yakalanmıştır.²³⁷

Siyasal amaçlı anarşik olaylar, adi zabıta olaylarını geride bıraktı. İçişleri Bakanlığı kaynaklarından edinilen bilgilere göre, Türkiye'de siyasal amaçlı anarşik olayların, adi zabıta olaylarından daha fazla olmaya başladığı öğrenildi. Bu nedenle özellikle büyük kentlerde her 4 polisten, 3'ü anarşi ile mücadele etmek için görev yapıyor.²³⁸

Almanya'da yayınlanan Die Welt gazetesine bir demeç veren eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, gazete muhabirine, Amerika'yı şikâyet etti ve Amerika'nın Türkiye'yi ekonomik çıkmaz içine soktuğunu söyledi. *NATO Amerika'nın ve Amerikan başkanlarının özel malı değildir, diyen Celal Bayar, Amerika'nın Türkiye'ye yaptığı kötülükler, herhalde ileride Türkiye ve Avrupa tarafından bir başka türlü anılacaktır, şeklinde konuştu. Celal Bayar, Türkiye'deki partiler için: Bütün partiler NATO'ya evet diyor ve de komünizmle savaşmak istiyorlar. Ancak bunu düzenli bir şekilde yürütemiyorlar. Sebep de Amerika'nın Türkiye'yi bir ekonomik çıkmazın içine sokmasıdır, dedi.*²³⁹

Milli Güvenlik Kurulu, son anarşik olayları görüşmek üzere salı günü toplanıyor. Ülkede son günlerde meydana gelen ve ülkeyi huzursuz eden anarşik olayları görüşmek üzere 19 Şubat 1980 Salı günü MGK Genel Sekreteri toplantıya çağırmıştır. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün başkanlığında, salı günü toplanacak olan MGK toplantısına, Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı

²³⁷ *Erzincan'ın Sesi*. 15 Şubat 1980; *Birlik*, 15 Şubat 1980.

²³⁸ *Birlik*, 15 Şubat 1980.

²³⁹ *Birlik*, 15 Şubat 1980.

Orgeneral Kenan Evren, Kurulu Üyesi Bakanlar ile Kara, Hava, Deniz ve Jandarma Genel Komutanları ile MGK ilgilileri katılacaktır. MGK'nın salı günü toplantısında, İzmir'de meydana gelen son olaylar görüşülecek, bu ilimizde de sıkıyönetim ilan edilmesi ve bazı illerin de yine sıkıyönetim kapsamına alınması konusu ele alınacak.²⁴⁰

Başbakan Demirel, *durumu ciddidir*, dedi. Bakanlar Kurulu dün saat 11'de yaptığı toplantıda İzmir'de cereyan eden olaylarla ilgili, İzmir dışındaki bazı illerde meydana gelen ve gelebilecek şiddet hareketlerini, dükkân kapattırma eylemlerini yeniden değerlendirdi. Bunlara karşı alınacak yeni tedbirleri görüştü. Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, ayrıca asgari ücreti, vergi dışı bırakan tasarı ile öteki vergi düzenlemeleri üzerinde de çalıştı. Başbakan Süleyman Demirel, Bakanlar Kurulu toplantısına girerken gazetecilerin “*Bakanlar Kurulu gündeminde ne var?*” sorusu üzerine şunları söyledi: *Türkiye'nin gündeminde ne varsa, Bakanlar Kurulu gündeminde o var. Biz, bütün milletin hükümetiyiz. Derdimiz, günümüz milleti bu sıkıntılar içinden çıkarmaktır. Ülkede bir takım çılgınlıklar var, anarşi çılgınlıkları, milyonlar sarf edilip yapılan fabrikaları üretim dışı bırakmak çılgınlıkları var, ondan sonra vatandaş tedirgin edip dükkânları kapatma gibi çılgınlıklar var. Gayet açıklıkla söylüyorum, bunların tümünün üstesinden gelecek güce devlet sahiptir, olmalıdır da. Bir avuç, ne dediğini ve ne ettiğini bilmeyen ülke, devlet düşmanı kişinin elinde, devlet oyuncak olamaz. Sonu selamettir. Vergi, bir milletin, bir devletin temel müesseselerinden biridir. Olmayandan vergi alınmaz, olandan alınır, olmayanda da gücü nispetinde alınır. Her şey adalet üzere. Biz ne yaparsak, bizim yaptığımız her şeyde adalet aramak lazım.* Başbakan, erken seçimle ilgili 1 soruya ise, *merdiven başında, basın toplantısı yapmamam*, şeklinde karşıladi. Demirel, alınan son ekonomik önlemleri, yurt içinde ayrı, yurt dışında ayrı değerlendirmesine ilişkin soruya da: *Biz aslında bir polemige, demagojiye, bir lüzumsuz tartışmaya girerek, vakit zayi etmek istemiyoruz. Ne diyen*

²⁴⁰ Birlik, 16 Şubat 1980.

*desin, yapılan iş doğrudur. Dışarıda nasıl karşılanmış, içerde nasıl karşılanmış bunlar ayrı ayrı şeylerdir, dedi.*²⁴¹

Belediye Başkanı Adnan Ercan, ilimizin bazı sorunlarını aydınlığa kavuşturulması için geçtiğimiz Perşembe günü saat 13'te ilimizden ayrılarak Ankara'ya gittiğinden dolayı Belediye Meclisi'nin önceki günkü toplantısında bulunamadı.²⁴²

Erzurum'da Kış Tatbikatını izledikten sonra bir konuşma yapan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Evren, *kan dökmek istemiyoruz*, dedi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Erzurum'un Laleli yöresinde düzenlenen “Orgeneral İzzettin Aksalur 1980 Kış Tatbikatı”nın sonunda yaptığı konuşmada, *bizim esas görevimiz düşmanla çarpışmaktır. Bizim mevcudiyetimizin esas sebebi budur. Biz, bu gibi tatbikatlardan, bu gibi eğitimlerden zevk duyarız; ama ne yapalım ki bir sıkıyönetim dönemine girdik, birçok birliklerimiz bu gibi tatbikatlarda mahrum kalmaktadır. Sıkıyönetimde geçen her gün, Silahlı kuvvetlerin aleyhine işlemektedir* dedi. Sıkıyönetim görevlilerine verilen yetkilerin çok kısıtlı olduğu ve ordunun görevini layıkıyla yerine getiremeyeceğini söyleyen Orgeneral Evren gözleri dolarak, *“Arkadaşlar, eğer biz vatan ve millet sevgisini kaybedersek batarız”* dedi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, karargâh çadırında yaptığı konuşmada şunları söyledi: *Sıkıyönetim kanununda bazı değişiklikler yapılmalıdır. Sıkıyönetim komutanlarına görev vermişiz; ama yetkilerini kısıtlamamışız. Bir komutanlık, ancak kendisine verilecek yetkilerle görevini yerine getirebilir. Yetkileri kısıtlanmış, ya da çok az yetki verilmiş komutan, görevini layıkıyla yerine getiremez. Yalnız ekonomik şartların düzelmesi, anarşiyi önleyemez. Anarşi yapanların hepsinin farklı zaruret içinde mi olduğuna inanıyorsunuz? Katiyen, içlerinde çok zengin kişilerin de çocukları var. O halde, vakti ile yapılan uzun senelerden beri yapılan, müsamahaların cezasını şimdi çekiyoruz. Türk milletinin bütün dünyada ve NATO içerisinde asker bir millet olarak tanıdığını kaydeden Orgeneral Evren, *bütün dünya, Türk milletini vatanını seven, vatani koruyan asker bir millet olarak görmektedir*, dedi. Milli Güvenlik dersleri konusunda, basın ve TRT’de yer alan haberleri eleştirdi.*

²⁴¹ *Birlik*, 16 Şubat 1980.

²⁴² *Erzincan'ın Sesi*, 16 Şubat 1980.

1947 yılında okullara Milli Güvenlik dersinin konulduğunu; ancak son çıkan yönetmelik üzerine, *söylenmedik laf, yazmadık şey*, kalmadığını belirtti.²⁴³

Aydınlıkevler ve Menderes Caddesine bombalı pankart asıldı. Sabaha karşı Aydınlıkevler Mahallesi ve Bahçelievler'deki Adnan Menderes caddelerine kimliği bilinmeyen kişiler tarafından bombalı pankart astıkları, yapılan ihbar sonucu anlaşılmış olup, olay yerine güvenlik güçleri sevk edilmiş, olay mahalline gelen polis ekipleri ve bomba uzmanları ekipleri, bombacı pankartı zararsız hale getirdikten sonra duvardan indirmiştir.²⁴⁴

Milli Güvenlik Kurulu, bugün (19 Şubat 1980), saat 10'da Çankaya'da Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün başkanlığında toplanacak.²⁴⁵

İzmir ve Hatay sıkıyönetim kapsamına alındı. Milli Güvenlik Kurulu dün olağan toplantısını Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün başkanlığında yapmıştır. 5 saat süren toplantıda sıkıyönetim uygulanmakta olan 19 ilde, 2 ay daha uzatılması, buna karşılık, Sivas ilinde sıkıyönetimin kaldırılmasına ve İzmir-Hatay illerinde sıkıyönetim kapsamına alınmasına ilişkin tavsiye kararını Bakanlar Kuruluna bildirmiştir.²⁴⁶

Erzincan İli 9 Kolordu Sıkıyönetim Komutanlığına bağlandı. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarının dün saat 14'te yaptığı birleşik toplantıda 19 ilde uyguna uygulanan sıkıyönetim, Sivas ili dışında 2 ay süreyle uzatılmasına ve İzmir ile Hatay'ın da sıkıyönetim kapsamına alınmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresi görüşülmüştür. Sıkıyönetimin uzatılmasına karar verilmiş olması ile Erzincan'da 26 Aralık 1978 tarihinde başlayan ve 14 aydan beri devam etmekte olan sıkıyönetim 2 ay daha uzatılmış olmaktadır.²⁴⁷

Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin'in görev süresi 1 yıl uzatan kararname cumhurbaşkanınca onaylandı.²⁴⁸

²⁴³ *Birlik*, 18 Şubat 1980.

²⁴⁴ *Birlik*, 19 Şubat 1980.

²⁴⁵ *Birlik*, 19 Şubat 1980.

²⁴⁶ *Birlik*, 20 Şubat 1980.

²⁴⁷ *Birlik*, 22 Şubat 1980.

²⁴⁸ *Birlik*, 22 Şubat 1980.

Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 16 numaralı bildirisiyle; 26 Aralık 1978 tarihinden beri yaklaşık olarak 14 aydır Sivas ilinde uygulanmakta olan sıkıyönetim, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kararı ile 20 Şubat 1980 gününden itibaren kaldırılmıştır. Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3 Ordu Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanı.²⁴⁹

Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 17 numaralı bildirisiyle; 26 Aralık 1978 tarihinden beri yaklaşık olarak 14 aydır Erzincan ilinde uygulanmakta olan sıkıyönetim 20 Şubat 1980 tarihinden itibaren Erzurum, Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'na bağlı olarak devam edecektir. *Sıkıyönetim süresince yasalara ve konulan tüm kısıtlamalara tam bir uyum göstererek, komutanlık görevlerine yardımcı olan Erzincan ili sayın halkına, bu tutumu her türlü takdirin üstündedir. Yasalara saygılı Erzincan İli sakinlerinin ondan sonra aynı şekilde hareket edeceklerine inancımız tamdır. Bu nedenle Sayın Erzincanlılar ve vatandaşların huzur ve güven için verilen görevleri üstün bir gayret ve vazife şuuru içinde ve hadiselerin önünde giderek sükûnu sağlayan güvenlik kuvvetleri mensuplarına, bu arada her türlü yardımlarını esirgemeyen sayın mülki amirleri ve kamu kuruluşları ve basın mensuplarına teşekkür eder, esenlikler ve saygılar sunarım.* Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3 Ordu Erzincan ve Sivas illeri sıkıyönetim komutanı.²⁵⁰

Gazetemiz, 4 siyasi partinin il başkanlarına sesleniyor. Anarşi için siz de bir araya geliniz, ortak tavır alınız. Son günlerde hızını iyice arttıran anarşiye karşı birçok ilimizde siyasi partilerin il başkanları bir araya gelerek, illerindeki anarşiye karşı ortak tavır aldıklarını birer bildiri ile kamuoyuna açıklamaktadırlar. Erzincan, gerçi Türkiye'nin asayiş bakımından en iyilerinden birisi olmakla beraber, gazetemiz yöneticileri öyle bir toplantıyı Erzincan'da da uygun görerek, Erzincan'da teşkilatı bulunan AP, CHP, MSP ve MHP İl başkanlarına seslenmeyi bir görev saymış, bu 4 partinin İl Başkanını bir araya davet ederek, Erzincan'da da anarşi konusunda ortak tavır almalarını önermektedir. Gazetemiz bu konuda üzerine düşeni her görevi objektif bir açıdan değerlendirecektir ve Ali Yücel Bölgen, Belediye Başkanı Adnan

²⁴⁹ Birlik, 23 Şubat 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 23 Şubat 1980.

²⁵⁰ Birlik, 23 Şubat 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 23 Şubat 1980.

Ercan'ın da hazır bulunacağı bu toplantının bu hafta içerisinde gerçekleşmesini beklemektedir. Huzuru bozanlara karşı gerekli önlemleri almalıdırlar.²⁵¹

Mart ayı yaklaşıyor. Cumhurbaşkanı için seçim yapılacak. 634 kişilik parlamentodan, 15 cumhurbaşkanı adayı çıkıyor. 23 Mart'ta yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimi için 604 üyesi bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 15 Cumhurbaşkanı aday adayı var. Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanı, 15 kişiden biri olacak. Parlamentoda ve siyasi parti kulislerinde, 7. Cumhurbaşkanı kim olabilir, sorusu sorulunca akla gelen ve ismi söylenen bu parlamenterler şunlardır:

1- İhsan Sabri Çağlayangil, Senato Başkanı Dışleri ve Çalışma eski Bakanı AP Bursa Senatörü.

2- Cahit Karakaş, Millet Meclisi Başkanı, CHP Zonguldak Milletvekili, Bayındırlık eski Bakanı.

3- Hasan Esat Işık, CHP Bursa Milletvekili Dışişleri ve Milli Savunma eski Bakanı.

4- Necdet Uğur, CHP İstanbul Milletvekili, İçişleri ve Milli Eğitim eski Bakanı.

5- Zeyyat Baykara, Kontenjan Grubu Başkanı, Adalet eski Bakanı.

6- Sadi Irmak, Kontenjan Senatörü, eski Başbakan.

7- Sabri Özdilek, Milli Birlik Grubu Başkanı, Emekli Orgeneral.

8- Muhittin Taylan, CHP Sivas Senatörü, Anayasa Mahkemesi eski Başkanı.

9- Cevdet Sunay, Tabii Senatör, Türkiye'nin 5. Cumhurbaşkanı.

10- Sırrı Atalay, CHP Senatörü, Senato eski Başkanı.

11- Muhsin Batur, CHP Senatörü, Kontenjan Grubu, Hava Kuvvetleri Komutanı.

12- Hilmi Fırat, Kontenjan Senatörü, Deniz Kuvvetleri eski Komutanı.

13- Hüseyin Nail Kübalı, Kontenjan Senatörü, Ordinaryüs Profesör.

²⁵¹ *Birlik*, 25 Şubat 1980.

14- Kemal Kayacan, CHP Ankara Milletvekili, Deniz Kuvvetleri Komutanı.

15- Safa Reisoğlu, Kontenjan Senatörü, Profesör Doktor, Milli Eğitim eski Bakanı.

22 Mart 1980 gününden sonra Çankaya köşkünün yeni sahibi bu 15 parlamenterden biri olacak. Görüldüğü gibi kontenjan grubu, Cumhurbaşkanı aday adayı bakımından ön sırada yer alıyor. Bu grubun kontenjan senatörü aday olan ve sonradan CHP'ye geçen Muhsin Batur da dâhil olmak üzere, 7 aday aday var. AP ve Milli Birlik Grubunun 1 aday bulunurken, CHP yarışa 6 aday ile katılıyor.²⁵²

Erzurum, Kars, Erzincan Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Ragıp Ulubay'ın iştirak ile sıkıyönetim ile ilgili olarak vilayette bir toplantı yapıldı. Erzurum, Kars ve Erzincan İleri Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Ragıp Ulubay, dün Erzurum'dan şehrimize gelerek, Erzincan Valisi Yücel Bölgen'i makamında ziyaret ederek, Erzincan asayiş ile ilgili olarak bir toplantı yapmıştır. Toplantıya Erzurum, Kars, Erzincan İleri Sıkıyönetim Komutan Yardımcısı ve 59'uncu Topçu Er Eğitim Tugay Komutanı Tuğgeneral Şahap Kayın, Erzincan vilayet Jandarma Alay Komutanı ve emniyet müdürü ile öteki ilgililer katılmıştır. 9'da başlayan toplantı saat 12'de sona ermiştir. Toplantıda sıkıyönetim ve asayiş ile ilgili konular ele alınmıştır.²⁵³

İlimizde dün saat 9.30'da İl Halk Kütüphanesinde Vali Muavini Atilla Vural'ın başkanlığında toplanan İl Koordinasyon Kuruluna, psikolojik savunma hakkındaki Başbakanlık Genelgesi sunuldu. Yapılan açıklamalarda Atatürkçülük ve laikliğin benimseneceği, vatandaşlara farklı işlem yapılmayacağı, bölücülük, komünizm ve faşizmin reddedileceğini yazılıyor.²⁵⁴

Şubat ayının gündeminde, yoğun eleştiri alan 24 Ocak kararlarına MSP Erzurum Milletvekili Korkut Özal'ın destek veren açıklamaları yer almıştır.²⁵⁵ İçişleri Bakanlığından yapılan açıklamada siyasal amaçlı anarşik olayların, adi zabıta olaylarını geride bıraktığını söylenirken,²⁵⁶ dükkân kapatma ve şiddet olaylarının

²⁵² *Birlik*, 25 Şubat 1980.

²⁵³ *Birlik*, 29 Şubat 1980.

²⁵⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 29 Şubat 1980.

²⁵⁵ *Birlik*, 1 Şubat 1980.

²⁵⁶ *Birlik*, 15 Şubat 1980.

meydana geldiği İzmir olaylarıyla Türkiye’de tansiyonun iyice yükseldiği görülmüştür.²⁵⁷ Erzurum’da kış tatbikatını izlemeye giden Genelkurmay Başkanı Evren, yavaş yavaş söylemini sertleştirmeye başlayarak, 8 Nisan ve darbe sonrasındaki açıklamalarına benzer bir şekilde, şubat ayında “*Kan dökmek istemiyoruz.*”²⁵⁸ şeklindeki açıklamasına ek olarak; HP Genel Başkan Vekili Mustafa Üstündağ’ın açıklamaları bulunmaktadır. Üstündağ’ın, sanki başka bir yol varmış gibi, Demirel hükümetinden demokratik kurallar içinde kurtulunacağını açıklaması,²⁵⁹ demokrasiye olan güveni iyice zedelemiştir. Hükümet, yeni sıkıyönetim alanlarını ilan etmesine mukabil, mevcut sıkıyönetimi iki ay daha uzatırken;²⁶⁰ Genelkurmay Başkanı Evren, sıkıyönetim dolayısıyla, birliklerin tatbikatlardan mahrum kalmasından, Sıkıyönetim komutanlarının yetkilerinin azlığından şikâyetle bulunmuş, Milli Güvenlik dersleri haberlerini de eleştirmiştir.²⁶¹ Bu arada, Cumhurbaşkanlığına aday olacakları tahmin edilen kişilerin isimleri,²⁶² gazeteleri süslemeye devam etmiştir. Türkiye gündeminde bunlar yaşanırken, Erzincan’da da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Erzincan ve Sivas İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yapılan açıklamalara göre, Erzincan il merkezinde lise pansiyonunda aşırı sol ve Dev-Yol’a ait yayınların yanı sıra bir kitapevinde yapılan aramada çok sayıda aşırı sol içerikli yayının ele geçirildiği tespit edilmiştir.²⁶³ Şehir merkezinde bombalı bir pankartın asılmasının ardından,²⁶⁴ gazeteler, Erzincan’daki siyasi parti temsilcilerini anarşiye karşı birlikte hareket etmeye davet etmişlerdir.²⁶⁵ Erzincan Valiliği tarafından yayınlanan genelgeyle, Atatürkçülüğün ve laikliğin benimsenmesi, eşitlik ilkesine göre hareket edilmesi, bölücülük, komünizm ve faşizmin reddedilmesine dikkat çekilmiştir.²⁶⁶

III.1.3. MART AYI

²⁵⁷ *Birlik*, 16 Şubat 1980.

²⁵⁸ *Birlik*, 18 Şubat 1980.

²⁵⁹ *Birlik*, 13 Şubat 1980.

²⁶⁰ *Birlik*, 20 Şubat 1980.

²⁶¹ *Birlik*, 18 Şubat 1980.

²⁶² *Birlik*, 25 Şubat 1980.

²⁶³ *Erzincan’ın Sesi*. 15 Şubat 1980; *Birlik*, 15 Şubat 1980.

²⁶⁴ *Birlik*, 19 Şubat 1980.

²⁶⁵ *Birlik*, 25 Şubat 1980.

²⁶⁶ *Erzincan’ın Sesi*, 29 Şubat 1980.

Demirel Hükümetinin bütçesi, meclisten 228 oyla güvenoyu aldı. 1980 Mali Yılı Bütçe Kanunu, dün Millet Meclisi'nde yapılan görüşmeden sonra oylanarak 211'e karşı, 228 oyla kabul edilmiştir. Bütçenin tümü üzerinde son defa dün saat 10'da toplanan Millet Meclisi, grup sözcülerinden sonra, hükümet adına söz alan Başbakan Süleyman Demirel, yapılan eleştiriler cevaplandırmıştır. Bundan sonra 2 milletvekili kişisel konuşmalarını yaptıktan sonra, oylamaya geçilmiş. AP, MSP, MHP ve CGP ile bazı bağımsız milletvekillerinin oyları ile 1980 Mali Yılı Bütçesi, CHP'nin 211 kırmızı oyuna karşılık, iktidar kanadının 228 beyaz oyu ile kanunlaşmıştır.²⁶⁷

Cumhurbaşkanı, dün bir açıklama yaptı. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Milli Güvenlik Kurulu'nun adını kullanarak bölücülüğü amaçlayan bazı sahte bildiriler yayımlandığını, bunların gerçekte ilgisi bulunmadığını açıklamıştır.²⁶⁸

Erzincan, Erzurum, Kars illeri sıkıyönetim Komutanlığı'nın 17 numaralı bildirisine göre;

1-Yurdumuzda güvenlik ve huzurun temini ve idamesi yolunda hizmet ederken, Adana'da görev başında menfur ellerce şehit edilen erimiz Gülbey Karataş'ın aziz naaşı toprağa verilmek üzere doğum yeri Tortum'a gönderilirken, Erzurum'da Sıkıyönetim Komutanı, Vali, Tümen Komutanları, Belediye Başkanı Vekili ve vatandaşlarca karşılanıp uğurlanmıştır.

2-Bu saygı ve vefa görevi yapılırken bazı kışkırtıcı mihrakların bir kısım vatandaşlarımızın yasa dışı davranışlara sürüklemek istedikleri müşahade edilerek, komutanlıkça gerekli tedbirler alınmış ve müessif olanların vukuuna meydan verilmemiştir. Kışkırtıcı mihraklar hakkında tahkikat sürdürülmektedir.

3-Yurt sevgileri ve yasalara bağlılığı ile Sayın Erzurumluların bu üzücü teşebbüsü nefretle karşıladıklarından eminim.

²⁶⁷ *Birlik*, 1 Mart 1980; *Öz Erzincan*, 1 Mart 1980.

²⁶⁸ *Öz Erzincan*, 1 Mart 1980.

3-Sıkıyönetim bölgemizdeki sayın vatandaşlarımızın komutanlığın bildirilerine ve yasalara uymada şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da dikkatli olmalarını bir defa daha önemle duyururum.

Ragıp Uluğbay, Korgeneral 9.Kolordu ve Erzincan, Erzurum, Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanı.²⁶⁹

Başbakan Süleyman Demirel, cumartesi günü önemli açıklama yapacak. Başbakan Süleyman Demirel, hükümetin 100 günlük faaliyetinin hesabını, önümüzdeki cumartesi, pazar ve pazartesi günleri düzenleyeceği basın toplantılarında verecek ve bu arada çok önemli bazı açıklamalarda bulunacak. Başbakan Demirel, basın toplantılarında 1.'sini ekonomik ve mali konulara, 2.'sini kalkınma ve sosyal meseleleri ayıracak. 3. günde anarşi konusunda açıklamalarda bulunacak. Hükümet çevreleri, Demirel'in 100 günde yapmayı vaat ettiği bütün işleri gerçekleştirdiğini, basın toplantılarında madde madde sıralayacağını belirtirler. Demirel'in en önemli açıklamalarını anarşi konusunda yapacağı öğrenildi. Demirel'in çok önemli bazı yasadışı örgütlerin yakalandığını ve kamuoyunu çok meşgul etmiş bazı cinayetlerin aydınlandığını da açıklayacak. Sızan haberlere göre, Demirel devlet kuruluşlarında görevli bölücüler hakkında da bilgi verecek.²⁷⁰

Başbakan Süleyman Demirel, 100 günün hesabını bugün veriyor. Başbakan Süleyman Demirel bugünden başlamak üzere hükümetin 100 günlük icraatının hesabını yapacağı üst üste, 3 basın toplantısı ile kamuoyuna açıklayacaktır. Başbakan Süleyman Demirel, yapacağı bu açıklamalarda hükümetin kurulup da güvenoyu aldığı 13 Kasım'dan bugüne kadar yapmış olduğu icraatı ve önümüzdeki günlerde yapılacak olan çalışmaların bir projesini çizecektir. Bilindiği gibi 14 Ekim seçimlerinde sonra kurulan Demirel hükümetinin ilk basın toplantısını yapan Başbakan Demirel, 300 günlük program yaparak, her 100 günlük programın sonunda neler yapıldı, neler yapılmadığını ve daha neler yapılacağını açıklayacağını

²⁶⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 4 Mart 1980.

²⁷⁰ *Birlik*, 5 Mart 1980.

söylemişti. Başbakan Süleyman Demirel'in yapacağı ilk 100 günlük çalışma programının hesabını yarından başlayarak pazartesi gününe kadar sürdürecektir.²⁷¹

Narin, erlerimiz şehit edilirken parti liderlerinin açıklamaları, aslında kendi kendilerini tenkittir. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit Narin, son olarak İstanbul'da 2 erin şehit edilmesi olayı ve anarşi ile ilgili açıklamasında, bu alçak eller kırılmalıdır dedi. Tek ses ve tek vücut halinde anarşi ve bölücülüğe karşı kesin tavır almasını beklediğimiz TBMM'den bu olaylara daha fazla sabır göstermemesini ve seyirci kalmamasını bekliyoruz.²⁷²

6 Nisan'da görev süresi sona erecek Korutürk, veda ziyaretlerine bu hafta başlıyor. 6 Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün 13 ve 14 Mart tarihlerinde iki resmî kabul vereceği ve takibinde veda ziyaretlerine başlayacağı bildirilmiştir. Buna göre 13 Mart Perşembe günü sivil ve askeri erkân, 14 Mart Cuma günü ise kordiplomatik mensuplarına Çankaya Köşkü'nde resmî kabul verecektir. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, 17 Mart 1980 günü Cumhuriyet Senatosu Başkanlığını, Millet Meclisi Başkanlığını, Genelkurmay Başkanlığını ve Yüksek Yargı Organları, bazı İktisadi Devlet Teşekküllerini ziyaret ederek, kendilerine veda edecektir. Öte yandan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresi sona ermesi ile yeni cumhurbaşkanı seçilmesi için de bugün toplanacak Millet Meclisi kulislerinde yeni aday üzerinde görüşlere yer verileceği söylemektedir. Bilindiği üzere önümüzdeki cumartesi günü, yani 22 Mart günü, Cumhurbaşkanlığı seçimi için meclisler birleşik olarak toplantı yapacaktır. Bugüne kadar Cumhurbaşkanlığı için partilerde bir hareket belirtisi görülmemektedir; ancak bugünden sonra adaylar için nabız yoklaması yapılacağı beklenmektedir.²⁷³

Türkiye'nin gündeminde bulunan en önemli sorun, *kim Cumhurbaşkanı olacak?* Partiler, Çağlayangil ve Karakaş üzerinde duruyorlar. Yıllar nasıl da çabuk geçiyor. O kulisin alabildiğine yoğun, söylentilerin alabildiğine hızlı, huzursuzluğun alabildiğine fazla olduğu bunalımlı günler, Faruk Gürler'in aday gösterildiği Cumhurbaşkanlığı seçiminde turların birbirini izlemesi; ama adaylar yeterli oyu

²⁷¹ *Birlik*, 8 Mart 1980.

²⁷² *Birlik*, 8 Mart 1980.

²⁷³ *Birlik*, 11 Mart 1980.

sağlayamadıklarından, Türkiye'nin 6. Cumhurbaşkanlığını bir türlü seçilemeyişi. Derken, AP ve CHP'li liderlerinin anlaşıp Fahri Korutürk aday göstermeleri ve 6 Nisan 1973 Cuma günü saat 16.20'den itibaren başkent sırtlarından 101 pare top sesi ile yeni cumhurbaşkanı seçildiği müjdesinin ilanına. Bunlar daha dünmüş gibi hatırlanıyor; ama tam 7 yıl geçti. Dile kolay, şimdi yine Cumhurbaşkanı seçimi ve CHP ile AP anlaşamazlarsa bir bunalım arifesindeyiz. 22 Mart Cumartesi günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde senatör ve milletvekilleri yeni cumhurbaşkanı seçimi için gizli olarak yazdıkları oy pusulalarını konuşma kürsüsüne konulan sandığa atmaya başlayacaklardır. Seçime 26 gün kala aday tespiti için partilerin kendi bünyelerinde bile gayri resmi de olsa herhangi bir görüşme yapılmadı. Çok bilinmeyenli denklem. Senatör ve milletvekillerinden oluşan TBMM sandalye dağılımı o kadar kritik durumda ki, oy hesaplamaları çok bilinmeyenli bir denklem haline dönüşüyor. Anayasaya göre, Cumhurbaşkanı seçiminde ilk iki tur oylamada üye tam sayısının 3'te 2'si oranında oy aranıyor. Buna göre ilk 2 turda Cumhurbaşkanlığı seçilmesi için, bir adayın en az 424 oy alması zorunlu bulunuyor. Bundan sonraki turlarda ise salt çoğunluk olan 318 oyun almak seçilmeye yetecek. Karışık hesaplar. CHP'lilerin hepsi bir adaya oy verseler bile, 318 oyu bulabilmek için hangi grupların oylarını yanlarına alabilecekler. Diyelim ki bağımsızların tümü, milli birlik grubu üyelerinin tümü, kontenjan grubunun yarısı, CHP ile birlikte oy kullandılar. Yine de sayı 306'da kalıyor. Kaldı ki CHP'lilerin gizli oylamada hiç fire vermeden, aynı aday için oy kullanmaları, daha çok uzak bir ihtimal görünüyor. Aynı hesap AP için de geçerli. AP, MSP ve MHP aynı adaya hiç eksiksiz oy kullansalar dahi 311'de kalıyor. TBMM aritmetiği; CHP:267, AP:264, MSP:29, MHP:18, MGP:3, NP:1, DP:1, Bağımsız:14, Milli Birlik:18, Kontenjan:14, Tabi Üye:1, Boş:4, Toplam:634.²⁷⁴

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün 6 Nisan 1980 günü görevinin sona ermesi nedeniyle, iki ayrı veda kabul resmi vereceği açıklandı. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden yapılan açıklamaya göre Korutürk'ün 13 Mart Perşembe günü vereceği ilk kabul resminde, sivil ve askeri devlet erkânı ile bazı

²⁷⁴ *Birlik*, 13 Mart 1980.

kurum temsilcileri bulunacak. 14 Mart Cuma günü vereceği ilk kabul resmine ise, Ankara'daki diplomatik misyon şefleri katılacak Korutürk'ün bu kabullerden sonra da 17 Mart - 4 Nisan tarihleri arasında, sırasıyla Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları ile Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerine, Genelkurmay Başkanına veda ve ziyaretlerinde bulunacağı bildirildi.²⁷⁵

Cumhurbaşkanlığı seçimi için AP ile CHP müşterek hareket edecek. 6 Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine seçilecek olan yeni cumhurbaşkanının kim olacağı konusunda bugüne kadar kesin bir bilgi elde edilememiştir. 22 Martta başlayacak olan Cumhurbaşkanı seçimi turlarına az bir zaman kalmasına rağmen, henüz ortaya bir adayın çıkarılmaması turların daha şimdiden uzayacağını işaret sayılmakla birlikte, 6 Nisan'a kadar kesin bir durum ortaya çıkmayacağı da belli olmuştur. Gerek siyasi kaynaklar ve gerekse kamuoyu, yeni seçilecek cumhurbaşkanının kim olacağı sorusunu birbirlerine sorarken, Millet Meclisi'ndeki 2 büyük parti olan AP ile CHP'nin de el altından alt seviyede temaslar yaptıkları da sezilmeye başlanmıştır.²⁷⁶

Sıkıyönetim komutanları, bugün Demirel'in başkanlığında toplanıyor. Başbakan Süleyman Demirel, bugün saat 10'da Genelkurmay Başkanlığında, Sıkıyönetim Komutanları ile genişletilmiş bir toplantı yapacağı açıklanmıştır. Başbakanlıktan yapılan açıklamaya göre, sıkıyönetim komutanlarının toplantısına Genelkurmay Başkanı, Sıkıyönetim Koordinasyon Kurulu Başkanı, Jandarma Genel Komutanı, Kara Kuvvetleri Komutanı, İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı, Ulaştırma Bakanı, Sağlık ve Sosyal Yardım İşleri Bakanı, Ticaret Bakanı, Devlet Bakanları ile Emniyet Genel Müdürü ve öteki ilgililer katılacaktır. Sıkıyönetim komutanlarının bugünkü toplantısında, sıkıyönetim komutanları bölgelerinde meydana gelen 1 aylık çalışmaları değerlendirerek, 18 Mart'ta toplanacak olan MGK toplantısında konuyu değerlendirmeye tabi tutulacaktır.²⁷⁷

²⁷⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 13 Mart 1980.

²⁷⁶ *Birlik*, 15 Mart 1980.

²⁷⁷ *Birlik*, 15 Mart 1980.

Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin temalar ve yorumlar ön plana geçti Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresi 6 Nisan'da dolacaktır. O nedenle yeni Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin konu aktüel hale gelmiştir.²⁷⁸

İç ve dış meseleleri görüşmek için bugün MGK, Çankaya'da toplanıyor. İç ve dış sorunlar toplantıda ele alınacak. MGK'nın bugünkü toplantısında, dün toplanan sıkıyönetim komutanlardan 1 aylık çalışmalarında görüşülen konuların da yer alacağı bildirilmektedir. 6 Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün, MGK toplantısından sonra bir konuşma yapacağı ve kurul üyelerine veda edeceği öğrenilmiştir. Bugünkü MGK toplantısından sonra akşama doğru Bakanlar Kurulu'nun da toplanacağı beklenmektedir. Bugünkü MGK'da Türkiye'nin iç ve dış meseleleri ele alınacaktır.²⁷⁹

Korutürk veda ziyaretlerine başladı. 6 Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, bugün Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanı, Başbakanı ve yarın da Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarının ziyaret ederek, kendilerine veda edecektir.²⁸⁰

Erzincan'ın Sesi gazetesi, “Görünüm” adlı sütununa taşıdığı, Ali Gevgilili'ye ait “Ecevit ve Demirel Ne Düşünüyor” (1) adlı yazı dizisinin ilkinde şunlardan bahsedilmiştir: Bir toplumda devlet başkanlığı seçimi tek başına bütün siyasal düzenin karakterini belirleyecek kadar büyük bir rol oynayabilecek mi dersiniz? Buna hem evet, hem de hayır karşılığı verilebilir. Ecevit'e sorarsanız, *Türk toplumundaki gidiş artık büyük tehlikeler yönündedir. Saldırıları, kışkırtmalar ve insan kıyımları arasında toplum kargaşaya, demokrasi ise uçuruma sürüklemek üzeredir...*²⁸¹

Erzincan'ın Sesi gazetesi, “Görünüm” adlı sütununa taşıdığı, Ali Gevgilili'ye ait “Ecevit ve Demirel Ne Düşünüyor” (2) adlı yazı dizisinin ikincisinde şunlardan bahsedilmiştir: Ne var ki bu “El ele verme” isteği AP lideri ve Başbakan Demirel'e en azından şimdilik başka şeyleri düşündürüyorsa benzermektedir. Demirel, sorunlara

²⁷⁸ Öz Erzincan, 17 Mart 1980.

²⁷⁹ Birlik, 18 Mart 1980.

²⁸⁰ Birlik, 18 Mart 1980.

²⁸¹ Erzincan'ın Sesi, 18 Mart 1980.

sadece günlük telaş içinde bakmamayı savunmaktadır. Daha uzun süreden bakış ise devlet başkanlığı seçiminin ilk turları da bu arada olmak üzere, sorunları kendi içlerindeki ilk şok dalgalarından arındırmayı amaçlayacaktır...²⁸²

Türkiye'nin 7. Cumhurbaşkanlığı seçimine 3 gün kala hemşerimiz Kontenjan Senatörü Zeyyat Baykara aday oluyor. Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine, 7 yıl süreyle Cumhurbaşkanı seçmek için Cumhuriyet senatosu ve Millet Meclisi birleşik olarak 22 Mart Cumartesi günü toplanacaktır. CHP ile AP müşterek olarak hareket ettikleri takdirde, turlar uzamadan yeni cumhurbaşkanı kısa zamanda seçilmiş olacaktır. Şu ana kadar her ne kadar aday çıkmadı ise, inanılır kaynaklardan sezilen haberlere göre, cumhurbaşkanlığı için en kuvvetli adayın kontenjan senatörü ve hemşerimiz Zeyyat Baykara'nın üzerinde durulduğu, AP ve CHP'nin aday üzerinde ittifak halinde olduğu belirlenmiştir.²⁸³

Cumhurbaşkanlığı için iki lider görüşecek. 22 Mart Cumartesi günü yeni seçilecek Cumhurbaşkanı konusunu görüşmek üzere AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ile CHP Genel Başkanının bugün veya yarın bir araya gelmesi beklenmektedir.²⁸⁴

Cumhurbaşkanı seçiminin ilk turu cumartesi günü yapılacak. Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş'ın başkanlığında dün toplanan Danışma Kurulunda, anayasa ve içtüzük gereğince Cumhurbaşkanı seçimine önümüzdeki cumartesi günü başlanması öngörülmüştür. Bütün grupların müşterek arzusu Cumhurbaşkanlığı seçiminin uzamadan yapılmasıdır. Bilindiği gibi anayasamız gereğince Cumhurbaşkanlığı seçimi, görev süresinin bitiminden 15 gün önce, yani 22 Mart günü senato ve meclis müşterek olarak toplantıya çağıracaktır. Siyasi parti başkan vekilleri, Cumhurbaşkanı seçiminin sürekli ve en kısa zamanda bitirilmesi için görüş birliği içindedirler. Bunun gereği yapılacaktır. Millet Meclisi Başkanı Karakaş, sonra MSP tarafından getirmiş tekliflerin öncelikle ele alınabilmesi için Grup Başkan

²⁸² *Erzincan'ın Sesi*, 19 Mart 1980.

²⁸³ *Birlik*, 19 Mart 1980.

²⁸⁴ *Birlik*, 20 Mart 1980.

Vekillerinin, gruplarıyla istişarelerde bulunacaklarını, bundan sonra yapılacak toplantıda bu tekliflerin gündeme alınabileceğini sözlerine eklemiştir.²⁸⁵

Türkiye'nin 7. Cumhurbaşkanı seçimi için meclisler bugün birleşik toplantıya çağrıldı. Aday Senato Başkanı Sabri Çağlayangil, Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanının seçilmesi için bugün Millet Meclisi'nde turlara başlanacaktır. 6 Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine seçilecek olan yeni cumhurbaşkanı, 7 yıl süreyle, Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığını yapacaktır. Anayasa gereğince 40 yaşını doldurmuş ve yüksek tahsil yapmış olup, parlamenter sıfatını taşıyanlardan Cumhurbaşkanlığına adaylığını koyabileceklerdir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için gerekli çoğunluğu, hiçbir siyasi parti sağlayamayacağı gibi, sağdaki partilerin oyları da istedikleri Cumhurbaşkanını seçmeye yetmemektedir. Bu durum karşısında, siyasi partilerin üzerinde anlaşacakları bir aday üzerinde Cumhurbaşkanı seçeceklerdir. İnanılır kaynaklardan öğrendiğimize göre, Cumhurbaşkanı için en kuvvetli adayın Cumhuriyet Senatosu Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil olduğu, bunun dışında, başka adayın şimdilik bulunmadığı ve turların biraz uzayacağı öğrenilmiştir.²⁸⁶

Başkanlık seçimi için turlar bugün başlıyor. Demirel, *hep beraber düşüneceğiz. Doğru neyse onu yapacağız*, dedi. Cumhurbaşkanlığı konusunda Ecevit'in, Başbakan Demirel'e yaptığı diyalog çağrısının bu aşamada sona erdirilmesini şimdilik suya düşürdü. Demirel'in, CHP Genel Başkanı ile konuşma konusunda isteksiz davranması ve tereddütleri bulunduğunu söylemesi üzerine, CHP'liler görüşme için 1-2 gün daha beklenmesini kararlaştırdılar. Genel Yönetim Kurulu toplantısında yapılan değerlendirmede, "*Görünen, Demirel'in seçimi yokuşa süreceğidir.*" denildi. Öte yandan cumhurbaşkanlığı için, bugün Millet Meclisi Başkanı Sait Karakaş'ın başkanlığında saat 15'te toplanacak. TBMM'de cumhurbaşkanlığı için seçime geçileceğini bildirilmesinden sonra, ad çekilerek 9 kişilik bir Oy Ayrımı Komisyonu seçilecek. Bunun ardından üyeler, kürsüye konulacak kupalara oylarını atacaklardır. Yapılacak ilk 2 tur oylamada TBMM üye sayısının üçte ikisi olan 432 oy aranacak. Adaylardan birinin Cumhurbaşkanlığı'na seçilebilmesi için bu 2 turda en az 432 oy

²⁸⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 20 Mart 1980.

²⁸⁶ *Birlik*, 22 Mart 1980.

almaları gerekli. Bu turlarda adaylar, gerekli oyu sağlayamazlarsa, sonraki turlarda üye tam sayısının salt çoğunluğu olan 318 oy cumhurbaşkanı seçim için yeterli olacak. TBMM'deki sandalye dağılımı ve siyasal partiler ile öteki grupların dağılımı, turların uzayacağı görüntüsünü veriyor. Siyasal parti, grup ve bağımsızların TBMM'deki sandalye sayısı şöyle: CHP:267, AP:264, MSP:29, MHP:18, Milli Birlik G:18, Kontenjan G:14, Bağımsızlar:14, CGP:3, DP: 1, NP:1, Tabii Üye:1, Boş:4, Toplam: 634.²⁸⁷

Aday olmadığı için Cumhurbaşkanı seçilemedi. Turlara yarın devam edileceği açıklandı. 6 Nisan'da görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine, yeni cumhurbaşkanı seçmek için cumartesi günü toplanan Millet Meclisi'nin birleşik toplantısına, aday bulunmadığı için oylamaya geçilmeden, meclisin oturumu Başkan Cahit Karakaş tarafından salı gününe bırakmıştır. Yarın saat 15'te toplanacak meclisler yeni cumhurbaşkanı seçmek için oy kullanacaklar. AP ve CHP arasında, Cumhurbaşkanının kimin olacağı konusunda görüşmelerin gizli sürdürüldüğü öğrenmiştir. Yarınki turlardan ümitli oldukları gelen haberler arasındadır.²⁸⁸

Başbakan Süleyman Demirel, 10 Mart 1980 günü yaptığı basın toplantısında Erzincan'la ilgili konuşmasını aynen aşağıya alıyoruz: *Erzincan, ilinde geçmiş yıllarda programa alınan köyler bir kenara itilmiş, 1978 yılında 63, 1979 yılında da 126 olmak üzere, 189 adet köy programa alınmış. Bunlardan 1978'de programına alınanlardan 23 âdeti, 1979'da programa alınanlardan da 5 âdeti, senesi dahi bitmeden elektriğe kavuşturulmuştur. Erzincan ilimizde 1978 ve 1979'da programı alınan 189 köyden 52 âdetinde, AP'ye çıkan oy sıfırdır. 29 âdetinde, AP'ye çıkan oy 1'dir. 61 âdetinde AP'ye çıkan oy sayısı 10'dan azdır. Bu 189 köyde, 1977 seçimlerinde kullanılan geçerli oy 21,192'dir. Bu oylardan Adalet Partisi'nin aldığı 2923 oy olup, %13 oranında, Halk Partisi'nin aldığı oy 15,377 olup %72 oranındadır. %15 de başkaları almıştır. 1980 yılı Bütçe Komisyonu'nda Erzincan Milletvekili Timuçin Turan'ın rakamları vererek, Halk Partisi'ni partizanlıkla itham etmesi karşısında, Halk Partisi'nin Enerji Bakanı, partizanlık yaptıklarını itiraf*

²⁸⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 22 Mart 1980.

²⁸⁸ *Birlik*, 24 Mart 1980.

*etmek zorunda almıştır. İsteyen resmi zabıtlarda bu beyanı okuyabilirler. Kendi bakanının partizanlık yaptıklarını kabullenmesine mukabil, Halk Partisi'nin Genel Başkanı başka şeyler söylemektedir, dedi.*²⁸⁹

Cumhurbaşkanı, cumartesi günü partilerin aday göstermemesi yüzünden seçilemedi. Bu arada meclis toplantısından önce yapılan CHP ve AP Grup Toplantılarında, Cumhurbaşkanı seçimi konusu ele alındı. Her iki grup da herhangi bir karar alamadı. Bu arada CHP grubundan çıkan Bülent Ecevit, *15 gün içinde cumhurbaşkanının seçilememesi halinde, geçen seferki modele uygun bir gelişme ortaya çıkabilir*, dedi. TBMM'nin dünkü toplantısı saat 15'te Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş tarafından açıldı. Karakaş oturumu açtıktan sonra Cumhurbaşkanı seçimi yapılacağını söyledi ve anayasaya göre adaylarda aranan şartları, oylama biçimini anlatarak, şöyle dedi: *“Şu ana kadar Cumhurbaşkanlığı için aday müracaatı olmamıştır. Anayasa aday gösterilmemesini şart koşmamıştır. Genel Kurul, tasvip ederse aday gösterilmediğinde turlara devam ederiz. Ancak bir tek üye dahi buna itiraz ederse oturumu kapatacağım.”* Bu arada MHP'li Şener Battal'ın ayağa kalkıp bir şey söylemek istediği görüldü. Başkan, Şener Battal'a *“Aday mısınız efendim?”* diye sorunca meclis salonunda gülüşmeler yükseldi. CHP senatörü Mehmet Sönmez ayağa kalkarak başkanın tutumunun yanlış olduğunu, aday çıkmadan turların sürdürülmesine itiraz ettiğini söyledi. CHP'li Şener ise ayağa kalktı, başkanın izlediği yolun doğru olduğunu bildirdi. Ancak bir tek üye itiraz ederse, oturumu kapatırım diyen Başkan Karakaş, Mehmet Sönmez'in itirazını dikkate alarak, TBMM toplantısını, Cumhurbaşkanı oylaması için yarına bıraktı.²⁹⁰

Cumhurbaşkanı turlarına bugün devam ediyor. Görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine seçilecek olan Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanlığına aday çıkmadığı için cumartesi günü yapılan meclislerin birleşik toplantısında bir netice alınamadığından, Meclis Başkanı Cahit Karakaş oylamayı bugün erteledi.²⁹¹

²⁸⁹ *Birlik*, 24 Mart 1980.

²⁹⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 24 Mart 1980.

²⁹¹ *Birlik*, 25 Mart 1980.

Partilerin adayları hala belli değil. Cumhurbaşkanı seçimi için 2. tur bugün başlıyor. Ancak siyasi partiler cumartesi günü yapılan ilk turdan bu yana, henüz adaylarını saptayamadılar. Konu ile ilgili olarak Ankara'da büyük kulislerin döndüğü bildiriliyor. Ancak bu kulisler sonucu da yeni bir aday belirlenemedi.²⁹²

AP ve CHP'nin birden çok aday adayı var. Partilerin kısa sürede aday bulması g. Aday çıkarabilmek konusunda 2 büyük partinin i güçlükleri ortaya çıkınca, seçimlerden, bu hafta sonuç alınması imknsızlaştı. Parlamentodaki 2 büyük parti olan CHP ve Adalet Partisi'nin Cumhurbaşkanı seçimlerinde bir adaya çıkarabilmek konusunda i güçlüklerle karşılaştıkları açıkça belli olmuştur. Bu nedenle bu hafta içinde seçimlerden bir sonuç beklenmemektedir. AP grubu içinde, ağlayangil'e karşı, Sadettin Bilgiç'in adaylığı ortaya atılmıştır. Demirel'in ağlayangil'i aday göstermek istediği, ortaya ortalığa yayılınca, Bilgin taraftarları harekete geçmişlerdir. Grup içindeki hoşnutsuzlar da Bilgin'ilere destek vermişlerdir. Bir ara kulislerde, Bilgiç'in ortaya çıkıp adaylığını koyacağı, ısrarla söylemişse de bu gerçekleşmemiştir. Ancak durum Adalet Partisi'nin de bilinir bir isim çerçevesinde birleşemediğini göstermektedir. Bu arada AP içinde Sabit Osman Avcı'nın, Ali Naili Erdem'in adaylığından söz edenler de bulunmaktadır. CHP içinde de bir aday belirlenememiştir. Muhsin Batur, Sırrı Atalay gibi adaylar kulis faaliyetlerini hızlandırmışlardır. Buna karşılık Burhan Eyüpoğlu, Turan Güneş, Kemal Güven'in adaylıkları için çalışmalarda bulunmaktadır. Kemal Kayacan'ın adı da belirtilmiştir. Genel başkanın aday sayısını azaltmak ve eğilim saptamak konusundaki çabaları henüz bir sonuç vermiş değildir. Parlamento içinde 264'e karşı, 367 rakamı ile bir denge oluşturan iki büyük parti içi güçlükler nedeniyle, kendi gruplarının büyük çoğunluğunun destekleyeceği bir aday çıkarabilmek durumundan bile, şu anda uzak bulunmaktadır.²⁹³

Birlik Gazetesinin "*Basın*" adlı stnunda "*şartlar Olgunlaşırken*" başlıklı başyazıda şunlardan bahsedilmiştir: Parlamentomuzun içinde bir anda, üstelik hiç bir kulis faaliyetinde bulunmadan, cumhurbaşkanlığı için 80 oy alacak değerli üyeler varmış da, durup dururken bizler de aday sıkıntısı ekermişiz. Boşa endişelenmişiz

²⁹² *Erzincan'ın Sesi*, 25 Mart 1980.

²⁹³ *Erzincan'ın Sesi*, 28 Mart 1980.

meğer. Evet, siyasi liderlerimiz, ama özellikle Sayın Demirel, artık mutlu olabilirler. Çünkü Sayın Demirel'in önceki gün yapılan AP Genel İdare Kurulu toplantısında da ifade ettiği gibi “*şartlar giderek olgunlaşmaktadır.*” Ama hangi şartlar? Sayın Demirel'in zannettiği gibi “*Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili olanlar mı*”, yoksa “*başka şartlar*” mı? Bize kalırsa Sayın Demirel'e şimdi fevkalâde önemli bulduğu anarşi ve terör konusunu yıllarca öyle kendi haline bırakmış olması gibi, şimdi de Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunu hem fevkalade önemli olup, hem de yüzüstü bırakmış olması yüzünden, başka şartlar süratle olgunlaşmaktadır.²⁹⁴

Kara Kuvvetleri'nde Orgeneral ve Korgeneral sayısı artırılıyor.²⁹⁵

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün görev süresi bu hafta bitiyor. Cumhurbaşkanlığı seçimi için bugün turlara devam edilecek. Bu haftanın sonunda görev süresi sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün yerine seçilecek olan yeni cumhurbaşkanı için bugün saat 15'te toplanacak olan Millet Meclisi, Cumhurbaşkanı seçimi için turlara devam edecektir.²⁹⁶

Mart ayına bütçe görüşmeleri ve aktüel hale gelen Cumhurbaşkanlığı seçimleri damgasını vurmuştur. Erzincan'ın Sesi gazetesinde yazı dizisi yayınlanan Ali Gevgilili, yaşanan sorunlar ve Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda Ecevit ve Demirel'in düşüncelerini karşılaştırmıştır.²⁹⁷ Birlik gazetesindeki “*Şartlar Olgunlaşırken*” adlı Başyazıda ise Demirel'in *şartlar olgunlaşmaktadır*, sözüne atıfta bulunularak darbe meraklılarına bir anlamda mesaj gönderilmiştir.²⁹⁸ Demirel Hükümeti bütçesi, görüşmelerin ardından, meclisten 228 oyla güvenoyu alırken,²⁹⁹ Cumhurbaşkanlığı seçimi turlarına az bir zaman kalmasına rağmen, ortaya henüz bir adayın çıkarılamaması ve liderlerin, parti içindeki iç güçlükler nedeniyle, partilerin bir aday üzerinde uzlaşmakta isteksiz davranmaları ve bu konuda aciz kalmaları, gündemi büyük oranda meşgul etmiştir.³⁰⁰ Artan şiddet olayları neticesinde

²⁹⁴ *Birlik*, 28 Mart 1980.

²⁹⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 29 Mart 1980.

²⁹⁶ *Birlik*, 31 Mart 1980.

²⁹⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 18-19 Mart 1980.

²⁹⁸ *Birlik*, 28 Mart 1980.

²⁹⁹ *Birlik*, 1 Mart 1980; *Öz Erzincan*, 1 Mart 1980.

³⁰⁰ *Birlik*, 11-13-15-19-20-22-24-25-31 Mart 1980; *Öz Erzincan*, 17 Mart 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 13-20-22-24-25-28 Mart 1980.

İstanbul'da 2 erimiz şehit edilmiştir.³⁰¹ Kara Kuvvetleri'nde Orgeneral ve Korgeneral sayısının artırılması³⁰² da yaşanan olayların bir doğal süreci gibi karşılanmıştır. Başbakan Süleyman Demirel'in yaptığı basın toplantısında, Adalet Partisinin Erzincan'a yaptığı yatırımlara rağmen Erzincan seçmeninin hükümete (kendi partilerine) çok az oy vermesine sitemde bulunduğu görülmüştür.³⁰³

III.1.4. NİSAN AYI

Görev süresi 5 Nisan'da dolacak Fahri Korutürk'ün veda programı belli oldu. Korutürk 4 Nisan günü, 11'de Başbakan ve Bakanlar Kuruluna veda edecek. Korutürk, aynı gün saat 17'de Genelkurmay Başkanlığı'nı ziyaret ederek, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve Kuvvet Komutanları ile görüşecek, Türk Silahlı kuvvetlerine veda edecek.³⁰⁴

Korutürk, Türk parlamentosunun 3. tabii üyesi olacak. Bilindiği gibi partisinden ayrıldıktan sonra, CHP eski Genel Başkanı İsmet İnönü ile görev süresini tamamlayan eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Cumhuriyet senatosuna tabii olarak katılmışlardı. İnönü'nün ölümünden bu yana Sunay, Cumhuriyet senatosunun tek tabii üyesi olarak görev yapıyor. Eski Cumhurbaşkanılarından Celal Bayar ise anayasanın kendisine tanıdığı bu haktan yararlanmayacağını açıklamıştı.³⁰⁵

Cumhurbaşkanı Korutürk, yarın Çankaya'dan kendi evine gidiyor. Görev süresi 6 Nisan'da sona erecek olan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, dün veda ziyaretlerine tamamladı.³⁰⁶

Cumhurbaşkanının asker kökenli olması fikri ağırlık kazanıyor. Cumhurbaşkanı seçimi için göstermelik turlar devam ederken, parlamentodan gerekli oyu, Cumhurbaşkanı, aynı zamanda başkomutan sıfatını taşıdığı için, ancak asker kökenli bir parlamentenin olabileceği görüşünün ağırlık kazanmaya başladığı bildiriliyor. Orduyla hükümet ve parlamento arasındaki diyalogun sağlıklı bir

³⁰¹ *Birlik*, 8 Mart 1980.

³⁰² *Erzincan'ın Sesi*, 29 Mart 1980.

³⁰³ *Birlik*, 24 Mart 1980.

³⁰⁴ *Birlik*, 2 Nisan 1980.

³⁰⁵ *Birlik*, 3 Nisan 1980.

³⁰⁶ *Birlik*, 5 Nisan 1980.

biçimde, asker kökenli bir Cumhurbaşkanı ile yürütülebilecek görüşünü savunanlar, parlamenterlerin böyle bir aday etrafında birleştireceğini ifade ediliyor. Ancak şu ana kadar cumhurbaşkanı adayı olarak böyle bir isim ortaya atılmamış bulunuyor. Partilerin, böyle bir adaydan önce, kendi adaylarını öne sürüp, yeterli oyu alıp almayacaklarını deneyecekleri öne sürülüyor.³⁰⁷

Yeni cumhurbaşkanının bu hafta seçilmesi bekleniyor. Dün görevinden ayrılan Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, yarın Cumhuriyeti senatosunun ilk birleşiminde yemin ederek, Cumhuriyet senatosunda tabii üyelik görevine başlayacaktır. Öte yandan, yeni seçilecek Cumhurbaşkanı için siyasi partiler arasındaki diyalog, dün bütün gün sürmüştür. Bugün ve yarın 2 büyük partinin liderleri bir araya gelerek, Cumhurbaşkanı üzerindeki kati kararlarını açıklığa kavuşturmaları beklenmektedir. Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil, bugün saat 11'de Çankaya Köşkü'ne giderek cumhurbaşkanına vekâlet görevini başlayacaktır.³⁰⁸

Çağlayangil, bugünden itibaren cumhurbaşkanı vekili. Mecliste dün yapılan 17. ve 18. tur oylamadan da sonuç alınamadı. Cumartesi ve Pazar günleri ise toplantı yapılmıyor. Korutürk, pazar akşamı süresini doldurup görevinden ayrılacağından, Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil, anayasaya göre Cumhurbaşkanlığı'na vekâlet edecek. Çağlayangil'in vekâlet süresinin devamı, yeni başkanın seçimine bağlı. CHP bu süreyi kısaltmak için çaba harcıyor.³⁰⁹

Korutürk'ün görev süresi dün bitti. 7 yıldan beri Cumhurbaşkanlığı görevini sürdüren Fahri Korutürk, dün bu görevini tamamlayarak, Çankaya Köşkü'nden ayrıldı. Cumhurbaşkanlığının son günlerde yaptığı yoğun veda ziyaretleri nedeniyle, bir hayli yorulan Korutürk'ün, bir süre Ankara'daki evinde dinleneceği, daha sonra ise kontenjan senatörü görevine başlayacağı öğrenildi. Cumhurbaşkanlığı seçimleri tamamlanıncaya kadar Ankara'da duracağı bildiren Korutürk'ün, yeni başkan belli olduktan sonra İstanbul'a gideceği ve yaz mevsiminin büyük bir kısmını burada geçirdiği bildirildi. Köşke yakın çevrelerden sızan haberlere göre Korutürk'ün cumhurbaşkanlığındaki görev süresinin bitmesinden, en çok eşi Emel Korutürk

³⁰⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 5 Nisan 1980.

³⁰⁸ *Birlik*, 7 Nisan 1980.

³⁰⁹ *Birlik*, 7 Nisan 1980.

memnun oldu. Emel Korutürk'ün, eşinin cumhurbaşkanlığının ağır sorumluluğundan büyük sevinç duyduğunu ifade ediyor³¹⁰.

Genelkurmay Başkanı Evren, anarşistler ile mücadelede, mutlaka galip çıkacağız. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Türk Silahlı Kuvvetlerine bir genelge yayınlarak, anarşi ile mücadeleden yılmayacağını bildirdi. Evren, genelgesinde anarşistlerle mücadeleden kesin olarak kaçınılmayacak ve sonuna kadar mücadele edeceğiz, dedi. Silahlı kuvvetler mensuplarının anarşik olayların üzerine gitmekte bugüne kadar gösterdiği başarının, bundan sonra da devam edeceğini kaydeden Evren, ordu mensuplarına yapılan saldırıların son günlerde yoğunlaştığını, bu nedenle bütün mensupların daha dikkatli olmalarını istedi. Anarşinin kökünün mutlaka kurutulacağını, topyekûn ve birlik içinde hareket edilmesi gerektiğini ifade eden Evren, şöyle devam etti: “*Anarşi de mücadeleden kesin olarak kaçırılmayacaktır. Bugüne kadar anarşinin üzerine gitmede gösterilen başarı, bundan sonra da gösterilecektir. Anarşistler ile girilen mücadelede, **bir onlardan, bir bizden kayıp verilse bile, mutlaka bu mücadeleden biz galip çıkacağız. Bundan kimsenin şüphesi olmasın. Bu mücadeleyi sonuna kadar götürüp mutlaka galip geleceğiz,*** dedi.³¹¹

6.Cumhurbaşkanı Korutürk, dün Cumhuriyet senatosunda yemin ederek, tabii senatörlük görevine başladı.³¹²

Korutürk, hediye ve nişanlarını müzeye verdi. Eski Cumhurbaşkanı, Tabii Senatör Fahri Korutürk manevi ve maddi değerleri çok yüksek olan hatıra eşyalarını İstanbul Deniz Müzesi aracılığıyla millete bağışladı.³¹³

Erzurum, Erzincan ve Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı, 17 Ocak ile 11 Nisan 1980 tarihleri arasında adli çalışmalarını açıkladı. Kürdistan örgütü ortaya çıkarıldı.³¹⁴

³¹⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 8 Nisan 1980.

³¹¹ *Erzincan'ın Sesi*, 8 Nisan 1980.

³¹² *Birlik*, 9 Nisan 1980.

³¹³ *Birlik*, 11 Nisan 1980.

³¹⁴ *Birlik*, 12 Nisan 1980.

İçişleri Bakanı, valiler için yeni bir kararname hazırlıyor. İçişleri Bakanlığının inanılır kaynaklarından öğrendiğimize göre, Demirel Hükümeti, bu ay serisinde yeni bir Valiler Kararnamesi hazırlayacağı ve bu kararnamenin içerisinde bazı valilerin merkeze alınmaları, bazı valilerin yer değişiklikleri yapılacağı gibi, bazı valilerin de yerine yeni valilerin atanacağını söylemişlerdir. Aynı yetkili kaynak, İstanbul Valisinin de İçişleri Bakanlığınca başka bir göreve atanacağı ve İstanbul'a yeni bir valinin atanacağı söz konusu olduğunu söylemiştir.³¹⁵

İl Koordinasyon Kurulu, bugün saat 14'te toplanıyor, yatırımlar görüşülecek. Toplantıya ilçe kaymakamları ile yatırımcı kuruluşlarının temsilcileri de katılacak.³¹⁶

Genişletilmiş Sıkıyönetim Toplantısı bugün yapılıyor. Yarın da MGK toplanacak. Sıkıyönetimin uzatılması ele alınacak. Bugün Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında, Sıkıyönetim Genişletilmiş Toplantısı yapılacaktır. Başbakanlıktan yapılan açıklamaya göre Sıkıyönetim Genişletilmiş Toplantıda, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri Komutanları ile İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil, Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun, Adalet Bakanı Ömer Ucuza, Milli Savunma Bakanı Ahmet İhsan Birincioğlu, Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmn, Ulaştırma Bakanı Hüseyin Özalp, Maliye Bakanı İsmet Sezgin, Gümrük Bakanı Ahmet Çakmak ile ilgililer katılmıştır. Yapılan açıklamaya göre, yarın da Milli Güvenlik Kurulu'nun toplantısı ve sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması konusu ele alınacaktır.³¹⁷

Yarın akşam(18 Nisan), Cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgili olarak açık oturum var. Açık oturuma AP'den Oğuz Aygün'ün, CHP'den ise Metin Tüzün'ün katılacakları öğrenildi.³¹⁸

Erzincan'da sıkıyönetim kaldırılıyor. Ağrı, sıkıyönetime alındı. MGK'nın dün Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Çağlayangil başkanlığında, 5 saat süren toplantı yapılmıştır. Toplantıdan sonra yapılan açıklamada, 20 ilde uygulanmakta olan sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması, bu arada 26 Aralık 1978 günü ilan edilen ve 2

³¹⁵ *Birlik*, 14 Nisan 1980.

³¹⁶ *Birlik*, 15 Nisan 1980.

³¹⁷ *Birlik*, 16 Nisan 1980.

³¹⁸ *Birlik*, 17 Nisan 1980.

yıldır Erzincan'da uygulanan sıkıyönetimin kaldırılması ve Ağrı ilinde de sıkıyönetimin ilan edilmesini, Bakanlar Kuruluna tavsiye etmeye karar vermiştir³¹⁹. Ayrıca son günlerde yurdun çeşitli illerinde güvenlik görevlilerine ve polise ateş açanlara karşı amansız bir mücadeleye girilmesine ve en ağır darbeyi indirmeyi de hükümete bildirmiştir.³²⁰

8 ilin valisi değiştiriliyor. İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil'in Londra'dan döndükten sonra istifa edeceği, İçişleri Bakanlığı'na vekâlet eden Devlet Bakanı Orhan Eren'in bu Bakanlığı asaleten atanacağı öğrenildi. İlk aşamada Çanakkale Valisi Fikret Koçak'ın Merkez Valiliğine, Urfa Valisi Nurettin Turan'ın Çanakkale'ye, Özlük İşleri İşlemler Şube Müdürü Akın Gönen'in ise Urfa Valiliğine atanmasına ilişkin kararname Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil'in onayına sunuldu. Yozgat, Sinop, Ağrı, Antalya, Kastamonu ve İzmir valilerinin ise Merkez Valiliğine atanmalarına ilişkin kararnamenin hazırlığına başlandığı bildirildi.³²¹

TBMM kabul etti ve sıkıyönetim ilimizde kalktı. Milli Güvenlik Kurulu, 20 ilde uygulanmakta olan sıkıyönetimin Erzincan ili dışında 2 ay süreyle uzatılmasına ve Ağrı ilinde sıkıyönetim ilan edilmesini hükümete tavsiye karar vermiştir. Milli Güvenlik Kurulu'nun, Cumhurbaşkanı Vekili başkanlığında yaptığı Güvenlik Kurulu toplantısından sonraki açıklamada, anarşistler hakkında adli makam çalışmalarının çabuk sonuçlanması için gerekli önlemlerin alınması ve ilgili yasanın bir an önce çıkarılması gerektiği belirtilmiştir. Açıklamada silahlı kuvvetlerle, güvenlik kuvvetlerinin mensuplarına yönelen hareket ve tecavüzlerin güvenlik kuvvetlerinden en sert ve amansız şekilde mukabele görecekları de bildirilmiştir. MGK toplantısından sonra yapılan açıklama şöyledir: *MGK bu yasa dışı eylemlerle mücadelede bugüne kadar alınan ve bundan sonra da alınması gereken önlemleri sürdürerek, bütün yurttta huzur ve güveni yeniden ve tam olarak sağlamak için 20 ilde uygulanmakta olan sıkıyönetimin Erzincan ili hariç, 2 ay süreyle uzatılmasına ve ayrıca Ağrı ilinde sıkıyönetim ilan edilmesini, hükümete tavsiyeye karar vermiştir.*

³¹⁹ *Birlik*, 18 Nisan 1980; *Birlik*, 19 Nisan 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 18 Nisan 1980.

³²⁰ *Birlik*, 18 Nisan 1980.

³²¹ *Birlik*, 18 Nisan 1980.

MGK, ayrıca bölgemizde yeni boyutlar kazanma istidadı gösteren ve yakından takip edilmekte olan dış olayları ve ülkelerarası ve uluslararası ilişkileri gözden geçirmiş anlaşmazlıklara bağlanması, imkânlarının yaratılmasını, bölgede ve dünyada barış ve istikrarın korunması için yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.³²²

Parlamentelere göre liderler, siyasi hesaplarına uygun bir Cumhurbaşkanı arıyor. Cumhurbaşkanı seçiminin anayasal süre aşıldığı halde, hala sonuca bağlanmaması, liderlerin Çankaya Köşkü'ne kendi siyasi hesaplarına uygun bir Cumhurbaşkanı oturtmak ve bunun için uygun ortamı yaratmak çabalarına bağlanıyor.³²³

Cumhurbaşkanının bu hafta içerisinde seçilmesi bekleniyor. 22 Mart'tan beri Cumhurbaşkanı seçimi için devam edilen turlardan, bugüne kadar sonuç alınamadı. AP'nin çıkardığı aday İstanbul Milletvekili Sadettin Bilgiç yeterli oyu bir türlü sağlayamadı. CHP'nin adayı Muhsin Batur ise en son aldığı 290 oyla neticeyi değiştiremedi. Başbakan Süleyman Demirel, gazetecilerin sorularını dün cevaplandırdı. Cumhurbaşkanının bu hafta içerisinde seçilmesini ima etmişlerdir.³²⁴

Cumhurbaşkanı sorunu için Demirel, Erbakan ve Türkeş'le de pazartesi günü görüşecek. Cumhurbaşkanı seçimi için önümüzdeki hafta diyalog haftası olacağı anlaşıldı. Demirel, MSP ve MHP liderlerinden önümüzdeki pazartesi günü görüşmek üzere randevu istedi.³²⁵

AP Gençlik Kolları kongresinde konuşan Başbakan Demirel, *milletin gücü anarşiyi yenecek güçtedir*, dedi.³²⁶

Hükümet ABD ile bir anlaşma yaptı. Demirel, Türkiye iki ülke arasında uzlaştırıcı bir rol oynayabilir. Başbakan Süleyman Demirel dün yaptığı açıklamada, *bu meseleyi çok daha vahim bir hal almadan önce, çözüme kavuşturulmalıdır. ABD'nin, harekâtı bölgedeki durumu iyice gerginleştirmiştir. İki ülke arasında, birleştirici ve uzlaştırıcı tek ülke Türkiye'dir. Bizim tavrımız, müttefiklerinin ve*

³²² *Erzincan'ın Sesi*, 19 Nisan 1980.

³²³ *Erzincan'ın Sesi*, 19 Nisan 1980.

³²⁴ *Birlik*, 21 Nisan 1980.

³²⁵ *Birlik*, 26 Nisan 1980.

³²⁶ *Birlik*, 28 Nisan 1980.

*komşularının da zararına olmaz, dedi. Öte yandan, dün Millet Meclisi'nde bölgemizdeki son gelişmelerin değerlendirildiği bir toplantı yapıldı. Televizyondan da naklen verilen toplantıda Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen geniş bilgi verdi. Partisi adına konuşan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ise Ortadoğu'nun çıbanbaşı haline geldiğini öne sürdü. Amerika'nın İran'daki rehin tutulan vatandaşlarını kurtarmak amacıyla giriştiği başarısız operasyondan sonra, bölgemizdeki savaş tehlikesinin doruk noktasına ulaşması üzerine, dün bir açıklama yapan Başbakan Süleyman Demirel, her iki ülke arasında uzlaştırmacı ve birleştirici rol oynayabilecek tek ülke Türkiye'dir, dedi.*³²⁷

3. Ordu karargâhında Plan Tatbikatı için Genelkurmay Başkanı Evren ve Kuvvet Komutanları şehrimize geldiler. 3. Ordu karargâhında üç gün sürecek olan Plan Tatbikatını izlemek için Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları dün saat 10'da askeri bir uçakla şehrimize gelmişlerdir. Çarşamba sabahına kadar şehrimizde kalacak olan komutanlar, yine askeri uçakla Ankara'ya döneceklerdir.³²⁸

Belediye Başkanı şehrin sorunları için acele Ankara'ya çağrıldı. Belediye Başkanı Adnan Ercan, dün şehrimizin bazı sorunlarını İmar İskân Bakanlığı nezdinde takip etmek üzere, Ankara'ya gitmiştir.³²⁹

Komutanlar bugün ayrılıyor. Üç günden beri şehrimizde bulunan Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları bugün şehrimizden ayrılacakları öğrenilmiştir.³³⁰

Sıkıyönetimin uygulandığı tüm bölgelerde 1 Mayıs yürüyüş ve mitinglerinin yasak edildiği açıklanırken, sıkıyönetim dışında kalan il ve ilçelerde değişik nitelikteki kuruluşlar, değişik amaçlı miting ve yürüyüşler için başvuruda bulundular. 1 Mayıs günü, 8 ayrı grubun, miting ve yürüyüş yapma isteği ile başvuruda bulundu.³³¹

³²⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 28 Nisan 1980.

³²⁸ *Birlik*, 29 Nisan 1980.

³²⁹ *Birlik*, 30 Nisan 1980.

³³⁰ *Birlik*, 30 Nisan 1980.

³³¹ *Erzincan'ın Sesi*, 30 Nisan 1980.

Cumhurbaşkanı Korutürk, veda ziyaretlerini tamamladıktan sonra, Cumhuriyet senatosunda yemin ederek, İsmet İnönü ve Cevdet Sunay'dan sonra senatonun 3. tabii üyesi olmasıyla,³³² Senato Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil, Çankaya Köşkü'ne giderek Cumhurbaşkanlığına vekâlet görevine başlamıştır.³³³ AP'nin adayı Sadettin Bilgiç ile CHP'nin adayı Muhsin Batur arasında geçen Cumhurbaşkanlığı seçiminde, adaylar seçilmek için yeterli oyu alamadığı için, seçim süreci bitirilememiştir.³³⁴ Genelkurmay Başkanı Evren, 12 Eylül darbesi sonrası, “*Adalet olsun diye, bir sağdan, bir soldan astık.*” açıklamasına benzer bir ifadeleri, askeri darbeden 5 ay önce, 8 Nisan tarihli gazetenin haberine göre: “*Anarşistler ile girilen mücadelede, bir onlardan, bir bizden kayıp verilse bile, mutlaka bu mücadeleden biz galip çıkacağız.*”³³⁵; yine aynı şekilde darbeden yaklaşık 7 ay önce, Şubat ayında Erzurum'da kış tatbikatını izledikten sonra “*Kan dökmek istemiyoruz.*”³³⁶ diyerek aynı dili kullanmış, aylar öncesinden darbenin sinyallerini vermiştir. Askeri bürokrasinin açıklamaları ve gündem oluşturan söylemleri nisan ayında da hız kesmeden devam etmiştir. Erzurum, Erzincan ve Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan yapılan açıklamada, iç karışıklıklar çıkarmak için kurulmuş olan Kürdistan örgütünün tespit edildiği görülmüştür.³³⁷ MGK toplantısı sonucunda 20 ilde var olan sıkıyönetim, Erzincan hariç, 2 ay daha uzatılmasına ve Ağrı'da sıkıyönetimin ilan edilmesine karar verilmiştir. Alınan MGK kararı ile 26 Aralık 1978'den itibaren, 2 yıldır Erzincan'da ilan edilmiş olan sıkıyönetim kaldırılmıştır.³³⁸ Yaklaşan 1 Mayıs öncesinde, sıkıyönetim olan illerde 1 Mayıs gösterisinin yasaklanmış olduğu da kamuoyuna ilan edilmiştir.³³⁹

III.1.5. MAYIS AYI

Bugün 30 ilde, 1 Mayıs törenleri yasaklandı. Şehrimizde de emniyet müdürlüğüne sıkı güvenlik tedbirleri alındı. Bugün kutlanacak 1 Mayıs Bahar

³³² *Birlik*, 3 Nisan 1980.

³³³ *Birlik*, 7 Nisan 1980.

³³⁴ *Birlik*, 21 Nisan 1980.

³³⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 8 Nisan 1980.

³³⁶ *Birlik*, 18 Şubat 1980.

³³⁷ *Birlik*, 12 Nisan 1980.

³³⁸ RG.19.04.1980/16965(M1).

³³⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 8 Nisan 1980.

Bayramı için diğer illerde olduğu gibi şehrimizde de emniyet müdürlüğünce geniş çapta önlemler alındı. 1 Mayıs Bahar Bayramı nedeniyle, sıkıyönetim bulunan 20 ilde, sıkıyönetim komutanlarınca toplantı ve gösteri yürüyüş için yasaklama kararları konduğu, yayınlanan bildiriler ile açıklandı. Sıkıyönetim olmayan diğer 30 ilde ise valiler tarafından yasaklama kararları kondu. Diğer taraftan DİSK tarafından yapılan bir açıklama ile Mersin dışında DİSK'in hiçbir ilde toplantı yapmayacağı açıklandı.³⁴⁰

AP taarruza geçiyor. Başkanlık seçiminde yeni bir deneme haftası. AP Cumhurbaşkanı seçiminde taarruza geçmeye hazırlanırken, CHP de hükümet konusunu gündeme getirmek için son günlerde muhalefetini şiddetlendiren, MSP ile ilişkilerini artırdı. CHP'liler, başta Erbakan olmak üzere MSP'lilerle sık sık buluşup görüşmeye başladılar. Bu suretle meclis kulislerinde uzun süredir öne sürülmekte olan, *Cumhurbaşkanlığı seçimi ile hükümet konusu aynı torbadadır*, görüşü doğrulanmaya başlandı.³⁴¹

DP, AP'ye katılıyor. DP Büyük Kongresi, 4 Mayıs Pazar günü Ankara'da toplanacak. Büyük kongre Demokrat Parti'nin, Adalet Parti'ye iltihakı konusunda karar alınacak. Alınan bilgiye göre 4. büyük kongrede Genel Başkan Vekili Faruk Sükan bir konuşma yapacak. Sükan, bu konuşmasında Türkiye'nin içinde bulunduğu bunalıma dikkat çekeceği ve bu bunalım karşısında güç birliğine işaret edeceği bildiriliyor. Bu arada Demokrat Parti büyük kongresinde, AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel'in, Sükan'a gönderdiği AP çatısı altında toplanma çağrısı ile ilgili mektubun da ele alınacağı, böylece Demokrat Parti'nin Adalet Partisine iltihakının sağlanacağı belirtildi.³⁴²

Tercan Kaymakamı, 23 Nisan'da çelenk göndermeyen kuruluşlara ihtar yazısı gönderdi. Tercan Kaymakamlığı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenlerinde Atatürk anıtına çelenk koymayan siyasi parti ilçe örgütleri ile ilçedeki resmi kuruluş yetkililerine birer ihtar yazısı gönderdi. İlçe Kaymakamı Uğur Boran,

³⁴⁰ *Birlik*, 1 Mayıs 1980.

³⁴¹ *Birlik*, 1 Mayıs 1980.

³⁴² *Birlik*, 3 Mayıs 1980.

AP, CHP, MHP, MSP ilçe örgütlerinin yıllardan beri ulusal bayramlarda çelenk göndermediklerini dikkat çekti.³⁴³

Batur, adaylığını geri almamı, grup takdir eder. CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muhsin Batur, adaylığını geri alıp almayacağı konusundaki bir soruyu: *Ben kendiliğimden adaylığımı koymamıştım, beni CHP grubu aday göstermişti. Adaylıktan çekilme grubun bileceği iştir. Nasıl kamu kuruluşlarında görevi verenler, yine o göreve getirdiklerini geri alıyorlarsa, benim için de aynı şey söz konusudur. Takdir CHP grubunundur*, şeklinde cevaplandırdı.³⁴⁴

Bakanlar kurulu kararı dün açıklandı. Pancarın taban fiyatı, 300 kuruşa yükseltildi. Başbakan Demirel; *köylünüm, el emeği ve alın terinin karşılığını almasını istiyoruz*, dedi. Başbakan Süleyman Demirel, devletin anarşiye karşı giriştiği topyekûn ve etkili mücadelenin henüz istenilen yere varmadığını ancak mutlaka varacağını bildirmiştir.³⁴⁵

Yetkililer çalışmaların hızlandığını açıkladılar. Poliste atamalar rotasyon usulü ile yapılacak. Polis tayinleri rotasyon usulü ile yapılmasının düşünüldüğü öğrenildi. Özellikle son yıllarda yapılan polis nâkili ve tayinlerinde siyasal tercihlerin rol oynadığı bu durumun polisler arasında huzursuzluk yarattığı bildirildi. Getirilmesi düşünülen rotasyon olmuş oluyor. Nakil ve tayinlerin ise söz konusu huzursuzlukları ortadan kaldıracağı belirtiliyor.³⁴⁶

1111 tasarı ve teklifler Cumhurbaşkanının seçilmesini bekliyor. Millet Meclis komisyonunda ve genel kurul gündeminde toplam 1111 kanun tasarı ve teklifi yeni cumhurbaşkanlığı seçimini bekliyor. Meclis, seçimler nedeniyle başka hiçbir konuyu görüşmediğinden tasarı teklifler ele aranmıyor.³⁴⁷

Türk-ABD Savunma Anlaşması, bugün Milli Savunma Komisyonu'nda ele alınıyor. Türkiye ABD Savunma İşbirliği Antlaşması, yarın Millet Meclisi, Milli Savunma Komisyonu'nda görüşülmeye başlanacak. Milli Savunma Komisyonu

³⁴³ *Birlik*, 3 Mayıs 1980.

³⁴⁴ *Birlik*, 3 Mayıs 1980.

³⁴⁵ *Öz Erzincan*, 3 Mayıs 1980.

³⁴⁶ *Birlik*, 5 Mayıs 1980.

³⁴⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 5 Mayıs 1980.

Başkanı Kemal Kayacan, üyelerden gelen istek doğrultusunda savunma işbirliği anlaşması için bir alt komisyon oluşturulacağını bildirdi. Kayacan, kurulacak alt komisyonun anlaşmayı incelediğini belirtti.³⁴⁸

Bugüne kadar 17 MHP'li, 2 CHP'li, 1 AP'li İl Başkanı öldürüldü. Türkiye'de son yıllarda büyük bir tırmanış gösteren anarşi kurbanları arasına, çeşitli kademelerdeki siyasi parti görevlerini de kattı ve bugüne kadar 12si eski 5'i yeni olmak üzere 17 MHP İl Başkanı ile 2 CHP ve 1 Adalet Partili il başkanından oluşan toplam 20 siyasi parti il başkanı anarşinin kurbanı oldu. Bu arada çoğunluğunu yine MHP İl Başkanlarının teşkil ettiği 57 siyasi parti İlçe Başkanı, 400'e yakın il ve ilçe idare kurulu üyesi ile belediye başkanlarının da bulunduğu anarşi kurbanlarının, görevleri başında uğradıkları silahlı saldırılar, daha ziyade, 22 aylık geçen CHP Hükümeti döneminde yoğunluk kazandı. MHP'nin 5 il başkanından Tunceli İl Başkanı Haydar Koç, Mardin İl Başkanı Ata Pehlivanoglu, Bursa İl Başkanı Recep Haşatlı, Manisa İl Başkanı Cemil Çöllü, Uşak İl Başkanı Ali Kaleoğlu ve yine 2 MHP Eski İl Başkanı ve AP Kars İl Başkanı Medet Ali Beyoğlu, CHP Hükümeti döneminde anarşiye kurban gittiler. Geçtiğimiz ay öldürülen CHP Adana İl Başkanı Mehmet Albay ve önceki gün öldürülen CHP Kayseri İl Başkanı Mustafa Kulkuoğlu ile son yıllarda anarşiye kurban giden il başkanlarının sayısı 20'ye ulaştı.³⁴⁹

Türk-ABD İş Birliği Anlaşmasının komisyonda görüşülmesi ertelendi.³⁵⁰

Cumhurbaşkanı seçimi için yeni bir hafta başlıyor. Cumhurbaşkanı seçiminde önümüzdeki haftanın bir arayış haftası şeklinde geçeceği belirtilirken, kulislerde de Adalet Parti'nin tutumu ile ilgili olarak erken seçim istemi ağırlık kazanmaya başladı. Cumhurbaşkanı seçiminin AP ile CHP arasında bir anlaşma sağlanmadıkça sonuçlanamayacağı gerçeği karşısında, 2 büyük partinin önümüzdeki haftayı bir diyalog arayışı içerisinde geçirmesi bekleniyor.³⁵¹

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde turların maliyeti 200 milyon liraya yaklaştı. TBMM 22 Mart tarihinde başladığı seçimlerde 48. günü doldurdu. 48 günde, 66 tur

³⁴⁸ *Birlik*, 8 Mayıs 1980.

³⁴⁹ *Birlik*, 12 Mayıs 1980.

³⁵⁰ *Birlik*, 12 Mayıs 1980.

³⁵¹ *Birlik*, 13 Mayıs 1980.

yapan TBMM, devlet başkanını seçemezken, turların maliyetinin 200 milyon liraya yaklaştı hesaplandı. TBMM'nin her iki kanadı da, bütçede ayrılan ödenekler ve parlamenter aylıkları esas alınarak yapılan hesaba göre, bir gün için parlamentonun harcamaları 6 milyon lirayı buluyor. Günde yaklaşık 2 tur yapıldığı için, her sonuçsuz turun maliyeti de 3 milyon lira. TBMM'de bugüne kadar yapılan 66 sonuçsuz turun toplam maliyeti, bu hesaba göre 198 milyonu buluyor. TBMM haftada 5 gün Cumhurbaşkanlığı turları yapıyor. Ayda yaklaşık 40 tur atıldığına göre, aylık tur maliyetini de 120 milyon lirayı bulacağı belirtiliyor.³⁵²

AP Temsilciler Meclisi, 31 Mayıs'ta toplanacak. Buzdolabına konulan Cumhurbaşkanı seçiminde bu hafta bir gelişme olmayacağı, AP'nin dün yapılan Genel İdare Kurulu toplantısında ortaya çıktı. Bu arada AP'nin, *Bilgiç'e selam, turlara devam*, diyerek Bilgiç'in adaylığını ve nafîle turları sürdürme kararında olduğu belirtildi.³⁵³

Demirel'in Ecevit'le bu hafta görüşmesi bekleniyor. AP lideri Demirel ile CHP lideri Ecevit arasında gerginlik sürerken, önümüzdeki günlerde iki liderin bazı konularda diyaloga girebilecekleri ve bir yumuşama ortamına doğabileceği belirtiliyor.³⁵⁴

Başbakan Süleyman Demirel, dün bir basın toplantısı yaptı. Süleyman Demirel, basın toplantısında, son 6 aylık ekonomik durumla ilgili bilgi verdi. Enflasyonu önleyici tedbirlere devam edileceğini söyledi. Sıkıntısı çekilen malların sıkıntısı giderildiğini söyledi. Demirel toplantıda ayrıca, *görevleri sona erecek 5 senatörün yerine seçilecek senatörlerin Çağlayangil tarafından atanması söz konusuysa, Çağlayangil tarafından atanmasın*, dedi.³⁵⁵

Adalet Partisi, mecliste 15 günde Cumhurbaşkanı seçilemezse, millet seçsin. Cumhurbaşkanı'nın 15 gün içinde seçilememesi halinde halkın oylarıyla cumhurbaşkanı seçilmesi yolunda AP tarafından hazırlanan anayasa değişikliği

³⁵² *Erzincan'ın Sesi*, 13 Mayıs 1980.

³⁵³ *Birlik*, 14 Mayıs 1980.

³⁵⁴ *Birlik*, 20 Mayıs 1980.

³⁵⁵ *Birlik*, 26 Mayıs 1980.

teklifi önceki gün açıklandı. Teklifi dün ilk olarak AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, Bakanlar Kurulu'nun bazı üyeleri grup yöneticileri imzaladılar.³⁵⁶

27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı tüm yurttan kutlanıyor. 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı tüm yurttan ve Türk Federe Devleti'nde törenlerle kutlanıyor.³⁵⁷

MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak'ın öldürölmesi büyük tepkiye yol açtı. Önceki gün silahlı bir saldırı sonucu, otomobilinden inerken öldürölün eski Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak, karnından ve başından aldığı kurşun yarasıyla hastaneye kaldırıldığı sırada yolda ölmüştür. Olay üzerine MHP Genel İdare Kurulu Genel Başkan Yardımcısı Sadi Somuncuoğlu başkanlığında olağanüstü toplanmış, toplantıya Genel Başkan Alparslan Türkeş İstanbul'da olduğu için katılmamış, dün Ankara'ya gelerek devam eden toplantıya başkanlık etmiştir. 1932 yılında doğan Gün Sazak evli ve 5 çocuk babasıdır. Süt Endüstrisi için yurt dışında çeşitli çalışmalarda bulunan Sazak, Demirel'in 1977'deki kabinesinde Gümrük ve Tekel Bakanlığı görevini üstlenmiş ve bu görevde başarılı çalışmalarıyla tanınmıştır. Cenazesi Cuma günü öğle namazını müteakip Ankara'dan toprağa verilecektir. Son zamanlarda hızlanan komünist ve bölücü hareketler, hedef olarak devlet kadrolarını ve Türk ordusunu seçmiş bulmaktadırlar. Yüzbaşı Beşir Bayraktar, General Sabri Demirbağ'dan sonra da Gün Sazak hedef olmuştur. Artık kimin ne yaptığı, hangi kafaya hizmet ettiği açıkça ortadadır. Hala suçlu kim, sen solcusun sen sağcısın ile bu milleti yanıltmayın. Çünkü bu mücadele artık bir milletin varoluşu yok oluşu mücadelesidir. Gün Sazak'ın öldürölme olayı ne nefretle kınıyoruz. Olayla ilgili olarak verilen demeçlerde, olayın nefretle karşılandığı belirtilmiştir. Bu arada MHP Erzincan Teşkilatı olayı kınayan bir bildiri metni dağıttı.³⁵⁸

“Milletimizi bölmek isteyenlere müsaade etmeyeceğiz. Son bağımsız Türk devletini bölmek, parçalamak isteyen TKP güdümündeki bölücü ve yıkıcı mihraklar, gün geçtikçe saldırılarını yoğunlaştırmaktadırlar. Türk devletinin tek ve yegâne teminatı olarak gördükleri MHP ve ülkücü kadrolarını içindir ki, bütün saldırılar

³⁵⁶ Birlik, 27 Mayıs 1980.

³⁵⁷ Birlik, 27 Mayıs 1980; Erzincan'ın Sesi, 27 Mayıs 1980.

³⁵⁸ Birlik, 29 Mayıs 1980; Erzincan'ın Sesi, 29 Mayıs 1980.

MHP mensupları üzerinde toplanmaktadır. Her basın toplantısında ısrarla partimizin elemanlarını hedef gösteren CHP Genel Başkanı Ecevit'in tahrik ve kışkırtmaları da buna eklenince partimize yönelen saldırılar daha da artmaktadır. Türkiye'mizi bir iç savaşın eşiğine getirmek isteyenler, tahrikçi ve kışkırtıcılıklardan da cüret alarak dün partimizin Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak'ı alçakça kurulan bir pusu sonucu evinin önünde şehit etmişlerdir. Türk milletinin son ve tek ümidi olan Milliyetçi Harekete ve onun mensuplarına yönelen alçakça saldırılara, devleti idare etme mükellefiyetini üzerinde taşıyanların seyirci kalmaları da ayrıca düşündürücüdür. Bugün, Türk milletinin başına bela olan bölücülük ve komünizm tehlikesini görmezlikten gelerek seyirci kalanlar gaflet değil, ihanet içerisinde oluklarının farkında bile değiller. Resmi kongrelerinde Sosyalist Enternasyonalleri söyleyenler, mitinglerinde Türk büyükleri yerine, komünist liderlerin resimlerini taşıyanlar, yeri geldiğinde devlete aleni kafa tutanlar, devlet otoritesini sarsmak yok etmek kaydıyla komünizmin taktiği gereği, düşündükleri sistemi getirmenin gayreti içerisinde olanlara seyirci kalanları kınıyor ve lanetliyoruz. Bütün bu kanunsuz hareketlerin içerisinde bulunan çeşitli dernek ve sendikaları, bu yoldaki çalışmalarında desteklemekten kendini alıkoyamayan CHP'li parlamenterlerin tavrını ne ile izah edebilirsiniz? Vatanseverlik mi, yoksa vatan millet düşmanlığı mı? Her şeye rağmen, biz Milliyetçi Hareketçiler olarak, Türk devletinin bütünlüğü, Türk milletinin bölünmezliği yolundaki mücadelemizden hiçbir güç bizi alıkoyamayacaktır. Gerektiğinde kanımızla bunu temin etmeye azimli ve kararlıyız. Zafer Allah (cc) inananlarındır.” MHP Erzincan İl Başkanı.³⁵⁹

Demirel, AP Temsilciler Meclisinde erken seçim kararı alınması isteyecek. AP ortak grubunun önceki günkü toplantısında bir konuşma yapan Başbakan Süleyman Demirel, Cumhurbaşkanlığı seçiminin içine girdiği çıkmazı, ancak anayasa değişikliğinin çözebileceği görüşünü yineleyerek, arkadaşlarımdan değişiklik teklifini imzalamalarını rica ediyorum, dedi. Öte yandan Başbakan Demirel bugün toplanacak olan AP Temsilciler Meclisi'nde erken seçim kararı alınmasını isteyeceği, AP'ye yakın çevrelerce ifade ediliyor. Erken seçim kararı alınması için öne sürülen

³⁵⁹ Birlik, 29 Mayıs 1980.

gerektiği ise aynı çevreler şöyle özetliyor. Ülkenin içinde bulunduğu ağır koşulların üstesinden gelebilmek için gerekli önlemlerin alınması bugünkü parlamento aritmetiği içerisinde mümkün değil. Meclis aritmetiği yapısı Cumhurbaşkanı seçimini ve anayasa değişikliğini çözebilmeyi imkânsız kılıyor. MSP'nin hükümeti yıpratıcı girişim ve açıklamalarında bulunması ve güvenilmez oluşu...³⁶⁰

Mayıs ayında, Cumhurbaşkanlığı seçimi yine en önemli sorun olarak gündemdeki tazeliğini korumuştur. 48 günde, 66 kez yapılan oylamaya rağmen bir türlü seçilemeyen Cumhurbaşkanı, hem 200 milyon liraya ulaşan seçim maliyeti,³⁶¹ hem de seçim dolayısıyla görüşülemeyen 111 tasarı ve teklifin bekletilmesine sebep olmasından dolayı,³⁶² ülke gündeminin giderek gergin bir atmosfere büründüğü görülmektedir. Öyle ki, CHP'nin adayı Muhsin Batur'a adaylıktan çekilmesi için kendi partisinden ve kapalı kapılar arkasından baskı yapıldığı sezilirken,³⁶³ Adalet Partisi'nin ise, kendi adayları için, *Bilgiç'e selam, turlara devam*, diyerek Sadettin Bilgiç'in adaylığını ve nafile turları sürdürme kararında olduğunu göstermesi,³⁶⁴ Cumhurbaşkanlığı seçim turlarının daha da uzayacağını göstermiştir. Seçim atmosferinde olan Türkiye'de, Cumhurbaşkanlığı'na vekâlet eden Çağlayangil tarafından, görev süresi sona erecek olan 5 senatörü yeniden atanması, siyasi kanadın tepkisiyle karşılaşmıştır.³⁶⁵ Polis tayinlerine rotasyon getirilerek, polisler arasında oluşan huzursuzluklar önlenmeye çalışılmıştır.³⁶⁶ Demokrat Parti'nin Adalet Parti'sine katılması da ülke gündeminde kendine yer bulmuştur.³⁶⁷ 30 ilde yasaklanan 1 Mayıs törenleri, Erzincan'da Emniyet Müdürlüğünce alınan sıkı güvenlik tedbirleri sonucunda olaysız geçmiştir.³⁶⁸ Demirel'in 1977'deki kabinesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı görevini üstlenen MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak'ın uğradığı saldırı sonucu öldürülmesi gündeme bomba etkisi yapmıştır.³⁶⁹

³⁶⁰ *Birlik*, 31 Mayıs 1980.

³⁶¹ *Erzincan'ın Sesi*, 13 Mayıs 1980.

³⁶² *Erzincan'ın Sesi*, 5 Mayıs 1980.

³⁶³ *Birlik*, 3 Mayıs 1980.

³⁶⁴ *Birlik*, 14 Mayıs 1980.

³⁶⁵ *Birlik*, 26 Mayıs 1980.

³⁶⁶ *Birlik*, 5 Mayıs 1980.

³⁶⁷ *Birlik*, 3 Mayıs 1980.

³⁶⁸ *Birlik*, 1 Mayıs 1980.

³⁶⁹ *Birlik*, 29 Mayıs 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 29 Mayıs 1980.

Soldan suikasta kurban gidenlere, şimdi de sağdan MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak eklenmiştir. Sazak'ın öldürüldüğü bu güne kadar, 17 MHP'li, 2 CHP'li, 1 AP'li il başkanının teröre kurban gittiği Türkiye'de, son yıllarda büyük bir tırmanış gösteren anarşiye kurban edilenler arasına çeşitli kademelerde görev almış olan siyasi parti görevlileri de eklenmiştir.³⁷⁰ Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ile Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın idam edildiği, gerek yarattığı toplumsal travma ve gerekse de darbelere giden yolda başlangıç fişeği olması nedeniyle tarihimizde kara bir leke olan 1960 darbesinin “27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı” şeklinde tüm yurttan, hala kutlanıyor olması,³⁷¹ Türkiye'nin darbelerden gerekli dersi çıkarmadığını göstermiştir. MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak uğradığı saldırı sonucu öldürülmesi, yaşanan suikastlar ve terör olayları nedeniyle MHP Erzincan İl Başkanlığının kınama metni³⁷² ile Tercan Kaymakamlığının, 23 Nisan'da çelenk göndermeyen siyasi parti ilçe örgütleri ile ilçedeki resmi kuruluş yetkililerine birer ihtar yazısı gönderdiği basında yer almıştır.³⁷³

III.1.6. HAZİRAN AYI

Haziran dönemi çalışmaları için Erzincan Belediyesi toplantıya çağrıldı. Belediye Meclis Reis vekili ile Daimi encümen üyeleri bu dönem başında yeniden seçilecek.³⁷⁴

Dün vilayet makamında Vali Yücel Bölgen başkanlığında toplanan siyasi partilerin Erzincan temsilcileri, tek görüşte birleştiler. Erzincan halkı siyasi oyunlara gelmemenin bilincinde ve devletine özveride bulunmaya her zaman hazırdır. Vilayet makamında Vali Yücel Bölgen başkanlığında yapılan toplantıya siyasi partilerin Erzincan temsilcileri katıldı. Erzincan'la ilgili siyasi soru ve bunların çözümünde, siyasi partilerin üzerine düşen görevlerin görüşüldüğü toplantıya katılan siyasi parti Erzincan temsilcileri, siyasi partilerin birleşmeleri gerektiği kanısını taşıdıklarını

³⁷⁰ *Birlik*, 12 Mayıs 1980.

³⁷¹ *Birlik*, 27 Mayıs 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 27 Mayıs 1980.

³⁷² *Birlik*, 29 Mayıs 1980.

³⁷³ *Birlik*, 3 Mayıs 1980.

³⁷⁴ *Öz Erzincan*, 3 Haziran 1980.

belirtiler ve ortak bir deklarasyon yayınlanmasını kararlaştırdılar. Konu ile ilgili geniş haberimiz yarınki gazetemizde bulabilirsiniz.³⁷⁵

Geçtiğimiz gün vilayet makamda Vali Yücel Bölgen başkanlığında toplanan siyasi partilerin Erzincan temsilcileri, ilimizdeki durumun değerlendirmesini yaptılar. Toplantıya Vali Yücel Bölgen, Jandarma Alay Komutanı Necdet Ustaoglu, Emniyet Müdürü Kamil Tecirlioğlu ve siyasi partilerin Erzincan temsilcileri ile basın mensupları katılmışlardır. Açılış konuşmasını yapan Vali Yücel Bölgen, vatandaş olarak herkesin kendisine düşen görevleri yapmak zorunda olduğunu ve bu şekilde devlete yardımcı olabileceğini, Erzincan'da ortamı gerginleştirici eylem ve tavırlardan kaçınması gerektiğini belirterek, devletin hiçbir şekilde taviz vermeyeceğini ve her olayın üstesinden gelebilecek kapasiteye sahip olduğunu söyledi. Devletin acizliğini kesinlikle kabul etmeyen Vali Yücel Belgen, siyasi parti Erzincan temsilcilerine büyük sorumluluk düştüğünü vurguladı ve yıkıcı tüm dış mihraklara karşı birlik içinde olunmasının önemini anlattı. Daha sonra siyasi partilerin Erzincan temsilcileri söz aldılar ve konu ile ilgili görüşlerini belirttiler.

İlk sözü CHP Erzincan İl Başkanı aldı ve olayların okullardan kaynaklandığını belirtti. Okulların sistematize edilebilmesi ile de tüm gergin ortamın sıfıra indirileceğini söyledi. Elbirliği yapmanın şart olduğunu belirten CHP temsilcisi tansiyonun yükselmemesi için ellerinden geleni yapacaklarını belirttiler.

Türkiye Birlik Partisi temsilcisi ise, okullarda meydana gelen olayların okul idarecilerinin yanlış tutumlarından kaynaklandığını belirtti. Olayların okul idarelerinin tarafsızlaştırılması sayesinde, olayların önleneyeğini belirtmiştir.

MSP temsilcisi ise, olayların asıl maneviyat eksikliğinden kaynaklandığını belirterek, bir müzik dersinin mecburi ders olarak okutulduğu halde, bir din dersinin seçmeli ders olarak okutulduğu söyleyerek, bu uygulamanın yanlış olduğunu belirtti ve maneviyattan yoksun bir milletin evlatları için dış mihraklara karşı koymasının güç olduğunu belirtti. Bu yüzden önce çocuklara maneviyatın öğretilmesi gerektiğini belirttiler. MSP temsilcisi, kendi maneviyatını bilmeyen birinin dış mihraklara karşı koyamayacağı belirtti.

³⁷⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 3 Haziran 1980.

Daha sonra Güven Partisi temsilcisi söz aldı. Öğrencilerin okula sokulmamasının tamamen bir örgütün düzeni olduğunu belirtti ve tahrikçilerin üzerine gidilmesi gerektiği ve partilerin birlik içinde olması gereksiniminin artık hissedilir olduğunu belirtti.

Adalet Parti temsilcisi ise, ikinci bir 1975'in yaşanmasına aklı-selim kimsenin rıza göstermeyeceğini belirten temsilci, partilerin ortak bir çalışma düzeni dâhilinde ortak bir program çerçevesinde çalışmaları gerektiğini belirtti.

Türkiye İşçi Köylü Partisi temsilcileri ise, mezhep ayrılığına karşı olduklarını ve birtakım mihrakların halkı galeyana getirmek için çalıştıklarını belirtir ve siyasi partilerin kendi seçmelerine sahip çıkan bir tutum içinde olmaları gerektiğini söylediler.

MHP temsilcileri ise büyük hadiselerin tertiplemek istendiğini, zayıf günlerimizi dış mihraklar paylaşmak isteyenlerin olduğunu belirterek, halkı sükûnete davet etmeyi daima amaç edindiklerini vurguladılar.

Tüm siyasi parti temsilcilerinin konuşmasından sonra tekrar söz alan ve Vali Yücel Bölgen, devletin her zaman güçlü olduğunu ve devletin acizliğinin söz konusu olmadığını, devlet ya vardır, ya yoktur deyiminin geçerli olduğunu belirttiler. Suçu işleyenin cezasız kalmayacağını ve devletin suçların hakkından gelebilecek kapasiteye sahip olduğunu belirtti. Daha sonra ortak bir deklarasyon yayınlanması konusunda anlaşmaya varıldı ve deklarasyonun hazırlanması için zamana ihtiyaç olduğu belirtilerek toplantı son buldu.³⁷⁶

Ortak bir deklarasyon yayınlayan siyasi partilerin Erzincan temsilcileri art arda yaptıkları toplantılar sonunda teröre karşı ortak mücadele kararı aldılar. Önceki gün, Vali Yücel Bölgen'in başkanlığında Parti il ve ilçe başkanları ile yaptığı toplantıda alınan ortak kararlar şöyle: Biz aşağıda imzaları bulunan meşruiyetini Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, kuvvetini asil milletimizin teveccühlerinden alan bu anayasal temsil şeklinin dışında, başka hiçbir temsil kuvvet kabul etmeyen siyasi parti temsilcileri, bizlere vekâlet tebliğ eden Yüce milletimizin asil arzularına uygun

³⁷⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 4 Haziran 1980.

olarak ülke ve milletimizin sürüklenmek istediği gayeleri kendilerinde saklı tehlikesi tezahürün de mündemiç Türk milletinin birliği ve vatanın bölünmesini tehlikeye düşürecek her türlü fiili ve sözlü tecavz bu anlayıştan doğan birlik ve beraberlik duygusu içerisinde, müştereken şiddetle kınarken;

1- Milli iradenin bu anayasal ereve dışında başkaca hiçbir tezahürüne, başkaca hiçbir hukuki mesnette bulunmadığına ve buna ters düşecek herhangi bir davranışa müsamaha edilmeyeceğini,

2- Halkımızın güven ve huzurunu bozucu, devletimizin yasal kurumlarının işleyiş ve vasiyetini zedeleyici her türlü fiile, nereden ve kimden gelirse karşı olduğumuzu,

3- Bu güven ve huzurun idamesi için kamuoyunda yanlış yorumlara ve taraflarca karşılıklı devam ettirilmesine imkân vermemek için münferiden bildiri yayınlamamaya ve dağıtmamaya karar verdiğimizi,

4- İlimizde de bildiri yayınlanmasına dağıtılmasına, şehrimizi kirletici, vatandaşı tedirgin edici yazı ve sloganlar yazılmasını tasvip etmediğimizi,

5- Okullarımızda eğitim ve öğretimin arzu edilen huzur içerisinde devamında, ğrenci velilerinin de kendilerine düşen görev ve sorumluluğu mutlaka yüklenmeleri, çocuklarının okul içi durumlarını okul idaresinden, okul dışı zamanlarda bizzat yakinen takip etmelerinde, gerek çocuklarının istikballerini teminde, gerekse onların muhtemel müessif olaylara karışmalarına mani olmaları yönünde büyük zaruret müşahede ettiğimizi,

6- Her vatandaşın, halkımızın güven ve asayişini temin için çalışan güvenlik kuvvetlerine kendilerine düşen vatandaşlık görevini deruhte ederek işlenen veya işlenmekte olan suçları bildirmek suretiyle yardımcı olmaları gerektiğini, her zamandan daha fazla önem kazanmakta olduğunu

7- Kanunlara ve emirlere aykırı olacak fiil, yazı ve sözle suç işleyenleri ilgili merciler nezdinde hiçbir şekilde yardım ve ilgimize muhatap olamayacağını ve hiçbirimizin tasvibini alamayacağını peşinen bilinmesinde fayda mülahaza ettiğimizi,

8- Zaman zaman maksatlı olarak halkı tedirgin edici mahiyette ve gerçekte katiyen alakası olmayan söylentiler çıkarmaya ve vatandaşları karanlık mecralara sürüklemeye çalışıldığı da müşahade olunmaktadır. Bu gibi ahvalde vatandaşlarımızın resmi yetkililerden bizzat bilgi almadıkça, hiçbir şekilde bu tür rivayetlere itibar etmemelerini ve bunların müsebbiplerini tespit ettikleri veya duruma muttali oldukları anda, derhal yetkililere bildirmeleri gerektiğinin, umurun huzuru açısından kendilerine görev ittihaz etmelerinin elzem olduğunu belirtilmesinde;

Bütün vatandaşlarımızın devletin etkinliğini kanunun güven ve huzurunu sağlamada, kanun ve nizamlara ve yetkililerin emirlerine tam bir riayetle yardımcı olmalarının her şeyden önce, bir vatandaşlık vazifesi olduğu ilkesinden hareketle, ilimizin Valisi Sayın Yücel Bölgen'in davetine icabetle, başkanlıklarında ve değerli basınımızın huzurunda, bu esaslara riyeti şiar edindiğimizi, vatandaşlarımızın da riyeti için mümkün olan her türlü gayret ve fedakârlığı göstereceğimizi, bütün kamu görevlilerinin ve vatandaşların bu bildirinin ortaya koyduğu birlik ve beraberlik şuuru içerisinde hareket etmelerini, bundan kaçırانları kanun önünde ve onların vicdanında suçlayarak mahkûm edeceğimizi ve bütün bu hususlarda hiçbir parti farkı gözetmeksizin, birlik ve beraberlik içerisinde müştereken hareket edeceğimizi yüce milletimize arz ve beyan ederiz.

Yücel Bölgen, Erzincan Valisi

AP İl Başkanı Alaattin Polat

Merkez İlçe Başkanı Akgün Ertürk

CHP İl Başkanı Hüseyin Tiryaki

Merkez İlçe Başkanı Ali Çelik

CGP İl Başkanı Alaattin Kırtıloğlu

MHP İl Başkanı Hasan Özarslan

Merkez İlçe Başkanı Kurban Çamurcu

Milli Selamet Partisi İl Başkanı Mustafa Emiroğlu

Merkez İlçe Başkanı Fikret Tunç

TBT İl Başkanı Niyazi Bahadır

Merkez İlçe Başkanı Mehmet Karakaş.³⁷⁷

MSP, Demirel Hükümetine yeniden 1 ay daha süreyi dün tanıdı. Süleyman Demirel Hükümetini, dışarıdan destekleyen ve mecliste 23 milletvekiline sahip MSP dün Genel Başkanları tarafından yapılan basın toplantısında, Demirel Hükümetini desteklemek ve bu desteklerini sürdürmek için kendilerine bir dizi şartlarını içeren mektup vereceklerini, bu mektupta yazılı şartlar, 1 ay içerisinde yerine getirildiği takdirde, hükümete desteklerinin devam edeceğini, aksi takdirde hükümetin düşürülmesi için girişilecek bir teşebbüse yardımcı olacaklarını açıklamışlardır. MSP, uzun süredir CHP ile flört etmesi de siyasi çevrelerde, MSP'nin, hükümete karşı bir cephe alışına işaret sayıldığını söylenmektedir. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın dün yaptığı basın toplantısında, Ekim ayında bir erken seçime, bir seçim hükümeti ile gidilmesini de önererek, erken seçim yapılmasına da yanaştığını açıkça belirtmiştir. Bu durum karşısında Adalet Partisi'nin nasıl bir tavır olacağını, önümüzdeki günler gösterecek.³⁷⁸

Bazı ikaz ve taleplerde bulunan MSP, hükümete ikaz mektubu veriyor. Erbakan, parlamentoda düzenlediği basın toplantısında şarta bağlı olarak aldıkları bu kararın, hükümeti düşürme kararı mahiyetinde olmadığını söylemiştir. Erbakan şartlar gerektirirse Ekim'de yapılacak bir erken seçimin de çözüm olabileceğini, ancak bu durumda seçim emniyetini sağlayacak bir seçim hükümetinin kurulmasının zorunlu olduğunu bildirmiştir.³⁷⁹

Faruk Sükan, dün yapılan törende Adalet Partisi'ne girdi. 1970 yılında 41 milletvekili ile birlikte AP'den ayrılan Faruk Sükan, dün Ankara'da yapılan bir törenle, yeniden AP'ye girmiştir. AP genel merkezinde yapılan partiye giriş töreninde bir konuşma yapan AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, Adalet Partisi'nin büyük parti olduğunu, bu nedenle ilk yapılacak bir erken seçimde

³⁷⁷ *Birlik*, 5 Haziran 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 5 Haziran 1980.

³⁷⁸ *Birlik*, 7 Haziran 1980.

³⁷⁹ *Öz Erzincan*, 7 Haziran 1980.

300 milletvekili ve 120 senatör çıkaracağını, memleketin hizmetine bu şekilde talip olduklarını söyleyerek, çeşitli sebeplerle partiden ayrılmış olanların yeniden partiye dönmeleri için eski kırınlıkları bir tarafa bırakılmasını istemiştir. Konya milletvekili Faruk Sükan, Adalet Partisine girmesiyle bu Parti'nin meclisteki sandalye sayısı 187 yükselmiştir. Bilindiği gibi, bundan bir süre önce Demokrat Parti'nin büyük kongresi yapılmış, partinin feshedilmesine karar verilmişti. Faruk Sükan ile birlikte Demokrat Parti'nin genel idare kurulu üyelerinin de Adalet Partisine kayıtlarını yaptırmışlardır.³⁸⁰

Haziran dönemi olağan toplantısında Belediye Meclisi, şehrin sorunlarını görüşecek.³⁸¹

MSP içinde yapılan bir araştırma sonucu hazırlanan raporda, yapılacak bir erken seçimde MSP'nin 113 milletvekili, 13 Senatör çıkaracağı tahminine yer verildi. Oylarımız %25 artacak. Bir erken seçimde MSP'nin alabileceği oyların oranının %25 dolayında olacağı da aynı tahmin raporunda belirtildi.³⁸²

AP, MSP'nin mektubunu görmeye başladı. MSP çeşitli konulardaki talep ve teklifleri ile ilgili olarak geçen cumartesi günü Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdiği mektubun değerlendirilmesine Adalet Partili yetkili organlarında başlandı. MSP'nin talep ve teklifi, Başbakan Süleyman Demirel'e ulaştı.³⁸³

Valimiz Yücel Bölgen başkanlığında, bugün (13 Haziran) Devlet Hastanesinin ihtiyaçları için saat 15'te bir toplantı yapılacak.³⁸⁴

Meclis Genel Kurulunda 14 idam kararının onayı bekleniyor. Cumhurbaşkanı seçimi sebebiyle Millet Meclisi gündeminde 131 konu görüşülmeden beklemektedir. Genel Kurul gündeminde halen 55 kanun tasarısı, 54 kanun teklifi ve 14 idam kararı bulunmaktadır. Millet Meclisi birleşimleri, TBMM'de yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimi turlarından sonra açılmakta; ancak gerekli çoğunluk sağlanamadığı için çalışmamaktadır. Bu arada Millet Meclisi'nin çeşitli komisyonları gündemlerindeki

³⁸⁰ *Birlik*, 9 Haziran 1980.

³⁸¹ *Öz Erzincan*, 9 Haziran 1980.

³⁸² *Birlik*, 11 Haziran 1980.

³⁸³ *Birlik*, 11 Haziran 1980.

³⁸⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 13 Haziran 1980.

kanun tasarı ve tekliflerini görüşerek karara bağlamaktadırlar. Komisyonlarca kabul edilen tasarı ve teklifler de Millet Meclisi gündemine gelmektedir.³⁸⁵

Çağlayangil, bir hükümlünün 15 yıllık cezasını affetti. Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kanuna muhalefet suçundan, toplam 21 yıl hapis cezasına çarptırılan Alberto Behar'ın kalan 15 yıl, 5 ay, 24 günlük cezasını sağlık nedeni ile kaldırdı.³⁸⁶

MGK bugün iç ve dış sorunları görüşecek. Dün sabah 9'da Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında Sıkıyönetim Komutanlarının katıldığı aylık olağan toplantı yapılmıştır. Toplantıya Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kuvvet Komutanları, İçişleri, Maliye, Adliye, Ulaştırma, Gümrük ve Sağlık Bakanlığı'nda katılmıştır. 1 aylık değerlendirmesi yapılan sıkıyönetimin, Milli Güvenlik Kurulu'nun da bugün toplanarak iç ve dış meseleleri görüşeceği ve çarşamba günü sıkıyönetim 2 ay daha uzak uzatılıp uzatılmayacak konusu ele alınacaktır.³⁸⁷

Vali Yücel Bölgen, bugün Kemaliye'ye gidiyor ve Ali Yücel Bölgen beraberinde bazı daire müdürleri olduğu, bu sabah karayoluyla Kemaliye ilçemize gidecektir. Kemaliye ilçemizde, ilçenin asayiş ve diğer yatırım ve onarım işleri için ilgililerden bilgi alacak olan ve Vali Yücel Bölgen, Kemaliye ilçemize bağlı bazı köylerde geçtiğimiz yıllarda başlamış olan işleri de yerinde görerek, gerekli bilgiyi alacaktır.³⁸⁸

Başbakan Demirel'in başkanlığında toplanan Sıkıyönetim Koordinasyon Kurulu, terörle mücadeleyi ele aldı. Genelkurmay'da yapılan toplantıya Orgeneral Kenan Evren, Bakanlar ve Komutanlar katıldı.³⁸⁹

CHP'liler tarafından hükümete verilen gensoru için, Demirel, *bize çok gensoru verildi*, dedi. CHP tarafından, Hükümet hakkında verilen gensoru Millet Meclisi'nin yarınki birleşiminde gündeme alınıp alınmaması konusu görüşülecektir. AP Genel

³⁸⁵ *Birlik*, 16 Haziran 1980.

³⁸⁶ *Birlik*, 16 Haziran 1980.

³⁸⁷ *Birlik*, 17 Haziran 1980.

³⁸⁸ *Birlik*, 17 Haziran 1980.

³⁸⁹ *Öz Erzincan*, 17 Haziran 1980.

Başkanı ve Başbakan Demirel, dün Bakanlar Kurulu toplantısı sonrasında gazetecilerin gensoru ile ilgili olarak sordukları bir soruyu cevaplandırırken şunları söylemiştir: *Gensoru bize ilk defa verilmiyor. Hükümet olduğumuz zamanlarda bize 191 gensoru verildi. Ne oldu? Biz çok gensoru gördük. Hükümetin düşmesi ve kurulması merdivenlerde tartışılmaz*, dedi.³⁹⁰

CHP grubu tarafından meclise verilen hükümetle ilgili gensoru önergesi açıklandı. Önergede, *bu hükümet kaldıkça demokrasi ve toplumun değer ölçüleri tahrip oluyor*, denildi.³⁹¹

Milli Güvenlik Kurulu sıkıyönetimin uzaması tavsiyesinde bulundu.³⁹²

Belediye Meclisi, dün toplanıp şehrin sorunlarını görüştü. Meclis Vekilliğine Ahmet Başgöz'e, Reis vekilliğine Ramiz Öztürk seçildiler.³⁹³

Demirel, Erbakan'la dün hükümet sorununu görüştü. Destek devam edecek. AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel ile MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, dün saat 10.30'da Necmettin Erbakan'ın meclisteki odasında baş başa, 2 saatten fazla bir görüşme yapmışlardır. Yapılan bu görüşmeden, her iki lider de basına yaptıkları açıklamalarda, hükümetin geleceği konusunu görüştüklerini, pazartesi günü tekrar bir araya geleceklerini söylemişlerdir. Başbakan Süleyman Demirel hükümetin geleceği konusunda yaptığı açıklamada, AP olarak, hükümette kalıp kalmamak önemli değil, önemli olan AP'nin milleti için var olduğunu, hükümet bunalım çıkarıcıların, bunalımın sorumluluğunu yüklenmiş olacaklarını sözlerine eklemiştir. Öte yandan, CHP tarafından Hükümet hakkında verilen gensoru dün mecliste çoğunluk olmadığı için gündeme alınamamıştır.³⁹⁴

Geçtiğimiz gün katledilen CHP Nevşehir İl Başkanı Zeki Tekiner'in cenaze töreninde tabancalar konuştu. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Nevşehir'de güvenlik sağlanıncaya kadar mahali terk etmeyeceğini açıkladı. Önceki gün öldürülen CHP Nevşehir İl Başkanı Zeki Tekiner'in cenaze merasimine katılmak

³⁹⁰ *Birlik*, 18 Haziran 1980.

³⁹¹ *Öz Erzincan*, 18 Haziran 1980.

³⁹² *Öz Erzincan*, 18 Haziran 1980.

³⁹³ *Birlik*, 20 Haziran 1980.

³⁹⁴ *Birlik*, 20 Haziran 1980.

üzere Nevşehir'e gelerek törene katılan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile topluluk üzerine otomatik silahlarla ateş açıldı. Ateş sırasında CHP Muş Milletvekili Burhan Garipşallı ile Konya Milletvekili Yücel Akıncı yaralandılar. Olay, cenaze kortejinin Hükümet Caddesi üzerindeki Ülkü Yolu Derneği binası önünden geçerken patlak verdi. Dernekte bulunanlar, korteji taş yağmuruna tuttular, kortejdeki CHP'li gençler de aynı şekilde karşılık verince, ortalık bir anda karıştı. Bu arada bazı milletvekillerinin tabancaları ile havaya ateş açmaları sonunda, tören bir anda savaş görünümü kazandı.³⁹⁵

Demirel *“Bunalım çıkarmak bir yarar sağlamaz”* dedi. Ülkenin huzuru bozulmuş ve ekonomisi felç olmuş durumda devrıldıklarını belirten Başbakan, Türkiye’yi bu durumdan kurtarmak için birtakım tedbirleri uygulamaya koyduklarını söylemiştir. Ülkenin, içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan kurtulma yoluna girmişken, bunalım çıkarma çabalarına girişenler bulunduğunu bildiren Demirel, *sıkıntıları millete gidip, ondan güç alarak çözmek yolu varken, birtakım kombinezonlara girmenin kimseye yararı yoktur. Kötü olur, iyi olmaz, demiştir.*³⁹⁶

Türkiye'ye askeri yardım mekanizması NATO Askeri Komite Başkanı General Gundersen, Türkiye'ye verilen askeri yardımlar sonucu, Türk ordusunun güçlendiğini, ancak yardım mekanizmasının yavaş ilerlemesinden memnun olmadığını söylemiştir.³⁹⁷

Siyasi gelişmelerde yeni bir haftaya bugün başlıyoruz. Başbakan Süleyman Demirel ile MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan bugün saat 10.30'da yeniden bir araya gelerek, hükümetin geleceğini görüşeceklerdir. AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, MSP'ye yazdığı 101 sayfalık metinde anlaşılmayan yönlerini Erbakan'a izah edecek olan Demirel, hükümetten desteklerini çektikleri an, kendilerinin göreve devam edemeyeceklerini, yeni bir hükümet krizinin sorumluluğunun ise kendilerine ait olmayacağını, bu krizin bunalıma sebep olanlara ait olacağını, kesin bir dille Erbakan'a söyleyecektir. Öte yandan hükümet için CHP

³⁹⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 20 Haziran 1980.

³⁹⁶ *Öz Erzincan*, 21 Haziran 1980.

³⁹⁷ *Öz Erzincan*, 21 Haziran 1980.

tarafından verilen gensoru önergesi ise, meclisin yarınki birleşiminde gündeme alınıp alınmaması belli olacaktır.³⁹⁸

Demirel ve Erbakan bugün yeniden bir araya gelip görüşecekler. İki lider arasındaki görüşmelerde, MSP'nin hükümete verdiği 16 maddeden oluşan isteklerle ilgili mektup konu edilmektedir.³⁹⁹

Demirel, Erbakan ile görüştü. MSP, hükümet için kesin tavrını, bugün ortaya koyacak. AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, dün saat 10.30'da Erbakan'ın meclisteki odasında başlamış ve görüşmeler aralıksız, 5 saat sürmüştür. Toplantıdan sonra bir açıklama yapan Başbakan Süleyman Demirel, *14 Ekim seçimlerden sonra hükümete sahip olduklarını ve 7 ay içerisinde birçok meseleyi de hallettiklerini söyleyerek, bizim hükümet olmak için mecliste kâfi derecede çoğunluğumuz olmadığını herkes biliyor. Bize dışarıdan destek olan partiler, elbette ki bizim yaptığımız icraatlardan dolayı zaman zaman bize soru yönelmeleri tabiidir. Ancak bu demek değildir ki, bizim icraatımızdan onlar da sorumludur. Bizim arkamızda kâfi derecede güvenoyu bulunmazsa, biz hükümet olamayız. Biz, hükümet olmak için var değiliz, biz hizmet yapabilmek için varız, demiştir.*⁴⁰⁰

CHP'liler tarafından hükümet için verilen gensoru gündeme alındı. MSP dün yaptığı açıklamayla köşeye sıkıştı. Başbakan, gensorudan sonra, güvenoyu istiyor. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve arkadaşları tarafından hükümet için verilen gensoru Millet Meclisi'nin dünkü birleşiminde AP'lilerin de verdikleri olumlu oy ile gündeme alınmıştır. Millet Meclisi, gensorunun önümüzdeki pazartesi günü yani, 31 Haziran 1980 günü saat 15'te ele alınarak, görüşülmesine karar verilmiştir. Gensorunun görüşülmesinden sonra Başbakan Süleyman Demirel, hükümet için güvenoyu isteyeceğini dün açıklamıştır. Öte yandan MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın, dün üst üste düzenlediği basın toplantısında Demirel hükümetine verdikleri desteği çektiklerini açıklayarak, hükümeti bundan sonraki çalışmalarında yalnız bırakmıştır. Erbakan, basın toplantısında 7 aydan beri hükümete destek

³⁹⁸ *Birlik*, 23 Haziran 1980.

³⁹⁹ *Öz Erzincan*, 23 Haziran 1980.

⁴⁰⁰ *Birlik*, 24 Haziran 1980.

olduklarını, 24 Haziran tarihinden itibaren bu desteklerini çektiklerini söyleyerek, hükümeti her an düşürebiliriz demiştir. MSP Genel Başkanı Erbakan, ikinci basın toplantısında yaptığı açıklamada, hala meclisten güvenoyu almış bir hükümetin iş başında olduğunu, gensoru oylamasının ayrı bir konu olduğunu, bu konudaki tutumlarının gensoru görüşmelerinden sonra ortaya koyabileceklerini söylemişlerdir.⁴⁰¹

NATO Bakanlar Konseyi, bugün Ankara'da toplanıyor. NATO'nun ilkbahar toplantısı bugün saat 09.30'da Başbakan Süleyman Demirel'in açılış konuşması ile çalışmalarına başlayacak. NATO ülkeleri Dışişleri Bakanları, bugünden itibaren Türkiye'ye gelecekler. Konferans ön hazırlıklarını gözden geçiren NATO Genel Sekreteri Luns ise, dün yaptığı açıklamada NATO'nun Türkiye'ye daha fazla ekonomik ve askeri yardımda bulunmasını istedi.⁴⁰²

Beklenen karar açıklandı. MSP hükümeti destekleme zorunluluğunu kaldırdı. Necmettin Erbakan alınan kararın hükümeti düşürmek anlamına gelmediğini, ancak destek mecburiyetinin de olmadığını söyledi.⁴⁰³

NATO Bakanlar Konseyi toplantısı dün Ankara'da başladı. NATO ilkbahar toplantısı dün Ankara'da başladı. 15 devletin Dışişleri Bakanın katıldığı NATO toplantısı Ankara'da Karayolları Genel Müdürlüğü Konferans Salonunda başladı.⁴⁰⁴

Dünyanın gözü Ankara'ya çevrildi NATO Bakanlar Konseyi, dün Ankara'da toplandı. NATO toplantısında Başbakan Demirel konuşmasında, NATO'nun Güneydoğu kanadının ihtiyaçlarına özel bir ilgi gösterilmesini istemiştir.⁴⁰⁵

Şehrimizde siyasi partiler arasında başlatılan iyi ilişkiler devam ediyor.⁴⁰⁶

NATO, Türkiye'ye öngörülen savunma yardımını kabul etti.⁴⁰⁷

⁴⁰¹ *Birlik*, 25 Haziran 1980.

⁴⁰² *Birlik*, 25 Haziran 1980.

⁴⁰³ *Öz Erzincan*, 25 Haziran 1980.

⁴⁰⁴ *Birlik*, 26 Haziran 1980.

⁴⁰⁵ *Öz Erzincan*, 26 Haziran 1980.

⁴⁰⁶ *Öz Erzincan*, 26 Haziran 1980.

⁴⁰⁷ *Öz Erzincan*, 27 Haziran 1980.

Atatürk'ün Erzincan'a gelişi yarın törenlerle kutlanacak. Hazırlıklar tamamlandı.⁴⁰⁸

Sona eren NATO toplantısına değinen Başbakan, *Türkiye, büyük bir ittifakın içinde*, dedi.⁴⁰⁹

Hükümet hakkında verilen gensoru bugün görüşülecek. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve arkadaşları tarafından, hükümet hakkında verilen gensoru Millet Meclisi'nin bugünkü birleşiminde görüşülmeye başlanacaktır.⁴¹⁰

Bir türlü seçilemeyen Cumhurbaşkanı, Millet Meclisi çalışmalarını da olumsuz etkilemiştir. 14 kişiye ait olan idam kararları başta olmak üzere, toplamda 131 konunun mecliste görüşülememesi ve doğal olarak bir kararın alınamaması,⁴¹¹ Cumhurbaşkanlığı seçiminin maddi ve manevi maliyetlerini giderek arttırmıştır. Erbakan'ın yaptığı açıklamalarda, Demirel Hükümetine olan desteklerini çekmemeleri için Hükümetten 16 maddelik talepleri olduğu görülmüştür. Bu taleplerin yerine getirilmemesi durumunda, hükümete verdikleri desteği çekme tehdidi ve erken seçime gidilmesi seçeneği de Erbakan tarafından açıklanmıştır.⁴¹² Ayrıca hükümete, CHP tarafından verilen çok sayıda gensoru olduğu da görülürken, verilen bir gensoru önergesinde, *bu hükümet kaldıkça demokrasi ve toplumun değer ölçüleri tahrip oluyor*,⁴¹³ ifadeleri bir yerlere mesaj olarak algılanmıştır. Ankara'da toplanan NATO Bakanlar Konseyi'nde Türkiye'ye daha çok ekonomik ve askeri yardımda bulunulması talebinin, NATO Genel Sekreteri tarafından Konsey'e iletildiği görülmüştür.⁴¹⁴ CHP Nevşehir İl Başkanı Zeki Tekiner'in cenaze töreninde bulunan Bülent Ecevit ile topluluk üzerine otomatik silahlarla ateş açıldığı ve bazı milletvekillerinin yaralandığı, bazı milletvekillerinin de tabancaları ile havaya ateş açmaları sonucunda cenaze töreninin bir anda savaş alanına döndüğü gazetelerin gündeminde yer almıştır. Ecevit'in Nevşehir'de güvenlik sağlanıncaya kadar şehri

⁴⁰⁸ *Birlik*, 28 Haziran 1980.

⁴⁰⁹ *Öz Erzincan*, 28 Haziran 1980.

⁴¹⁰ *Birlik*, 30 Haziran 1980.

⁴¹¹ *Birlik*, 16 Haziran 1980.

⁴¹² *Birlik*, 7-11-20-23-24-25 Haziran 1980; *Öz Erzincan*, 7-23 Haziran 1980.

⁴¹³ *Öz Erzincan*, 18 Haziran 1980.

⁴¹⁴ *Birlik*, 25 Haziran 1980.

terk etmeyeceğini açıklaması şehirdeki olayların ateşini daha da yükseltmiştir.⁴¹⁵ Yıllar önce Nevşehir’de yaşanan bu olayların günümüzde de benzer şekilde devam etmesi, gerginlikten ve çatışmadan beslenen siyasi partilerin ve liderlerinin durumu günümüzde de aşılabilmiş değildir. Siyasi partilerin Erzincan temsilcilerinin 8 maddelik ortak bir bildirge yayınlarak, hiçbir parti farkı gözetmeksizin, yıkıcı tüm dış mihraklara karşı birlik ve beraberlik içerisinde müştereken hareket edeceklerini beyan ettikleri yerel basında yer almıştır.⁴¹⁶

III.1.7. TEMMUZ AYI

Güven oylamasında MSP ikiye bölünebilir. MSP içerisinde Genel Başkan Erbakan’ın en büyük muhalifi olarak görünen Erzurum milletvekili Korkut Özal, *yerine daha yararlı ve hayırlı bir alternatif bulunmadıkça, bu hükümet düşmez*, dedi. Özel bir demeç veren İçişleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık eski Bakanlarından Korkut Özal, seçim güvenliği sağlanmadıkça, erken seçimin Türkiye için pek çok zorluklar doğurabileceğini savunarak, şunları söyledi: *Yerine daha yararlı ve hayırlısı bulunmadıkça, bu hükümet görevine devam edecektir. Onarım hükümeti konusunda bir fikir beyan etmek oldukça zordur. Çünkü bu konuda, böyle bir hükümetin yapısı ve yaklaşımı hakkında şimdiye dek açıklık getirilemedi. CHP, MSP koalisyon hükümetinin kurulmasına karşı olduğunu da kaydeden Korkut Özal, öyle bir hükümetin ülke sorunlarına çözüm getiremeyeceğini bildirdi.*⁴¹⁷

Güven oylaması bugün yapılıyor. Kırmızı oylar, beyaz oylardan fazla çıkarsa hükümet istifa edecek. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve arkadaşları tarafından verilen gensorunun akıbeti bugün yapılacak güven oylaması ile belli olacak. Başbakan Süleyman Demirel, gensoru üzerinde evvelki gün yapılan görüşmelerden sonra, Millet Meclisi Başkanlığına verdiği bir önergeyle, hükümeti için resmen meclisten güvenoyu istemiştir. MSP’nin, hükümeti düşürmek için 2 aya yakın bir zamandır beklediği fırsatı bir ganimet bilen Erbakan ise, her gün ağız değiştirerek, bir Ecevit’e yeşil ışık yakmakta, bir gün de Demirel’e yeşil ışık yapmaktadır. Başbakan Süleyman Demirel, gensorunun görüşülmesi sırasında mecliste yaptığı

⁴¹⁵ *Erzincan’ın Sesi*, 20 Haziran 1980.

⁴¹⁶ *Birlik*, 5 Haziran 1980; *Erzincan’ın Sesi*, 5 Haziran 1980.

⁴¹⁷ *Birlik*, 1 Temmuz 1980.

konuşmada Türkiye'nin derme çatma hükümetlerle sorunların çözilemeyeceğini açıklamasına rağmen, Başbakan olurun sevdasına kapılan MSP Lideri Erbakan, hükümete bugün kırmızı oy verilmesi için grubunu ikna etmeye çalıştığı bildirilmektedir; ancak MSP grubu içerisinde ve Erbakan'a karşı olduğu öteden beri bilinen Korkut Özal grubunun, bugünkü tutumu doğrusu merak konusu. Hükümet bugün alacağı 226 kırmızı oyla düşebilir; ancak MSP'nin aldığı yarayı, Erbakan'ın artık iyileştirmesi mümkün olmayacak. Sezilen haberlere göre, MSP'nin son anda grupta, hükümete verilecek güven oylamasında serbest bırakılması yolunda bir kararın ağırlık kazandığı ileri sürülmektedir.⁴¹⁸

Hükümet, 214'e karşı, 277 oyla güvenoyu aldı. Başbakan Demirel, *güveninize layık olacağız*, dedi. CHP Genel Başkanı ve Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit ve arkadaşları tarafından, Hükümet hakkında verilen gensorunun güven oylaması dün saat 15'te yapılmış, AP, MSP, MHP, CGP ve NP partilerinin verdikleri oylarla 214'e karşı, 277 oyla Demirel hükümeti güvenoyu almıştır. Oylamadan sonra bir konuşma yapan Başbakan Süleyman Demirel, hükümete gösterilen iyi niyete teşekkür ederek, *verilen güvenoyuna layık olmaya çalışacağız*, demiştir.⁴¹⁹

4 ilçemizin savcıları yer değiştirdi. Refahiye, Kemah, İliç ve Çayırılı savcılarının yeri değiştirildi. Erzincan savcısı Mesut Kenan Ergün, Bilecik'e atandı. Mesut Kenan Ergün'ün yerine, ilimize Adana'nın Osmaniye ilçesi savcısı İhsan Türkoğlu atanmıştır.⁴²⁰

Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında yatırımlar için bir toplantı yapıldı. Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında dün (6 Temmuz) saat 18'de başlayan bir toplantı yapılmıştır.⁴²¹

Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, en geç 7 Temmuz gecesi, saat 24'e kadar boş olan 5 kontenjan senatörü için atama yapacak. Bu arada ileride Cumhurbaşkanlığına aday gösterilmek üzere Prof.Dr. İhsan Doğramacı'nın Kontenjan Senatörlüğüne getirileceği öne sürüldü. Yeni kontenjan senatörlerinin

⁴¹⁸ *Birlik*, 2 Temmuz 1980.

⁴¹⁹ *Birlik*, 3 Temmuz 1980.

⁴²⁰ *Birlik*, 3 Temmuz 1980.

⁴²¹ *Birlik*, 7 Temmuz 1980.

seçilebilmesi için anayasanın tanıdığı 1 aylık süre, 7 Temmuz gecesi sona erecek. Çağlayangil, bu atamaları yapamayacağını öne süren CHP'nin bu iddiasına karşı, hukuk çevreleri vekilin, asilin tüm yetki ve sorumluluğuna sahip olduğunu belirterek, Cumhurbaşkanı Vekilinin 5 kontenjan senatörü seçebileceğini belirttiler.⁴²²

Demirel hükümetinin güvenoyu almasını yorumlayan İngiliz Finansal Times gazetesinin başyazısında, *Batının Türkiye'de istikrar istediğini belirtmiş ve fakat Türkiye bunu sağlamakta güçlük çekiyor*, denilmiştir.⁴²³

Hassas Bölgeler Toplantısı yapıldı. Anarşinin önlenmesi konusunda devlet güçlerinin daha etkin olması için dün Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında önemli bir toplantı yapıldı. Toplantıya Devlet Bakanı Ekrem Ceyhan, Devlet Bakanı Orhan Eren, İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil, Adalet Bakanı Ömer Ucuşal, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun, MİT Müsteşarı, İçişleri Müsteşarı Durmuş Yalçın, Sıkıyönetim Koordinasyon Kurulu Başkanı ve Emniyet Genel Müdürü İsmail Dokuzoğlu ile öteki ilgililer katılmıştır. 3 saat süren toplantıdan sonra herhangi bir açıklama yapılmadı.⁴²⁴

Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları Çorum'a gitti. Çorum'daki askeri birlikleri denetleyecek olan komutanlar, buradan Amasya, Tokat illerinde incelemelerde bulunduktan sonra Ankara'ya döneceklerdir.⁴²⁵

Siyasi partilerin Erzincan teşkilatları, aralarındaki anlaşma potansiyelini daha iyi bir boyuta getirmek için verdikleri davetler devam ediyor.⁴²⁶

Cumhurbaşkanı seçiminin çözümlenmesi için, Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, siyasi parti liderlerini bir araya getirerek, sorunun çözümlenmesi ihtimali belirtmiştir. Dün ilk olarak Başbakan Süleyman Demirel ile CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'i saat 17'de Çankaya Köşkü'nde bir araya getiren Çağlayangil, bugün de saat 10'da MSP Lideri Erbakan'ı, 11'de MHP Lideri Türkeş'i, saat 12'de MBG temsilcisini, 14'te Kontenjan Grubu Temsilcisini, saat 15'te, NM

⁴²² *Birlik*, 7 Temmuz 1980.

⁴²³ *Öz Erzincan*, 7 Temmuz 1980.

⁴²⁴ *Birlik*, 8 Temmuz 1980.

⁴²⁵ *Birlik*, 9 Temmuz 1980.

⁴²⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 9 Temmuz 1980.

Partisi Başkanını, saat 15'te CGP Lideri Feyzioğlu'nu kabul edecek, bundan sonra da tüm liderleri bir araya toplayacağını açıklamıştır.⁴²⁷

Çağlayangil, uzlaştırma toplantılarını dün tamamladı. Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, asıl cumhurbaşkanının seçilmesi için başlattığı uzlaştırma programının son kısmını bugün tamamlayarak, yarın da bu konuda ayrıntılı bir bilginin açıklanacağı beklenmektedir.⁴²⁸

Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil, temaslarını bitirdi. Cumhurbaşkanı konusu ile ilgili açıklama bugün yapılacaktır.⁴²⁹

Çağlayangil, dün de siyasi parti liderleri ile görüştü. Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda siyasi parti ve gruplar arasında bir yakınlaşma sağlamak amacıyla, parlamentoda temsil edilen siyasi parti ve grupların temsilcilerini, dün saat 17'de Çankaya Köşkü'nde topluca kabul etti.⁴³⁰

İçişleri Bakanı Gülcügil, *anarşinin yok edilmesine çalışıyoruz*. İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil, dün düzenlediği basın toplantısında, *Türkiye'deki anarşi ortamının üzerine, devletin güvenlik kuvvetleri kararlılıkla gitmektedir*, demiştir. İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil, anarşinin kaynaklarının kimler tarafından yaratıldığını bir bir tespit edildiğini ve bazı elebaşlarının ise yakalandığını, devletin polisi, askeri, MİT'i, Jandarması koordineli bir şekilde, görevini layıkıyla yapmaktadır diyerek, *kısa bir zaman içerisinde vatandaş huzura ve güvene kavuşacak. Bunun semeresinin görülmeye başlandığını rahatlıkla söyleyebilirim*, dedi.⁴³¹

Bu yasama döneminde meclislerden sadece 8 yasa çıkarılabildi. Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide, *meclislerde bulunan ve toplumun her kesimini ilgilendiren sosyal muhtevaya ait kanunlar çıkmadan, meclislerin tatile girmemesi gerekir*, dedi.⁴³²

⁴²⁷ *Birlik*, 10 Temmuz 1980.

⁴²⁸ *Birlik*, 11 Temmuz 1980.

⁴²⁹ *Birlik*, 12 Temmuz 1980.

⁴³⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 12 Temmuz 1980.

⁴³¹ *Birlik*, 14 Temmuz 1980.

⁴³² *Birlik*, 14 Temmuz 1980.

Adalet Partisi, erken seçim havasına girdi. Son yapılan Genel İdare Kurulu Toplantısından sonra Demirel, AP örgütüne bir tamim yayınlayarak, seçime hazır olmalarını istedi. Başbakan Süleyman Demirel'in direktifi üzerine yurda yayılacak olan AP'li parlamenterler bölgeleri karış karış gezerek, nabız yoklaması yapacaklar. Seçmenlerin hükümet hakkındaki görüşlerini ve şikâyetlerini bir bir belirleyecek olan parlamenterler, şikâyet ve dileklerini kapsayan birer de rapor hazırlayacaklar.⁴³³

Türkiye Birlik Partisi Genel Başkan Yardımcısı, Çorum olaylarını emperyalizme bağlı güçlerin önceden düzenlendiğini söyledi. TBP Genel Başkan Yardımcısı Ali Haydar Veziroğlu, Çorum olaylarını emperyalizme bağlı güçlerce önceden planlandığını ve bu duruma hükümetin seyirci kaldığını söyledi.⁴³⁴

MGK, Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil'in başkanlığında dün (15 Temmuz) Çankaya'da toplantı. MGK, Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil'in başkanlığında, dün saat 9'da toplantı. MGK toplantısına, Başbakan Süleyman Demirel, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kurul Üyesi Bakanlar, Kuvvet Komutanları ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterleri katıldı. MGK toplantısında iç ve dış sorunları ele alındı.⁴³⁵

TBMM tarihinde ilk defa bir parlamenter öldürüldü. CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nu hunharca katlettiler. CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun öldürülmesi olayı CHP'nin yetkili organlarında görüşülüyor. CHP Genel Yönetim Kurulu konuyu görüşmek üzere, saat 9'da parlamentoda toplandı. Abdurrahman Köksaloğlu öldürülmesi olayının yerinde incelenmesi için Genel Yönetim Kurulu üyelerinden oluşan 3 kişilik bir heyetin İstanbul'a gönderildiği bildirildi. Genel Yönetim Kurulunun 2 saat süren toplantısından sonra, CHP Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi gruplarında olağanüstü toplandılar. İlk bölümü basına açık olan Ortak Gruba başkanlık eden Millet Meclisinin Grup Başkan Vekillerinden Coşkun Karagözoğlu toplantıyı açarken, yaptığı konuşmada Cumhuriyet dönemi boyunca ilk defa bir parlamenterin anarşiden hayatını yitirdiğini bildirdi. Karagözoğlu, saldırının Abdurrahman

⁴³³ *Birlik*, 15 Temmuz 1980.

⁴³⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 15 Temmuz 1980.

⁴³⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 16 Temmuz 1980.

Köksaloğlu'nun şahsında, parlamenter demokrasiye, rejime ve milli iradeye yönelik olduğunu belirtti. Ortak Grupta, Abdurrahman Köksaloğlu için saygı duruşunda bulunulduktan sonra, Genel Başkan Bülent Ecevit bir konuşma yaptı. Öte yandan Millet Meclisi Başkanlık Divanı, Abdurrahman Köksaloğlu'nun teröristlerce öldürülmesi olayını görüşmek üzere, dün saat 11'de, Başkan Cahit Karakaş başkanlığında toplandı.⁴³⁶

CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu, dün törenle toprağa verildi.⁴³⁷

12 Mart döneminin başbakanlarından Nihat Erim'i öldürdüler. Dragos Deniz Kulübü önünde, 4 teröristin açtığı ateş sonucu ağır yaralanan Erim ile koruma polisi hastaneye kaldırılırken yolda can verdiler. 12 Mart dönemi Başbakanlarından ve Anayasa Profesörü Nihat Erim, önceki gün sabah Dragos Deniz Kulübünde, 4 silahlı teröristin saldırısı sonucu, koruma polisi ile birlikte öldürüldü. Görgü tanıklarının ve güvenlik kuvvetlerinin verdikleri bilgiye göre, 4 genç sabah erken saatlerde Dragos Deniz Kulübüne geldiler ve mayolarını giyerek beklemeye başladılar. Nihat Erim'in denize girmek için saat 10.45 sıralarında kulübe gelmesinden kısa bir süre önce kapıya çıkan gençler, ellerindeki torbalar içinde sakladıkları silahları ile Nihat Erim ve koruma polisi Ali Karagöz'ü kurşun yağmuruna tuttular. Ağır yaralanan Nihat Erim ve koruma polisi, Kartal Sosyal Sigortalar Hastanesine kaldırılırken yolda öldüler. Nihat Erim ve koruma polisini öldüren teröristler ise olay yerinden beyaz renkli bir Anadolu otomobil ile kaçtılar.⁴³⁸

CHP, tüm TBMM üyelerini devlete sahip olmaya çağırdı. CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun öldürülmesinden sonra yapılan olağanüstü ortak grup toplantısında yayımlanması kararlaştırılan grup bildirisi, önceki gün açıklanmış. Bildiride saldırganların asıl hedeflerinin, parlamenter demokrasi olduğu kaydedilmiştir. CHP Grup Başkanvekili Coşkun Karagözoğlu tarafından açıklanan bildiride, ülkede demokrasiyi yok etmek ve yerine bir faşizm getirmek isteyenlerin, şimdiye kadar işledikleri seri cinayetlerin yeni aşama ile

⁴³⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 17 Temmuz 1980; *Öz Erzincan*, 17 Temmuz 1980.

⁴³⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 19 Temmuz 1980.

⁴³⁸ *Erzincan'ın Sesi*, 21 Temmuz 1980.

Köksaloğlu'nun kişiliğinde, doğrudan doğruya TBMM'yi hedef aldığını hatırlatmıştır. Cinayetlerin, TBMM üyelerine yönelme aşamasına gelmesinin, asıl hedefinin ne olduğu, şimdiye kadar anlamamış olanlara da anlatmış olması gerektiği belirtilen bildiride, şöyle denilmiştir: “*CHP demokrasimizi koruma görevini, demokrasi düşmanlarının kesin yenilgisine kadar sürecektir. Tüm örgütü ve üyeleri ile tam bir birlik bütünlük içinde, tarihi ve milli görevin bütün gereklerini yerine getirecektir. CHP TBMM grubu, tüm TBMM üyelerini aynı görev bilinci etrafında toplanıp, TBMM'yi çalıştırarak devletimize sahip çıkmaya çağırır.*”⁴³⁹

İçişleri Bakanı Mustafa Gülcügil, görevinden istifa etti. Devlet Bakanı Orhan Eren ise bu görevi vekâleten sürdürüyor.⁴⁴⁰

Teröristler dün DİSK'e bağlı Türkiye Maden İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler'i katlettiler. Dün İstanbul Merter'de teröristlerin silahlı saldırısına uğrayan Maden İş Genel Başkanı Kemal Türkler öldü. Koruma polisi Ali Bilgeser ağır yaralandı. TRT muhabirinin yetkilerinden ve görgü tanıklarından aldığı bilgiye göre, dün sabah saat 09.40 sıralarında Merter Sitesi, Ahmet Kutsi Tecer Caddesi'ndeki evinden çıkıp, otomobiline binen Türkiye Maden İş Genel Başkanı Kemal Türkler, 2 kişi tarafından iki ayrı yerden ateş açıldı. Ateş sonucu ağır yaralanan Kemal Türkler hastaneye kaldırılırken yolda öldü. Otomobilin içinde yaralanan koruma polisi ise tedavi altına alındı. 2 kişi oldukları belirlenen katiller, olaydan sonra bir otomobille kaçtılar. Katillerin kaçtığı 34 N 5819 plakalı otomobil, 15 dakika sonra Güngören'de boş olarak bulundu.⁴⁴¹

Erzincan'ın Sesi gazetesinde Hüseyin Tan imzasıyla çıkan, “*Sayın Demirel'e*” başlıklı köşe yazısında şunlardan bahsedilmiştir: Abdurrahman Köksaloğlu, Nihat Erim, Kemal Türkler daha niceleri... Evet, Sayın Demirel, cumhuriyet döneminde ilk defa bir milletvekili, Abdurrahman Köksaloğlu, sizin başbakanlığınız döneminde katledildi. Bu yetmiyormuş gibi, eski Başbakanlardan Nihat Erim de sizin başbakanlığınız döneminde öldürüldü ve nihayet geçtiğimiz gün eski DİSK Genel Başkanı ve şimdiki Maden İş Genel Başkanı Kemal Türkler de sizin döneminizde

⁴³⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 21 Temmuz 1980.

⁴⁴⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 23 Temmuz 1980.

⁴⁴¹ *Erzincan'ın Sesi*, 23 Temmuz 1980.

katledildi. Bir Başbakan olarak sizin, *Ecevit'in döneminde, bu dönemden daha fazla kişi öldürüldü veya benim dönemimde daha çok borç ertelendi*, diye övünmeniz tamamen mantık dışı bulunmaktadır. Çünkü siz benim Başbakanlığım sırasında, daha az kişi öldürüldü diye, övünme hakkını kendinizde göremezsiniz. Ne siz, ne de bir başka Başbakan. Diğer yandan ertelenen borçları da bir övünç kaynağı gibi göstermek de ne derece haklı olduğunuz ise tartışma götürür bir esnekliğe sahiptir.⁴⁴²

Liderlerin buluşmasının sonucu açıklandı. Meclisteki 5 kanun tasarısı güç birliği ile çıkacak. Demirel ve Ecevit'in buluşmalarının devam ettirilmesinin kararlaştırıldığı belirtiliyor.⁴⁴³

Dün Süleyman Demirel'in başkanlığında yapılan toplantıda, Türkiye'nin savunma konuları gözden geçirildi. Başbakanlıkta yapılan toplantıya Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Devlet Bakanı Ekrem Ceyhan ve Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen katıldı.⁴⁴⁴

Basında yer alan bazı haberler üzerine komutanların uyarı metni verdikleri açıklandı. Cumhurbaşkanı Vekiline, Silahlı Kuvvetler Komutanları tarafından bir uyarı mektubu verilmesi yolundaki haberlerin gerçek olmadığı açıklanmıştır. Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinden yapılan açıklamada: *Bugünkü basında Silahlı Kuvvetler Komutanları tarafından Cumhurbaşkanı Vekiline bir uyarı metni verildiği ve Cumhurbaşkanı Vekilinin de 24 Temmuz 1980 tarihinde iki lider ile yaptığı görüşmede bu hususu kendilerine ifade ettiği yolunda bazı haberlere rastlanmıştır. Ne Silahlı Kuvvetler Komutanları tarafından Cumhurbaşkanı Vekiline yazılı bir metin verilmiş, ne de Cumhurbaşkanı Vekili, Başbakan ve CHP Genel Başkanı ile yaptığı görüşmede böyle bir beyanda bulunmuştur*, denildi.⁴⁴⁵

Partiler arasında sürdürülen diyaloga dayalı davetler devam ediyor. İmzalanan ortak deklarasyonun onuruna ve siyasi partiler arasındaki uzlaşma zemininin daha iyi

⁴⁴² *Erzincan'ın Sesi*, 26 Temmuz 1980.

⁴⁴³ *Öz Erzincan*, 26 Temmuz 1980.

⁴⁴⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 28 Temmuz 1980.

⁴⁴⁵ *Öz Erzincan*, 31 Temmuz 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 31 Temmuz 1980.

boyutları varmasını sağlamak için, siyasi partilerin Erzincan temsilcilerinin verdiği davetlerin sonuncusunu, önümüzdeki günlerde MSP'nin vermesi bekleniyor.⁴⁴⁶

Anarşi ve Terörle mücadeleyi amaçlayan 4 kanun tasarısı ile kanun teklifini incelenmek üzere kurulan Partiler Arası Komisyon çalışmalarına dün başladı.⁴⁴⁷

Cumhurbaşkanı seçiminin bir türlü sonuca bağlanamaması yüzünden, yasama döneminde meclisin sadece 8 yasa çıkarılabilmesi eleştirilere konu olurken;⁴⁴⁸ Cumhurbaşkanlığına vekâlet eden Çağlayangil'in, başta senatör atamaları olmak üzere, pek çok yetkiyi kullanması tartışmaların yoğun olarak yaşanmasına sebep olmuştur.⁴⁴⁹ Bu arada Çağlayangil, seçimi aktüel hale gelen Cumhurbaşkanı sorununu çözmek için, parti başkanlarıyla görüşerek uzlaştırma programları düzenlemiştir.⁴⁵⁰ İngiliz Finansal Times gazetesinde yayınlanan başyazıda, Batının Türkiye'de istikrar istediğini; fakat Türkiye'nin bunu sağlamakta güçlük çektiği belirtilerek⁴⁵¹ darbe meraklılarına ayna tutulmuştur. Bu arada hükümet güvenoyu almasına rağmen,⁴⁵² erken seçim hazırlığı için çalışmalara başlanmış; Demirel, teşkilatlara hazır olun talimatı göndermiştir.⁴⁵³ Başbakan Demirel'in başkanlığında yapılan Hassas Bölgeler Toplantısı sonucunda, anarşinin tamamen yok edilmesi için devlet kurumlarının etkin ve koordineli çalışmasının önemi vurgulanmıştır.⁴⁵⁴ Bu süreçte İçişleri Bakanı istifa etmiştir.⁴⁵⁵ Çorum'da çıkan olayların üzerine Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları ili teftiş etmek üzere bölgeye giderek, incelemelerde bulunmuşlardır.⁴⁵⁶ Şiddet olaylarının iyice arttığı ortamda, 15 Temmuz'da CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun teröristler tarafından öldürülmesi, TBMM tarihinde bir ilk olarak tarihteki yerini almıştır.⁴⁵⁷ Bu

⁴⁴⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 30 Temmuz 1980.

⁴⁴⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 31 Temmuz 1980.

⁴⁴⁸ *Birlik*, 14 Temmuz 1980.

⁴⁴⁹ *Birlik*, 7 Temmuz 1980.

⁴⁵⁰ *Birlik*, 11 Temmuz 1980.

⁴⁵¹ *Öz Erzincan*, 7 Temmuz 1980.

⁴⁵² *Birlik*, 3 Temmuz 1980.

⁴⁵³ *Birlik*, 15 Temmuz 1980.

⁴⁵⁴ *Birlik*, 8 Temmuz 1980.

⁴⁵⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 23 Temmuz 1980.

⁴⁵⁶ *Birlik*, 9 Temmuz 1980.

⁴⁵⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 17 Temmuz 1980; *Öz Erzincan*, 17 Temmuz 1980.

cinayetın yankıları sürerken, bu kez 19 Temmuz’da eski Başbakan Nihat Erım,⁴⁵⁸ 22 Temmuz’da ise, DİSK’e bağı Türkiye Maden İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler, teröristler tarafından katledilmişlerdir.⁴⁵⁹ Böylece anarşi artık parlamenterleri de vurmaya başlamıştır. Erzincan’ın Sesi gazetesinde Hüseyin Tan imzasıyla çıkan “*Sayın Demirel’e*” başlıklı köşe yazısında siyasi cinayetler başta olmak üzere, birçok yetkilinin öldürölmesini ve bu konuda Demirel’in yaşanan cinayetleri ve ekonomik sıkıntıları sayısal olarak Ecevit Hükümeti dönemiyle karşılaştırması eleştiri konusu olmuştur.⁴⁶⁰ Cumhurbaşkanı Vekiline, Komutanlar tarafından bir uyarı mektubu verilmesi yolundaki haberlerin gerçek olmadığı açıklanmıştır.⁴⁶¹ Türkiye genelinde şiddet ve terör olayları artarak devam ederken, Erzincan’da yaşam normal bir şekilde sürdürölmeye çalışılmış ve siyasi partilerin Erzincan’daki temsilcileri tarafından imzalanan ortak deklarasyon neticesinde, sonuncusunu önümüzdeki günlerde MSP’nin vermesi beklenen davetler devam etmiştir.⁴⁶²

III.1.8. AĞUSTOS AYI

CHP, Aralık ayında yapılması planlanan Olağan Kurultay öncesi, Genel Merkez, muhalif illeri görevden almaya başladı. Manisa’dan sonra, Deniz Baykal’cı Antalya ve Mardin teşkilatları da dün görevden alındı. Genel merkezin Rize, Trabzon, Ordu ve Giresun il teşkilatlarını da görevden almak üzere çalışmaların sürdürdüğü öğrenildi.⁴⁶³

Demirel, Galip Özmen’e sıkılan kurşunlar, Türk milleti ve devletine sıkılmıştır. Türkiye düşmanlarının ve hainlerinin hareket halinde olduklarını söyleyen Başbakan, bunlar karşısında yılgınlığa düşmeyeceklerini de söyledi.⁴⁶⁴

Birlik Gazetesinde “*Davetiye mi?*” başlıklı başyazıda şunlardan bahsedilmiştir: Ecevit, ateşle oynamaya devam ediyor. İki gün önce “*Ölüm pahasına da olsa seçimi*

⁴⁵⁸ *Erzincan’ın Sesi*, 21 Temmuz 1980.

⁴⁵⁹ *Erzincan’ın Sesi*, 23 Temmuz 1980.

⁴⁶⁰ *Erzincan’ın Sesi*, 26 Temmuz 1980.

⁴⁶¹ Öz Erzincan, 31 Temmuz 1980; *Erzincan’ın Sesi*, 31 Temmuz 1980.

⁴⁶² *Erzincan’ın Sesi*, 30 Temmuz 1980.

⁴⁶³ *Birlik*, 2 Ağustos 1980.

⁴⁶⁴ *Erzincan’ın Sesi*, 2 Ağustos 1980.

kazanmalıyız” diyerek, fazilet rejimi olan demokrasinin mücadele forumunu, kanlı bir arena haline getirebilecek çağrıda bulunmuştu. O dehşet çağrısının ürperti verici yankıları sürerken, bu defa da CHP Genel Yönetim Kurulu, Silahlı Kuvvetleri siyaset polemiklerine konu alan bir bildiri yayınladı. Devletin ordusu ile hükümetin arasındaki hiyerarşi köprülerini uçurmaya kalkışan dinamit gibi satırlarla örülmüş bir bildiri. Hükümet ve ordu birer kurumdur, geçici olan Bakanlar Kurulu’dur, Silahlı Kuvvetlerin komutanlarıdır, yani isimlerdir. CHP Genel İdare Kurulu bildirisindeki suçlamalar öylesine tahrik edici, öylesine tahrip gücü yüksek satırlarla örülmüştür ki Demirel ve bakanları yıpratmak istenirken, aslında amacın aşıldığını Ordu-Hükümet arasındaki hiyerarşik ilişkileri sarsmaya dönük bir gafletin sergilendiğini söyleyebiliriz.⁴⁶⁵

Uşak'ta yapılan Belediye Başkanlığı seçimini AP adayı kazandı. Dün Uşak'ta yapılan Belediye Başkanlığı seçimini AP'nin adayı Turgut Kaleli kazanmıştır. Sabah 8’de başlayan oy verme süreci, akşam saat 17’de sona ermiştir. Geç vakte kadar süren sayım sonunda AP adayı 9451, CHP adayı 8840, MSP adayı 515 oy almıştır. Seçimler olaysız bir şekilde sona ermiştir. Bilindiği üzere Uşak’ın CHP’li Belediye Başkanı, Danıştay kararı ile görevinden alınmıştı.⁴⁶⁶

Sıkıyönetim toplantısı, dün Ankara’da yapıldı. Özel Sıkıyönetimin Genişletilmiş Toplantısı, dün Başbakan Süleyman Demirel’in başkanlığında yapıldı. Toplantıya Genel Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kuvvet Komutanları, Kurul Üyesi Bakanlar ile Sıkıyönetim Komutanları ile öteki ilgililer katılmıştır. Toplantıda sıkıyönetimin 2 aylık uygulaması görüşülmüştür.⁴⁶⁷

Yüksek Askeri Şura toplanıyor. 30 Ağustos’ta bir üst dereceye terfi edecek general ve amiraller ile diğer subayların terfi işlemlerini görüşmek üzere Yüksek Askeri Şura, bugün saat 10’da Başbakan Süleyman Demirel’in başkanlığında toplanacaktır. Toplantıya Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kuvvet

⁴⁶⁵ *Birlik*, 2 Ağustos 1980.

⁴⁶⁶ *Birlik*, 4 Ağustos 1980.

⁴⁶⁷ *Birlik*, 4 Ağustos 1980.

Komutanları, Ordu Komutanları ile Milli Savunma Bakanı katılacaktır. Toplantı 3 gün sürecektir.⁴⁶⁸

Yüksek Askeri Şura, bugün Ankara'da çalışmalarına başlayacak.⁴⁶⁹

Demirel sıkıyönetimin mutlaka başarıya ulaşması gerektiğini, sıkıyönetimin başarısının devletin kaderi ile eşdeğer hale geldiğini söyledi.⁴⁷⁰

Adalet Bakanı Ömer Ucuşal açıkladı. Her ay ceza evlerinden 100 mahkûm kaçıyor Adalet Bakanı Ömer Ucuşal, son 9 aylık hükümetleri döneminde, cezaevi tutuklu evlerinden 915 mahkûm ya da tutuklunun firar ettiğini söyledi. Bakana göre bu firarilerin, 308'i kapalı cezaevlerinden, 617'si de açık ve yarı açık cezaevinden kaçtı. Ucuşal kaçanların 164'ünün yeniden yakalandığını açıkladı.⁴⁷¹

Orgeneral Demircioğlu Ankara'ya gitti. 3. Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu Yüksek Askeri Şura'nın olağan ağustos toplantıları katılmak üzere Ankara'ya gitmiştir. Yüksek Askeri Şura çalışmalarının 4 gün devam edeceği belirtilmiştir. Yüksek Askeri Şura'nın ağustos toplantıları bugün başladı.⁴⁷²

Adalet Bakanı Ömer Ucuşal açıkladı. Ayancık'ta yaptığı açıklamada, *hükümetimiz devletin gücünü ekonomide gösterdiği gibi, bir avuç sapık ve vatan haininin hakkından gelerek gösterecektir*, dedi.⁴⁷³

Yüksek Askeri Şura çalışmalarını dün tamamladı. 30 general bir üst rütbeye yükseldi. 4 Ağustos'ta çalışmalarına başlayan ve bir üst rütbeye yükselecek, general ve amirallerin durumlarını görüşen Yüksek Askeri Şura, bu çalışmalarını dün tamamlayarak, üç günden beri sürdürdüğü çalışmalarında aldığı kararları açıklamıştır. Yüksek Askeri Şura tarafından alınan kararlar Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil tarafından da onaylanarak resmi gazetede yayınlanmıştır.

⁴⁶⁸ *Birlik*, 4 Ağustos 1980.

⁴⁶⁹ *Öz Erzincan*, 4 Ağustos 1980.

⁴⁷⁰ *Erzincan'ın Sesi*, 4 Ağustos 1980.

⁴⁷¹ *Erzincan'ın Sesi*, 4 Ağustos 1980; *Birlik*, 4 Ağustos 1980.

⁴⁷² *Öz Erzincan*, 5 Ağustos 1980.

⁴⁷³ *Erzincan'ın Sesi*, 6 Ağustos 1980.

Buna göre 30 general bir üst rütbeye terfi ederken, 42 albay da generalliğe terfi etmiştir.⁴⁷⁴

Feyzioğlu, anarşiye karşı kanunlar kuşa çevrilmeden çıkarılmalı. CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu, evvelki gün verdiği demeçte, *anarşiye karşı mücadele için gerekli kanunlar kuşa çevrilmeden çıkarılmalıdır*, dedi. Feyzioğlu TBMM'nin Cumhurbaşkanı seçimini yapamaz, en acil kanunları görüşemez, açık ve belgeli yolsuzluklara ilişkin soruşturmaları yapamaz hale getirildiğini belirtti.⁴⁷⁵

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kıratlıoğlu hakkında gensoru verilmiştir.⁴⁷⁶

Bakanlar Kurulu, Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında dün (7 Ağustos) saat 10.30 da toplandı. Başbakan Demirel toplantıya girerken, Bakanlar Kurulu'nda ülke gündeminde bulunan konuları görüşüleceğini söyledi.⁴⁷⁷

Erzincan Emniyet Müdürlüğünde görevli bulunan toplum polislerinden 32'si Fatsa'da görevli iken, bunlardan 12 tanesi can güvenlikleri olmadığını iddia ederek, görevlerini hiçe sayıp Erzincan'a dönmüşlerdir. Olayın valiliğe intikal etmesi üzerine 12 toplum polisi açığa alınmışlardır. Konu ile ilgili olarak bilgisine başvurduğumuz, Erzincan Valisi Yücel Bölgen, olayın doğru olduğunu gerekli tahkikatın başladığını ve Fatsa'dan geri gelen 12 toplum polisinin açığa alındığını söylemiştir.⁴⁷⁸

Erkmen, Türk milleti canileri hiçbir zaman affetmez, hesabını almasını bilir. İşleri Bakanı Hayrettin Erkmen, geçen gün törende yaptığı konuşmasında, hain eller, menfur kişiler, hizmet aşkıyla dolu bu vatan mensuplarına tetik çekme cesaretini gösterdiklerini söylemiş ve şöyle devam etmiştir. *Galip Özmen'i hizmetinden ayırdılar; ama bizlerden, milletinden ayıramadılar*, demiştir.⁴⁷⁹

AP Ortak Grubu, 18 Ağustos Pazartesi günü toplanıp erken seçim kararı alacak. AP, Ortak Grubu da 18 Ağustos Pazartesi günü saat 11'de toplantıya çağrıldı. Ortak Grupa sıkıyönetimin uzatılması ele alınırken, erken seçim konusu da

⁴⁷⁴ *Birlik*, 8 Ağustos 1980.

⁴⁷⁵ *Birlik*, 8 Ağustos 1980.

⁴⁷⁶ *Öz Erzincan*, 8 Ağustos 1980.

⁴⁷⁷ *Erzincan'ın Sesi*, 8 Ağustos 1980.

⁴⁷⁸ *Birlik*, 9 Ağustos 1980.

⁴⁷⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 9 Ağustos 1980.

tartışılarak karara bağlanacak. Anayasa gereği, erken seçim önergesinin Meclis Başkanlığı'na verilmesini müteakip, öncelikle Meclis Anayasa Komisyonunda ele alınacak, Anayasa Komisyonu bu konudaki görüşü ile birlikte erken seçim önergesi, Millet Meclisi Genel Kurulunda karara bağlanacak. Anayasa gereğince, Millet Meclisi'nde erken seçim kararının alınmasını müteakip 60 gün sonraki ilk pazar seçimlere gidilmesi gerekiyor. Bu yüzden Adalet Partilerin hesabı tutarsa, 26 Ekim Pazar günü milletvekili genel seçimleri yapılacak. Böyle karar alındığı takdirde de 1 ay önce partiler adaylarını belirlemek amacıyla ön seçim yapacaklar.⁴⁸⁰

Ecevit, CHP'lilerin 18 Ağustos'ta mecliste hazır bulunmasını istedi. Ecevit, Meclislerin çalıştırılmaması oyununu bozabilmek için tüm CHP'lilerin 18 Ağustos tarihinden itibaren Ankara'da bulunmalarını istedi.⁴⁸¹

Hareketli günler erken seçim gündeminde. MSP, erken seçim önergesini bugün veriyor. AP Ortak Grubu, pazartesi günü erken seçimi görüşecek. Mecliste sıkıyönetim sürelerinin uzatılması ele alınacak. Herkes seçim konusu ile ilgili olarak MSP'nin hazırladığı önergeyi, bugün Meclis Başkanlığı'na vereceği ve önergenin görüşülmesini sağlamak için de 19 Ağustos Salı günü mecliste tam kadro bulunacağı öğrenildi. AP Genel İdare Kurulu'nun erken seçim konusunda aldığı tavsiye kararının 18 Ağustos Pazartesi günü yapılacak TBMM Ortak Grup Toplantısında karara bağlayacak. AP çevrelerinden alınan bilgilere göre de aynı gün hazırlanacak bir önergeyi Meclis Başkanlığı'na verecek, AP Ortak Grubunda aynı gün yapılacak TBMM toplantısında görüşülecek olan sıkıyönetim uygulamalarının uzatılmasına ilişkin öneri de ele alınacak. AP Senato ve Meclis Grup Başkanları bir açıklama yaparak, tüm partili senatör ve milletvekillerinin pazartesi günü mutlaka Ankara'da olmalarını istedi. CHP erken seçime karşı tavır takılıyor. Beklenen CHP-MSP temasları bayram süresince yapılamadı.⁴⁸²

Erken seçim haftasına giriliyor. Meclis Anayasa Komisyonu, yarın saat 11'de toplantıya çağırıldı. Önümüzdeki hafta içerisinde karar alınması beklenen erken seçim konusunda, partiler arasında yoğun kulis ve pazarlıklar yapılırken, erken seçim

⁴⁸⁰ *Birlik*, 15 Ağustos 1980.

⁴⁸¹ *Erzincan'ın Sesi*, 15 Ağustos 1980.

⁴⁸² *Birlik*, 16 Ağustos 1980.

önergesinin ele alınacağı Millet Meclisi Anayasa Komisyonu, 19 Ağustos Salı günü saat 11’de toplantıya çağrıldı. Anayasa Komisyonunda 10 CHP’li, 9 Adalet Partili, 1 MSP’li ve 1 MHP’li olmak üzere, 21 üye bulunuyor.⁴⁸³

Sıkıyönetim 2 ay daha uzatılıyor. TBMM'nin dünkü oturumunda sıkıyönetimin uzatılmasına dair hükümet tezkeresini görüşülecek. MGK, dün Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, başkanlığında yaptığı toplantıda, sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması konusunda tavsiye kararı aldı. Bakanlar Kurulu da MGK’dan sonra toplanarak tavsiye kararını benimsedi ve bugün görüşülmek üzere TBMM'ye sevk etti. Dün sabah saat 9.30’da başlayan MGK toplantısında ayrıca anarşi ile yapılan mücadelede verilen hedefler gözden geçirildi ve alınması gerekli yeni tedbirler tespit edildi. Toplantıda ayrıca İçişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, Türk-Yunan ilişkileri, Kudüs konusu, Ortadoğu'daki diğer gelişmeler ve Türkiye ile Irak arasında meydana gelen son durum hakkında bilgi verdi.⁴⁸⁴

AP'nin erken seçim önergesi, dün AP Millet Meclisi Grubunda alkışlar arasında oy birliği ile kabul edildi. Üzerinde hiçbir tartışma yapılmayan önerge, daha sonra Süleyman Demirel tarafından imzalandı ve 29 AP’li milletvekilinin imzası ile Millet Meclisi Başkanlığına sunuldu. Demirel, bu arada CHP Genel Başkanı Ecevit’in, erken seçim konusuna ilişkin sözlerini cevaplayarak, *millete gitmeyi, elini sobada yakan çocuk gibi korku ile karşılıyor*, dedi.⁴⁸⁵

CHP yönetimi, Ecevit'i tehdit eden 2 CHP'li parlamenterleri eleştirdi.⁴⁸⁶

Bakanlar Kurulu, anarşi ve ekonomik sorunları görüştü. Bakanlar Kurulu Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında dün saat 11’de toplanmıştır. Başbakan Demirel, yaptığı açıklamada Bakanlar Kurulu'nun anarşi, terör, bölücülük olayları ile taban fiyatları ve öteki ekonomik konuları görüştüğünü söylemiştir.⁴⁸⁷

Türk-İş ve DİSK 3. Bölge Temsilcileri, Özal'a sert tepki gösterdiler. Türk-İş ve DİSK 3. Bölge Temsilcileri, Başbakanlık Müsteşarı ve Devlet Planlama Teşkilatı

⁴⁸³ *Birlik*, 18 Ağustos 1980.

⁴⁸⁴ *Birlik*, 19 Ağustos 1980.

⁴⁸⁵ *Birlik*, 20 Ağustos 1980.

⁴⁸⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 20 Ağustos 1980.

⁴⁸⁷ *Öz Erzincan*, 22 Ağustos 1980.

Müsteşarı Vekili Turgut Özal'ın, sendikaların eli sopalı militanları kullanarak, işçileri greve zorlayıp, aç bıraktığı yolundaki açıklamasını kışkırtıcılık olarak nitelendirdiler.⁴⁸⁸

Birlik Gazetesinde “*Diyalog mümkün mü?*” başlıklı başyazıda şunlardan bahsedilmiştir: Memleketimizde diyalog imkânları ortadan kalkmıştır. Çünkü diyalog karşılıklı suçlamalar arasında sıkışıp kalan 1 günlük görüşme değil. Sürekli gayretlerin doğurduğu itimat ortamı içinde büyüyen gelişen bir yumuşaklık önemlidir.

11 Temmuz: “*Türkiye'deki büyük fitnenin temelinde Cumhuriyet Halk Partisi yatmaktadır.*”

12 Temmuz: “*Demirel, faşizmi tezgâhlamaktadır; Demirel ülkeyi faşizme götürmek istiyor. TV’de onu izlerken millet ve İnsanlık adına utanç duydum.*”

Sonra, Çankaya Köşkünde “Gel kardeşim, elini ver bana!” olmaz böyle bir şey. Olursa da bir netice sağlanamaz; ancak yeni suçlamalar için vesile yaratılır.

Çağlayangil’in ikili lideri davet ettiği gün 25 Temmuz sütunlarımızda şöyle yazıyorduk: “*Karşılıklı en ağır ithamlarda bulunan iki lider bir araya gelecek ve biz de bu diyalogdan hayır göreceğiz. Boş ümitlere kapılmayalım.*” Nitekim üzerinde ittifak sağlanan kanunlar dâhil, usul hakkında anlaşmazlıktan dolayı, (tek tek mi müzakere edilsin, yoksa topluca mı) parlamentodan geçememiştir. Suçlamalar ise bütün hızıyla devam ediyor.

Ecevit:

27 Temmuz: “*Adalet Partisi Hükümeti, kendi ağırlaştığı olay ve sorunları Türkiye’de bir dikta rejimi kurabilmek için bahane gibi kullanmaya kalkmaktadır.*”

3 Ağustos: “*Başbakanın devlet adamlarından zerrece nasibi yok.*”

3 Ağustos: “*Faşist militanları koruyan hükümet varken, generaller ne yapsın*”

10 Ağustos: “*Demirel’in ekonomik modeli ile ülkede faşizm yerleşirken komünizm güçleniyor.*”

⁴⁸⁸ Birlik, 23 Ağustos 1980.

17 Ağustos: “Hükümet, faşizmin baskısı ve kararlılığını makul bir huzur sağlamak gibi göstermeye çalışıyor.”

19 Ağustos: “Erken seçim nasıl ve faşist oyunudur.”

19 Ağustos: “Demirel'in tavrı çirkin küstah şirret ve kışkırtıcıdır.”

20 Ağustos: “Demirel devlet adamlarından yoksundur. Demirel, Nazi taktiği izliyor.”

Demirel:

1 Ağustos: “Bunu söyleyen çıldırmış, söyleyenin başına temmuz sıcağı vurmuş. Bu abuk sabuk şeylerle kimseyi kandıramazlar. Gözlerini kan бүrүdү, ya ölürüz, ya kalırız diyorlar.”

18 Ağustos: “Ecevit, aklını hükümetle bozdu.”

19 Ağustos: “Ecevit 'le çirkinleşme yarışına girmem.”

22 Ağustos: “Şimdi ben çıkıp da ki Kerensky'e benziyor, Weimar'a (!) benziyor desem doğru mu olur. Acze düşen çirkefliklere tevessül eder. Acze düştüğü anlaşıyor.”⁴⁸⁹

CHP, kontenjan senatörleri için Anayasa Mahkemesine başvurma kararı aldı. Cumhuriyet Halk Partisi'nin, Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil'in atadığı 5 kontenjan senatörü için, hem Anayasa Mahkemesi'ne, hem de Danıştay'a başvuracağı öğrenildi. Çağlayangil'in kontenjan senatörü atamasına karşı çıkan ve bunun aynı zamanda Anayasaya aykırı olacağını savunan CHP, durumu incelemek için 5 kişilik bir Parti İçi Komisyon kurdu. Bir süredir çalışmalarını sürdüren komisyonda, atamaların usulsüz olduğu görüşü benimsendi.⁴⁹⁰

İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü sınırlı imkânlarla sahip bulunan polislerin, özellikle ve öncelikle anarşi merkezleri ve hassas bölgelerde toplanması, bu bölgelerde ortaya çıkabilecek hareketleri derhal bastırması ve polis gücünün

⁴⁸⁹ Birlik, 25 Ağustos 1980.

⁴⁹⁰ Erzincan'ın Sesi, 26 Ağustos 1980.

bölünmüşlüğüne son verilmesi amacıyla yeni bir strateji üzerinde çalışmaya başladı.⁴⁹¹

Erken seçim görüşmeleri sürüyor. CHP-MSP anlaşabilecek mi? Ankara siyasi çevrelerine göre CHP-MSP hükümet ortaklığının gerçekleşmesi, MSP muhalifleri ve tabanın karşı çıkması nedeniyle imkânsız görünüyor.⁴⁹²

Anayasa Komisyonu Başkanı, “AP’li üyeler hırçın, CHP’liler engelleme yapıyor.” Anayasa Komisyonu Başkanı MSP’li Şener Battal, dün mecliste bir basın toplantısı düzenleyerek, Başbakan Demirel’in, kendi hakkında söylemiş olduğu sözleri ele almış; “Sayın Başbakandan ve siyasi sorumlulardan komisyonumuzun hizmet, şevk ve arzusunu teşvik edici beyanlarda bulunmalarını temenni ediyorum.” demiştir. Battal, CHP’nin engelleme yaptığını, AP’li üyelerin de hırçınlık gösterdiklerini öne sürerek, bunları dikkate almadan Başbakanın eleştirilerde bulunduğunu söylemiş. Anayasanın barışçı havasını geliştiren ve hırçınlığı yatıştıran bir konuşma yapmalarını istiyorum, siyasi parti liderlerinden, demiş ve komisyon çalışmalarının tüzük kurallarına uygun olarak sürdürüleceğini bildirmiştir.⁴⁹³

Türkiye, Kudüs'teki başkonsoloslugu dün kapattı. İsrail'in Kudüs'ü başkent ilan etmesinden sonra Türkiye, İsrail'le olan ilişkilerini yeniden gözden geçirilmiş. Dün, Dışişleri Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamayla, Türkiye Kudüs'teki Başkonsoloslugu'nu kapattığını ilan etmiştir. Türkiye'nin kararından sonra bazı İslam ülkeleri de İsrail'le olan ilişkilerini yeniden gözden geçirecekleri beklenmektedir.⁴⁹⁴

Ağustos ayının siyasi olaylarına baktığımızda CHP, Aralık ayında yapmayı planladığı Olağan Kurultay öncesi, muhalif illeri görevden alarak mevcut statükoyu korumaya çalışırken,⁴⁹⁵ CHP’nin kalesi olarak da bilinen Uşak'ta yapılan Belediye Başkanlığı seçimini, AP adayının farklı bir şekilde kazanması,⁴⁹⁶ Adalet Partililerin erken seçim iştahını daha kabartmıştır. Birlik Gazetesinde yayınlanan başyazıda

⁴⁹¹ Birlik, 28 Ağustos 1980.

⁴⁹² Birlik, 28 Ağustos 1980.

⁴⁹³ Erzincan'ın Sesi, 28 Ağustos 1980.

⁴⁹⁴ Birlik, 29 Ağustos 1980.

⁴⁹⁵ Erzincan'ın Sesi, 23 Temmuz 1980.

⁴⁹⁶ Birlik, 4 Ağustos 1980.

CHP'nin orduyu tahrik edici bildirisi eleştirilmiştir.⁴⁹⁷ Adalet Bakanının, cezaevlerinden her ay 100 mahkûmun kaçtığını dillendirmesi,⁴⁹⁸ olayların artık iyice çığıırından çıktığını göstermiştir. YAŞ Kararları sonrası 30 general bir üst rütbeye yükselirken;⁴⁹⁹ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı için gensoru önergesi verilmiştir.⁵⁰⁰ Askeri kanat sıkıntısız yoluna devam ederken, siyasi kanatta her gün yeni bir olumsuzluk ortaya çıkmıştır. MSP ve AP temsilcileri, Meclise erken seçim önergesi verirken;⁵⁰¹ Meclis Anayasa Komisyonu'nun, 19 Ağustos'ta erken seçim konusunu görüşmek için toplanacak olması,⁵⁰² erken seçimin, Türkiye'nin gündemine iyice yerleşmeye başladığını göstermiştir. Anayasa Komisyonu Başkanı, Meclisin çalıştırılmaz hale gelmesinden şikâyetçi olduğunu beyan ederken;⁵⁰³ Çağlayangil'in 5 kontenjan senatörü atamasının ardından, CHP, bu atamaların Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle, Anayasa Mahkemesi'ne başvurma kararı almıştır.⁵⁰⁴ Başbakanlık Müsteşarı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Vekili Turgut Özal'ın, sendikaların eli sopalı militanları kullanarak, işçileri greve zorlayıp, aç bıraktığı yolundaki açıklaması, kışkırtıcılık olarak nitelendirilmiş, ortamı iyice germiştir.⁵⁰⁵ Türkiye'nin Atina Büyükelçiliği'nde görevli İdari Ateşe Galip Özmen Atina'da Ermeni bir gizli örgütün üstlendiği silahlı saldırı sonucu öldürülürken;⁵⁰⁶ sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması konusunda tavsiye kararının alındığı MGK toplantısında, anarşi ile yapılan mücadeleye ek olarak, ayrıca Türk-Yunan ilişkileri, Kudüs konusu, Ortadoğu'daki diğer gelişmeler ve Türkiye-Irak arasında meydana gelen son durum görüşülmüştür.⁵⁰⁷ Sonuçta, iç politikada olduğu gibi, dış politikada da hareketli ve zor bir dönem yaşanmıştır. Fatsa'da görevli, Erzincan Emniyet Müdürlüğü kadrosundaki 32 polisten 12'si can güvenlikleri olmadığını iddiasıyla,

⁴⁹⁷ *Birlik*, 2 Ağustos 1980.

⁴⁹⁸ *Erzincan'ın Sesi*, 4 Ağustos 1980; *Birlik*, 4 Ağustos 1980.

⁴⁹⁹ *Birlik*, 8 Ağustos 1980.

⁵⁰⁰ *Öz Erzincan*, 8 Ağustos 1980.

⁵⁰¹ *Birlik*, 15,16 Ağustos 1980.

⁵⁰² *Birlik*, 18 Ağustos 1980.

⁵⁰³ *Erzincan'ın Sesi*, 28 Ağustos 1980.

⁵⁰⁴ *Erzincan'ın Sesi*, 26 Ağustos 1980.

⁵⁰⁵ *Birlik*, 23 Ağustos 1980.

⁵⁰⁶ *Erzincan'ın Sesi*, 2 Ağustos 1980.

⁵⁰⁷ *Birlik*, 19 Ağustos 1980.

Erzincan'a dönmüşler ve akabinde açığa alınmışlardır.⁵⁰⁸ Şehirde kamu düzenini, huzur ve güveni sağlayan⁵⁰⁹ polislerin, kendi can güvenliklerinin olmadığını iddia ederek, görev yerlerini terk etmeleri, yaşatılan anarşi ortamını gözler önüne sermiştir.

III.1.9. EYLÜL AYI

Öz Erzincan gazetesinde, Şefik Aras imzasıyla çıkan “*Ordu Asıl Görevine Dönmeyi İstiyor*” başlıklı köşe yazısında şunlardan bahsedilmiştir: Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısı ile bir mesaj yayınlanmıştır. Mesajında milli harp sanayi, anarşi ve teröre de değinen Orgeneral Kenan Evren:

“Ulusumuzun mutluluk ve huzuru uğruna seve seve üstlendiği sıkıyönetim hizmetini, çeşitli yerlerde çalışarak esas görevinden ayrı kalmak pahasına da olsa gece ve gündüz ara vermeden sadakatle ve gayretle yürütmektedir.

Son 20 yılda yurdumuzda ortalama her 2 yıla karşılık 1 yıl sıkıyönetim uygulaması zorunluluğu ortaya çıktığına göre, nedenlerinin çok iyi bir tahlilden geçirilerek bir çözüm yolu bulunması gerekli görünmekte ve bu görevin de meclislerimize düştüğüne inanılmaktadır.

Meclislerimizin aylardır çalışamaz ve Cumhurbaşkanı seçimi gibi çok önemli bir görevini yapamaz duruma getirilmiş olmasından ulusumuz derin ıstırap duyarken, ülkede huzur ve sükûnun sadece sıkıyönetim komutanlarından beklemesinin ve kısa sürede gerçekleşmemesi üzerine de onların suçlanması inşaf ve sağduyu ile bağdaştırılması elbette mümkün değildir.”⁵¹⁰

Adalet Bakanı Ömer Ucuzal, cumartesi günü şehrimizi ziyaret etti. Erzincan'a Açık Cezaevi kurulacak. Bir sürü önce yanan Erzincan cezaevinin, en kısa zamanda yeterli duruma gelebilmesi için bakanlık olarak uzun vadeli projelerinin olduğunu belirten Adalet Bakanı Ömer Ucuzal, Erzincan Cezaevi'nin şehir dışına alınmasının da bu uzun vadeli projelere dâhil olduğunu söyledi.⁵¹¹

⁵⁰⁸ Birlik, 9 Ağustos 1980.

⁵⁰⁹ <http://www.tdk.gov.tr>. (22.08.2019).

⁵¹⁰ Öz Erzincan, 1 Eylül 1980.

⁵¹¹ Öz Erzincan, 1 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 2 Eylül 1980.

Valiler arasında değişiklik yapıldı. 8 ilin Valisi merkeze alındı, 6 ilin Valisi yer değiştirdi.⁵¹²

Millet Meclisi'nde dün çoğunluk sağlanamadı ve gensoru görüşülememişti. Dışışleri Bakanı Hayrettin Erkmen hakkında, Erbakan ve arkadaşlarınca verilen gensoru görüşülememiştir. Gensoru Millet Meclisi genel Kurulu'nun yarınki toplantısında görüşülecektir.⁵¹³

Millet Meclisi'nde dün ekseriyet sağlandı ve gensoru görüşüldü. Dışışleri Bakanı hakkında MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ve arkadaşlarınca verilen gensoru önergesi, Millet Meclisi Genel Kurulu'nda dün görüşülmüştür. Siyasi partilerle Grup sözcüleri gensoru üzerindeki görüşlerini açıklamış, gensoru önergesinin görüşülmesi bitinceye kadar çalışmalara devam edilmiştir. Dışışleri Bakanı hakkındaki gensoru önergesinin görüşülmesinin tamamlanmasıyla güven oylaması anayasa gereğince 5 Eylöl Cuma günü yapılacaktır.⁵¹⁴

3 bakan hakkında daha gensoru verildi. Millet Meclisi genel Kurulu'nda Ayrıca CHP'liler tarafından Maliye, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları hakkında verilen 3 ayrı gensoru önergesi okumuştur. Bu önergelerin gündeme alınıp alınmayacağına ilişkin görüşmelerin günleri de belirlenmiştir.⁵¹⁵

AET tam üyelik mi? Son yıllarda basında en çok tartışılan konulardan biri şüphesiz Türkiye'nin AET'ye tam üyelik için müracaat edip etmemesidir. Basındaki bu tartışmaların hükümet çevresindeki kararsızlıktan kaynaklandığı şüphesizdir.⁵¹⁶

İçişleri Bakanı hakkında verilen gensoru için Millet Meclisi'nde bugün oylama yapılacaktır. Bakan Hayrettin Erkmen için verilecek 226 güvensizlik oyu çıktığı takdirde Dışışleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in Bakanlığı düşmektedir. AP Genel İdare Kurulu, bugün yapacağı toplantıda gensoruyu hükümete değil, yalnız Dışışleri

⁵¹² Öz Erzincan, 3 Eylöl 1980.

⁵¹³ Öz Erzincan, 3 Eylöl 1980.

⁵¹⁴ Öz Erzincan, 4 Eylöl 1980.

⁵¹⁵ Öz Erzincan, 4 Eylöl 1980.

⁵¹⁶ Öz Erzincan, 4 Eylöl 1980.

Bakanı için verildiğini karara bağlayacaktır. Bu nedenle Başbakan, hükümet için güvenoyu isteminde bulunmayacaktır.⁵¹⁷

Başbakan, gensoru ile ilgili olarak *hükümet güvenoyu isteğinde bulunmayacak*, dedi.⁵¹⁸

Dışişleri Bakanına CHP ve MSP güvensizlik oyu verdi. 230 ret, 2 kabul. Necmettin Erbakan ve arkadaşlarının İşleri Bakanı Erkmen hakkında verdikleri gensorunun güven oylaması dün yapılarak, CHP-MSP ve 5 bağımsızın katıldığı dünkü birleşimde 230 ret ve 2 kabul oyu ile AP'nin Dışişleri Bakanı, bakanlıktan bu suretle düşmüş oldu. Millet Meclisi'nin dünkü birleşimine Adalet Partisi ile NP milletvekilleri katılmadılar. Dışişleri Bakanlığı'na 15 gün içerisinde yeni bir atama yapılacaktır.⁵¹⁹

Maliye, Enerji ve Sağlık Bakanlığı'nı hedef alan gensoruların bu hafta görüşülmesi bekleniyor. Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in CHP ve MSP işbirliği sonucu, gensoru ile düşürülmesi ile birlikte, gözler Maliye, Enerji ve Sağlık Bakanlığı hakkında verilen gensorulara çevrildi. Hayrettin Erkmen'den sonra hükümetin 3 Bakanı'nı daha hedef alan gensoruların önümüzdeki hafta Millet Meclisi'nde görüşülmesi beklenmektedir. Bu arada CHP de Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Çakmak hakkında da bir gensoru hazırlanmaktadır. Gümrük ve Tekel Bakanı hakkındaki gensorunun önümüzdeki hafta açıklanması beklenmektedir.⁵²⁰

Konya mitingi hakkında siyasi partiler yasası açısından da soruşturma açıldığı belirtildi. Cumhuriyet Başsavcılığı Konya'da yapılan ve MSP üst düzeydeki yöneticilerinin katıldığı yürüyüş ve miting ile ilgili olarak siyasi partiler yasası açısından soruşturmaya başladığını açıklamıştır. Yapılan açıklamaya göre mitingle ilgili konu iki yönlü olup, birisi, yasalara göre suç teşkil eden eylemlerinden dolayı suçlu kişiler bakımından ceza kovuşturmasının yapılmasıdır. Bu noktadan Konya Cumhuriyet savcılığınca ilgililer hakkında soruşturmaya başlanmıştır. Cumhuriyet başsavcılığından açıklamasına göre, konunun ikinci yönü, siyasi partiler yasası ile

⁵¹⁷ *Birlik*, 5 Eylül 1980.

⁵¹⁸ *Öz Erzincan*, 5 Eylül 1980.

⁵¹⁹ *Birlik*, 6 Eylül 1980; *Öz Erzincan*, 6 Eylül 1980.

⁵²⁰ *Birlik*, 8 Eylül 1980.

ilgilidir. Anayasanın başlangıç bölümü ile 2. maddesine göre Atatürk devrimlerine ve laik Cumhuriyet ilkelerine bağlı olan devletimizde, laik devlet düzeninin, laiklik ilkelerinin ve Atatürk devrimlerinin kullanması anayasanın sözü geçen hükümleri ile 19. maddenin son fıkrası ve 848 sayılı siyasi partiler yasasının 92, 94, 97. maddelerinin redici kurallarının gereğidir. Bu açıdan soruşturmaya başlamıştır.⁵²¹

Hükümetin izleyeceği yol bu hafta içinde belli olacak. AP ve MHP Genel İdare Kurulları dün saat 14'te bir toplantı yapmıştır. Toplantıda Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in düşürülüşünden sonra ortaya çıkan durum görüşülmüştür. Hükümetin izleyeceği yol tartışılmıştır. AP Genel İdare Kurulu toplantısından sonra yapılan açıklamada milli iradenin Millet Meclisi'ne yansması için erken seçim önergesinin sonuna kadar desteklenmesine karar verildiği belirtilmiştir. AP Genel İdare Kurulu, hükümet programında belirlenen ilkeler uyarınca hükümet çalışmalarını sürdürmesi ve hükümetin icraatının genel idare kurulunca belirlenmekte olduğu ayrıca ifade edilmiştir. AP Genel İdare Kurulu, gelişmeleri yakından izlediği ifade edilmiştir.⁵²²

Emniyet Komisyonu dün toplandı. Anarşi, terör ve bölücülük faaliyetleri ele alındı. Türkiye'deki Anarşi, terör ve bölücülük faaliyetlerini görüşecek olan Emniyet Komisyonu İçişleri Bakanı Orhan Eren'in başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Toplantıda konuşan İçişleri Bakanı Orhan Eren, vatandaşın can ve mal güvenliğini, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bütünlüğüne, milletin birliğine yönelik anarşi terör bölücülük ve yıkıcılık faaliyetlerinin bir sorunu olduğunu kaydetmiştir. Orhan Eren hükümetin bu olaylarla devletin bütün imkânlarını kullanarak amansız ve yılgınlığa düşmeden mücadelesini sürdürdüğünü söylemiştir. Asker ve sivil yöneticilere güvenlik kuvvetlerinin hayatları pahasına mücadele ettiklerini söyleyen İçişleri Bakanı Orhan Eren, buna rağmen elde edilen başarıların yeterli olmadığını bildirmiştir. İçişleri Bakanı Orhan Eren, konuşmasına şöyle devam etmiştir: *Toplumumuzun gerçekte zenginliklerini teşkil eden mezhep değil, bölge ayrılıklarını ekonomik güçlüklerini istismar eden vatandaşı vatandaşa düşüren bazı devlet kurum ve kuruluşlarına sinsice sızmış bulunan bütün şer kuvvetlerle meşruiyet içerisinde, meşru imkânlar ve meşru hastalarla yapılan mücadelenin kısa sürede başarıya*

⁵²¹ Öz Erzincan, 9 Eylül 1980.

⁵²² Öz Erzincan, 10 Eylül 1980.

*ulaşamaması hiçbir zaman tereddüte sebep olmamalıdır. Değişen gelişen şartlar karşısında daima özeleştiri yapılarak yeni usul metot ve teknikler ile mücadelemizi sürdürdükçe anarşi terör yıkıcılık ve bölücülük meselesi Türkiye'nin gündeminin son sınırına itilecektir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi yurdumuzda da anarşi ve terör amacına ulaşamayacak, kanun ve nizam hâkimiyeti mutlaka sağlanacaktır. Toplantıya Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri, Adalet, Milli Eğitim, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünün üst düzeydeki yetkilileri, Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Diyarbakır, Konya, Samsun, Adana, Denizli ve Gaziantep Valileri de katılmıştır.*⁵²³

Türk Silahlı Kuvvetleri, Atatürk'ün izinde olduklarını bir kez daha kanıtladılar.⁵²⁴ Bütün yurttaki sıkıyönetim ilan edildi. Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koydu. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında Milli Güvenlik Konseyi kuruldu. Meclis ve hükümet feshedildi. Türk Silahlı Kuvvetleri devletin idaresine tümüyle el koydu. Dün sabah 5'ten itibaren sokağa çıkma yasağı konuldu. Yayınlanan ilk bildiride, *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin İç Hizmet Kanunu'nun verdiği Türkiye Cumhuriyeti'ni kollama ve koruma görevini yüce Türk milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararı aldığı ve ülke yönetimine tümüyle el koyduğu* belirtildi. Yürütölen harekâtın ülke bütönlüğünü korumak, milli birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek ve devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek amacını güttüğünü açıklandı. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında Kara, Deniz, Hava ve Jandarma Genel Komutan oluşan bir Güvenlik Konseyi kuruldu. Kurul Genel Sekreterliğine Orgeneral Haydar Saltık getirirdi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında kurulan Milli Güvenlik Konseyi'nin 4 üyesi Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun'dur. Evren, dün yaptığı konuşmada Türk Silahlı Kuvvetleri'nin emir ve komuta zinciri içinde ülke yönetimine el koyduğunu belirterek, kısa sürede Bakanlar Kurulu'nun

⁵²³ Öz Erzincan, 11 Eylül 1980.

⁵²⁴ Erzincan'ın Sesi, 15 Eylül 1980.

kurulacağını, gerekli yasal değişiklikler yapıldıktan sonra siyasi partilerin faaliyetlerine müsaade edileceğini belirtti. Ülkenin bugüne gelmesinde politikacıların vebali olduğunu söyledi. Orgeneral Kenan Evren yeni idarenin dış politikada sorunların barışçıl şekilde halledilmesi ilkesinin devam edileceğini belirtirken, bütün yurttaşların yayınlanacak bildirimlere dikkatle uyum göstermesini, bunun aksi girişim ve gösterilerin en sert şekilde kırılabileceğini hatırlattı. TSK'nın ülke yönetimine tümüyle el koymasının ardından parlamento ve hükümet feshedildi. Siyasi partilerde DİSK ve MİSK Sendika Konfederasyonları ile bunlara bağlı tüm sendikaların faaliyetleri durduruldu. Yurt yurtdışına çıkışlar kontrole alındı.⁵²⁵

3. Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu, Erzincan dâhil, 12 ilin sıkıyönetim Komutanlığına getirildi. Saat 05-18 arasında sokağa çıkma yasağı kaldırıldı. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ülkenin idaresine tümüyle el koymasından sonra, bütün yurttaki sıkıyönetim ilan edildi. Sıkıyönetim Komutanlığına atamalar yapıldığı açıklandı. 3. Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu 12 ilin sıkıyönetim Komutanlığına getirildi. Komutanlık dünden itibaren bildirimler yayınlanmaya başladı. Bildirimlerde tüm vatandaşların yayınlanan bildirimlere titizlikle uyması istendi. Orgeneral Selahattin Demircioğlu sıkıyönetim komutanı olduğu 12 il arasında Erzincan da bulunuyor. Orgeneral Selahattin Demircioğlu'nun kontrolünü verilen 12 il şunlardır: Erzincan, Trabzon, Gümüşhane, Ordu, Giresun, Rize, Sivas, Samsun, Sinop, Tokat, Amasya, Çorum. Erzincan'da dün saat 5'te başlayan sokağa çıkma yasağı, bu sabah saat 5'e kadar devam etmiştir. Komutanlıkta yayınlanan bildiride, bugün sabah saat 5'ten saat 18 e kadar sokağa çıkma yasağının kaldırıldığı açıklanmıştır. Gece sokağa çıkma yasağı devam edecektir. Kırsal kesimde sokağa çıkma yasağı uygulanmamıştır.⁵²⁶

Öz Erzincan gazetesinde, Şefik Aras imzasıyla çıkan “*Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Girişimi*” başlıklı köşe yazısında şunlardan bahsedilmiştir: Mazisi şan ve şerefle dolu zafer sembolü Türk Silahlı Kuvvetleri Cumhuriyet tarihinde ikinci kez ülke yönetimine el koymuş bulunuyor. Aslında Türkiye Cumhuriyeti'ni koruma

⁵²⁵ Öz Erzincan, 13 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 15 Eylül 1980.

⁵²⁶ Öz Erzincan, 13 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 16 Eylül 1980.

ve kullanma görevi ile yükümlü bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ülkenin idaresine tümüyle el koyması bir kötü gidişe dur demesi sürpriz değildir.⁵²⁷

Milli Güvenlik Konseyi Anıtkabir'i ziyaret etti.⁵²⁸

Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Sivas, Trabzon, Rize, Ordu, Amasya, Çorum, Samsun, Tokat, Sinop, İlleri *Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 2 nolu Bildirisine* göre;

1-12 Eylül 1980 günü saat 5'ten itibaren uygulanan sokağa çıkma yasağına 3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum Samsun, Sinop illerindeki sayın vatandaşların gösterdikleri duyarlılık, kıvanç veren bir düzeyde olmuştur.

2-Bu nedenle 13 Eylül 1980 cumartesi gününden itibaren Saat 5 ile 18 arasında 3. Ordu ve Sıkıyönetim Bölgelerinde sokağa çıkma yasağı kaldırılmıştır. Bu saatten sonra bütün illerde sokağa çıkma yasağı, ikinci bir bildiriye kadar saat 18.00 ile 05.00 arasında devam edecektir. Kırsal bölgelerde ise bu yasak tamamen kaldırılmıştır.

3-Bölge sakinlerinin sıkıyönetim komutanlığınca verilen emirlere ve konulmuş olan yasakları aynen uymalarını beklerim. Selahattin Demircioğlu, Orgeneral 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.⁵²⁹

3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Bildiri ile duvar ve caddelerde, eskiden kalmış tüm sloganların silinmesini istedi. Bankalar bugün normal faaliyetlerine başlayacak. Erzincan, Giresun, Trabzon, Ordu, Sivas, Rize, Tokat, Amasya, Gümüşhane, Çorum, Samsun, Sinop illeri *Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 3 Numaralı Bildirisiyle*;

1- Çok az da olsa sıkıyönetim bölgesinde bazı il ve ilçelerdeki duvar ve caddelerde evvelden kalmış sloganları rastlanmıştır. Bu sloganlar şahıs binalarında, sahipleri kamuya ait bina ve tesislerde ise ilgili kamu kuruluşları tarafından güvenlik kuvvetlerine de haber verilerek derhal sildirilecektir.

⁵²⁷ Öz Erzincan, 15 Eylül 1980

⁵²⁸ Birlik, 15 Eylül 1980.

⁵²⁹ Öz Erzincan, 15 Eylül 1980; Birlik, 15 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 16 Eylül 1980.

2- 15 Eylül 1980 günü sıkıyönetim bölgesinde bütün bankalar faaliyetlerini yeniden başlayacağından vatandaşların bankalardaki işlerinin kısa sürede ve aksamadan yürütülmesi için bütün banka personeli görevlilerinin görevleri başında bulunacaktır.

3-Bankaların emniyetleri hala Sıkıyönetim Komutanlığı'nca alınmış bulunmaktadır, ancak 15 Eylül 1980 günü yeniden faaliyete geçecek olan bankaların her türlü fiziki ve emniyetlerinin tamamlanması, ilgili banka müdürlüklerince sağlanacaktır. Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.⁵³⁰

Sokağa çıkma yasağı süreleri kısaltıldı. Bütün yurttan tam bir huzur ve sükûnet var. 3. Ordu ve sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı bildiri ile duvar ve caddelerde eskiden kalmış tüm sloganların silinmesini istedi. Bankalar bugün normal faaliyetlerine başlayacak. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime tümüyle el koymasının ardından yurttan tam bir huzur ve sükûn başlamıştır. Öteki yörelerde olduğu gibi Erzincan'da da güvenlik tedbirleri alınmıştır. Devlet Kurum ve kuruluşlarında önemli kavşaklarda askeri birlikler güvenlik tedbirini sürdürmektedirler. Çeşitli kurum ve kuruluşlarda görevler, Komutanlıkça görevlendirilen subayların gözetiminde sürdürülmektedir. 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığınca yayınlanan 2 numaralı bildiri ile Erzincan ve öteki bölgelerinde gündüzleri saat 5 ile 18 arasında sokağa çıkma yasağının kaldırıldığı bildirilmiş. Vatandaşların Komutanlıkça verilecek emirlere ve konulan yasaklara aynen uyulması istenmiştir. Yayınlanan 3 numaralı bildiri ile de il ve ilçelerde duvar ve caddelerde görülen eskiden kalma sloganların derhal silinmesi istenmiş. Ayrıca bankaların bu sabah faaliyetlerini sürdürebilecekleri, tüm personelin görev başında olması istenmiştir.⁵³¹

Eski cumhurbaşkanı Cemal Gürsel anıldı. Eski cumhurbaşkanlarından Cemal Gürsel ölümünün 14 yıldönümü dolayısıyla dün törenle alınmıştır. Cemal Gürsel için dün Anıtkabir'de tören düzenlenmiştir. Anıtkabir'deki ilk tören Atatürk'ün kabri, ikinci tören ise Cemal Gürsel'in mezarı başında yapılmıştır. Devlet Başkanı

⁵³⁰ Öz Erzincan, 15 Eylül 1980; Birlik, 15 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 16 Eylül 1980.

⁵³¹ Öz Erzincan, 15 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 16 Eylül 1980.

Orgeneral Evren adına hazırlanmış çelengi, Genelkurmay ikinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztörün Atatürk'ün mozolesine ve daha sonra Cemal Gürsel'in kalbine koyarak saygı duruşunda bulunmuştur.⁵³²

Üretimin artırılması için toplantı yapıldı. MGK Başkanı Orgeneral Evren, fabrikaların üretim kapasitelerini artırmalarını istedi. Üretimle ilgili bakanlıkların müsteşarları askeri görevlilerle devamlı çalışıyorlar. Tatil günü olmasına rağmen pazar günü Bakanlık Müsteşarları ve önemli kuruluşların yetkilileri Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Evren başkanlığında ekonomik konular ve üretimin artırılması için alınması gereken tedbirler ve prensipleri görüşerek tarafsızlık ilkesi içinde hareket edilmesi, fabrikaların tam kapasite ile çalıştırılması gerektiğini belirtti. Ayrıca işçilere ekonomik ve sosyal haklar verileceği bildiriliyor. 200 işyerindeki, 60 bini aşkın işçinin grevi fiilen sona ermiş durumda.⁵³³

Dış ticaret ile ilgili kararlarının uygulanması devam edecek. Milli Güvenlik Konseyi, ithalat ve ihracatta yürürlükteki resmi kararların uygulamasına devam edileceğini bildirdi.⁵³⁴

Bayar ve Sunay, ordunun yönetime el koyması hakkında konuştu. Eski cumhurbaşkanlarından Emekli Genelkurmay Başkanı ve feshedilen Cumhuriyet Senatosu Eski Tabii Üyesi Cevdet Sunay, ordunun ülke yönetimine el koyması üzerine dün yaptığı açıklamada, *“Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ülke bütünlüğünü korumak amacıyla yönetime el koyması bir zaruretti. İnşallah memlekete hayırlı olur”* dedi. Eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Bursa'nın Umurbey köyünde ordunun yönetime el koyduğunu öğrendi. Bir hafta kadar önce, İstanbul Çiftelavuzlar'daki evinden ayrılan ve Bursa'nın Umurbey köyüne giden Celal Bayar, ordunun yönetime el koyduğunu koruma polislerinin verdiği bilgi üzerine öğrendi. Bayar, *“Ülke için hayırlı olsun”* dedi.⁵³⁵

Devlet Başkanı Evren, Genelkurmay Başkanlığı dışında hiçbir ücret almayacak. Orgeneral Kenan Evren'in Genelkurmay Başkanlığı dışında yüklendiği

⁵³² Öz Erzincan, 15 Eylül 1980.

⁵³³ Birlik, 16 Eylül 1980.

⁵³⁴ Birlik, 16 Eylül 1980.

⁵³⁵ Birlik, 16 Eylül 1980.

görevler için kendisine hiçbir ek ödeme yapılmaması için ilgililere talimat verdiği ve böyle bir ödemeyi kabul etmeyeceği öğrenildi.⁵³⁶

Komutanlığın 4 ve 5 numaralı bildirileri ile bölgede grev ve lokavtlar tümüyle yasaklandı. Okullarda geleneksel bayrak ve Ant içme törenlilerinin düzenli şekilde yapılması istendi. Sokağa çıkma yasağı saat 24.00-05.00 arasına alındı bölgedeki her türlü grev ve lokavtlar ile sendikal faaliyetler yasaklanmıştır.

3. Ordu ve Erzincan, Ordu, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Sivas, Tokat, Çorum, Samsun, Amasya, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığının 4 Numaralı Bildirisiyle;

15 Eylül 1980 tarihinden itibaren sıkıyönetim bölgesinde bulunan ilkokulların yeni ders yılında başlamaları nedeniyle;

- 1- Bütün öğretmenler okullarında noksansız olarak bulunacaklardır.
- 2- Açılışlarda geleneksel bayrak ve Ant içme törenleri yapılacaktır.
- 3- Bütün İlkokullarda her gün öğrenim Ant içme ile başlayacak. Pazartesi ve cuma günleri bayrak törenleri mutlaka İcra edilecektir.
- 4- Yukarıda açıklanan hususların zamanında düzenli ve tam mevcutla yapıldığı Vali ve Milli Eğitim Müdürlüklerince takip edilecektir.

Selahattin Demircioğlu, Orgeneral 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.⁵³⁷

3. Ordu ve Erzincan, Giresun, Rize, Ordu, Sivas, Trabzon, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop, Gümüşhane İlleri Sıkıyönetim Komutanlığına 5 Numaralı Bildirisiyle;

1- 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Bölgesi'ndeki illerde her türlü grev ve lokavtlar ile sendikal faaliyetler yasaklanmıştır DİSK, MİSK ile bunlara bağlı sendikalar, TÖB-DER, devrimci demokratik, ülkücü ve akıncı derneklerin faaliyetleri yasaklanmıştır.

⁵³⁶ Birlik, 16 Eylül 1980.

⁵³⁷ Öz Erzincan, 16 Eylül 1980; Birlik, 16 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 16 Eylül 1980.

2- Sıkıyönetim bölgesinde bütün vatandaşların Milli Güvenlik Konseyi Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı bildirisine tam olarak uymaları, güvenlik kuvvetlerinin ihtar, ikaz ve uyarılarına kesin olarak itaat etmeleri zorunludur. Bölge sakinlerine duyurulur.

Selahattin Demircioğlu, Orgeneral 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.⁵³⁸

Sıkıyönetim hizmet zammı ve hizmet avans ödemesi durduruldu. Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığı da yayınlanan bildiri ile sıkıyönetim hizmet zammı ve hizmet zammı karşılığı avans ödemeleri ikinci bir emre kadar durdurulmuştur.⁵³⁹

Öz Erzincan gazetesinde, Şefik Aras imzasıyla çıkan “*Yeni Bir Umut*” başlıklı köşe yazısında şunlardan bahsedilmiştir: Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime tümüyle el koymasından sonra geçen 5 günlük süre içerisinde yurt ölçüsünde huzur ve güvenliğin tesisi konusunda önemli gelişmeler olmuştur. Vatandaşlar Terör ve anarşinin yarattığı korku ve sindirmenin etkisinden kurtulmakta rahat nefes alma, korkusuz yaşama olanağı bulmaktadır.⁵⁴⁰

Erzincan'ın Sesi gazetesinin “*Basın*” adlı sütununda, Hüseyin Tan imzasıyla çıkan “*Bir Ülkede Politikayı Ucuzlatanlar ve Türk Silahlı Kuvvetleri*” başlıklı köşe yazısında şunlardan bahsedilmiştir: 12 Eylül 1980 Cuma günü radyolarını açan Türk halkı şu anonsu duyuyordu: Türk Silahlı Kuvvetleri iç hizmet Kanunu'nun verdiği, Türkiye Cumhuriyeti'ni koruma ve kollama görevini, yüce Türk milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararı aldı ve ülke yönetimine tümüyle el koydu. Evet, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ülke yönetimine el koyduğu haberini böyle öğrendik hepimiz. Tarihi, şan, şerefle dolu Türk Silahlı Kuvvetleri'nin giriştikleri bu harekât, dünyanın hiçbir ülkesinde, bu kadar kısa zamanda başarıya ulaşmamıştır ve böyle bir harekâtın halk tarafından bu derece desteklendiği, hiçbir ülkeye nasip olmamıştır. Asıl konuya girerken, Sayın Orgeneral Evren'in burada bir sözünü hatırlatmak istiyorum. Ülkenin bu duruma gelmesinde siyasi parti yöneticilerinin payının çok büyük olduğunu söylüyordu Orgeneral Kenan Evren.

⁵³⁸ Öz Erzincan, 16 Eylül 1980; Birlik, 16 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 16 Eylül 1980.

⁵³⁹ Öz Erzincan, 16 Eylül 1980; Birlik, 16 Eylül 1980.

⁵⁴⁰ Öz Erzincan, 17 Eylül 1980.

Bundan evvel yazmış olduğum yazılarda, bu gerçeği dile getirebilmek için yazdım. Amacım seçilmeden evvel tüm vaatleri veren milletvekili ve senatörlerin, seçildikten sonra vurdumduymazlıklarını gözler önüne sermekti. Bu yazımda şunları yazmıştım. Seçilene kadar verilen vaatler, sözler ve yeminlerin seçildikten sonra, neden yürürlükten kaldırıldıklarına, onlardan başka bilen yok sanıyoruz. TBMM'de birbirini dövecek kadar küçülenler, Cumhurbaşkanı seçiminde, TBMM'de olması gerekirken, bunun sorumluluğunu unutarak, yurt gezisine çıkanlar, aynı ilin milletvekilleri oldukları halde, birbirleri ile konuşmayacak kadar utangaç olanlar vs.... Yukarıda verdiğim örnekleri istediğiniz kadar çoğaltmak mümkün. Kısaca anlatmaya çalıştığım, bizi temsil edenlerin görülen tutumları, bir ülkede politikacılara gösterilen saygı ve ucuzlatılmış politika anlayışı ile ters orantılıdır. Biz böyleyiz, acı da olsa biz böyleyiz. Biz o milletvekillerini seçeriz ve TBMM'de onu görmeye gittiğimizde karşısında süklüm püklüm oluruz. Bir gün de onların hesap vermelerini istemeyiz. Çok mütevazı bir millet oluşumuzdan mıdır nedir, bilmeyiz. Milletini temsil etmenin bilincinde olan, milletvekillerimizin sayısının küçümsenmeyecek bir rakam olduğunu düşünmek insana huzur veriyor. Şunu asla unutmayınız beyler, politikanın ucuzlatıldığı bir ülkede, sorumluluk yine politikanın ucuzlatılmasını sağlayanlara ait. Bunun bilincinde olmanız temennisiyle, Evet o yazımda bunları yazmıştım ve yukarıdaki 3 cümle ile bağlanmıştım yazımı. Şu anda basın olarak görevimi yaptığının bilinci ve huzuru içinde Türk Silahlı Kuvvetlerine başarılar diliyorum. Yüce milletime saygılar sunuyorum.⁵⁴¹

Müsteşarlara, Bakan yetkisi verildi. Yeni Bakanlar Kurulu teşkil edilinceye kadar müsteşarlar, bakanlık yetkilerini Milli Güvenlik Konseyine niyabeten deruhte edecekler. Bakanlık müsteşarları, bakanlık yetkisi ile görevlendirildi. İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Fahri Görgülü oldu. D. Yalçın, Merkez Valiliğine atandı. Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, dün saat 10.03'te Başbakanlık'ta bir basın toplantısı düzenlemiştir. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in bu ilk basın toplantısında durumun genel bir değerlendirmesini yaptıktan sonra izlenecek yol ve yapılacak işler hakkında bilgiler

⁵⁴¹ *Erzincan'ın Sesi*, 17 Eylül 1980.

vermiştir. Öte yandan Milli Güvenlik Konseyi, yeni hükümet kuruluncaya kadar müsteşarların bakan görevi yapmalarını kararlaştırdı. Konsey üyeleri, yemin edecek. Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin hafta içerisinde törenle yemin edecekleri öğrenildi.⁵⁴²

3. *Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Sivas, Tokat, Çorum, Amasya, Samsun, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 6 No'lu Bildirisiyle;*

1- 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı bölgelerindeki karargâhlarda, Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi ile Sivil İşler Şubesi kurulmuştur. Vatandaşlar her türlü müracaatlarını şikâyet ve isteklerini, belirlenen telefon numaralarına, telefonla veya bizzat müracaatla bildireceklerdir.

2- Sıkıyönetim bölgesindeki sokağa çıkma yasağı, 15 Eylül 1980 tarihinden itibaren saat 24.00-05.00 arası uygulanacaktır. Gazino, bar, lokanta, kahvehane, meyhane gibi yerler ile düğün, nişan ve benzeri törenlerde bu saatte uyulacaktır. Akaryakıt tankeri, yiyecek ve kömür vasıtaları ile tır kamyonları, gerekli kontrolleri yaptırmak koşulu ile 24 saat yollarına devam edeceklerdir. Şehir içinde seyreden bütün araçlar iç lambalarını yakacaktır.

3- Tren, otobüs, vapur ve hava terminallerinde belediyelerce otobüsler ve taksiler bulundurulacak ve yasak saatler içinde gelen yolcuların ikametlerine taşınması bunlarla sağlanacaktır.

Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.⁵⁴³

Sıkıyönetim askeri mahkemeleri kurmaya, kaldırmaya ve buralara atama yapmaya Milli Güvenlik Konseyi'nin yetkili olduğunu bildirdi. Milli Güvenlik Konseyi'nin konu ile ilgili olarak yayınladığı 6 numaralı kararı şöyle: “*Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerini kurmaya, kaldırmaya ve bu mahkemelere yeteri kadar adli*

⁵⁴² *Birlik*, 17 Eylül 1980.

⁵⁴³ *Birlik*, 17 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 17 Eylül 1980.

müşavir, askeri hâkim, askeri savcı ile yardımcılarını ve subay üyelerini atamaya ve gerektiğinde bu görevlerinden almaya Milli Güvenlik Konseyi yetkilidir."⁵⁴⁴

Dün (16 Eylül) düzenlediği ilk basın toplantısında Orgeneral Evren, harekâtın amaçlarını açıkladı. Orgeneral Kenan Evren, *bu bir darbe hareketi değil, demokrasiye indirilen darbeyi ortadan kaldırmak için milletin isteği doğrultusunda gerçekleştirilmiş bulunan bir harekettir*, dedi. Dün bir basın toplantısı düzenleyen Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, bu hafta içerisinde Bakanlar Kurulu'nun teşkil edilerek, yürütme görevini, kurulacak hükümete devredileceğini bildirmiştir. Orgeneral Evren, geçici bir anayasa hazırlanacağını, daha sonra teşkil edilecek Kurucu Meclisin, anayasa, siyasi partiler ve seçim kanunlarında gerekli değişiklikleri yapmak için çalışmalara başlayacağını söylemiştir. Basın toplantısında Orgeneral Kenan Evren'in yanında Milli Güvenlik Konseyi'nin öteki üyeleri Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Sedat Celasun ve Konseyi Genel Sekreteri Haydar Saltık yer almıştır. Çok sayıda yerli ve yabancı basın mensubu tarafından izlenen basın toplantısında Orgeneral Kenan Evren harekâtın amaçlarını şu şekilde özetlemiştir:

1. *Milli Birliği korumak.*
2. *Anarşi ve terör önleyerek can ve mal güvenliğini tesis etmek.*
3. *Devlet otoritesini hâkim kılmak ve korumak.*
4. *Sosyal barışı, milli anlayış ve beraberliği sağlamak.*
5. *Sosyal adalete verdiği hak ve hürriyete ve insan haklarına dayalı laik cumhuriyet rejimini işlerle kılmaktır.*
6. *Nihayet Makul bir sürede yasal düzenlemeleri tamamladıktan sonra sivil idareye neden tesis etmektir.*

“Bu amaçlara ulaşmak için bize yön verecek olan ışık her zaman olduğu gibi Atatürkçülük ve ilkeleridir. Demokratik düzen ve rejimin şimdiye kadar sağlıklı bir

⁵⁴⁴ *Birlik*, 17 Eylül 1980.

biçimde işlemesine olanak vermeyen bütün engelleri, bir daha böyle bir müdahalenin yapılmasını imkan bırakmayacak biçimde kaldırmaya kararlıyız.” Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, basın toplantısının devamında: “Memleketin ve milletin yüce menfaatlerini, her zaman her şeyin üstünde tutmuş olan TSK tarihi görevini tamamladıktan sonra her zamanki vakar ve vazife aşkı ile bütünü ile asıl vazifesi olan vatanın savunmasına dönecektir. TSK, bir kere üzerine aldığı bu görev nedeniyle kuvvet ve kudretinden asla, hiçbir şekilde zaafa uğramış değildir. Etkin biçimde görevi başındadır. Harekâtın ilk anından itibaren, bütün vatandaşlarımızın MGK’nın emir bildirilerine uymakta gösterdiği büyük anlayış, soğukkanlı davranış, milletimize güvende ne kadar haklı olduğumuzun açık delillerinden birini teşkil etmiştir. Bunun için huzurumuzda Yüce Türk milletine bu güç anlarda gösterdiği vatanseverlik ve anlayış için bir kere daha şahsım ve TSK adına şükranlarımı ifade etmeyi bir borç bilirim, Biz demokrasiyi ortadan kaldırmış değiliz, işlemeyen bozulmuş demokrasiyi, tüm kaideleri ile birlikte geri getirmek için bu hareketi yapmak zorunda kaldık.” demiştir. Evren, ülkenin tüm kuruluşları ile bölünmüş durumda olduğunu hatırlatmış, müdahalenin yapılmaması halinde, hain ve gizli güçlerin silahlı kuvvetlerimize de sızarak, birkaç yıl içinde orduyu da bölme yoluna gideceklerini söylemiştir. Evren, daha sonra basın mensuplarının sorularını cevaplandırdı⁵⁴⁵

Karargâhta vatandaşların isteklerini iletecekleri şubeler kuruldu. Ordu ve sıkıyönetim bölgelerindeki karargâhlarda vatandaşların şikâyet ve isteklerini bildirecekleri şubeler kurulmuştur. Bu şubelerin Basın Yayın ve Halkla İlişkiler şubesi ile sivil işler şubesi olduğu belirtilmiştir⁵⁴⁶.

Orgeneral Evren, düzenlediği basın toplantısında bu hafta içinde Bakanlar Kurulu'nun teşkil edeceğini açıkladı:

- Türk Silahlı Kuvvetleri tarihi görevini tamamladıktan sonra asli vazifesi olan vatan savunmasına dönecektir.

⁵⁴⁵ Öz Erzincan, 17 Eylül 1980, *Erzincan'ın Sesi*, 17 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 19 Eylül 1980.

⁵⁴⁶ Öz Erzincan, 17 Eylül 1980.

- Sağ, sol ve irticai fikirleri üretenler maalesef devlet kasasından maaş alan bir kısım öğretmen ve profesörler olmuş. Bu hal öyle bir durun yaratmıştır ki önce bu öğretmenler, profesörler bölünmüş, daha sonra tertemiz çocuklarımız karşıt fikirleri ayrılmıştır.

- Türk işçileri birtakım ağalarca ellerine kızıl bayrak verilerek ve yabancıların resmi tutuşturularak, demokrasiyi yıkmak ve başka bir rejim istemek için haince kullanılmışlardır.

- Dernekler, kuruluş gayesinden ayrılarak, rejim üzerinde fetva veren kuruluşlar olup çıkmışlar, gizli ve açık, demokrasiyi yıkma savaşına girmişlerdir.

- Yetkili, sorumlu, yeterli, vatandaşın hakkına saygılı, işleyebilen demokratik, sosyal, hukuk düzeni gerçekleştirilecektir. Bu düzene kısa sürede, aşamalarla varılacaktır.

- Eğer bu müdahale yapılmıyorsa, bu gizli ve hain güçler Silahlı Kuvvetlere de sızarak, birkaç yılda onu da bölme yoluna gideceklerdi.

- Bu hafta içinde Bakanlar Kurulu teşkil edilecektir.⁵⁴⁷

Demirel ve Ecevit'in meclisteki odalarında, 2 Kuvvet Komutanı çalışacak. Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren komutasındaki Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 12 Eylül gecesi yönetime el koymasından sonra, TBMM koridorları ve salonları bomboş durumda. Meclise 1961'den bu yana ilk defa memurlar dışında hiçbir görevli giremiyor. Bu nedenle meclis koridorları ve salonları kelimenin tam anlamıyla bomboş. Yapılan bu düzenlemeyle, bundan böyle Süleyman Demirel'in meclisteki Genel Başkanlık Odasında, Kara Kuvvetleri Komutanı, Milli Güvenlik Konseyi Üyesi Orgeneral Nurettin Ersin; Bülent Ecevit'in Genel Başkanlık Odasında, Hava Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi Orgeneral Tahsin Şahinkaya oturacak. Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer de Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grup Toplantı Salonunda, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun, Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grup Yönetim Kurulu Odasında

⁵⁴⁷ Birlik, 18 Eylül 1980.

oturacaklar. Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren için de Millet Meclisi eski Başkanı Cahit Karakaş'ın makam odası hazırlandı ve tabela asıldı. Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık ise, Cumhuriyet Senatosu Başkanın odasında çalışacak. Senato ve meclis komisyon salonlarının kapılarındaki tabelalar indirilmedi. Bu arada MSP Millet Meclisi Grup Toplantı Odası ile Yönetim Kurulu Odası mühürlendi. MHP grup odasında ise bir düzenleme yapan subaylar çalıştılar. Meclis binasına, feshedilen parlamento üyelerinin girişine, henüz izin verilmedi. Aynı zamanda gazeteciler de henüz meclise girebilmiş değiller.⁵⁴⁸

Milli Güvenlik Konseyi başkanı ve üyeleri saat 16'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ant içtiler. Milli Güvenlik Konseyi Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığından, bu konuda yapılan açıklamaya göre törene Yüksek Yargı Temsilcileri, protokol dâhil Silahlı Kuvvetler Mensupları, Bakanlık Müsteşarları, Diyanet İşleri Başkanı, Ankara'daki üniversite rektörleri ve Akademi başkanları, Ankara Valisi ve Belediye Başkanı katıldılar. Töreni, Türk ve yabancı basın mensupları da izlediler. Milli Güvenlik Konseyi başkan ve üyelerinin TBMM'deki ant içme töreni, saat 15.50'den itibaren televizyondan naklen yayınlandı. Yemin yüce Türk milleti, Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde bulunduğu bütün sorunlarını Atatürk ilkelerine bağlı kalarak adalet, hukuk ve insan hakları prensiplerinden ve vicdani kanaatlerimden başka bir tesir altında kalmaksızın ve hiçbir karşılık beklemeksizin, çözümlemek amacıyla, kendimi Türk milletine adadım. Vatanın ve milletin mutluluğuna birlik ve beraberliğine çalışacağıma, devletin bağımsızlığını vatanın ve milletin bütünlüğünü koruyacağıma ve milletin kayıtsız şartsız egemenliğine, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine dayalı yeni bir anayasa düzenlenmesi için çalışacağıma, namusum ve şerefim üzerine ant içerim.⁵⁴⁹

Yüksek Askeri Şura, dün saat 17'de olağanüstü olarak toplanmıştır. Şura Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında olağanüstü toplanarak gündemdeki maddeleri görüşmüştür. Yüksek Askeri Şûra Toplantısını, Kara Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik

⁵⁴⁸ *Birlik*, 18 Eylül 1980.

⁵⁴⁹ *Erzincan'ın Sesi*, 19 Eylül 1980, *Öz Erzincan*, 19 Eylül 1980, *Birlik*, 19 Eylül 1980.

Konseyi üyesi Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Konseyi üyesi Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Kurulu üyesi Oramiral Nejat Tümer, Jandarma Genel Komutanı ve Milli Güvenlik Kurulu üyesi Orgeneral Sedat Celasun ve Ordu Komutanları ile kurulun öteki üyeleri katılmıştır.⁵⁵⁰

Güvenlik kuvvetleri Sıkıyönetim Komutanlığınca, yurt dışına çıkması sakıncalı görülenlerin dışında, bütün yurttaşların bugünden itibaren, yurt dışına çıkabilecekleri açıklandı. *Milli Güvenlik Konseyi'nin bu konudaki 19 numaralı bildirisi şöyle:*

1- 5 numaralı bildiriler ile yurtdışına çıkışlar yasaklanmış, 11 numaralı bildiri ile görevliler, yurtdışında çalışan işçiler ve öğrenim gören öğrenciler, hastalar ve yardımcılarıyla, yabancıların yurt dışına çıkışları serbest bırakılmıştır.

2- 19 Eylül 1980 Cuma gününden, yani bugünden itibaren, güvenlik kuvvetlerince ve Sıkıyönetim Komutanlarınca, yurt dışına çıkmaları sakıncalı görülenlerin dışındaki, bütün vatandaşların yurt dışına çıkmaları serbest bırakılmıştır.

Kenan Evren, Orgeneral MGK Başkanı.⁵⁵¹

Birlik gazetesinde yayınlanan “Zaman” başlıklı Başyazıda şunlardan bahsedilmiştir: Bir askeri harekâta zaman en önemli unsurdur. Bilhassa ilk aylarda vakit kaybetmemek gerekir. Çünkü henüz genel tasvip havası dağılmamış, tabanda hoşnutsuzluk belirmemiştir. Birkaç ay içinde elle tutulur bir başarının sağlanması, temeldeki çözölmeyi engelleyecektir. Hürriyet, halk için değil, aydınlar için lüzumludur, cümlesi belki kulağa hoş gelmeyen; ama gerçeği aksettiren bir sözdür. Parlamentonun feshi ve demokrasinin bir süre için askıya alınması, mutlaka geniş halk kitlelerini fazla etkilememiştir. Yalnız bu söz kısa vadede geçerliliğini korur. Çünkü uzun vadede kontrolsüz ve halktan kopuk bir iktidarın yılların menfaatlerine ters düşen bir ihracatın sahibi olması daha kolaydır. Bilhassa, gayri memnuniyet gazete satırlarına aksetmedikçe, toplantılarda ifadesini bulmadıkça, kızgın ve patlamaya hazır kitleler doğar. Bu bir askeri harekâttır. Hedef ve stratejiler evvelce tespit edilmiştir. Baş hedef terör odaklarıdır. İkinci hedef, demokrasiye işlerlik

⁵⁵⁰ Öz Erzincan, 19 Eylül 1980.

⁵⁵¹ Erzincan'ın Sesi, 19 Eylül 1980.

kazandıracak tedbirlerin alınmasıdır. Herhalde gayeye ulaşmak için hangi yoldan gidileceği konusu üyelerince bilinmektedir. Akıl akıldan üstündür; ama fazla akıl almaya da gücüm yok. Aksi takdirde tereddütler doğar. Hâlbuki tereddüt askeri harekâta zarar verir. Süratle karar ve icraat gayeye çabuk ulaşılmasını sağlayacak, zamana karşı verilen mücadelede başarı kazanacaktır. Bu sebepten, zaman unsurunun üzerinde ısrarla duruyoruz. Zamana karşı mücadelede Cumhuriyetimizin bekçileri Türk Silahlı kuvvetlerine başarılar.⁵⁵²

Devlet Başkanı Evren, üretim artsın, yatırım hızlansın. Devlet, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, bakan yetkisi ile görevlerine devam eden bütün müsteşarların, her şeyden önce, üretimi artırıcı tedbirler almalarını, mevcut yatırımları hızlandırmalarını istedi. Orgeneral Evren, işsizliğin azaltılması ve yeni iş alanlarını açılması amacı ile mevcut Kalkınma Planının dikkatle uygulanması gerektiğini, bu uygulama sırasında doğan tıkanıklıkların derhal çözüme kavuşturulması için çaba gösterilmesi lazım geldiğini de müsteşarlara bildirdi. Devlet Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Evren, bakanlık müsteşarlarından daha önce başlayan yatırımların hızlandırılması için tedbirler aldırırken, plan uyarınca yapılacak yeni yatırımların hazırlıklarını da artırmalarını önerdi ve üretimin düşürülmesine izin verilmeyeceğini bildirdi. İlgili bakanlardan alınan bilgiye göre, kalkan grevlerin de etkisiyle pek çok sanayi dalında üretim, önceki haftalara göre birdenbire arttı ve fabrikalardaki işi yavaşlatma eylemleri de sona erdi.⁵⁵³

Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı, eski milletvekili ve senatörlerden gözaltına alınanların sayısı 50 olduğunu açıklamıştır. Bu konuda yapılan açıklamaya göre; 18 Eylül 1980 günü saat 15'e kadar haklarında kamu düzeni ve devletin manevi şahsiyetine karşı suç işledikleri için soruşturma açılan eski milletvekili ve senatör senato üyelerinden gözetim altına alınanlarla, kamu düzenini ve genel güvenliği korumak amacıyla Silahlı Kuvvetlerin güvencesi altına alınan eski

⁵⁵² *Birlik*, 20 Eylül 1980.

⁵⁵³ *Birlik*, 20 Eylül 1980.

parlamento üyelerinden toplam 50 kişinin partilere göre dağılımı: *AP 7, CHP 25, MHP 11, MSP 5, Milli Birlik Grubu ve Bağımsızlardan 2* şeklindedir.⁵⁵⁴

Sıkıyönetim Komutanlığı Kurmay Başkanlığı görevini Tümgeneral Hüseyin Topal yapıyor. 3 Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu'nun Sıkıyönetim Komutanı olduğu 3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Kurmay Başkanlığına, 3. Ordu Kurmay Başkanı Tümgeneral Hüseyin Topal ve Sıkıyönetim Komutanı Yardımcılıklarına Tuğgeneral Akgün Gür, Tuğgeneral Cemal Tez Görücü atanmıştır. Atamalar resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.⁵⁵⁵

Milli Güvenlik Konseyi, TBMM'de dün (19 Eylül) saat 14'te toplandı. Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, toplantı gündeminde Atatürk Kanunu da bulunuyor.⁵⁵⁶

Yeni kabine açıklandı. Emekli Oramiral Bülent Ulusu'nun başkanlığındaki kabinede 3 hemşerimiz bakan oldu. Kabine, ilk toplantısını bugün yapacak. Devlet Başkanı ve MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren tarafından yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Emekli Oramiral Bülent Ulusu, Türkiye Cumhuriyeti'nin 44. kabinesi en kısa sürede kurarak açıklanmıştır. Yeni Kabineyi şu şekildedir:

Başbakan Bülent Ulusu (Deniz Kuvvetleri Eski Komutanı)

Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Zeyyat Baykara (Eski Bakanlardan)

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turgut Özal (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Vekili)

Devlet Bakanı Profesör İlhan Öztırak (Eski Bakanlardan)

Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş (Eski Bakanlardan)

Devlet Bakanı Prof. Dr. M. Nimet Özdaş (İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Adalet Bakanı Cevdet Menteş (Yargıtay Eski Başkanı)

⁵⁵⁴ Öz Erzincan, 20 Eylül 1980.

⁵⁵⁵ Öz Erzincan, 20 Eylül 1980.

⁵⁵⁶ Erzincan'ın Sesi, 20 Eylül 1980.

Milli Savunma Bakanı Haluk Bayülken (Eski Bakanlardan)
İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner (Emekli Korgeneral)
Dışişleri Bakanı İlter Türkmen (Dışleri Bakan Genel Sekreteri)
Maliye Bakanı Kaya Erdem (Maliye Bakanlığı Londra Başmüfettişi)
Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam (Emekli Korgeneral)
Bayındırlık Bakanlığı Tahsin Ünal (Karayolları Eski Genel Müdürü)
Ticaret Bakanı Kemal Cantürk (Devlet Planlama Teşkilatı Eski Müsteşarı)
Sağlık Bakanı Prof. Dr. Necmettin Ayanoğlu (Emekli Tabip Tümgeneral)
Gümrük Tekel Recai Baturalp (Emekli Korgeneral)
Ulaştırma Bakanı Necmi Özgür (PTT Eski Genel Müdürü)
Tarım Orman Profesör Selahattin Özbek (Eski Bakanlardan)
Çalışma Bakanı Profesör Turhan Esener (Eski Bakanlardan)
Sanayi Bakanı Şahap Kocatopçu (Eski Bakanlardan)
Enerji Bakanı Serbülent Bingöl (Eski Bakanlardan)
Turizm Bakanı İlhan Evliyaoğlu (Eski Bakanlardan)
İmar İskân Şerif Tüten (Kontenjan Senatörü)
Köy İşleri Bakanı Münir Raif Güney (Merkez Valisi)
Gençlik ve Spor Vecdi Özgül (Emekli Korgeneral)
Sahil Güvenlik Sadık Şide (Türk-İş Genel Sekreteri)
Kültür Bakanı Cihat Baban (Eski Bakanlardan)

Not: Eski bakanlar Erim ve Irmak hükümetlerinde görev alan bakanlardır.⁵⁵⁷

Yeni kabine, bugün saat 10'da ilk toplantısını Başbakan Bülent Ulusu başkanlığında yapacak. Saat 11.30'da Anıtkabir ziyaret edecek, Saat 14.30'da Devlet Başkanı ve MGK Başkanı Kenan Evren tarafından kabul edileceklerdir.⁵⁵⁸

⁵⁵⁷ Öz Erzincan, 22 Eylül 1980; Birlik, 22 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 23 Eylül 1980.

Sokağa çıkma yasağı saatleri yeniden düzenlendi. Genelkurmay Genel Sekreterliği, sıkıyönetim bölgelerindeki sokağa çıkma yasağı saatlerinde yeni bir düzenleme yaptı. Açıklama şöyle, Genelkurmay Genel Sekreterliğinden bildirilmiştir: 18 Eylül 1980 gününden itibaren sıkıyönetim bölgelerinde sokağa çıkma yasağı aşağıda olduğu gibidir:

- 1- Adana-Gaziantep yerleri ile Mersin'in yalnız Tarsus ilçesinde 20.00-05.00 saatleri arasında,
- 2- Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Urfa ve Van illerinde 22.00-05.00 saatleri arasında,
- 3- Diğer bütün illerde 24.00-05.00 saatleri arasında.⁵⁵⁹

134 eski parlamenter hakkında soruşturmaya başlandığı bildiriliyor. Önceki gün Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı'nın 50 parlamenterin gözetim ve güvence altına alındıkları açıklamasından sonra, önceki gün de Adalet Partisi ve CHP'li bazı eski Parlamenterler, Silahlı Kuvvetlerin gözetimi ve güvencesi altına alındılar. Enerji ve Tabii Kaynaklar Eski Bakanlarından Deniz Baykal ile Gümrük ve Tekel eski Bakanı Ahmet Çakmak da önceki akşam gözaltına alınmışlardır. Dün, Ordu CHP Eski Milletvekili Ertuğrul Günay, Çanakkale CHP Eski Milletvekili Altan Tuna, Kocaeli CHP Eski Milletvekili Nebil Oktay Silahlı Kuvvetlerin gözetim ve güvencesi altına alındılar. Elazığ, Adalet Partisi eski Milletvekili Ali Rıza Septioğlu, gözetim ve güvence altına alındı. Septioğlu, Ecevit kabinesinde devlet bakanlığı yapmış, daha sonra istifa ederek, tekrar Adalet Partisine geçmişti. Ordu CHP Eski Milletvekili Temel Ateş de önceki gün gözetim ve güvence altına alındı. Adalet Partisi eski parlamenterlerinden bazıları da önceki gün gözetim altına alındı. Bolu eski Milletvekili Müfet Bayraktar, Sakarya eski Milletvekili Güngör Hun, Kocaeli eski Milletvekili Adem Ali Sarıoğlu ve Muğla eski Milletvekili Ahmet Buldanlı güvence altına alınmasından sonra, bir kalp spazmı geçirdi ve hastanede tedavi altına alındığı bildirildi. Öte yandan İzmir Adalet Partisi Eski Milletvekili Ali Naili Erdem ile Antalya Adalet Partisi Eski Milletvekili İhsan Ataöv

⁵⁵⁸ *Birlik*, 22 Eylül 1980.

⁵⁵⁹ *Birlik*, 22 Eylül 1980.

de Silahlı Kuvvetlerce çağrıldığı belirtildi. Bir kısım parlamenterlerin gözaltına alınma sebebinin eski suçlar olduğu belirlendi. Daha önce çeşitli suç işlemiş; ancak dokunulmazlıkları olduğu için haklarında kanuni kovuşturma yapılmamış Parlamenterler, şimdi dokunulmazlıkları kalmadığından, eski suçlarının kovuşturması için gözaltına alınıyorlar. Yapılan tespitlere göre, 134 milletvekili hakkında daha önce kovuşturma yapılmak için harekete geçirmiş; ancak dokunulmazlık yüzünden dosyalar dönem sonunda ele alınmak üzere bir kenara kaldırılmış bulunuyordu. 134 milletvekilinin, toplam 223 suçlarından, bazıları para ya da hafif cezayı gerektiren seçim ya da trafik suçlarına teşkil ediyor. Bu suçları işlenmiş milletvekillerinin ilk sorgularından sonra serbest bırakılabilecekleri; ancak ağır cezayı ve dolayısıyla tutukluluğu gerektiren suç sahiplerinin tutuklanabilecekleri öne sürülüyor. Suç dosyalarının en kısa zamanda ele alınacakları ve parlamenterlerin serbest bırakılıp bırakılmayacaklarını, o suça bakmaya yetkili mahkemenin karar vereceği belirtildi. Eski Parlamenterler için mevcut dokunulmazlıkların kaldırılmasını isteyen dosyalardaki suç isnatları çok çeşitli. Genellikle seçim suçlarının çoğunlukta bulunduğu suçlamalar arasında, bölücülük, kışkırtıcılık, anayasa suçu, kaçakçılık, trafik suçları, adam dövme fiilleri yer alıyor. *Dokunulmazlıklarının kaldırılmasına ilişkin toplam 22 dosyada yer alan eski milletvekillerinin adları ve Suç Dosyası sayıları şöyle:* Necmettin Erbakan MSP 12; Bülent Ecevit CHP 8; Alparslan Türkeş, MHP 8; Süleyman Demirel, AP 3; C. İnkaya, AP 2; N. Köseoğlu MHP 2; Güngör Hun AP 2; N. Yılmaz, bağımsız 5; Turan Koçer, MHP ; Mehmet Irmak, MHP 5; Ahmet Türk, MHP 5; Gündüz Onat, CHP 4; Sadi Somuncuoğlu, MHP 4; A. Sarioğlu, AP 4; S. Genç, CHP 3; A. Buldanlı, Adalet Partisi 3; Oğuz Söğütü, CHP 3; Ertuğrul Yolsal, CHP 3; Temel Ateş, CHP 3; Halil Akgün, AP 3; Yüksel Çakmur, CHP 3; M. Mutlu, MSP 2; A.Çakmak, AP 2; Y. Alparslan, CHP 2; Nazım Baş, Adalet Partisi 2; Ömer Barutçu, AP 2; S. Usumi, CHP 2; İhsan Ataöv, AP 2; Y.Cemal Bor, CHP 2; Galip Çetin, CHP 2; Celal Doğan, CHP 2; Yusuf Özbaş, MP 2; Mehmet Doğan, AP 2; N.Çoban, CHP 2; İhsan Pakoz, CHP 2; M.T. Şaşmaz, MHP 2; A. Kaya, AP 2; Hasan Korkut, CHP 2; A Köylüoğlu, CHP 2; Y.Göçmen, MSP 2;

Haklarında sadece 1 dosya olan eski Parlamenterler ile partileri ise şöyle:

CHP: Deniz Baykal, Ali Kurt, Metin Tüzün, Teoman Köprülüler, Akın Simav, Nurettin Karsu, Semih Eryıldız, Nuri Bozyel, Kemal Tabak, Muammer Aksoy, Ecem Eken, Muslihittin Yılmaz, Mete, Adnan Keskin Kazım Özeke, Erkin Topkaya, Rahmi Kumaş, Mustafa Şentürk, Kemal Çilesiz, Celal Paydaş, Güngör Erdinç, Burhan Ecemiş, Veli Zeren, Erol Saraçoğlu, Ferhat Arslantaş, Mehmet Yüceler, Gani Aşık, Zeki Eroğlu, Selahattin Öcal, İsmail Özen, Kenan Akman, Lütfi Doğan, Namık Tekin, İskan Azizoglu.

Adalet Partisi: Hakkı Yıldırım, Esat Kırathloğlu, Ali Yılmaz, Ali Dağlı, Hüsnü Yılmaz, Hamdi Maden, Hasan Ekinci, Köksal Toptan, Oğuz Aygün, Hüseyin Özalp, Ethem Boz, İhan İlgün, Nihat Karul, Kemal Doğan, Ali Ak, Zeki Çeliker, Muhammet Kelleci, Tevfik Koraltan, Fikri Pehlivanlı, Hidayet Çelebi, Ahmet Cimbek, Avni Kavurmacı, Mehmet Gatalbaş, Atilla Koçak, Kemal Aykurt, Kemal Şensoy, M.Sait Resa,, Naci Altunay, Erol Yeşilpınar, İbrahim Topuz, Orhan Eren, Mustafa Başoğlu, Kemal Cevher, Kasım Önadım, Mustafa Yılan Kıran, Halil Karaatlı, Mehmet Aksoy, Avni Gürsoy, Müfit Bayraktar, Ali Naili Erdem, Rasim Küçükkel, Hasan Gürsoy, Kemal Erkovan, Şinasi Osma, Selahattin Acar, Bekir Adıbela.

MSP: Tahir Büyükkörükçü, Abdullah Tomba, Şener Battal, Abdulkadir Timurağaoğlu, Temel Karamollaoğlu, Hüseyin Erdal

MHP: Cengiz Gökçek, Ali Gürbüz

CGP: Turhan Feyzioğlu

BP: Ali Haydar Veziroğlu

NP: Abdülkerim Doğru.⁵⁶⁰

Gerekli yasaları çıkarmaya başlayan Milli Güvenlik Konseyi, yeni ekonomik kararlar aldı. Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında toplanan Milli Güvenlik Konseyi yasama görevine başlamış ve ilk toplantıda *Atatürk Kanunu* ile *1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununda* değişiklikler yapan tasarıyı kabul etmiştir. Konsey ayrıca bazı ekonomik

⁵⁶⁰ *Birlik*, 22 Eylül 1980.

kararlar almıştır. Yasama görevine başlayan Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığındaki Milli Güvenlik Konseyi toplantısında konseyin üyeleri olan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Orgeneral oramiral Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun hazır bulunmuştur. Ayrıca Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık toplantıda hazır bulunarak Genel Sekreterlik görevini sürdürmüştür.⁵⁶¹

İzinde olan memurlar göreve çağrıldı. Erzincan Valiliğince tüm resmi kurum ve kuruluşlara gönderilen yazıda, izinli olan personellerin hastalık durumları hariç, göreve başlaması istenmiştir ve Vali Yücel Bölgen'in imzası ile yayınlanan genelge uyarınca resmi kuruluşlar, izinde olan personelini göreve çağırmıştır.⁵⁶²

Devlet Başkanı ve MGK üyeleri, başbakan ve bakanları kabul etti. Yeni kurulan hükümet üyeleri dün saat 10'da Başbakan Ulusu'nun başkanlığında ilk kabine toplantısını yaparak, hükümet programının hazırlanmasına başlanmıştır. Saat 11.30 da Anıtkabir'i ziyaret eden hükümet üyeleri, saat 14.30'da Devlet Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'i makamında ziyaret etmişlerdir. Devlet Başkanı Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, başta başbakan olmak üzere, hükümetin diğer üyeleri ile tek tek görüşerek, hükümet çalışmaları hakkında bilgi almıştır. Yeni hükümet üyeleri, Devlet Başkanı Kenan Evren'in ziyaretlerinde Milli Güvenlik Konseyi'nin diğer üyeleri olan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun hazır bulunmuştur.⁵⁶³

Yeni Sıkıyönetim Yasası yürürlüğe girdi. Sıkıyönetim kanununda yapılan değişiklikler, çünkü resmi gazetelerde yayınlanarak, yürürlüğe girdi. Sıkıyönetim komutanlarının yetkilerini artıran, Askeri Mahkemelerin görev alanlarını genişleten,

⁵⁶¹Öz *Erzincan*, 22 Eylül 1980.

⁵⁶²Öz *Erzincan*, 22 Eylül 1980.

⁵⁶³*Birlik*, 23 Eylül 1980.

güvenlik güçlerinin silah kullanma yetkilerini yükselten yeni değişiklikler şöyle: Sıkıyönetim komutanları bölgelerinde, genel ağ, güvenlik, asayiş veya kamu düzeni açısından çalışmaları sakıncalı görülen veya hizmetleri yararlı olmayan kamu personelinin başka bir yere atanmasını veya işine son verilmesini isteyebilecek ve istek, ilgili kurum veya organ tarafından derhal yerine getirilecek. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun bazı hükümlerinin değiştirilmesine ve bazı hükümler eklenmesine dair kanun, sıkıyönetim komutanlarının yetkilerini de genişletti. Buna göre Sıkıyönetim Komutanları gerektiği hallerde şu tedbirleri almaya da yetkili olacaklar:

- Söz, yazı, resim, film ve sesle yapılan her türlü yayın haberleşme, mektup, telgrafları kontrol etmek; gazete, dergi, kitap ve diğer yayınların basımını, yayımını, dağıtımını birden fazla sayıda bulundurulmasını veya taşınmasını veya sıkıyönetim bölgesine sokulmasını yasaklamak. Sıkıyönetim komutanlığınca basımı, yayımı ve dağıtılması yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plak, bant gibi evrakı yayın ve haberleşme araçlarını toplatmak, bunları basan matbaaları, plak ve bant yapım yerlerini kapatmak...⁵⁶⁴

- Grev, lokavt yetkilerinin kullanılmasını irade beyanı, referandum gibi, sendikal faaliyetleri, sürekli olarak durdurmak veya izne bağlamak, tahrip, yağma, işgal, fiili durum, boykot, iş yavaşlatılması, çalışma özgürlüğünün kısıtlanması ve işyerlerinin kapatılması gibi hareketleri yasaklamak, önlemek veya önleyici tedbir almak. Kapalı veya açık yerlerde her türlü toplantıları veya gösteri yürüyüşleri yasaklamak, izne bağlamak, yapılacağı açık ve kapalı yerleri tayin ve tahsis etmek, izne bağladığı her türlü toplantıyı kontrol altında tutmak veya izlemek her türlü dernek ve teşekküllerin çalışmalarını durdurmak veya bunları izne bağlamak yeni dernek kuruluşlarını izne bağlamak.

- Zaruri ihtiyaç maddelerini yapan, üreten, depolayan, nakleden, satan, ticari ve sınai müesseseleri lüzumu halinde kontrol etmek ve bu maddeleri stok eden, fahiş fiyatla satan, imalatını durduran veya yavaşlatan, nakletmeyenler hakkında işlem

⁵⁶⁴ *Birlik*, 23 Eylül 1980.

yapmak ve bu ihtiyaçların gerektirdiği tedbirleri almak veya aldirmek, tedbir almayan yerleri kapatmak.

- Lokanta, lokal, gazino, kahvehane, birahane, tiyatro-sinema, bar, diskotek, taverna, dansinv vb. eğlence yerleri ile kulüp gibi oyun salonlarına, otel, motel, camping ve bunlara benzer yerleri kontrol etmek, kapatmak veya bunların açılma ve kapanma zamanlarını tayin ve sınırlamak.

- Sıkıyönetim bölgesindeki her türlü kamu ve özel kuruluşlara Gerekli tedbirleri aldirmek, lüzumu halinde sıkıyönetim bölgesindeki hazine, KİT ve müesseseleri ile özel idare, belediye ve bankalara ait bina araç ve personelden yararlanmak...⁵⁶⁵

- Temel, orta ve yükseköğretim kurumlarında geçici olarak öğretim ve eğitime ara vermek veya yetkili kişi ve bu kurumların yetkili kurullarınca geçici ve sürekli olarak eğitime ara verilmesi kararlarını kaldirmek veya kısaltmak.

- Sıkıyönetim bölgesi içinde bulunmaları sakıncalı görülerek, sıkıyönetim bölgesi dışına çıkarılan öğrencileri geçici veya devamlı olarak okudukları eğitim ve öğretim kurumlarından ilişkilerini kestirmek, bu amaçla ilgililere anılan kurumların özel mevzuatlarına uygulatmak.

- Yapılan değişiklikle, sıkıyönetim bölgesinde görev yapan güvenlik güçlerinin silah kullanma yetki ve alanı da genişletildi. Kanunda şöyle denildi: *Sıkıyönetim Komutanlığı emrinde görevli silahlı kuvvetler mensupları, emniyet ve asayişe ilişkin zabıta kuvvetleri ile diğer güvenlik görevlileri, silah kullanmayı icap ettiren hal ve şartlardan herhangi birinin tahakkuku halinde, silah kullanma yetkisine haizdirler. Silah kullanma yetkisine sahip güvenlik kuvvetlerinin, teslim ol emrine itaat edilmemesi veya silahla mukabeleye girilmesi halinde veya güvenlik kuvvetlerinin meşru müdafaa durumuna düşmeleri halinde, görevli güvenlik mensupları doğruca ve duraksamadan hedefe ateş edebilirler.*

⁵⁶⁵ Birlik, 24 Eylül 1980.

Yapılan değişiklikte Sıkıyönetim Komutanları tarafından gönderilen suç dosyaları hakkında ilgili savcı ve mahkemeler tarafından görevsizlik ve yetkisizlik kararı verilemeyeceği de belirtilerek, suçlar konusunda şu hükümleri yer verildi:

- Sıkıyönetim Komutanı, sanık kişileri askeri mahkemeye sevk ve tutuklanmaları gerekip gerekmediği konusunda bir karar alınıncaya kadar gözetim altında tutabilecekler. Bu süre 30 günden fazla olamayacak, aynı kişi hakkında, haklı bir sebep olmaksızın, bu süre bir defadan fazla kullanılmayacak.

- Sıkıyönetim ilan edilen yerlerde, Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından alınan tedbirlere aykırı hareket edenler, emirleri dinlemeyenler veya istekleri yerine getirmeyenler veya kimliklerine dair kasten gerçeğe uymayan bilgi verenler veya bilgi vermektten çekinenler 3 aydan, 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaklar.

- Sıkıyönetim bölgesinde kasıtlı olarak kamunun telaş ve heyecanını doğuracak şekilde asılsız, abartılı haber yayan veya nakledenler 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve 5 bin liradan az olmamak üzere para cezası ile cezalandırılacaklar. Eğer bu suç bir yabancı ile anlaşma sonucu işlenmişse, hapis cezası 1 yıldan ve para cezası da 10 bin liradan aşağı olamayacak. Bu suçlar basın ve yayın organları tarafından işlenmişse cezalar 2 kat artırılacak.

- Sıkıyönetim Bölgesi'nden çıkarılanlardan, sıkıyönetim bölgesine izinsiz girenler, 2 aydan 4 aya kadar, suçun tekrarı halinde ise 4 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaklar.

- Sıkıyönetim ilanından sonra işlenen suçlarda, sıkıyönetim mahkemelerince verilen geçici hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezaları, gerekirse 2 kat yükseltebilecek.

- Sıkıyönetim tarafından verilen cezalar, para cezasına çevrilemeyecek ve ertelenmeyecek.

- Sıkıyönetim askeri mahkemeleri tarafından verilen 3 yıla kadar olan hapis cezaları temyiz edilemeyecek.

- Sıkıyönetim askeri mahkemeleri gerekirse, savaş hali hükümlerini de uygulayabilecekler.

- Sıkıyönetimin kaldırılması durumunda, askeri mahkemelerde görülen davalar sonuçlandırılınca kadar, bu mahkemelerin görev ve yetkileri devam edecek.⁵⁶⁶

Bakanlar Kurulu, dün ilk toplantısını yaptı. Hükümet programı üzerine çalışmalar başladı. Hükümetin, *Atatürkçü Milli Beraberlik Hükümeti* olduğunu belirten Başbakan, *terör odaklarının kökünü kurutmak başta gelen hedefimizdir*, dedi. Devlet Başkanı, Bakanlar Kurulunu kabul etti. Bakanlar Kurulu ilk toplantısını dün saat 10'da Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında yapmıştır Başbakan Bülent Ulusu 10 da başlayan Toplantıdan önce yaptığı açıklamada terör odaklarının kurutarak vatandaşın can ve mal güvenliğini sağlamanın başlıca hedefleri olacağını söylemiştir. Başbakan Bülent Ulusu, hükümetin Atatürkçü bir milli beraberlik hükümeti olduğunu, Türkiye'nin komşuları ile mevcut ilişkilerini sürdüreceğini, ekonomik istikrar programı uygulamasına da devam edeceğini bildirmiştir. Başbakan Bülent Ulusu, toplantıyı açarken yaptığı konuşmada şöyle demiştir: *Memleketimizin çözüm bekleyen pek çok sorunları mevcuttur. Güçlükler ne kadar büyük olursa olsun, Türk milletinin milli birlik ve beraberlik içinde aşamayacağı hiçbir engel yoktur. Mevcut bütün sorunların Atatürkçü çağdaş ve akılcı bir yönetimle, ülkemizin menfaatlerine, milletimizin istek ve önlemlerine en uygun bir şekilde çözümlenmesi, çalışmalarımızın ana hedefi olacaktır. Bu inançla göreve başlıyoruz. Ana gayemiz insan haklarına saygılı olarak, demokratik ve sosyal hukuk devletinin bütün organlarının ahenkli çalışmasının sağlanmasıdır.* Başbakan Bülent Ulusu, Bakanlar Kurulu'nun ilk toplantısında hükümet programı üzerindeki hazırlıkların görüldüğünü söylemiştir. Bakanlar Kurulu üyeleri, Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında Anıtkabir'i ziyaret ederek, çelenk koymuşlar, saygı duruşunda bulunmuşlardır. Ziyaret saati 11.30'da yapılmıştır. Bakanlar Kurulu üyeleri dün saat 14.30'da Devlet Başkanı Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren tarafından kabul edilmişlerdir.⁵⁶⁷

Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında kurulan hükümette görev alan bakanlardan 3 bakan Erzincanlıdır. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına getirilen hemşerimiz *Zeyyat Baykara*, Kemaliye ilçemizdendir. Baykara daha önceki

⁵⁶⁶ *Birlik*, 25 Eylül 1980.

⁵⁶⁷ *Öz Erzincan*, 23 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 23 Eylül 1980.

tarafsız hükümetlerde de görev almıştı. Ticaret Bakanlığı'na getirilen *Kemal Cantürk*, Kemah İlçemizdendir Cantürk Uzun Süre Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığında bulunmuştur. Kontenjan senatörlüğüne seçilmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığına getirilen hemşehrimiz *Sebahattin Özbek* daha önceki tarafsız hükümetlerde Milli Eğitim ve Ulaştırma Bakanlığı'nda bulunmuştur.⁵⁶⁸

Genelkurmay Genel Sekreterliği, sıkıyönetim bölgelerinde, sokağa çıkma yasağı saatlerinde, yeni bir düzenleme yaptı. Açıklama şöyle: Genelkurmay Genel Sekreterliğinde bildirilmiştir. 18 Eylül 1980 gününden itibaren sıkıyönetim bölgelerinde sokağa çıkma yasağı aşağıda olduğu gibidir:

1- Adana-Gaziantep illeri ile Mersin'in yalnız Tarsus ilçesinde, 20.00-05.00 saatleri arasında,

2- Diyarbakır, Hakkâri, Mardin, Siirt, Urfa ve Van illerinde 22.00-05.00 saatleri arasında,

3- Diğer bütün illerde 24.00-05.00 saatleri arasında.⁵⁶⁹

Devlet Başkanı Milli Güvenlik Konseyi ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ile Milli Güvenlik Konseyi üyeleri olan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral N. Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral T. Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral N. Tümer ile Jandarma Genel Komutanı Orgeneral S. Celasun, Başbakan Bülent Ulusu ile yeni Bakanlar Kurulu üyelerini, Başbakanlıkta ziyaret etmiştir. Orgeneral Kenan Evren ve Milli Güvenlik Konseyi üyeleri ziyaretlerinde Başbakan Bülent Ulusu'yu kutladıkları öğrenilmiştir.⁵⁷⁰

Devlet bakanları arasında görev taksimi dün belli oldu. Devlet Bakanlığı'na bağlı olacak kuruluşlar belli olmuştur. Başbakanlığın bu konudaki genelgesine göre;

Kıbrıs Koordinasyon Kurulu, Yüksek Denetleme Kurulu, İç Güvenlik Koordinasyon Komitesi ve Üniversite Denetleme Kurulu Başkanlığı, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı *Zeyyat Baykara*'ya bağlı olarak görev yapacaktır.

⁵⁶⁸ Öz Erzincan, 23 Eylül 1980.

⁵⁶⁹ Erzincan'ın Sesi, 23 Eylül 1980.

⁵⁷⁰ Birlik, 24 Eylül 1980; Öz Erzincan, 24 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 25 Eylül 1980.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Devlet Personel Dairesi, Devlet İstatistik Enstitüsü ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri Koordinasyon Kurulu Başkanlığı ise, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı *Turgut Özal*'ın yönetiminde olacaktır.

Danıştay, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi ve Yüksek Uzlaştırma Kurulu Başkanlığı, Devlet Bakanı *İlhan ÖZTRAK*'a bağlı olarak çalışacaktır.

Diyanet İşleri, Vakıflar, Tapu Kadastro ve Meteoroloji İşleri, Devlet Bakanı *Mehmet Özgüneş*'e bağlanmıştır.

Atom Enerjisi Komisyonu, Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ve Çevre Müsteşarlığı da Devlet Bakanı *Nimet Özdeş* tarafından yönetilecektir.⁵⁷¹

Sıkıyönetim Komutanlığı bildiri yayınladı. Kamu görevlileri, görev mahallinden ayrılmayacak. 3. ordu ve sıkıyönetim Komutanlığı'nın 7 numaralı bildirisi ile Kamu görevlilerinin yasal izin süreleri dışındaki, mesai dışı gün ve saatlerde görev bölgeleri dışına çıkmayacakları bildirilmiştir.

3. Ordu ve Erzincan, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 7 Numaralı Bildirisi:

1- Kamu görevlisi bazı memur ve öğretmenlerle çalışma saatleri dışında veya cumartesi, pazar günleri görev için ikametgâhlarında arandığı zaman bulunamadıkları, vaki işlemlerden anlaşılmıştır. Kamu hizmetlerinin aksaksız devamı için, memur ve öğretmenlerimiz yasal izinleri dışında bulundukları il, ilçe, bucak ve köylerden ayrılmayacaklarını, mesken ve eş durumları itibariyle ilçede veya bucakta oturmak zorunda olan köy öğretmenleri, görevleri dışında Milli Eğitim Müdürlüklerince yapılacak düzenlemelere göre, bağlı oldukları ilçe veya bucağa kadar gidip gelebilecekler.

2- 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığına yapılan müracaat, şikâyet, ihbar ve isteklerin bizzat sıkıyönetim Komutanlığı'nın veya karargâhındaki personellerin adresine gönderilmesi, bunlara yapılmakta olan işlemlerin gecikmesine

⁵⁷¹ Öz Erzincan, 24 Eylül 1980.

neden olmaktadır. Bundan sonra yapılacak müracaat şikâyet ve isteklerin 3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı Erzincan adresine yapılması, sonucun en kısa zamanda alınmasını sağlayacaktır.

Kamuoyuna duyurulur. 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden bildirilmiştir.⁵⁷²

Ankara'daki yabancı misyon şefleri; Devlet Başkanı, Bakanlar, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'e takdim edilmiştir. 11'de yapılan kabulde Devlet Başkanı Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık ve Dışişleri Bakanı İlder Türkmen de bulmuştur.⁵⁷³

Bakanlık ve kamu kuruluşlarına yerleştirilen asker ve subaylar geri çekilecek. Bu kararın “*Hükümetin resmen teşkil edildiği ve Bakanların görevlerine başladığı gerekçesiyle alındığı*” öğrenildi. Bakanlar Kurulu, kimi bakanlıklar ile kamu kuruluşlarında ve kamu kuruluşlarından görevlendirilen, asker ve subayların geri çekilmesini kararlaştırılmıştır. Bakanlar Kurulu'nun önceki günkü ilk toplantısında, 12 Eylül gününden itibaren tüm kamu kuruluşlarında ve bakanlıklarda güvenlik nedeniyle görevlendirilen asker ve subayların, hükümetin resmen teşkil edildiği ve bakanların görevlerine başladığı gerekçesiyle, geri çekilmesinin kararlaştırıldığı öğrenilmiştir. Ancak hareket öncesi, yine güvenlik gerekçesiyle, askerlerin görevlendirildiği kamu kuruluşlarındaki önlemlerin sürdürüleceği bildirilmiştir. Bu arada belediyeler dâhil, kamu kuruluşlarında Milli Güvenlik Konseyi'nde görevlendirilen yöneticilerin görevlerinde kalacakları öğrenilmiştir.⁵⁷⁴

Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında bir *Yasal Düzenlemeler Yüksek Kurulu* oluşturulmuştur. Başbakanlık Basın Müşavirliğinden yapılan açıklamaya göre, Yasal Düzenlemeler Yüksek Kurulu, hazırlanacak kanun tasarılarını Bakanlar Kuruluna sunulmadan önce inceleyecektir. Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında çalışacak Yasal Düzenlemeler Yüksek Kuruluna, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Zeyyat

⁵⁷² Öz Erzincan, 25 Eylül 1980; Birlik, 25 Eylül 1980.

⁵⁷³ Öz Erzincan, 25 Eylül 1980.

⁵⁷⁴ Erzincan'ın Sesi, 25 Eylül 1980.

Baykara, Devlet Bakanı İlhan Öztrak, Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş ve konu ile ilgili Bakanlar katılacaktır. Yasal düzenlemeler ile ilgili ön hazırlık çalışmaları Başbakan yardımcılarının yönetiminde yürütülecek ve Yasal Düzenlemeler Yüksek Kurulunda görüşüldükten sonra Bakanlar Kuruluna sunulacaktır.⁵⁷⁵

Haftalık olağan görüşme kaldırıldı. Başbakanın, Devlet Başkanı ile haftalık olağan görüşme yapması usulü kaldırılmıştır. Yeni uygulamaya göre, Başbakan Bülent Ulusu, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'le gerekli görüldüğünde görüşecektir.⁵⁷⁶

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nın Bildirisiyle, fabrikaların tam kapasite ile çalışmaları sağlanacak.

1- Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, (51) numaralı Bildirisi'ni geçtiğimiz gün yayınlanmıştır. Bildiri şöyledir: Bilumum fabrika, iş yeri ve hizmet üreten kurum ve kuruluşlarda, Milli Güvenlik Konseyi'nin 15 sayılı emirlerindeki temel ilkeye aykırı olarak, ne maksat ve ne şekilde olursa olsun, meydana getirilecek, iş yavaşlatması, çalışma özgürlüğünün kısıtlanması ve adı geçen yerlerin habersiz kapatılması, 1402 Sayılı Kanun ve buna yeni hükümler getiren 2301 Sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, suç teşkil edeceği cihetle, sanıklar derhal tutuklanarak, haklarında en seri şekilde, yasal işlem yapılacaktır ve böylece üretim kuruluşlarının tam kapasite ile çalışmaları temin edilecektir. Bütün güvenlik kuvvetleri, bu bildirinin gereklerini kovuşturacaklardır. Kamuoyuna duyurulur. Necdet Üruğ Orgeneral Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı.⁵⁷⁷

Milli Güvenlik Konseyi, belediyeler ve vilayetler kanunlarında ayrı değişiklikler yaparak, tüm Belediye Meclisleri ile İl Genel Meclislerini feshetti. Bütün Belediye Başkanları da görevlerinden alındı. Belediye kanununda yapılan ek kanunda genel gerekçe bölümünde şöyle denildi: *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 12 Eylül 1980 günü giriştiği ve gerçekleştirdiği cumhuriyeti kollama ve koruma hareketi, ülkemizde özellikle tarafsız bir yönetim tesis etme amacındadır. Belediye Meclisinde*

⁵⁷⁵ Öz Erzincan, 26 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 29 Eylül 1980.

⁵⁷⁶ Birlik, 27 Eylül 1980.

⁵⁷⁷ Erzincan'ın Sesi, 27 Eylül 1980.

*görevli üyelerin, büyük çoğunluğu partili vatandaşlardır. Partili olan bu işçilerin görevlerine devam ettirmeleri, yeni yönetimin tarafsızlık ilkesine aykırı olmaktadır. İl Genel Meclislerinin kapatılmasına ilişkin kanunun gerekçesinde de yine aynı görüşlere yer verildi. Belediye kanununda yapılan ekler şöyle: 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren, mevcut Belediye Meclisleri feshedildi ve Belediye Başkanları görevden alındı. Görevden alınan başkanların yerine, fiilen görevli veya emekli kamu görevlileri, serbest meslek sahipleri arasından, Sıkıyönetim Komutanlığı'nın isteklerine uygun olarak İçişleri Bakanlığı ve Valiler tarafından atama yapılacaktır. Belediye Meclislerinin görevleri, daire baş amirlerinden oluşan Belediye Encümenleri tarafından yürütülecek. Görevinden alınmış Belediye Başkanı yeniden göreve atanırsa, görevin devamı süresince siyasi partiler ile olan ilişkileri kesilecek. Belediye Başkanlığına atanan kamu görevlileri izinli sayılacaklar ve başkanlık görevini sürdürdükleri sürece kendi maaşları ile birlikte belediye başkanlığı için ayrılan ödeneğin yarısını alacaklar. Belediye birlikleri sıkıyönetim komutanları, valiler ve İçişleri Bakanı gerektiğinde feshedebilecekler. Belediye ve il genel meclislerinin yerine komisyonları kurulacak. Milli Güvenlik Konseyi'nde kabul edilen bir kanunla bütün Belediye Başkanları görevden alınırken, Belediye Meclisleri ve İl Genel Meclisleri de feshedilmiştir. Erzincan Belediye Başkanlığı yetkileri bir süre önce Erzincan Valisi Yücel Bölgen'e verilmişti. 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığınca verilen yetki üzerine, bir süredir Erzincan Belediye Başkanlığına, Vali Yücel Bölgen vekâlet etmekteydi. Feshedilen Belediye ve İl Genel Meclis üyelerinin görevini kanunda belirtilen şekilde kurulan komisyonlar yapacaktır.*⁵⁷⁸

Milli Güvenlik Konseyi, durdurulan atama işlemlerini dün (28 Eylül) serbest bıraktı. Devlet başkanı ve Komite Üyeleri NATO tatbikatını izledi. Milli Güvenlik Konseyi, 13 Eylül'de durdurulan emeklilik istifa ve işten ayrılmalarda atamaların serbest bırakıldığını açıklamıştır. *Milli Güvenlik komisyonunun 25 numaralı bildirisi şöyledir:*

⁵⁷⁸ Birlik, 29 Eylül 1980; Öz Erzincan, 29 Eylül 1980.

Madde 1- Türk Silahlı Kuvvetlerine mensup personel hariç, 12 Eylül 1980 Tarihli ve 8 Numaralı Bildiri ile durdurulmuş olan emeklilik, istifa ve işten ayrılımlar serbest bırakılmıştır.

Madde 2- Devlet dairelerinde, Belediyelerde, KİT'lerde ve Özerk devlet kuruluşlarında çalışan tüm memur, sözleşmeli ve ücretli personel atamaları Başbakanlık, Bakanlıklar ve diğer kuruluşların ilgili kanun ve mevzuatına uygun olarak yapılacaktır. Kenan Evren, Orgeneral, Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Kurulu Başkanı.⁵⁷⁹

Devlet Başkanı Genelkurmay ve MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Express 80 Tatbikatının karşı taarruz safhasını izlemek üzere, dün (28 Eylül) İstanbul'a gitmiştir. Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Nejat Tümer ile Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Orgeneral Halil Sözer de Orgeneral Kenan Evren ile birlikte İstanbul'a gitmiştir. Orgeneral Kenan Evren ve beraberindeki komutanlar Express 80 Tatbikatının, karşı taraf taarruz safhasını izledikten sonra, Ankara'ya dönmüşlerdir.⁵⁸⁰

Milli Güvenlik Konseyi'nin 23 Numaralı Bildirisi;

1- 18 numaralı bildiri ile atanmaları ikici bir emre kadar durdurulduğu duyurulmuş idi.

2- Bazı yanlış anlama ve uygulamaları önlemek amacı ile anılan bildiri doğrultusunda, aşağıdaki çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

A. İller emrine torba ataması yapılmış olan öğretmenlerin okullara tertipleri, Valiliklerce derhal yapılacaktır. Ancak bu konuda eş durumu da dikkate alınarak öğretmenler arasında aşırı yer değiştirmelerinin yapılmamasına özen gösterilecektir.

⁵⁷⁹ Öz Erzincan, 29 Eylül 1980.

⁵⁸⁰ Öz Erzincan, 29 Eylül 1980.

B. Okullarını bitirerek kura çekmiş ve atanma yerlerine gitmemiş olan hemşire ve öğretmenlerin yeni görevlerine katılmaları ve askerlik kararı çıkmış olanların, görev yerlerinden ayrılmaları sağlanacaktır.

Haydar Saltık Orgeneral Devlet Başkanı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri.⁵⁸¹

Milli Güvenlik Konseyi'nin 20 Numaralı Bildirisine Ek 24 Numaralı Bildirisi:

Hava yolu ile Hacca gitmek üzere normal süresi içerisinde müracaat etmemiş olup 24/07/1980 günü ve 8/1319 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile tanınan ek süreden yararlanma. 15 Eylül 1980 tarihine kadar hava yolu ile Hacca gitmek üzere başvuran hacı adayları seyahatlerini Diyanet İşleri Başkanlığınca düzenlenen havayolu seferleri ile ve Türk Hava Yolları tarafından tahsis edilen Charter uçakları ile yapacaklar. Bu durumda olan hacı adayları çeşitli seyahat acentaları ile yaptıkları bağlantılar iptal edilmiş olup, ilgili hacı adayları 1 Ekim 1980 tarihine kadar Diyanet İşleri Başkanlığına müracaat edecekler. Haydar Saltık Orgeneral Devlet Başkanı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri.⁵⁸²

27 Eylül'de Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulmuş bulunan Hükümet Programı Milli Güvenlik Kurulunda bugün (30 Eylül) görüşülecek. Görüşmelerin bitiminden sonra Bülent Ulusu Hükümeti hakkında, güven oylaması yapılacak. Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında kurulan hükümetin programı, Milli Güvenlik Konseyi'nin bugünkü toplantısında görüşülecektir. Milli Güvenlik Konseyi'nin toplantı salonunda bugün saat 15'te başlayacak görüşmelerden sonra Bülent Ulusu Hükümeti hakkında güven oylaması yapılacaktır. Hükümet programı üzerindeki görüşmeler basına açık olacaktır. Hükümet Programı, 27 Eylül Cumartesi Güvenlik Kurulu'na sunulmuştu.⁵⁸³

Her türlü ruhsatlı silah ve patlayıcı madde bugünden itibaren 15 gün içinde teslimini öngören kanun Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanuna göre, söz konusu maddeleri 14 Ekim tarihine kadar, Askeri veya Mülki makamlara

⁵⁸¹ *Birlik*, 30 Eylül 1980.

⁵⁸² *Birlik*, 30 Eylül 1980.

⁵⁸³ *Öz Erzincan*, 30 Eylül 1980; *Birlik*, 30 Eylül 1980.

teslim edenler hakkında takibat yapılmayacak. Elllerinde her türlü silah ve patlayıcı maddeleri, bu tarihe kadar teslim etmeyenler ise TCK ve 6136 Sayılı Ateşli Silahlar Kanunu uyarınca verilecek cezalar, bir katına kadar artırılarak uygulanacaktır. Buna göre her türlü ruhsatsız silah ve patlayıcı madde bulunduran, alan, satan, yurda sokan ve bu amaçla bir teşekkül kuranlara 30 yıla kadar ağır hapis, 60 bin liraya kadar da ağır para cezası verilecektir.⁵⁸⁴

Eylül ayı çok sert bir iklimde geçmiştir. Öz Erzincan Gazetesinde Şefik Aras imzasıyla çıkan “*Ordu Asli Görevine Dönmeyi İstiyor*” başlıklı köşe yazısında, meclislerimizin aylardır çalışamaz ve Cumhurbaşkanı seçimi gibi çok önemli bir görevini yapamaz duruma getirilmiş olmasından ulusumuzun derin ıstırap duymasını, ülkede huzur ve sükûnun sadece sıkıyönetim komutanlarından beklemesinin, ordunun sıkıyönetimden dolayı, asli görevini yerine getirememesi gibi konuları bizzat Kenan Evren’in ağzından dile getirilmiştir, aba altından sopa gösterilmiştir.⁵⁸⁵ Erzincan’a gelen Adalet Bakanı Ömer Ucuzal, 23 Mayıs’ta sol görüşlü tutukların çıkardıkları isyan sonucunda yanan Erzincan Cezaevi’nin yenisinin şehir dışında yapılacağı müjdesini vermiştir.⁵⁸⁶ 8 ilin valisi merkeze alınırken, 6 ilin valisinin yeri değiştirilmiştir.⁵⁸⁷ Takip eden süreçte İçişleri Bakanının gensoru sonrası güvensizlik oyuyla düşürülmesini⁵⁸⁸ fırsat bilen CHP’liler; Maliye, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları hakkında 3 ayrı gensoru önergesi daha vermiştir.⁵⁸⁹ İsrail’in Kudüs’ü ebedi başkent ilan etmesi üzerine, MSP’nin 6 Eylül’de Konya’da yaptığı yürüyüş ve Kudüs’ü Kurtarma Mitingi, darbe için bardağı taşıran son damla olmuştur. İrticayı körüklemek, halkı inkılaplara karşı kışkırtmak gibi, her darbe döneminin söylemiyle, kurulan tezgâh işletilmeye devam etmiş, sonuçta MSP hakkında *Siyasi Partiler Yasası* açısından soruşturma başlatılmış,⁵⁹⁰ süreç iyice hararetli hale gelmiştir. Ardından tüm yurttaki sıkıyönetim ilan edilmiş ve TSK tarafından *İç Hizmet Kanunu* kapsamında yapılan meşhur açıklama, ülke

⁵⁸⁴ Öz Erzincan, 30 Eylül 1980.

⁵⁸⁵ Öz Erzincan, 1 Eylül 1980.

⁵⁸⁶ Öz Erzincan, 1 Eylül 1980; *Erzincan’ın Sesi*, 2 Eylül 1980.

⁵⁸⁷ Öz Erzincan, 3 Eylül 1980.

⁵⁸⁸ *Birlik*, 6 Eylül 1980; Öz Erzincan, 6 Eylül 1980.

⁵⁸⁹ Öz Erzincan, 4 Eylül 1980.

⁵⁹⁰ Öz Erzincan, 9 Eylül 1980.

gündeminde bomba etkisi yapmıştır. Darbeyi, gazeteler sevinçle karşılamış, Türk Silahlı Kuvvetlerini, Atatürk'ün izinde olduklarına bir kanıt olarak görmüşler ve manşetlerine taşımışlardır.⁵⁹¹ Öz Erzincan Gazetesinde Şefik Aras imzasıyla çıkan köşe yazılarında darbenin sürpriz olmadığı, hatta memnuniyet verici olduğu, darbeye birlikte anarşist olayların kısa sürede sona erdiği dile getirilmiştir.⁵⁹² Erzincan'ın Sesi Gazetesinde Hüseyin Tan imzasıyla çıkan köşe yazısında kısa zamanda başarıya ulaşan ve halk tarafından bu derece desteklenip, olumlu karşılanan darbenin en önemli sebebi olarak politikacıların görevlerini yapmaması gösterilmiştir.⁵⁹³ Birlik Gazetesinde çıkan Başyazılarda ise demokrasinin aksaması ve terör, darbenin sebebi olarak görülmüş, TSK'ya başarı dilenirken, diğer gazetelere oranla memnuniyet ifadelerinden çok, darbenin sonuçları itibarıyla, başarıya ulaşması için yeni yönetime yol gösterilmiştir.⁵⁹⁴ Düzenlediği ilk basın toplantısında harekâtın amaçlarını açıklayan Kenan Evren, *bu bir darbe hareketi değil, demokrasiye indirilen darbeyi ortadan kaldırmak için milletin isteği doğrultusunda gerçekleştirilmiş bulunan bir harekettir*, diyerek yaptığı darbeyi demokratik bir eylem olarak göstermeye çalışmıştır. Ayrıca, Evren'in, ülkenin bu hale gelmesine, politikacıların kendi çıkarları için yapmış oldukları hataları işaret ettiği açıklamalar, basında yer almıştır.⁵⁹⁵ Darbenin gerçekleşmesinin ardından yurt genelinde fabrikalar üretime başlarken, işçi grevleri son bulmuştur.⁵⁹⁶ 5 üyeden oluşan Milli Güvenlik Konseyi, yasama, yürütme ve yargının yetkilerine sahip olurken; yeni kabine kurulana kadar Müsteşarlara, MGK adına Bakanlık işlerini yürütecekleri yönünde yetki verilmiştir.⁵⁹⁷ Darbe sonrası siyasi irade ortadan kaldırılırken, bürokrasiyle dokunulmaması, bize Demirel hükümetinin iktidar olduğunu; fakat muktedir olmadığını göstermiştir. Eski Cumhurbaşkanılarından Sunay ile bir darbe mağduru olan Bayar'ın, ordunun yönetime el koymasından dolayı memnuniyet ifade eden

⁵⁹¹ Öz Erzincan, 13 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 15 Eylül 1980.

⁵⁹² Öz Erzincan, 15-17 Eylül 1980.

⁵⁹³ Erzincan'ın Sesi, 17 Eylül 1980.

⁵⁹⁴ Birlik, 20 Eylül 1980.

⁵⁹⁵ Öz Erzincan, 17 Eylül 1980, Erzincan'ın Sesi, 17 Eylül 1980; Erzincan'ın Sesi, 19 Eylül 1980.

⁵⁹⁶ Birlik, 20 Eylül 1980.

⁵⁹⁷ Birlik, 17 Eylül 1980.

açıklamaları, demokrasi açısından talihsizliktir.⁵⁹⁸ Sokağa çıkma yasağını konu alan 2 Numaralı Bildiri, duvar ve caddelerde eskiden kalmış slogan ve afişleri silinmesini konu alan 3 Numaralı Bildiri,⁵⁹⁹ okullarda geleneksel bayrak ve ant içme törenlerinin düzenli şekilde yapılmasını konu alan 4 Numaralı Bildiri, ülkedeki grev ve lokavtları tümüyle yasaklayan 5 Numaralı Bildiri devlet işleyişini hızlandırmak için darbeden hemen sonra yayınlanmıştır.⁶⁰⁰ Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve üyeleri ant içerek görevlerine başlamışlardır.⁶⁰¹ Darbe sonrasında siyasilere yönelik soruşturma ve gözaltına almalar hakkında, *Silahlı Kuvvetlerin gözetimi ve güvencesi altına almak* ifadesi kullanılarak,⁶⁰² kelime oyunları ile darbe, olumlu ve güzel gösterilmeye çalışılmıştır. 3. Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu, Erzincan dâhil 12 ilin Sıkıyönetim Komutanlığına getirilmiştir.⁶⁰³ Darbe sonrası güvenlik tedbirlerinin alındığı, çeşitli kurum ve kuruluşlarda görevlerin, Komutanlıkça görevlendirilen subayların gözetiminde sürdürüldüğü Erzincan'da durum sakinliğini korurken, Türk Silahlı Kuvvetleri duruma tamamen hâkim olmuştur.⁶⁰⁴ Emekli Oramiral Bülent Ulusu, Türkiye Cumhuriyeti'nin 44. kabinesini kurmuştur. 18 Şubat tarihli gazete haberine göre, Erzurum'da yapılan Kış Tatbikatı sonrası, sıkıyönetim dolayısıyla, birliklerin tatbikatlardan mahrum kalmasından, Sıkıyönetim Komutanlarının yetkilerinin azlığından şikâyetle bulunan Genelkurmay Başkanı Evren;⁶⁰⁵ darbe sonrası, yeni Sıkıyönetim Yasası ile birlikte Sıkıyönetim Komutanlarının yetkilerini artırmış, askeri mahkemelerin görev alanlarını genişletmiş, güvenlik güçlerinin silah kullanma yetkilerini artırmış, bir anlamda amacına ulaşmıştır. Ayrıca darbe hakkında olumsuz haber yapılmaması için basın-yayın kontrol altında tutulmuş, asılsız ve abartılı haberlere cezalar verilmiştir.⁶⁰⁶ Belediye ve İl Genel Meclisleri feshedilmiş ve Belediye Başkanları görevden alınmıştır. Yeni kurulan kabinede Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Zeyyat Baykara, Ticaret Bakanı Kemal Cantürk, Tarım

⁵⁹⁸ *Birlik*, 16 Eylül 1980.

⁵⁹⁹ *Öz Erzincan*, 15 Eylül 1980; *Birlik*, 15 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 16 Eylül 1980.

⁶⁰⁰ *Öz Erzincan*, 16 Eylül 1980; *Birlik*, 16 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 16 Eylül 1980.

⁶⁰¹ *Erzincan'ın Sesi*, 19 Eylül 1980, *Öz Erzincan*, 19 Eylül 1980, *Birlik*, 19 Eylül 1980.

⁶⁰² *Birlik*, 22 Eylül 1980.

⁶⁰³ *Öz Erzincan*, 13 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 16 Eylül 1980.

⁶⁰⁴ *Öz Erzincan*, 15 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 16 Eylül 1980.

⁶⁰⁵ *Birlik*, 18 Şubat 1980.

⁶⁰⁶ *Birlik*, 23 Eylül 1980.

ve Orman Bakanı Sebahattin Özbek'le birlikte 3 bakanın Erzincanlı olması da Erzincan basınında geniş yer almıştır.⁶⁰⁷ Bu süre zarfında, yeni başkan atanıncaya kadar, Erzincan'da Belediye başkanlığına Vali Yücel Bölgen vekâlet etmiştir.⁶⁰⁸

III.1.10. EKİM AYI

Başbakan Bülent Ulusu'nun başkanlığında kurulan Hükümetin Programı, Milli Güvenlik Konseyi'nin dünkü (30 Eylül) birleşiminde görüşülmüştür. Hükümet programının görüşülmesinin tamamlanmasından sonra güven oylaması yapılmıştır. Devlet Başkanı Genekurmay ve Milli Güvenlik Kurulu Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında yapılan toplantıdaki program görüşmelerinden sonra Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı'ndan bir açıklama yapılmıştır. Açıklamaya göre; Hükümet programı üzerinde Kara Kuvvetleri Komutanı ve Milli Güvenlik Konseyi üyesi Orgeneral Nurettin Ersin konuşmuştur. Daha sonra yapılan oylamada Hükümet Programı, Milli Güvenlik Konseyi'nde kabul edilmiştir. Programın kabulünden sonra bir konuşma yapan Başbakan Ulusu, Bakanlar Kuruluna gösterilen güvene teşekkür etmiş ve açıklanan görüşlerin uygulamada titizlikle göz önünde bulundurulacaklarını bildirmiştir.⁶⁰⁹

Silah ve patlayıcılar nasıl teslim edileceği bir bildiri ile açıklandı. 29 Eylül 1980 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren yasa hükümleri gereğince silah ve patlayıcı maddelerin teslim şekli ve usulleri aşağıdaki esaslara göre yürütülecektir:

- 1- Ateşli silahlar, boş olarak bez naylon veya kâğıda sarılıp, iple bağlandıktan mermi ve şarjörlerle diğer maddeler ambalajlandıktan sonra, bir bez torba veya kilitli çanta içinde getirilip görevlilere teslim edilecektir.
- 2- Her türlü silah ve patlayıcı maddenin ambalajı, teslim edenin yanında açılacak. Teslim alınan silahların cinsi, varsa numarası, çap ve modeli, âdeti, tanımlanmasına yarayan asıl ayrıntıları, silah dışı malzemelerin de varsa buna

⁶⁰⁷ *Öz Erzincan*, 22,23 Eylül 1980; *Birlik*, 22 Eylül 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 23 Eylül 1980.

⁶⁰⁸ *Birlik*, 29 Eylül 1980; *Öz Erzincan*, 29 Eylül 1980.

⁶⁰⁹ *Öz Erzincan*, 1 Ekim 1980.

benzer bilgileri, düzenlenecek bir belge ile teslim edilecektir. Bu belgenin bir nüshası, silahı teslim edene verilecektir.

- 3- 2. madde gereğince, teslim edene verilen belgenin bir örneği, teslim alınan yerde kalacak ve bu belge muhteviyatı, sayfaları numaralanmış ve mühürlenmiş defterlere görevlilerce işlenecektir.
- 4- Silah ve patlayıcı maddelerin teslim ve tesellüm yerleri Sıkıyönetim Komutanlıklarınca açıklanacak ve vatandaşlar silahlarını bu teslim ve tesellüm merkezlerine teslim edeceklerdir.⁶¹⁰

3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop illeri sıkıyönetim Komutanlığının 7 numaralı bildirisi:

1- Milli Güvenlik Konseyi'nin 29 Eylül 1980 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren ve 15 gün içerisinde teslim edilmesi belirtilen ruhsatsız silahlar ve patlayıcı maddelerle, kesici silahların vatandaşlar tarafından teslimi Genelkurmay Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı'nın teslim şekli ve düzeni hakkındaki duyuru ve esaslarına göre 3. Ordu ve Sıkıyönetim Bölgesindeki il ve ilçelerde Vali ve Kaymakamların sorumluluğunda Jandarma Bölük Komutanlığı Garında açılan bürolarda yapılacaktır.

2- İl ve ilçe Jandarma Komutanlıklarına teslim edilen ateşli ve kesici silahlarla patlayıcı maddeler, söz konusu komutanlıklarca günaşırı ve sıhhatle aşağıdaki askeri birlik komutanlıklarına teslim edilecektir:

Erzincan, Sivas, Amasya ve Trabzon illerinde Tugay komutanlıkları

Çorum ilinde Merzifon Garnizon Komutanlığı

Sinop ilinde Jandarma Alay Komutanlığı

Gümüşhane ilinde Sıkıyönetim Bölge Komutanlığı

Samsun ilinde Alay Komutanlığı

Tokat, Rize, Giresun ve Ordu illerinde Garnizon komutanlıkları

⁶¹⁰ Öz Erzincan, 1 Ekim 1980.

3- Vatandaşlar arzu ettikleri takdirde bu komutanlıklara da doğrudan doğruya silah ve patlayıcı maddelerini teslim edebileceklerdir.

4-Ateşli silahları boş olarak, bez naylon veya kâğıda sarılıp, iple bağlandıktan ve mermi ile şarjörler de diğer maddeler ambalajlandıktan sonra, ağzı bağlı bir bez torba veya kilitli çanta içinde getirilip görevlilere teslim edilecektir. Her türlü silah ve patlayıcı maddenin ambalajı, teslim edenin yanında açılacak, teslim alınan silahların cinsi, varsa numarası, çap ve model âdeti, tanımlanmasına yarayan diğer ayrıntılar, silah dışı maddelerin de varsa buna benzer bilgileri, düzenlenecek bir belgede tespit edilecektir. Bu belgenin bir nüshası, silahı teslim edene verilecektir. Söz konusu belge muhafaza edilecektir.

5-Adı geçen silahlar ve patlayıcı maddeler, en geç 13 Ekim 1980 Pazartesi akşamına kadar teslim edilmiş olacaktır. Bu tarihten sonra ateşli ve ateşli silahlarla patlayıcı madde bulunduranlar hakkında yasal işlem yapılacaktır.

6-Komutanlığı 1 nolu Genelgesi'nin 7. maddesinde belirtilen hükümler yürürlüktedir. Kamuoyuna duyurulur.

Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3 Ordu ve sıkıyönetim komutanı.⁶¹¹

3. Ordu Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığının 8 Numaralı Bildirisine göre; 1 Ekim 1980 Çarşamba günü sıkıyönetim bölgesinde bulunan orta dereceli okullar yeni ders yılına başlayacaklardır. Bu nedenle

- 1- Komutanlığın 4 numaralı bildirisinde yayınlanmış olan ilkokulların açılışında olduğu gibi, orta dereceli okulların açılışında da bütün öğretmenler noksansız olarak okullarında ve görevlerinin başında bulunacaklardır.
- 2- Yeni ders yılının açılışı İstiklal Marşı ve bayrak töreni ile yapılacaktır.
- 3- Bütün orta dereceli okullarda Atatürk'ün çeşitli yönlerini ve ilkelerini öğrencilere toplu olarak anlatan konferanslarla yeni ders ile başlanacaktır.

Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3. Ordu ve sıkıyönetim komutanı.⁶¹²

⁶¹¹ Öz Erzincan, 2 Ekim 1980.

3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu orta dereceli okulların öğretime açılması dolayısıyla dün Kazım Karabekir Lisesi'nde düzenlenen törende bir konuşma yapmıştır. Orgeneral Selahattin Demircioğlu konuşmasında; *Milletimizin geleceği sevgili öğrenciler, siz gençler, ilkokullardan ortaokula geldiniz ve devam ederek üniversitelere gideceksiniz. Türk gençleri olarak, memleketimizi büyük Atatürk sizlere emanet etmiştir. Atatürk, akılcı, gerçekçi ilmi kabul etmiş olan büyük bir liderdir. Dünya devletleri seviyesine Türk milletinin çıkabilmesi ve onları aşabilmesinin ancak müspet ilmin olacağına inanmış ve bu inancı ile akılcılığı ispat etmiştir*, dedi.⁶¹³

Orgeneral Evren, *demokrasi, anarşistlerin istediğini yapmasına fırsat veren bir rejim değildir*, dedi. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yapılacak Orgeneral Refet Ülgentalp 80 Tatbikatını izlemek üzere Milli Güvenlik Konseyi üyeleri ile birlikte Van'a gitmiştir.⁶¹⁴

1 Ekim'den geçerli olmak üzere, tüm kamu personelinin giyimleri yeniden belirlendi. Erzincan Valiliği, devlet memuru kavramına ters düşecek kıyafet ve görüntülerin vuku bulmaması için, daire amirlerine bildirimde buldu. 1 Ekim 1980 Çarşamba gününden itibaren, tüm kamu personelinin ceket ve kravat olmaları gereğine işaret edilen Valilik yazsında, daha sonra şu görüşlere yer verilmiştir: 3 Haziran 1980 günlü, mevsim icabına uygun, yazlık kıyafet giyilebileceğine dair, emirlerimiz yürürlükten kaldırılmıştır. 1 Ekim 1980 gününden itibaren, tüm kamu personeli, özel kanun tüzük ve yönetmeliklerde tespit edilmiş olanlar hakkındaki hükümler mahfuz kalmak kaydı ile ceket giyerek ve kravat takmak suretiyle mesailerine devam etmeleri gerekmektedir.⁶¹⁵

İstanbul Emniyet Müdürlüğü açıkladı. Profesör Nihat Erim'i öldüren katiller yakalandı. Eski Başbakanlardan Prof. Nihat Erim'in öldürülmesini planlayan gizli örgüt üyesi 6 kişinin yakalandığı, 2 kişinin arandığını belirtildi. Eski Başbakanlardan Prof. Nihat Erim ile koruma polisi Ali Kartal'ı 19 Temmuz 1980 günü, İstanbul

⁶¹² Öz Erzincan, 2 Ekim 1980.

⁶¹³ Öz Erzincan, 2 Ekim 1980.

⁶¹⁴ Öz Erzincan, 3 Ekim 1980.

⁶¹⁵ Erzincan'ın Sesi, 3 Ekim 1980.

Dragos'ta öldüren 2 katil ve bu olayı planlayan gizli örgüt üyesi 6 terörist güvenlik kuvvetlerince yakalanmıştır. İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı, Prof. Nihat Erim ile koruma polisi Ali Kartal'ı, Ali Karlangıç ile Sadettin Güven adlı teröristlerin öldürüldüğünün belirlendiğini açıklamıştır. 2 katil, İstanbul Emniyet Müdürlüğünde, gazetecilerin önünde suçlarını itiraf etmişlerdir. İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı'nın açıklamalarına göre; Prof. Nihat Erim'in ve koruma polisinin öldürülmesine karıştıkları belirlenerek yakalanan 6 teröristin kimlikleri şöyledir: Dursun Karakaş, Hüseyin Sorgun, Murat Karabulut, Nuri Eryüksel, İmam Hasan Gürbüz, Baki Altın. İstanbul Emniyet Müdürü Şükrü Balcı, olaya karışan Özden Bilgin ve Ertin Teztanlı adlı teröristlerin ise aradıklarını söylemiştir.⁶¹⁶

Erzincan'da gazeteler birleşti. Erzincan'da yayınlanmakta olan 3 günlük gazete olan Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri, Öz Erzincan Gazetesinde birleşerek, tek bir gazete çıkarmaya başlamışlardır. Birleşmenin, ekonomik zorluklar nedeniyle olduğu ve 3 gazetenin tek tek yaşamasının mümkün olmaması karşısında, 3 gazete sahibinin böyle bir işbirliğine gittiği belirtilmiştir. Bundan böyle Erzincan'da Öz Erzincan Gazetesi günlük olarak, yayınına ortaklık adına devam ederken, diğer 2 gazete Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri haftalık olarak çıkacaktır. 3 gazetenin bir araya gelmesi ile yayınıni sürdürecektir olan Öz Erzincan'ın tek amacının Erzincan'a ve topluma yararlı olmak olacağı gazete sahiplerince ifade edilmiştir.⁶¹⁷

Başbakan Ulusu'nun başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, güvenlik ve ekonomik durumu görüştü. Dün saat 15'te Başbakan Bülent Ulusu başkanlığında yapılan toplantıda bakanlıkların çalışmalarının da gözden geçirildiği açıklanmıştır. Bakanlar Kurulu, toplantısında ekonomik durum ve güvenlik konularının geniş bir şekilde görüşüldüğü, bu konularda alınması gereken önlemler üzerinde durulduğu ifade edilmiştir.⁶¹⁸

Emekli Tümgeneral Cihat Akyol hakkında, Meclis kürsüsünden söylediği sözlerden dolayı hakkında 1 milyon liralık manevi tazminat davası açılan Erzincan

⁶¹⁶ Öz Erzincan, 4 Ekim 1980.

⁶¹⁷ Öz Erzincan, 7 Ekim 1980.

⁶¹⁸ Öz Erzincan, 9 Ekim 1980.

CHP eski Senatörü Niyazi Ünsal, 75 bin lira para cezasına çarptırıldı. Emekli Tuğgeneral Akyol'un avukatları cezayı az bularak, Yargıtay'a başvurdu. Erzincan CHP eski Senatörü Niyazi Ünsal TBMM bütçe karma plan komisyonlarının görüşülmesi sırasında söz alarak, meclis kürsüsünden Tümgeneral Cihat Akyol'un bazı işkence olaylarından rol oynadığını, Türkiye'deki kanlı olayların sorumlusu olduğunu iddia etmiş; bir konuşma sırasında ise Akyol'un CIA Ajanı olduğunu öne sürmüştü.⁶¹⁹

3. *Ordu, Erzincan, Gümüşhane, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya ve Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığının 9 Numaralı Bildirisi:* Erzincan merkez ilçedeki nüfusun sayımı için 1068 memurun görev almış olduğu açıklandı. Şehir nüfusunun 75 bin aşması bekleniyor. 12 Ekim 1980 günü yapılacak Genel Nüfus Sayımında, 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı bölgelerinde vatandaşların ve ilgililerin uymaları gereken esaslar aşağıda belirtilmiştir.

- 1- Nüfus sayımı 12 Ekim 1980 günü, saat 8'de başlayacak ve 17'de sona erecektir.
- 2- Komutanlık bölgesi içinde bütün Vali ve Kaymakamlar 53 Sayılı Yasa ile esasları önceden saptanmış bütün önlemleri noksansız olarak alacaklardır.
- 3- Sayımın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için Komutanlık Bölgesi içinde 12 Ekim 1980 günü saat 07.00 ile 17.00 arasında sokağa çıkma yasağı uygulanacaktır.
- 4- Sokağa çıkma yasağı saatleri içinde hizmetleri süreklilik arz eden:
 - a- Belediye Hizmetlerinde
 - b- Ekmek fabrikalarında
 - c- Basın ve Yayın Hizmetlerinde
 - d- Hastane ve nöbetçi eczanelerde çalışan nöbetçi personele, Garnizon komutanlıklarınca müsaade kartı verilecektir.

⁶¹⁹ Öz Erzincan, 9 Ekim 1980.

- 5- İtfaiye ekipleri, tam mevcutla ve her an vazife olacak şekilde görev yerinde bulunacaklardır
- 6- Gıda, yakacak ve üretim tesislerine ham madde taşıyan ulaştırma vasıtalarının şehir içi ve şehirlerarası seferlerine müsaade edilecektir
- 7- Sayım memurlarının sorularına, tam ve gerçek cevap verilecektir.
- 8- Vali ve Kaymakamlarca, sayım memurlarına görevli kartı verilecek ve bu kart görevlilerden başkası tarafından kullanılmayacaktır.
- 9- Nüfus sayımlarından beklenen maksadın sağlanması için, bütün vatandaşların sayımı yapan görevlilere yardımcı olmaları ve sokağa çıkma yasağına tam uymaları önemle duyurulur. Selahattin Demircioğlu Orgeneral 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı.⁶²⁰

Yarın yapılacak olan Genel Nüfus Sayımı ile ilgili Hükümet Bildirisine göre;

- 1- Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Görev Yetki ve Kuruluşu Hakkındaki 53 sayılı Kanun gereğince 12 Ekim 1980 Pazar günü, bütün yurttaki 11. genel nüfus sayımı yapılacaktır.
- 2- 1980 Genel Nüfus Sayımı, sistemi gereği bir günde uygulanacak ve 12 Ekim 1980 Pazar günü sabahın erken saatlerinden itibaren, sayımın bittiği ilan edilinceye kadar, sayım görevlileri, Vali ve kaymakamlarca özel izin verilenlerin dışında, hiç kimse sokağa çıkmayacak ve bulunduğu yeri terk etmeyecektir. Vali ve Kaymakamlar bu konuda gerekli tedbiri alacaktır.
- 3- Sokağa çıkma yasağının hangi saatte başlayacağı ve sayımın sona erdiğinin halka duyurulması Vali ve Kaymakamlar tarafından sağlanacaktır.
- 4- Sayım günü, genel nüfusun sağlanması ile sayım memurlarının güvenlik içinde görevlerini yerine getirmeleri için gerekli önlemler Vali ve Kaymakamlarca alınacaktır.

⁶²⁰ Öz Erzincan, 10 Ekim 1980.

- 5- Sağlık, ulaşım, PTT, belediye ve bunun gibi hizmetlerin aksamadan yürütülmesi turistlerin herhangi bir sıkıntıya düşmemeleri için gerekli önlemler ilgililerce alınacaktır.
- 6- Sokağa çıkma yasağı dikkate alınarak, halkımızın her türlü ihtiyacının bir gün önceden gereği gibi sağlanması için önlemler ilgililerce alınacaktır.
- 7- Büyük para ve emek sarf edilen 1980 Genel Nüfus Sayımının amacı, milli sınırlarımız içinde bulunan bütün nüfusun, gerek sayı, gerek ekonomik, sosyal ve demografik nitelikleri bakımından tespittir. Sayımın hiçbir bir şekilde vergi, nüfus kütüklerinin kontrolü ve bunun gibi konularla ilgisi yoktur ve teknik bir çalışmadır. Bu sebeple halkımızın sayım memurlarına yardımcı olmaları ve sorulan sorulara eksiksiz ve doğru olarak cevap vermeleri bir vatandaşlık görevidir. İlgililere ve sayın halkımıza duyurulur.⁶²¹

Devlet Başkanı ve Komutanlar, Diyarbakır'a gittiler. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Diyarbakır'da dün (13 Ekim) askeri törenle karşılandı. Orgeneral Fazıl Bilge-80 Tatbikatı, yarın Diyarbakır çevresinde yapılacaktır. Tatbikatı, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren ile Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun da izleyecektir. Orgeneral Fazıl Bilge-80 Tatbikatında, düşmanın gayri nizami halk harekâtı ile desteklenen hava indirme ve uçak birlik harekâtına, dost kara, hava ve jandarma birliklerinde karşılık verecektir. Karşı harekât, hakiki mermi kullanılarak yapılan atışlarla gerçekleştirilecektir.⁶²²

Milli Güvenlik Konseyi faaliyetleri durdurulan derneklerle ilgili bir bildiri yayınladı. *Milli Güvenlik Konseyi'nin 26 Numaralı Bildirisi şöyledir:*

- 1- Milli Güvenlik Konseyi'nin 12 Eylül 1980 Tarih ve 7 Numaralı Bildirisiyle, faaliyetleri durdurulan birçok dernek ve çalışmalarına müsaade edilmesi konusunda müracaat etmektedir.

⁶²¹ Öz Erzincan, 11 Ekim 1980.

⁶²² Öz Erzincan, 14 Ekim 1980.

- 2- Yeni Dernekler Kanunu çıkarılıncaya kadar, derneklerin müracaatları Sıkıyönetim Komutanlığınca değerlendirilecek. Kuruluş amaçları doğrultusunda ve sadece kamu yararına çalışmalar yaptıkları tespit edileceklerin faaliyetleri, anılan Komutanlıklarca serbest bırakılacaktır.⁶²³

Ruhsatsız silah ve patlayıcı maddelerin teslim süresi uzadı. Ruhsatsız silah ve patlayıcı maddelerle, kesici, delici maddelerin ilgili makamlara teslimine ilişkin süre uzatılmıştır. Milli Güvenlik Konseyi'nin bu konu ile ilgili kararında, sürenin 17 Ekim Cuma günü akşamına kadar uzatılacağı belirtilmiştir. Uzatma ile ilgili bildiride şöyle denilmiştir: *Sayın halkımızın, devletimize olan güven ve inancı sonucu ve içten desteği ile yardımcı olma gayreti içinde, çok sayıda silahın teslim edildiği, memnuniyetle müşahade edilmiştir. Yukarıda adı geçen yasanın öngördüğü teslim süresi, silahların uzak mesafelerden getirilme güçlüklerini ve nüfus sayımı nedeniyle kaybedilen süreyi de dikkate alarak Milli Güvenlik Konseyi'nin 29 Numaralı kararı ile 17 Ekim 1980 Cuma günü akşam mesai saati bitimine kadar uzatılmıştır. Karardan anlaşılabacağı gibi, ellerinde ruhsatsız silah ve patlayıcı madde bulunanlar, 17 Ekim gününe kadar bunları ilgili mercilere teslim edecektir.*⁶²⁴

Sıkıyönetim bölgesinde 2668 kişi gözüaltına alındı. 3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden bildirilmiştir.

- 1- 12 Eylül 1980 ile 14 Ekim 1980 arasındaki devre içinde 3. Ordu ve Sıkıyönetim Bölgesindeki 12 ilde, güvenlik kuvvetleri tarafından yapılan kontrol ve icra edilen operasyonlarda çeşitli suçlardan aranmakta olan ve içlerinde, kanun kaçakları da bulunan toplam 2668 kişi gözüaltına alınarak, haklarında kovuşturmaya başlanmıştır.
- 2- Yapılan arama ve operasyonlarda 561 adet muhtelif tip tabanca, 8 adet makineli tabanca, 24 adet piyade tüfeği, 45 adet av tüfeği, 18 adet bomba, 10314 adet muhtelif çap ve tipte tabanca mermisi, 625 adet makineli tabanca

⁶²³ Öz Erzincan, 14 Ekim 1980.

⁶²⁴ Öz Erzincan, 15 Ekim 1980.

mermisi, 196 adet piyade tüfeği mermisi, çok sayıda çeşitli patlayıcı madde ve muhtelif şarjörlerle, 1 adet el imalatı telsiz ele geçirilmiştir.⁶²⁵

Milli Güvenlik Konseyi bünyesinde çeşitli konularda çalışmalarda bulunmak üzere Daire Başkanlıkları kurulmuştur. Milli Güvenlik Konseyi bünyesinde kurulan Daire Başkanlıkları ve oluşumu şöyledir:

- 1-Devlet Başkanlığı ile İlişkiler Dairesi
- 2-İcra Dairesi Başkanlığı
- 3-Yürütme Organları ile İlişkiler Dairesi
- 4-Müşterek İstihbarat Dairesi Başkanlığı
- 5-Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı
- 6-Müracaat ve Şikâyetleri İnceleme Dairesi
- 7-Ekonomik ve Mali İstihbarat Dairesi
- 8-İhtisas Komisyonları Dairesi
- 9-Hukuk İşleri Kanunlar ve Kararlar Dairesi
- 10-Sosyal Güvenlik İş-İşçi İlişkiler Dairesi⁶²⁶.

Devlet Bakanı Yardımcısı Zeyyat Baykara, haftalık *Yankı Dergisine* verdiği demeçte, *hükümet programı yerine getirildiği zaman görevimiz bitmiş olacak*, dedi. Bülent Ulusu Hükümeti, Milli Güvenlik Konseyi'ne ve kamuoyuna karşı kendisini sorumlu hissettiğini belirten Başbakan Yardımcısı Baykara, hükümetin görevleri konusunda; *Bugün eksik, yanlış görünen refaha çıkabilmemizi sağlayabilmek için, değişmesi ihtiyacı duyulan sosyal, siyasal, ekonomik ve asayiş ile ilgili tüm konular halledildiği zaman görevimiz biter. Ancak kesin bir süre vermek yanıltıcı olur. Bence yapılacak şeylerin kesin olarak hangi zamanda biteceğini bilmeden, süre vermek yanlış olur. Herhalde hükümetin programı yerine getirildiği zaman görev bitmiş olacaktır*, dedi.⁶²⁷

⁶²⁵ Öz Erzincan, 16 Ekim 1980.

⁶²⁶ Erzincan'ın Sesi, 16 Ekim 1980.

⁶²⁷ Erzincan'ın Sesi, 16 Ekim 1980.

Sıkıyönetim Koordinasyon Toplantısı, dün (16 Ekim) Ankara'da yapılmıştır. Genelkurmay başkanlığında saat 9'da başlayan toplantıya Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren başkanlık etmiştir. Toplantıya Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun katılmıştır. Sıkıyönetim Koordinasyon Toplantısında, Başbakan Bülent Ulusu, İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner ve bütün Sıkıyönetim Komutanları ile Genelkurmay sıkıyönetim Askeri Hizmet Koordinasyon Toplantısında, yurttaki sıkıyönetimin uygulanması gözden geçirilmiştir.⁶²⁸

Milli Güvenlik Konseyi, Yüksek Askeri Şura'nın kuruluşunu yeniden belirleyen kanun teklifini kabul etmiştir. Kanuna göre, Milli Güvenlik Konseyi'nin devamı sürecinde Devlet Başkanı, Genelkurmay Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı, Yüksek Askeri Şura'nın başkanlığında yapılacaktır. Yüksek Askeri Şura'nın üyeleri ise Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Başbakan, Milli Savunma Bakanı, Donanma Komutanları ile silahlı kuvvetler kadrolarındaki Orgeneral ve Oramirallerden oluşmaktadır. 211 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun bazı maddelerinin değiştirilerek kuruluşunda alay bulunmayan tüm tugaylara sancak verilmesine ilişkin kanun teklifi Milli Güvenlik Konseyinde kabul edilmiştir. Kanunda, barışta hayatını kaybeden er ve erbaşlar, her türlü cenaze giderlerinin devletçe karşılanması hükmü de yer almıştır. Kabul edilen kanun resmi gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girecektir.⁶²⁹

Erzincan Belediye Başkanlığına Nusret Çetinkaya atandı. Belediye Başkanı hemşerimiz emekli Albay Nusret Çetinkaya, *Erzincan'a ve değerli hemşerilerimize hizmet etmeye geldim*, dedi. 2303 sayılı kanunun geçici 3. maddesi uyarınca Erzincan Belediye Başkanlığına atanmış bulunan Nusret Çetinkaya dün (17 Ekim) sabah başlamıştır.⁶³⁰

MSP Genel İdare Kurulu üyelerinden 7 kişi daha dün tutuklanmıştır. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi, MSP Genel Başkanı

⁶²⁸ Öz *Erzincan*, 17 Ekim 1980.

⁶²⁹ Öz *Erzincan*, 17 Ekim 1980.

⁶³⁰ Öz *Erzincan*, 18 Ekim 1980.

Necmettin Erbakan ve 20 arkadaşı hakkında tutuklama kararı vermişti. Necmettin Erbakan ile Genel İdare Kurulu Üyelerinden 2'si, daha önce tutuklanmıştı. MSP Genel İdare Kurulu üyelerinden Recai Kutan, Ali Güneri, Fehmi Cumalioğlu, Süleyman Arif Emre, Lütfi Doğan, Şevket Kazan ve Oğuzhan Asiltürk dün (17 Ekim) Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nce tutuklanmışlardı. Böylece haklarında tutuklama kararı verilen 21 MSP yöneticisinden 10'u tutuklanmıştır.⁶³¹

Milli kalkınma için yeni düzenlemeler yapılması konusunda hazırlıklar yapılıyor. Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Münir Raif Güney, Bakanlığın kuruluş kanunuyla, milli kalkınma için önemli unsurlardan biri olan kooperatiflerin, devlet düzeni içinde kalarak genişlemesini sağlamak amacıyla yeni bir kanun tasarısı hazırlayacağını açıklamıştı.⁶³²

Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanı, Atatürk'ün yakın silah arkadaşı ve Kurtuluş Savaşı kahramanlarından İsmet İnönü ölümünün 7. yılında dün (25 Ekim) törenle alınmıştır. İsmet İnönü'nün 7. ölüm yıldönümü dolayısıyla Anıtkabir'de bir tören düzenlenmiştir. Törende İsmet İnönü'nün eşi Mevlüde İnönü ile oğlu Erdal İnönü, Devlet Başkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı Tuğgeneral Hasan Sağlam, Bakanlar Kurulu adına Devlet Bakanı İlhan Kesici katılmıştır.⁶³³

3. Ordu, Erzincan, Gümüşhane, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın Halkla İlişkiler Şubesinden bildirilmiştir. Bölge sakinleri tarafından 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığına şahsen müracaatla, telgraf, telefonla yapılan her türlü başvuru, şikâyet, suç duyuruları değerlendirilmekte ve süratle sonuçlandırılmaktadır. Vatandaşlarımızın bu yoldaki müracaatlarının daha kısa zamanda sonuçlandırılarak, kendilerine cevap verilmesi için komutan ve personelin şahsına değil, aşağıdaki komutanlıklara;

1-Erzincan ilinde, 3. Ordu ve Ordu Sıkıyönetim Komutanlığına

⁶³¹ Öz Erzincan, 18 Ekim 1980.

⁶³² Öz Erzincan, 25 Ekim 1980.

⁶³³ Öz Erzincan, 26 Ekim 1980.

2-Giresun, Trabzon, Rize illerinde, Trabzon Sıkıyönetim Komutanlığı Yardımcılarına

3-Gümüşhane ilinde, Gümüşhane Sıkıyönetim Komutanlığı Yardımcılığına

4-Sivas, Tokat illerinde, Sivas Sıkıyönetim Komutanlığı Yardımcılığına

5-Amasya, Ordu, Samsun illerinde, Amasya sıkıyönetim komutanı Yardımcılığına

6-Çorum, Sinop illerinde, Merzifon Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığı'na veya Komutanlığın (6) numaralı bildirisinde telefon numaraları yayınlanan sıkıyönetim bölgesindeki karargâhlarda Basın ve Halkla İlişkiler Şubesine yapılması. Kamuoyuna duyurulur.⁶³⁴

57 yıl önceki heyecan içerisinde Cumhuriyet Bayramı törenle kutlandı. Bu yıl daha geniş kapsamlı bir törenle kutlanan Cumhuriyet Bayramı, çok kalabalık bir topluluk izledi. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, dünkü (29 Ekim) bayram mesajında; Türk ulusunun huzur ve güven dolu bir yaşantıya kavuşturulması için mümkün olan her şeyin yapılmakta ve bütün imkânların kullanılmakta olduğunu söyledi. Başarıya mutlaka ulaştırılacağını bildiren Orgeneral Kenan Evren, çünkü bunu ulusumuz da tümüyle istemekte ve yeni yönetimi yürekten desteklemektedir, demiştir. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla yayınladığı mesajda, hiçbir kötü emelin bugün olduğu gibi, bundan sonra da Türkiye Cumhuriyeti'ne zarar veremeyeceğini, kalbi Atatürk, inanç ve yurt sevgisi ile dolu Türk ulusunun kudreti ve çelik iradesi karşısında ne kadar güçlü olursa olsun dağılmaya mahkûm olacağını bildirmiştir.⁶³⁵

Ekim ayı genel itibariyle Sıkıyönetim Bildirilerinin yayınlanması ve tutuklamalar ile geçmiştir. Siyasi alanda, Hükümet programının görüşülmesinin tamamlanmasının ardından Milli Güvenlik Kurulunda yapılan güven oylaması sonucunda, hükümet programı kabul edilmiştir.⁶³⁶ Kamu personeli için yeniden kılık-

⁶³⁴ Öz Erzincan, 28 Ekim 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 30 Ekim 1980.

⁶³⁵ Öz Erzincan, 30 Ekim 1980.

⁶³⁶ Öz Erzincan, 1 Ekim 1980.

kıyafet yönetmeliği ilan edilmiş ve yaz kıyafet uygulaması son bulmuştur.⁶³⁷ Temmuz ayında öldürülen eski Başbakanlardan Prof. Nihat Erim'in katilleri yakalanmış ve katiller, gazetecilerin önünde suçlarını itiraf etmişlerdir.⁶³⁸ Tümgeneral Cihat Akyol'un CIA Ajanı olduğu, bazı işkence olaylarında rol oynadığını ve Türkiye'deki kanlı olayların sorumlusu olduğunu iddia eden Erzincan CHP eski Senatörü Niyazi Ünsal, 75 bin lira para cezasına çarptırılmıştır.⁶³⁹ Devlet Başkanı olan Orgeneral Evren, tatbikat için gittiği Van'da "*Demokrasi, anarşistlerin istediğini yapmasına fırsat veren bir rejim değildir.*"⁶⁴⁰ şeklindeki açıklamalarını takip eden günlerde ise "*Türk ulusunun huzur ve güven dolu bir yaşantıya kavuşturulması için mümkün olan her şeyin yapılmakta ve bütün imkânların kullanılmaktadır.*" şeklindeki açıklamaları basında yer almıştır.⁶⁴¹ Tutuklamalar devam ederken, 2668 kişi gözaltına alınmış, çok sayıda silah ve mühimmat ele geçirilmiştir.⁶⁴² MSP Genel İdare Kurulu üyelerinden 7 kişinin daha tutuklanmasıyla birlikte, tutuklananların sayısı 10 olmuştur.⁶⁴³ Milli Güvenlik Konseyi, Yüksek Askeri Şura'nın kuruluşunu yeniden belirleyen kanun teklifini kabul etmiştir.⁶⁴⁴ 1980 yılında Erzincan'da yayınlanan 3 günlük gazete olan Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri, ekonomik zorluklar nedeniyle, Öz Erzincan gazetesinde birleşerek, tek bir gazete çıkarmaya başlamışlardır.⁶⁴⁵ Erzincan Belediye Başkanlığına, Erzincanlı Emekli Topçu Albay Nusret Çetinkaya atanmış, yeni başkan 17 Ekim'de görevine başlamıştır.⁶⁴⁶ Bilindiği gibi, 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren, Milli Güvenlik Konseyi'nde kabul edilen bir kanunla, tüm Belediye Başkanları görevden alınmış, Nusret Çetinkaya'nın Erzincan Belediye Başkanlığına atanmasına kadar, Belediye Başkanlığına, Erzincan Valisi Yücel Bölgen vekâlet etmiştir. 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu, orta dereceli okulların öğretime açılması dolayısıyla Erzincan Kazım Karabekir

⁶³⁷ Öz Erzincan, 3 Ekim 1980.

⁶³⁸ Öz Erzincan, 4 Ekim 1980.

⁶³⁹ Öz Erzincan, 9 Ekim 1980.

⁶⁴⁰ Öz Erzincan, 3 Ekim 1980.

⁶⁴¹ Öz Erzincan, 30 Ekim 1980.

⁶⁴² Öz Erzincan, 16 Ekim 1980.

⁶⁴³ Öz Erzincan, 18 Ekim 1980.

⁶⁴⁴ Öz Erzincan, 17 Ekim 1980.

⁶⁴⁵ Öz Erzincan, 7 Ekim 1980.

⁶⁴⁶ Öz Erzincan, 18 Ekim 1980.

Lisesi'nde düzenlenen törendeki konuşmasında akılcı ve gerçekçi ilim doğrultusunda Atatürk ilkelerine atıfta bulunmuştur.⁶⁴⁷

III.1.11. KASIM AYI

Devlet başkanı Orgeneral Kenan Evren, Başbakan Bülent Ulusu dün (31 Ekim) saat 15'te Çankaya Köşkü'nde kabul etmiştir. Orgeneral Evren'in, Başbakan Bülent Ulusu ile haftalık görüşmesini yaptığı bildirilmiştir.⁶⁴⁸

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Haydar Saltık, yeni Anayasanın, Kurucu Meclis tarafından hazırlanarak halkoyuna sunulacağını açıklanmıştır. Orgeneral Saltık, yeni Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununa uygun, yeni partiler oluşturulduktan sonra, parti faaliyetlerinin başlatılacağını, yeni Seçim Kanunu uyarınca, genel seçimlerin yapılarak, parlamentonun göreve başlayacağını ve normal demokratik siyasi hayata bütünüyle döneceğini söylemişlerdir. Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık, dün Ankara'da basın bir açıklama yapmıştır. Açıklamayı, çok sayıda yerli ve yabancı gazeteci izlemiştir. Orgeneral Saltık, açıklamaları sırasında, 12 Eylül harekâtının amaçları hakkında bilgi verirken şöyle konuşmuştur: *12 Eylül Harekâtı'nı zorunlu kılan sebepler ile bu harekâtın amaçları Türk ve dünya kamuoyuna açıklanmış, 2324 sayılı kanunun başlangıç kısmında gerekçesinde de sebeplere ve amaçlara yer verilmiştir.*

Tarihi sorumluluk duygusu ile Türk milleti adına hareket ederek emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yönetime bütünüyle el koyan *Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Sonuna Kadar Sarsılmaz Bir İrade İle İzleyeceği Amaçlar:*

- Türk devletinin varlığının ve bağımsızlığının korunması,
- Ülke ve millet bütünlüğünün korunması,
- Bütün Türk halkının birlik ve beraberliğinin sağlanması,
- Yıkıcı ve bölücü akımların önlenmesi,
- Memleket iradesinde, kesinlikle Atatürkçü görüşlerin hâkim olması,

⁶⁴⁷ Öz Erzincan, 2 Ekim 1980.

⁶⁴⁸ Öz Erzincan, 1 Kasım 1980.

- Zaafa uğramış ve hatta kaybolmuş devlet otoritesini yeniden kurulmasıdır.

Bu amaçlara ulaşmak için alınacak anayasal tedbirler, Kurucu Meclis'in tescilinden sonra kamuoyu önünde tartışılacaktır. Çeşitli eylemler ve tercihler demokratik hukuk devletinin yeni anayasa kurucu mecliste hazırlanması ve müzakeresi sırasında belirecek ve yeni anayasanın halkoyuna sunulması sırasında ortaya çıkacaktır.

Orgeneral Saltık Normal Demokratik Düzene Geçiş Programının Ana Hatlarını da şöyle özetlemiştir:

- Kurucu Meclis'in teşkil ve imkân verecek şartların sağlanması, 2324 sayılı kanuna ek olarak çıkarılacak kurucu meclisin kuruluş görev ve yetkileri hakkında kanunun kabulü,
- Kurucu Meclis'in bilfiil teşkil edilerek çalışmaya başlaması ve öncelikle yeni anayasa hazırlanması,
- Yeni anayasa metninin, hazırlanacak bir referandum kanunu ile halkoyuna sunulan tasvip edilmesi,
- Yeni anayasanın, halkoyunca kabul edilmiş hükümleri uyarınca, Yeni Partiler Kanunu ve yeni seçim kanunu hazırlanıp Kurucu Meclisçe kabul edilmesi,
- Yeni anayasa ve siyasi partiler kanunu, uygun yeni partilerin kurulmasına ve teşkilatlandırmasına yetecek zamanda dikkate alınarak, parti faaliyetlerinin başlatılması,
- Belirttiğim makul sürenin sonunda, yeni seçim kanunu uyarınca, Genel Seçimlerin yapılması suretiyle, parlamentonun kurulması ve göreve başlaması
- Anayasada yer almış geçici hükümler uyarınca, Kurucu Meclis ve Milli Güvenlik Konseyi'nin görev ve mevcudiyetlerini sona ermesi suretiyle, normal demokratik siyasi hayata bütünüyle dönülmesi.⁶⁴⁹

⁶⁴⁹ Öz Erzincan, 3 Kasım 1980.

3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden bildirilmiştir. Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 Nolu Bildirisi ile 12 Eylül 1980 gününden itibaren faaliyetleri durdurulan Erzincan, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Sinop, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu ve Samsun illeri içindeki bütün sendika, federasyon ve konfederasyonların sendikal işleri dışında kalan faaliyetlerine ait işlerinin düzenlenmesini öngören 10 Ekim 1980 tarihli ve 2316 sayılı kanun gereğince kayyum tayini aşağıdaki esaslara göre yürütülecektir.

- 1- 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı bölgesindeki il, ilçe ve bucaklarda bulunan sendika, federasyon ve konfederasyonlar, hiçbir sendikal faaliyette bulunmamak kaydı ile bu konudaki kanun ve tüzük hükümleri gereğince (uyarınca) mallarının idaresi, menfaatlerinin korunması, ahdi ve kanuni ödemelerinin bloke edilmiş paralarından yapılması, bu kuruluşların merkezlerinin bulunduğu iş davalarına bakmakla görevli mahkemelerce tayin olunacak 1 veya 3 Kayyum tarafından sağlanacaktır. Bu maksatla faaliyetleri durdurulan, anılan mesleki teşekküllerin yetkili veya kanuni temsilcileri kayyum tayini için başvuruları ile bizzat 3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığına müracaat edeceklerdir. Yapılacak yazılı müracaatlarda, istenilen kayyum âdeti belirtilecek ve mesleki teşekkülün bankalardaki bloke edilmiş hesaplarının no'ları ile gayrimenkullerinin cinsi, miktarı ve adreslerine ait belgeler eklenecektir. Mesleki teşekküllerin yetkili veya Kanuni temsilcilerine seçilecek kayyumlar Vali, Kaymakam ve Bölge Çalışma Müdürlüklerinin müspet görüşleri alındıktan sonra Komutanlığa teklif edilecektir.
- 2- Kayyum tayin istekleri komutanlıkça 2316 sayılı kanun gereğince, mesleki teşekküllerin merkezlerinin bulunduğu iş davalarına bakmakla görevli mahkemelere intikal ettirecektir. Tayin edilen kayyum veya kayyumlar, yasalar ve yukarıdaki esaslar çerçevesinde 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığının özeti ve talimatı altında görevlerini yerine getireceklerdir. Kayyum görevi, tayin edildiği mesleki teşekküllerin faaliyetlerinin serbest

bırakılması ile sona erecektir. Ancak 274 sayılı Sendikalar Kanununun 30. maddesi hükümleri mahfuzdur. İlgililere ve Kamuoyuna duyurulur.⁶⁵⁰

3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 25 Ekim ile 2 Kasım tarihleri arasında bölgede yapılan operasyonlara ilişkin bir açıklama yapmıştır. Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesini bu konudaki açıklaması şöyledir:

- 1- 25 Ekim - 2 Kasım 1980 tarihlerini kapsayan devre içerisinde 3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı Bölgesinde, güvenlik kuvvetleri tarafından yapılan operasyonlarda ve aramalar sonucunda toplam olarak muhtelif suçlardan 349 kişi yakalanarak gözüaltına alınmıştır. Bunların çeşitli eylemlerle göre dağılımı şöyledir:
 - Gasp, örgüt adına para toplamak suçlamasından sanık ve haklarında gıyabi tutuklama kararı bulunan 74
 - Adam öldürmekten 19
 - Dev-Yol örgüt militanı 40
 - Muhtelif aşırı örgütlere mensup militan 20
 - Aşırı sol ve sağ anarşik olaylara katılmak, anarşistlere yataklık etmek, afiş ve pankart asmak, bildiri dağıtmak ve 6136 sayılı kanuna muhalefet suçlamasından 196 kişi yakalanmış haklarında yasal işlemlere başlanılmıştır.
- 2- Bu operasyon ve aramalarda ele geçirilen silah mühimmat ve malzemeler ise şöyledir:
 - Muhtelif tabanca 55
 - Sten makineli tabanca 7
 - Karaşinkof makineli tabanca 2
 - Tüfek ve benzer 5
 - Muhtelif mermi 2161

⁶⁵⁰ Öz Erzincan, 3 Kasım 1980.

- Patlayıcı madde 6
 - El bombası 1
 - Kapsül 100
 - El dürbünü 2 adet ve çok miktarda sol içerikli yayın.
- 3- Bu operasyonlarda ve aramalarda, sayın bölge sakinlerinin yapmış oldukları ihbarlar her türlü takdirin üstündedir. Vatandaşların bu yardımlarının devam edeceğinden emin bulunmaktadır. Kamuoyuna duyurulur.⁶⁵¹

Kaymakam ve Vali muavinleri arasında değişiklik yapan kararname, 31 Ekim 1980 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Kararname ile Erzincan Vali Muavinliğine, Eskişehir Vali Muavini Cezmi Terzioğlu atanmıştır. Öte yandan Refahiye, Tercan ve Kemaliye Kaymakamlıklarına, yeni atamalar yapılmıştır. Kaymakamlık kursunu bitiren Kaymakamlardan Mevlüt Kurban, Refahiye Kaymakamlığı atanmıştır. Enver Salihoğlu, Tercan Kaymakamlığına atanırken, Remzi Sadi, Kemah ilçemiz Kaymakamlığına atanmıştır.⁶⁵²

Tazminat kanunu resmi gazetede yayınlandı. Güven ve asayiş korumak kaçakçılığın takip ve tahkiki ile görevlendirilen kamu personeline, bu hizmeti sebebiyle ölümü, sakatlanması halinde kendisine ve yakınlarına tazminat ödenmesi ve aylık bağlanmasına ilişkin kanun Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun kapsamına giren görevliler arasında ölenlerin kanuni mirasçılarına 1. derecenin 4. Kademesindeki devlet memuruna ödenen brüt aylığı 30 katı tutarında maddi tazminat verilecektir. Bu tazminat, 1 Ocak 1968 tarihinden bu yana ölenlerin kanuni mirasçılarına da ödenecektir. Sözü edilen görevler dolayısıyla sakatlananlara ise sakatlık derecesine göre bu tutarın %25 ve 75'i kadar nakdi tazminat ödenecektir.⁶⁵³

⁶⁵¹ Öz Erzincan, 4 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 6 Kasım 1980.

⁶⁵² Öz Erzincan, 4 Kasım 1980.

⁶⁵³ Öz Erzincan, 7 Kasım 1980.

Başbakan Bülent Ulusu ve bazı Bakanlar Van'da. Bugün Hakkâri'ye geçecek olan Başbakan, Hakkâri TV verici istasyonunu hizmete açacak.⁶⁵⁴

Başbakan, kuruluşlardan tasarrufa gidilmesini istedi. Başbakan Bülent Ulusu kamu iktisadi kuruluşlarında üretim propagandalarının gerçekleştirmesini ve tasarruf edilmesini istemiştir.⁶⁵⁵

İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen Bölge Valiler toplantısının ilki, 16 Kasım Salı günü Ağrı'da yapılacaktır.⁶⁵⁶

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanı Mazhar Budak ve kurulun yöneticilerinden oluşan bir heyeti dün (13 Kasım) saat 09.30'da Çankaya Köşkü'nde kabul etmiştir. Devlet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinden verilen bilgiye göre Orgeneral Evren, Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına yeniden seçilen Budak'la öteki yöneticileri kutlamış ve başarı dileğinde bulunmuştur.⁶⁵⁷

Resmi Gazetede yayınlanan yeni Yedek Subaylık Kanunu yürürlüğe girdi. Yüksek Öğrenim Kurumunu bitirerek son yoklama için başvurmuş olanlar er olarak 4 aylık bir temel eğitim ile terhis edilecek.⁶⁵⁸

Erzincan Valisi Yücel Bölgen, 18 Kasım 1980'de günü Ağrı'da yapılacak Bölge Valiler Toplantısına katılacak. Toplantı sebebiyle ve Vali Yücel Bölgen'in Ağrı'ya gideceğim öğrenmiştir. Çevre illerden 10 ilin Valisinin çağrıldığı toplantıya, İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner'in de katılacağı ve toplantıda Emniyet ve asayiş konularının ele alınacağı belirtilmiştir.⁶⁵⁹

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, dün (17 Kasım) sabah Ankara'dan İzmir'e gitmiştir. Orgeneral Kenan Evren'in gezisine; Kara Kuvvetleri Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya ve Jandarma Genel Komutanı Sedat Celasun katılmaktadır. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve

⁶⁵⁴ Öz Erzincan, 8 Kasım 1980.

⁶⁵⁵ Öz Erzincan, 13 Kasım 1980.

⁶⁵⁶ Öz Erzincan, 14 Kasım 1980.

⁶⁵⁷ Öz Erzincan, 14 Kasım 1980.

⁶⁵⁸ Öz Erzincan, 15 Kasım 1980.

⁶⁵⁹ Öz Erzincan, 15 Kasım 1980.

beraberindeki komutanlar İzmir'de Ege Ordu Komutanı Orgeneral Süreyya Yüksel'i ziyaret etmişlerdir. Daha sonra Ege Ordu Komutanlığı'ndaki brifinge katılmışlardır. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, öğlenden sonra İzmir Valisi Nazmi Çengelci ile İzmir Gazeteciler Cemiyetini ziyaret etmiştir. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, İzmir'den sonra İstanbul, Çorlu, Tuzla, Gölcük ve Eskişehir'de de inceleme ve denetlemelerde bulunacaktır. Orgeneral Kenan Evren 20 Kasım Perşembe günü Ankara'ya dönecektir. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Silahlı Kuvvetlerde 1 Kasım'da başlayan yeni eğitim yılı dolayısıyla inceleme ve denetlemelerde bulunuyor.⁶⁶⁰

Erzincan Valisi Yücel Bölgen'in de katıldığı, Bölge Valileri Toplantısı dün (18 Kasım) Ağrı'da yapılmıştır. Valiler toplantısında konuşan İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, kanunların verdiği yetkileri sonuna kadar kullanarak, yurttaşların devletten beklediği huzur ve sükûnu mutlaka sağlayacaklarını söylemiştir. Ağrı'da yapılan valiler toplantısında yaptığı konuşmada çeşitli sorunlara değinen İçişleri Bakanı Çetiner, yurttaşların 12 Eylül harekâtının kendilerine sağladığı can ve mal güvenliğinden memnun olduklarını ve bu yönetime olan güven ve bağlılıklarının giderek arttığını belirtmiştir. Ağrı'da düzenlenen Bölge Valileri Toplantısında huzur ve sükûnun sağlanması konusunda şimdiye kadar alınan ve alınması gereken yeni tedbirler ile önlemlerin belirlenmesi üzerinde durulmuştur. Bölge Valileri Toplantısına, Jandarma Genel Komutan yardımcısı ve Emniyet Genel Müdürü Korgeneral Hayrettin Tolunay, bazı Bakanlık temsilcileri ile Ağrı, Erzincan, Erzurum, Artvin, Kars, Van, Hakkâri, Bitlis, Muş ve Tunceli valileri katılmıştır.⁶⁶¹

3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop illeri sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden bildirilmiştir.

1- 3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığının 7 numaralı bildirisinde açıklanan esaslara uygun olarak Av Tezkeresine sahip vatandaşlar tarafından güvenlik makamlarına teslim edilmiş olan yivsiz,, setsiz ve 6136 sayılı yasa kapsamına girmeyen av

⁶⁶⁰ Öz Erzincan, 18 Kasım 1980.

⁶⁶¹ Öz Erzincan, 19 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 20 Kasım 1980.

tüfekleri, ellerindeki tezkereleri ve av tüfeği tesellüm makbuzları ile tesellüm merkezlerine müracaat etmeleri halinde, sahiplerine av tüfekleri iade edilecektir.⁶⁶²

3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop İlleri *Sıkıyönetim Komutanlığının 10 Numaralı Bildirisi*:

1- 3.Ordu Sıkıyönetim Komutanı Bölgesinde, 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren faaliyetleri durdurmuş olan dernek ve kuruluşlarda, Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 numaralı ve Komutanımızın 5 numaralı bildirilerinde yer alan sendikalar ve dernekler ile bunlara bağlı ve bunlarla ilgili olan bütün teşekküllerin dışında kalan dernek ve kuruluşlardan sadece aşağıda açıklananlara, kuruluş, kanun ve tüzüklerinde belirtilen amaçlarına yönelik çalışmalarda bulunmak kaydıyla faaliyetlerine müsaade edilmiştir.

- a- 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu kapsamına giren dernekler.
- b- 1163 sayılı kanunla kurulmuş olan Kooperatifler:
 - Esnaf ve Sanatkârlar Kefalet Kooperatifleri
 - Tarım Kredi Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Yapı ve İstihlak Kooperatifleri
- c- 1630 sayılı kanunla kurulmuş derneklerden; Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 Numaralı Bildirisinde Kızılay Çocuk Esirgeme ve Türk Hava Kurumu'na ilaveten,
 - Verem Savaş Yardımseverler, Hastane ve Sağlık Ocağı Yaptırma ve Yaşatma Dernekleri,
 - Silahlı Kuvvetler Yardımlaşma, Eski Muharipler Muharip Gaziler ve Malul Gaziler Dernekleri ve cemiyetleri
 - Başta köy okulları olmak üzere, tüm Okul Yaptırma Yaşatma ve Öğrenciler Koruma Dernekleri,
 - Cami yaptırma ve Yaşatma, Muhtaç Kimselere Yardım Dernekleri,

⁶⁶² Öz Erzincan, 21 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 27 Kasım 1980.

- Turizm Tanıtma Eski Eserleri Koruma ve Musiki Dernek ve Cemiyetleri,
 - Beden Terbiyesi Teşkilatınca tescil edilmiş Spor Kulüpleri,
 - Türkiye İşçi Derneği Emeklileri Cemiyeti Şubeleri
- d- Okul Aile Birlikleri
- e- Şehir Kulüpleri

Bunların dışında kalanların faaliyetlerinin yasaklılık hali devam etmektedir.

2-Faaliyetlerine müsaade edilen bu dernek ve kuruluşları kuruluş amacı ve tüzükleri doğrultusunda yapacakları, yıllık Genel Kurul Toplantıları dâhil, her türlü toplantı için Sıkıyönetim Komutanlığına asgari 15 gün önce müracaat edilecektir.

3-Bu bildiri ile faaliyetlerine izin verilen dernek ve kuruluşların gelir ve harcamaları dâhil, her türlü faaliyetleri, Sıkıyönetim Komutanlıkları ve Mülki amirlerce 1630 sayılı Kanunun 40 ve 41. maddelerine göre denetlenecektir. Kamuoyuna duyurulur. Selahattin Demircioğlu Orgeneral, 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı.⁶⁶³

Kasım ayı olağan çalışmaları için, Yüksek Askeri Şura bugün (27 Kasım) Devlet Başkanı Orgeneral ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında toplanacak. Yüksek Askeri Şura'nın kasım ayı olağan toplantısında Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Reşat Tümer, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun, Başbakan Bülent Ulusu, Milli Savunma Bakanı Ümit Haluk Bayülken, 1.Ordu Komutanı Orgeneral Necdet Uruğ, 3.Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu, Devlet Başkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık, 2.Ordu Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel, Ege Ordu Komutanı Orgeneral Süreyya Yüksel, Milli Savunma Bakanı Müsteşarı Orgeneral Celal Bulutlar, Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Halil Sözer, NATO Güney Avrupa Müttetik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sedat Güneralp ile

⁶⁶³ Öz Erzincan, 25 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 27 Kasım 1980.

Donanma Komutanı Koramiral Nejat Serim katılacaklar. Genelkurmay karargâhı şura salonunda yapılacak Yüksek Askeri Şura toplantısının genel sekreterliğini Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztorun yürütecek.⁶⁶⁴

Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Erzincan Yardım Komitesi, teşekkül ettirildi. Toplantıda açış konuşmasını yapan Orgeneral Selahattin Demircioğlu, Erzincan'da başlatılmakta olan Silahlı Kuvvetlere Yardım Kampanyasını büyük bir mutlulukla karşıladıklarını belirterek, şöyle demiştir: Vatanımızın her köşesinde başlamış bulunan Silahlı Kuvvetler Yardım Kampanyası Yarışmasında, ebetteki güzel yurt parçamız Erzincan'ımızın da bu yarıştan geri kalamazdı. Bu nedenle Türk Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Fahri Yardım Komitesinin Erzincan'da kurulması gereği duyulmuştur.⁶⁶⁵

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren başkanlığında Yüksek Askeri Şura dün (27 Kasım) sabah çalışmalarına başladı. Yüksek Askeri Şura'nın olağan toplantısı dün saat 09.30 da Genelkurmay Başkanlığında başlamıştır. Yüksek Askeri Şura gündeminde bulunan Silahlı Kuvvetler ile ilgili konular görüşülmektedir. Orgeneral Kenan Evren, Anıtkabir defterine şunları yazmıştır: *Ulu Önder Atatürk, Yüksek Askeri Şura'nın Başkan ve üyeleri gerçekleştirdiğin inkılapların bekçiliğini, koyduğun ilkelerin takipçisi olarak, her zaman dik olan başlarını huzurunda saygı ile eğerler.* Yüksek Askeri Şura toplantısı 2 gün sürecektir.⁶⁶⁶

Sıkıyönetim bölgesinde 1111 kişi gözaltına alındı. 3. Ordu ve Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop illeri sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden bildirilmiştir:

- 1- 14 Ekim 1980- 24 Kasım 1980 tarihleri arasındaki devre içinde 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Bölgesinde, 12 ilde güvenlik kuvvetleri tarafından yapılan kontrol ve icra edilen operasyonlarda, adam öldürmek suçlarından aranan aşırı örgütlere mensup 55 silahlı militan gasp, soygun, örgüt adına

⁶⁶⁴ Öz Erzincan, 27 Kasım 1980.

⁶⁶⁵ Erzincan'ın Sesi, 27 Kasım 1980.

⁶⁶⁶ Öz Erzincan, 28 Kasım 1980.

para toplamak, 6136 sayılı kanuna muhalefet, anarşik olaylara katılmak ve aşırı örgüt militanlarına yataklık etmek ve diğer suçlardan sanık 1056 kişi olmak üzere, toplam 1111 kişi gözaltına alınmıştır.

- 2- Bu devre içinde yapılan arama ve operasyonlar sonucunda 201 adet muhtelif tabanca, 5 adet Kaleşnikof makineli tabanca, 8 adet sten makineli tabanca, 6 adet muhtelif makineli tabanca, 42 adet piyade tüfeği mavzer, 1 adet makineli tüfek, 24 adet av tüfeği, 16 adet tahrip kalıbı, 28410 adet muhtelif tabanca ve makineli tabanca mermisi, 2864 adet piyade tüfeği mermisi, 7 adet el dürbünü ve çok miktarda yasak yayın ele geçirilmiştir. Ayrıca teknik aletlerle yapılan bir aramada Gümüşhacıköy'deki bir tarlada 23000 adet sten makineli tabanca mermisi, 7 tabanca ve 90 adet dinamit lokumu bulunmuştur.
- 3- 12 Eylül 1980 tarihinden bugüne kadar, muhtelif suçlardan gözaltına alınan 3770 kişiden 961 serbest bırakılmış, 321 tutuklanmış olup, diğerleri hakkında yasal işlemler devam etmektedir.
- 4- Bu arama ve operasyonlarda sayın bölge sakinleri tarafından güvenlik kuvvetlerine yapılan ihbar ve her türlü yardımlar takdirle karşılanmaktadır. Kamuoyuna duyurulur.⁶⁶⁷

Darbeden sonra basına getirilen yasaklar nedeniyle, Eylül ve Ekim ayları gibi Kasım ayı da; genel itibariyle, harekât sonrası yapılacaklar, Sıkıyönetim Komutanlıklarının bildirimleri ile çok sayıda gözaltı ve tutuklamaların gölgesinde geçmiştir. MGK tarafından yapılan açıklamada, yeni anayasanın Kurucu Meclis tarafından hazırlanarak halkoyuna sunulacağını ifade edilmiştir. MGK tarafından, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin izleyeceği amaçlar; bağımsızlığın korunması, bütünlüğün ve beraberliğin korunup sağlanması, bölücü akımların önlenmesi, Atatürkçü görüşlerin hâkim olması, zaafa uğramış ve hatta kaybolmuş devlet otoritesinin yeniden kurulması olarak açıklanırken; normal demokratik düzene geçiş programının ana hatlarını da kamuoyuyla paylaşılmıştır.⁶⁶⁸ Sendika, federasyon ve

⁶⁶⁷ Öz Erzincan, 29 Kasım 1980.

⁶⁶⁸ Öz Erzincan, 3 Kasım 1980.

konfederasyonlara kayyum atanmış ve faaliyetleri durdurulmuş;⁶⁶⁹ av tezkeresi bildirisiyle, vatandaşlardan, sahip oldukları silahları güvenlik makamlarına teslim etmeleri istenmiştir.⁶⁷⁰ Başbakan bütün kuruluşlardan tasarrufa gidilmesini isterken;⁶⁷¹ emniyet ve asayiş konularını görüşüldüğü, Bölge Valileri Toplantısının ilki, Ağrı'da yapılmıştır.⁶⁷² 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'na bağlı bölgede 25 Ekim - 2 Kasım 1980 tarihleri arasında muhtelif suçlardan 349 kişi;⁶⁷³ 14 Ekim 1980- 24 Kasım 1980 tarihleri arasında ise 1111 kişi gözaltına alınmıştır.⁶⁷⁴ Erzincan'da Kara Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Erzincan Yardım Komitesi kurulurken; Tercan, Refahiye ve Kemah'a yeni kaymakamlar atanmıştır.⁶⁷⁵

III.1.12. ARALIK AYI

3. Ordu, Erzincan, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop illeri sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden yapılan açıklamada vatandaşların müracaatlar için daha önce bildirilen telefon numaralarının değiştiğini bildirmiştir. 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinin bu konudaki açıklaması şöyledir:

- 1- 3. Ordu, sıkıyönetim bölgesinde otomatik telefon şebekesi bulunan şehirlerde 05 numaralı telefonlar, vatandaşların her türlü müracaat, şikâyet ve istekleri için tahsis edilmiş olduğundan, daha evvel komutanlığın 6 Numaralı Bildirisi ile yayınlanan telefon numaraları iptal edilmiştir.
- 2- 30 Kasım 1980 tarihinden itibaren, bölge sakinlerinin her türlü başvurusunu aşağıdaki telefon numaralarından yapmaları önemle duyurulur. Erzincan 05, Trabzon 05, Giresun 05, Ordu 05, Tokat 05, Amasya 05, Çorum 05, Merzifon 638 685, Sinop 2-363, Bayburt 449.⁶⁷⁶

⁶⁶⁹ Öz Erzincan, 3 Kasım 1980.

⁶⁷⁰ Öz Erzincan, 21 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 27 Kasım 1980.

⁶⁷¹ Öz Erzincan, 13 Kasım 1980.

⁶⁷² Öz Erzincan, 19 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 20 Kasım 1980.

⁶⁷³ Öz Erzincan, 4 Kasım 1980; *Erzincan'ın Sesi*, 6 Kasım 1980.

⁶⁷⁴ Öz Erzincan, 29 Kasım 1980.

⁶⁷⁵ *Erzincan'ın Sesi*, 27 Kasım 1980.

⁶⁷⁶ Öz Erzincan, 1 Aralık 1980.

Slogan yazan, afiş asanlara suçüstü işlem yapılacak. İzinsiz olarak duvarlara afiş asan, slogan yazan ve benzeri suçları işleyenlerin Suçüstü Hükümlerine göre yargılanmalarını hükme bağlayan kanun, Milli Güvenlik Konseyi'nde kabul edildi. Milli Güvenlik Konseyi, önceki günkü toplantısında kabul edilen meşhûr suçlamaların mahkeme usulü kanununda değişiklik yapan kanun, Türk Ceza Kanununun 536 ve 537. maddelerinde belirtilen eylemleri suçüstü hükümleri kapsamına almıştır. Önceden tespit edilen yerler dışında ve yetkililerce verilen izne aykırı olarak, her türlü resim yazı ve işaretlerle, bunları içeren kâğıt, pano, pankart ve benzerlerini asan ya da yapıştıranlar suçüstü hükümlerine göre yargılanacaktır. Bu kişilere 1 yıla kadar hapis, 1000 liradan az olmamak üzere para cezası verilecektir. Bu eylemleri kamuya ait bina ve taşıt araçlarında işleyenlere verilecek cezalar 4 katına kadar artırılarak uygulanacaktır.⁶⁷⁷

Bölge Valileri Toplantısı, İstanbul'da yapılacak.⁶⁷⁸

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Yardımcısı Büyükelçi Talat Halman'ı kabul etmiştir. Talat Halman, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'e Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü dolayısıyla ,Yunanistan'da başlatılacak çalışmalar ve Türk kültürünün daha etkin bir şekilde tanıtılmasına yönelik yeni çalışmalar konusunda bilgi sunduğu açıklanmıştır.⁶⁷⁹

Başbakan Bülent Ulusu, bugün (6 Aralık) Ankara'da bir basın toplantısı yapacaktır. Başbakanlık'tan yapılan açıklamada Başbakan Bülent Ulusu'nun bugün yapacağı basın toplantısında, hükümet çalışmaları ve memleketin genel sorunları konusunda açıklamalarda bulunacaktır. Başbakan Bülent Ulusu, yapacağı basın toplantısında yerli ve yabancı basın mensuplarının sorularını cevaplandıracağı haber verilmektedir.⁶⁸⁰

⁶⁷⁷ Öz Erzincan, 3 Aralık 1980.

⁶⁷⁸ Öz Erzincan, 5 Aralık 1980.

⁶⁷⁹ Öz Erzincan, 5 Aralık 1980.

⁶⁸⁰ Öz Erzincan, 6 Aralık 1980.

Erzincan eski milletvekillerinden Cemal Gönenc dün (7 Aralık) İstanbul'da ölmüştür. 75 yaşında ölen Cemal Gönenc bir dönem Erzincan milletvekilliği yapmıştı⁶⁸¹.

3.Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu başkanlığında, sıkıyönetim bölgesindeki 12 ilin valisini katılması ile bir toplantı yapılacaktır. Edinilen bilgiye göre, bölgenin emniyet ve asayiş konusunun görüşüleceği toplantı yarın (11 Aralık) 3. Ordu karargâhında yapılacaktır. Toplantıda, Valilere brifing verileceği ve kendilerinden brifing alınacağı öğrenilmiştir. Yarın şehrimizde 3. Ordu karargâhında yapılacak olan toplantıya Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun, Sinop illeri valileri katılacaktır. Toplantının yarın saat 8'de başlayacağını belirtilmektedir.⁶⁸²

3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı karargâhında dün (11 Aralık) sıkıyönetim bölgesindeki 12 ilin valisinin iştiraki ile toplantı yapılmıştır. 3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu'nun başkanlığında yapılan toplantıya Erzincan, Gümüşhane, Giresun, Trabzon, Rize, Ordu, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Samsun ve Sinop illeri Valileri katılmıştır. Toplantıda Sıkıyönetim Bölgesi illerinin asayiş ve emniyeti ile girilmekte olan kış dolayısı ile bölge illerinin çeşitli ihtiyaç ve diğer sorunlar üzerinde durulduğu açıklanmıştır. Verilen bilgiye göre dünki toplantıda valiler kendi bölgelerine ilişkin sorunlar hakkında Komutanlığı bilgi vermişler. Sorunların çözümü konusunda fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Toplantıya katılan Valiler şunlardır: Amasya Valisi Kamil Demircioğlu, Çorum Valisi Dursun Toprak, Erzincan Valisi Yücel Bölgen, Giresun Valisi Refet Küçüktiryaki, Gümüşhane Valisi Rafet Üçelli, Ordu Valisi Nermi Alyanak, Rize Valisi Namık Günel, Samsun Valisi Altay Utkan, Sinop Valisi Necati Özen, Sivas Valisi Bekir Ertürk, Tokat Valisi Adil Kerimoğlu, Trabzon Valisi Rıza Yaradanakul. Toplantının sona ermesinden sonra Bölge Valilerine 3. Ordu karargâhı gezdirilmiş, kendilerine Atatürk'le ilgili film gösterilmiştir. 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı

⁶⁸¹ Öz Erzincan, 8 Aralık 1980.

⁶⁸² Öz Erzincan, 10 Aralık 1980.

Orgeneral Selahattin Demircioğlu, bu sabah Bölge Valilerini kabul edecek ve daha sonra valiler illerine dönecektir.⁶⁸³

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Başbakan Bülent Ulusu'yu Çankaya Köşkü'nde kabul etmiştir. Devlet Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinden verilen bilgiye göre, Orgeneral Kenan Evren, Başbakan Ulusu ile haftalık görüşmesini yapmıştır. Orgeneral Kenan Evren, daha sonra Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü Kutlama Komitesi Genel Sekreteri Müslim Feri'yi kabul etmiştir. Orgeneral Evren'e komite çalışmaları hakkında bilgi sunduğu açıklanmıştır.⁶⁸⁴

3. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı'nın ilgisi ile Erzincan Devlet Hastanesi'ndeki hekim açığını kapattı. Erzincan Devlet Hastanesinde yıllardan beri, ilk kez 6 branşta mütehassıs hekim görev başında olacak. Erzincan sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümüne yakından ilgi gösteren ve bu konuda en üst düzeyde girişimlerde bulunan 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu Erzincan Devlet Hastanesi'nin vatandaşlara daha iyi hizmet verebilmesi konusu ile de yakından ilgilenmektedir.⁶⁸⁵

Valilikçe yayınlanan genelgede memurların mesai saatine titizlikle uyması istendi.⁶⁸⁶

Valilikçe yayınlanan genelge ile resmi araç kullanımı yeni kurallara bağlandı. Resmi araçlar görev dışı kullanılmayacak, araç onarımı resmi atölyelerde yapılacak.⁶⁸⁷

SSK ile ilgili yeni Kanun Tasarısı, Milli Güvenlik Konseyi'ne sunuluyor. Bakanlar Kurulu, Sosyal Sigortalar Kurumunca bağlanan aylık ve gelirlerde %40 artış öngören kanun tasarısının son şeklini vererek Milli Güvenlik Konseyi'ne sunmaya karar vermiştir. Yeni tasarıda, sigortalı eski ve yeni emekliler arasındaki farklılığın ortadan kaldırıldığı, yakacak zammının %100 oranında artırıldığı,

⁶⁸³ Öz Erzincan, 12 Aralık 1980.

⁶⁸⁴ Öz Erzincan, 13 Aralık 1980.

⁶⁸⁵ Öz Erzincan, 19 Aralık 1980.

⁶⁸⁶ Öz Erzincan, 19 Aralık 1980.

⁶⁸⁷ Öz Erzincan, 22 Aralık 1980.

sigortalıların ayakta ve yatakta tedavilerinde kullanılan ilaçlara %20'sinin sigortalılardan alınmasının görüldüğü belirtilmektedir.⁶⁸⁸

Sıkıyönetim Komutanlığı Halkla İlişkiler Şubesi açıkladı. Vatandaşa hizmet noksansız olarak ulaştırılacak. Herkes kendi kapısının önünü temiz tutacak. Etiketsiz mal satılmayacak, stok yapılmayacak, trafik kurallarına tam olarak uyulacak.⁶⁸⁹

Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, Kıbrıs sorununun kökünde İtimat buhranı yatığını, ancak toplumlar arası görüşmelerin 3 aydan bu yana sürmesinin anlamlı bir gelişme olduğunu söylemiştir.⁶⁹⁰

Karma Ekonomik Komisyonu toplantısı yapıldı. Başbakan Bülent Ulusu, Irak'la ilgili ilişkileri daha çok geliştirmek istediklerini belirtti. Türkiye-Irak Karma Ekonomik Komisyon toplantısına katılmak üzere dün (24 Aralık) Ankara'ya gelen Irak Sanayi ve Maden Bakanı Tahir Tefvik Temaslarına Başlamıştır.⁶⁹¹

Geçen aylarda olduğu gibi, Aralık ayında da gazeteler, adeta Sıkıyönetim Komutanlıklarının yayın organı gibi çalışmış, Sıkıyönetim Komutanlıklarının bildirilerini yayınlamaktan öteye geçememiştir. İzinsiz olarak duvarlara afiş asan, slogan yazan ve benzeri suçları işleyenlerin suçüstü hükümlerine göre yargılanmalarını hükme bağlayan kanun MGK'da kabul edilmiş,⁶⁹² hükümet çalışmaları ve genel memleket sorunları hakkında, yerli ve yabancı gazetecilerin katıldığı basın toplantısı yapılmıştır.⁶⁹³ Başbakan Ulusu'nun, kasım ayında kurumlardan tasarrufa gitmelerini istemesine ek olarak; Valilikçe yayınlanan genelgeler ile memurların mesai saatine titizlikle uyması,⁶⁹⁴ resmi araçların görev dışı kullanılmaması ve araç onarımlarının resmi atölyelerde yapılması bildirilmiştir.⁶⁹⁵ Kıbrıs sorununun kökünde güven buhranının yattığına yönelik Dışişleri Bakanlığı tarafından açıklama yapılmıştır.⁶⁹⁶ Bağlanan aylık ve gelirlerde

⁶⁸⁸ Öz Erzincan, 23 Aralık 1980.

⁶⁸⁹ Öz Erzincan, 24 Aralık 1980.

⁶⁹⁰ Öz Erzincan, 24 Aralık 1980.

⁶⁹¹ Öz Erzincan, 25 Aralık 1980.

⁶⁹² Öz Erzincan, 3 Aralık 1980.

⁶⁹³ Öz Erzincan, 6 Aralık 1980.

⁶⁹⁴ Öz Erzincan, 19 Aralık 1980.

⁶⁹⁵ Öz Erzincan, 22 Aralık 1980.

⁶⁹⁶ Öz Erzincan, 24 Aralık 1980.

artış öngören SSK ile ilgili yeni Kanun Tasarısı, Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulmuştur.⁶⁹⁷ 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nda asayiş, emniyet ve girilmekte olunan kış ile ilgili alınması gereken tedbirlerin konuşulduğu, 12 ilin valisinin katıldığı toplantı Erzincan'da yapılmıştır.⁶⁹⁸ Erzincan Devlet Hastanesi'ndeki hekim açığını kapatılmıştır.⁶⁹⁹

⁶⁹⁷ Öz Erzincan, 23 Aralık 1980.

⁶⁹⁸ Öz Erzincan, 12 Aralık 1980.

⁶⁹⁹ Öz Erzincan, 19 Aralık 1980.

SONUÇ

Şehirlerin hafızaları, yerel gazetelerdir. Yerel gazetelerin arşivleri kullanılarak birçok konuda çalışma yapmak ve o şehrin tarihine ışık tutmak mümkündür. Türk siyasi tarihinin önemli olaylarından biri olan 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesinin, yerel basına yansımalarını Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri örneği üzerinden yansıtan bu çalışma, literatürde bir boşluğu doldurabilmesi ve yerel basın üzerine yeni çalışmalara kaynaklık edebilmesi bakımından önemlidir.

1980 siyasi olaylarına baktığımızda, karşımıza ilk olarak komutanların Cumhurbaşkanına verdikleri ve ara ara devam eden uyarılar çıkmaktadır. Bu uyarıların temelinde ise:

- Milli Selamet Partisinin hükümeti destekleme konusundaki tavrı,
- Demokrat Parti içindeki muhalefet,
- 24 Ocak Kararları,
- Okullara kadar indirilen anarşi ve terör olayları,
- İzmir, Kırşehir ve Çorum olayları ve siyasilerin bundan nemalanması,
- Bir türlü sonuçlandırılmayan ve aktüel bir konu haline gelen Cumhurbaşkanlığı seçimi,
- Sürekli tekrarlanan Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinden geriye zaman kalmadığı için görüşülemeyen ülke meseleleri ve çıkarılmayan yasalar,
- Bakanlar ve Hükümet hakkındaki gensorular,
- Siyasi suikastlar ve saldırılar,
- Dış temsilciliklerimize yapılan saldırılar,
- Konya mitingi

gibi nedenler yatmıştır. Yaşanan bütün bu olaylarla halk darbeye razı edilmiş, sonuçta 27 Mayıs 1960 darbe süreciyle başlayıp, 1971 Muhtırasıyla her 10 yılda bir Türk demokrasi tarihine yapılan müdahalelerin bir sonrakisi olan 1980 Darbesi için gerekli şartlar oluşturulmuş, halkın tepkisi en aza indirilmiştir. Alınan 24 Ocak

kararları da çözüm olmamış; siyasi gerilim ortamı, 24 Ocak Kararlarının getirdiği bazı uygulamaları engellediği gibi, anarşik ortamı da gittikçe şiddetlendirmiştir.

Olayların ardı arkası kesilmezken, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren 15 Şubat'ta *“Kan dökmek istemiyoruz”*; 8 Nisan tarihli gazetenin haberine göre ise; *“Anarşistler ile girilen mücadelede, bir onlardan, bir bizden kayıp verilse bile, mutlaka bu mücadeleden biz galip çıkacağız.”* açıklamalarında bulunması, çözülemeyen ve artarak devam eden sorunlara, artık askeri bürokrasinin müdahale vaktinin geldiğinin bir kanıtı olarak karşımıza çıkmıştır. 15 Şubat'ta ve 8 Nisan tarihli gazetede yapılan bu açıklamaların bir benzerini 12 Eylül darbesi sonrası yapan Evren'in, *“Adalet olsun diye, bir sağdan bir soldan astık.”* ifadeleri askeri bürokrasinin, süreci başından beri takip ettiklerini ve hazırlık yaptıklarını gözler önüne sermiştir. Yani askeri darbeden 7 ay önce, 15 Şubat'ta kullanılan dil ile 5 ay önce, 8 Nisanda kullanılan dilin, 12 Eylül 1980 Darbesinden sonra tekrar kullanıldığı görülmüştür.

The Observer adlı İngiliz gazetesindeki bir yazıya göre, *Silahlı Kuvvetlerin, Ecevit döneminde darbe hazırlığına başladığı; bu hazırlıklardan Demirel'in de haberdar olduğu; fakat darbenin ne zaman yapılacağını bilmediği* yazılmıştır. Gazete, Demirel'in MSP Lideri Erbakan'ı CHP ile işbirliğinden vaz geçirmek için, Erbakan'a *“Eğer bu konuda düşündüğünü uygulamaya koyarsan, Ordu müdahale edecektir. Bu da benim için değil, senin için hiç de iyi olmayacaktır.”* iddiaları, yaşanan darbenin iç ve dış kamuoyu tarafından önceden bilindiğini göstermiştir.

12 Eylül 1980 sabahı Türk Silahlı Kuvvetlerinin: *“İç Hizmet Kanunu'nun kendisine verdiği Türkiye Cumhuriyeti'ni kollama ve koruma görevini yüce Türk milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararı aldığı ve ülke yönetimine tümüyle el koyduğu...”* diye başlayan darbe metnin okunmasıyla birlikte Türkiye'de yeni bir süreç başlamıştır. Ancak ne acıdır ki başta Amerika olmak üzere, dışarıda ve içeride darbenin olmasına duyulan memnuniyet açıklamaları yapılırken; artan şiddet ve anarşi olaylarının çat diye kesilmesi, yakalanan katiller ve bu katillere, suçlarını gazetecilerin önünde itiraf ettirilmesi, Türkiye tarihinin en büyük toplu tutuklamaları, siyasi gözaltılar, dış basın

tepkilerini en aza indirmek adına, devamlı olarak normal düzene geçileceğine dair yapılan açıklamalar ve darbe ile ilgili olumsuz haber yapılmaması için basın-yayının kontrol altında tutulması sonucunda, gazetelerin adeta Sıkıyönetim Komutanlıklarının yayın organı haline gelmesi gözlerden kaçmamıştır. Kısacası 12 Eylül 1980 sabahına kadar tüm hızıyla devam eden ülke genelindeki sağ-sol çatışmaları, siyasilere saldırılar, siyasi cinayetler, anarşi ve terör olayları, grevler, ekonomik sıkıntılar, enerji sıkıntısı ve partiler arası kısır çekişmeler; 13 Eylül’de bir anda sükûnete kavuşmuştur. Artan şiddet olaylarının bir gecede sükûnet bulması, anarşi ve terör ortamının istenerek yapıldığını gösterirken; yaşanan bu olumsuz olaylarla darbenin zemini oluşturulmaya, halk darbeye razı edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, darbe sonrası tozpembe gösterilen Türkiye’de, olayların bir gecede çözüm bulması, ordunun bütün olayları bildiğini ve uzun süreli hazırlık ve takip süreci içinde olduklarının bir başka göstergesidir. Sözde insan haklarından ve demokrasiden dem vuran Batılı ülkelerin ve özellikle de dönemin ABD Başkanı Carter’ın *"Bizim çocuklar başardı."* ifadesi darbenin kimin desteğinde ve kontrolünde yapıldığını gözler önüne sermiştir.

Ocak 1980’den itibaren, askeri bürokrasi tarafından hükümete verilen uyarı mektuplarına ve yapılan açıklamalara rağmen; siyasilerin mevcut bunalımları giderecek somut adımları bir türlü atamaması, askerlere davetiye çıkarmıştır. Ayrıca Türkiye’deki siyasi ve ekonomik kriz döneminde, Yunanistan’ın NATO’nun askeri kanadına dönme isteğinin önündeki en büyük engel olan mevcut hükümet, Kıbrıs ve Ege Adaları sorunu askeri bürokrasinin işini kolaylaştıran dolaylı ya da doğrudan dış destek olarak görülmüştür.

Şubat ayında, siyasal amaçlı anarşik olaylar, adî zabıta olaylarını geride bırakırken, dükkân kapatma ve şiddet olaylarının meydana geldiği İzmir olaylarıyla Türkiye’de tansiyonun iyice yükselmiştir. Askeri bürokrasi, şubat ayında da, olayların dışında kalmadan, doğrudan yetki alarak sıkıyönetim bölgelerinde etkin görev almasına rağmen, olayların ateşi düşmek yerine, daha da yükselmiş, sonuçta dönemin Genel Kurmay Başkanı Kenan EVREN tarafından “Kan dökmek istemiyoruz.” açıklaması gündeme bomba gibi düşmüştür.

Mart ayında, Demirel Hükümeti bütçesi, meclisten güvenoyu alırken, Cumhurbaşkanlığı seçiminin gerilimi yaşanmaya devam etmiş, herhangi bir aday üzende siyasiler bir türlü uzlaşmamıştır. Bu durumun neticesinde, artan şiddet olayları da bahane edilerek, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın Orgeneral ve Korgeneral sayısında ciddi bir artışa gidilmesi ve bunun herkesçe doğal kabul edilmesi de askeri bürokrasinin, kendisini meşrulaştırdığının bir göstergesidir.

AP ve CHP arasında geçen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bir türlü sonuç elde edilemediği için, askeri bürokrasi yine kendisini yetkili olarak görmüş ve sıkıyönetim süresini ve bölgesini arttırarak çalışmalarına hız vermiştir. Ayrıca Evren'in 12 Eylül Darbesinden sonra yapmış olduğu açıklamaların zeminini oluşturan talihsiz açıklaması olan “*Anarşistler ile girilen mücadelede, bir onlardan, bir bizden kayıp verilse bile, mutlaka bu mücadeleden biz galip çıkacağız.*” sözleri Nisan ayında kimseyi rahatsız etmemiştir.

Şiddet olaylarının zirve yaptığı Mayıs ayında, sorunsuz geçen 1 Mayıs kutlamalarını, döneme damgasını vuran siyasi suikastlar gölgede bırakmıştır. 48 gündür seçilemeyen Cumhurbaşkanın, hem 200 milyon liraya ulaşan seçim maliyeti, hem de seçim dolayısıyla görüşülemeyen 100'ü aşkın tasarı ve teklifin bekletilmesi devlet işlerinin aksamasına neden olmuştur. CHP'nin adayı Muhsin Batur'a adaylıktan çekilmesi için partisinden ve kapalı kapılar arkasından baskı yapıldığı sezilirken; AP'lilerin ise, kendi adayları için, *Bilgiç'e selam, turlara devam*, diyerek Sadettin Bilgiç'in adaylığını ve nafile turları sürdürme kararında olduğunu göstermesi, Cumhurbaşkanlığı seçim turlarının daha da uzayacağını göstermiştir. Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil'in Cumhurbaşkanlığı yetkilerini kullanarak yeni atamalar yapması da tartışmalara sebep olmuştur. Polisler arasında bölünmelere sebep olan polis tayinlerine rotasyon getirilerek, polisler arasında oluşan huzursuzluklar önlenmeye çalışılmıştır. Bir Başbakan ile iki Bakanın idam edildiği, onlarca kişinin müebbet hapis ve ölüm cezası aldığı Türkiye'de, gerek yarattığı toplumsal travma ve gerekse de darbelere giden yolda başlangıç olması nedeniyle, tarihimizde kara bir leke olan 1960 darbesinin “*27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı*” olarak darbeden 20 yıl sonra, 1980 yılında tüm yurttan kutlanıyor olması,

Türkiye'nin darbelerden gerekli dersi hala çıkaramadığını göstermiştir. Eski bir Bakan olan MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak'ın 27 Mayıs'ta uğradığı saldırı sonucu öldürülmesi gerginliği iyice artırmıştır. Sazak'ın öldürüldüğü güne kadar, farklı partilerden birçok İl Başkanının öldürüldüğü Türkiye'de, son aylarda büyük bir artış gösteren anarşiye kurban edilenler arasına, çeşitli kademelerde görev almış siyasi parti yöneticileri de katılmıştır.

Haziran ayına girilmesine rağmen seçilemeyen Cumhurbaşkanı, TBMM'yi çalışamaz hale getirirken, görüşülemeyen 100'lerce konu ve çıkarılamayan yasalar Türkiye'yi iyice bataklığa sürüklemiştir. Erken seçim düşüncesinin de masada olduğu günlerde; Erbakan, Hükümete olan desteklerini çekmemeleri karşılığında, birçok maddeden oluşan taleplerini Demirel'e sunması, hükümeti iyice zor duruma sokmuştur. Ayrıca hükümete çok sayıda gensoru veren CHP'lilerin, verilen bir gensoru önergesinde, *"Bu hükümet kaldıkça demokrasi ve toplumun değer ölçüleri tahrip oluyor"* söylemleri, bir yerlere mesaj olarak algılanmıştır. Nevşehir İl Başkanı olan Zeki Tekiner'in cenazesinde otomatik silahlarla yapılan saldırıda milletvekillerinin de aralarında bulunduğu pek çok kişi yaralanırken, cenazeye katılan Bülent Ecevit'in şehri terk etmeyi reddetmesi ve şehirde her şey normale dönene kadar orada kalacağına yönelik açıklamaları, gerilimi iyice artırmıştır. Yıllar önce 1977 seçimleri öncesi Bülent Ecevit'in Şiran ve Erzincan mitingleri ile 1980'de Nevşehir'de yaşanan olayların, günümüzde de benzer şekilde devam etmesi gösteriyor ki, gerilim ve çatışma ortamından beslenen siyasilerin bu tutumu, günümüzde de aşılabilmiş değildir.

Temmuz ayında güvenoyu alan hükümetin erken seçim için çalışmalara başlaması, Cumhurbaşkanlığına vekâlet eden Çağlayangil'in yoğun tartışmalara sebep olan, başta senatör atamaları olmak üzere, pek çok bağlayıcı kararlara imza atması ve Cumhurbaşkanı Vekiline, Komutanlar tarafından uyarı mektubu verildiği yolundaki haberler, Türkiye için dönülmez bir yola girildiğinin kanıtıdır. Öyle ki, 11 Temmuz 1980 Cuma günü, 04.00 olarak belirlenen darbe tarihi, Demirel Hükümetinin 2 Temmuz'da güvenoyu almasıyla ertelenmiştir. Türkiye'de yaşanan olaylar, başta Amerika olmak üzere, Avrupalı ülkeler tarafından yakından takip

edilmiş, basına konu olmuştur. Öyle ki, Çağlayangil'in, Cumhurbaşkanı sorununu çözmek için, parti başkanlarıyla uzlaştırma programları düzenlediği sıralarda 7 Temmuz 1980 tarihli Öz Erzincan Gazetesindeki habere göre, İngiliz Finansal Times gazetesinde çıkan başyazıda, *“Batının Türkiye’de istikrar istediğini; fakat Türkiye’nin bunu sağlamakta güçlük çektiği...”* belirtilerek darbe meraklılarına yeşil ışık yakılmıştır. Darbe sonrasında Kenan Evren’in *“töhmət altında kalmamak için, adalet olsun diye 1 sağdan, 1 soldan...”* açıklamasına uygun olarak, darbe öncesinde suikastlar devam etmiş, iki tarafın da öfkesi diri tutulmuştur. Eski bir Bakan olan MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak’ın 27 Mayıs’ta öldürülmesinden sonra, temmuz ayında sırayla CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu’nun, eski Başbakan Nihat Erim’in, DİSK’e bağlı Türkiye Maden İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler’in terör saldırıları sonucunda öldürülmeleri, artık sonun başlangıcı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ağustos ayı, darbenin öncesindeki son ay olarak demokrasi tarihi açısından talihsiz bir hazırlığa sahne olurken, emir komuta zincirinde yapılacak olan darbenin öncesindeki sessiz bir askeri hazırlığı içerisinde barındırmıştır. CHP, Olağan Kurultay öncesi, muhalif illeri görevden alarak mevcut statükoyu korumaya çalışırken, CHP’nin kalesi olarak da bilinen Uşak’ta yapılan Belediye Başkanlığı seçimini, AP adayının farklı bir şekilde kazanması, Adalet Partililerin erken seçim iştahını daha da kabartmıştır. MSP ve AP temsilcilerinin, Meclise erken seçim önergesi vermesi ve Meclis Anayasa Komisyonu’nun, 19 Ağustos’ta erken seçim konusunu görüşmek için toplanacak olmasıyla birlikte, erken seçim, artık Türkiye gündemine iyice yerleşmeye başlamıştır. Adalet Bakanının, ceza evlerinden her ay birçok mahkûmun kaçtığını dillendirmesi, olayların artık iyice kontrolden çıktığını göstermiştir. YAŞ Kararları sonrası 10’larca general bir üst rütbeye yükselirken; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı hakkında gensoru önergesi verilmiştir. Sonuçta askeri kanat yoluna sıkıntısız devam ederken, siyasi kanatta her gün yeni bir olumsuzluk ortaya çıkmıştır. Anayasa Komisyonu Başkanı, Meclisin çalıştırılmaz hale gelmesinden şikâyetçi olduğunu beyan ederken; Çağlayangil’in kontenjan senatörlerini atamasının ardından, CHP bu atamaların iptal için Anayasa Mahkemesi’ne başvurma kararı almıştır. Turgut Özal’ın, sendikaların eli sopalı

militanları kullanarak, işçileri greve zorlayıp, aç bıraktığı yolundaki açıklaması, kışkırtıcılık olarak nitelendirilmiş, ortamı iyice germiştir. Türkiye'nin Atina Büyükelçiliği'nde görevli İdari Ateşe Galip Özmen Atina'da Ermeni bir gizli örgütünün silahlı saldırısı sonucu öldürülmesi, hükümeti güvenlik zafiyeti noktasında içeride ve dışarıda iyice köşeye sıkıştırmıştır. Sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması konusunda tavsiye kararının alındığı MGK toplantısında, anarşi ile yapılan mücadeleye ek olarak, Türk-Yunan ilişkileri, Kudüs meselesi, Ortadoğu'daki diğer gelişmeler ve Türkiye-Irak arasında meydana gelen son durum görüşülmüştür. Görüldüğü gibi Türkiye'de iç politikada olduğu gibi, dış politikada da hareketli ve zor bir dönem yaşanmıştır.

Darbe öncesi birçok ilin valisinin yeri değiştirilirken, 8 ilin valisi merkeze alınmış, İçişleri Bakanının gensoru sonrası güvensizlik oyuyla düşürülmesini fırsat bilen CHP; 3 bakanlık hakkında 3 ayrı gensoru önergesi daha vermiştir. İsrail'in Kudüs'ü ebedi başkent ilan etmesi üzerine, MSP'nin Konya'da yaptığı yürüyüş ve Kudüs'ü Kurtarma Mitingi, darbe için bardağı taşıran son damla olmuş, sonuçta, *“irticayı körüklemek, halkı inkılaplara karşı kışkırtmak”* gibi her darbe döneminin söylemiyle, kurulan tezgâh işletilmeye devam edilmiş, akabinde MSP hakkında *Siyasi Partiler Yasası* açısından soruşturma başlatılmıştır. Eylül ayında darbe için tüm engeller sırasıyla ortadan kaldırılırken; şartların uygun hale getirilmesi için tüm Türkiye'de sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Yerli ve yabancı uzmanlarca hazırlanan raporlara göre, darbeye giden süreçte yabancıların rolü büyüktür. Bir Türk uzmanına göre, Türkiye'de terörün yayılmasında, Türkiye'yi kendi tarafına çekmeye çalışan Amerika ve Rusya arasında yaşanan rekabet yatmaktadır. Doğu Akdeniz Uzmanı Mackenzie'e göre ise darbe öncesi anarşist olaylarda rol alan militanların bir kısmının dış bağlantılı olması, yaşanan anarşik olayların sadece içten kaynaklanmadığını göstermiştir.

"Bayrak Harekâtı" kod adlı darbe, ilk olarak Temmuz, ayında hayata geçirilmek istenmiş; fakat Demirel Hükümetinin güvenoyu almasıyla ertelenmiştir. 28-31 Ağustos tarihleri arasında "5 Eylül 1980'nden itibaren her an hazır olunması komutanlıklara bildirilen darbenin hazırlıkları ve hareketliliği NATO'nun *Anvil*

Express tatbikatıyla kamufle edilmiştir. Saat 03.00’da harekete geçmeyi planlayan Evren, 02.00’da Amerikalılardan gelen bir mesaj ile darbeyi 1 saat ileri almıştır.

İç Hizmet Kanununun 35. maddesine dayandırarak darbe bildirisini okuyan Kenan Evren, siyasileri suçlayarak haklı bir gerekçe ve meşru bir yolla yönetime el koyduklarını ilan ederken, *“Bu bir darbe hareketi değil, demokrasiye indirilen darbeyi ortadan kaldırmak için milletin isteği doğrultusunda gerçekleştirilmiş bulunan bir harekettir.”* diyerek yaptığı darbeyi demokratik bir eylem olarak göstermeye çalışmıştır. Darbeyle birlikte, ardı ardına gelen bildiriler yayınlanırken, artan şiddet olayları 1 gecede sona ermiş, darbe öncesine ait olayların bütün izleri bir anda silinmeye başlanmıştır. Öyle ki, darbenin ardından ilan edilen sokağa çıkma yasağına ilişkin bildiriyle başlayan süreçte, duvarlardaki siyasi afiş ve sloganlar bir anda yok olurken, Türkiye’nin hizaya getirilmesi için pek çok adımın hızla ve kararlılıkla atılacağına dair diğer bildiriler peş peşe yayınlanmıştır. Lokavt ve grevler biterken, bayrak ve ant içme törenleriyle birlikte okullarda askeri disiplin hissedilmeye başlanmıştır. Bu arada MGK yeniden yapılandırılmış, askeri bürokrasiye yeni görev ve yetkiler verilmiştir. Parlamento ve hükümet feshedilerek, yasama, yürütme ve yargı gibi Türkiye’deki yönetim erklerini tek elde toplayan darbeciler, yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla birlikte çok sayıda siyasi gözaltı ve kitlesel tutuklamalara ek olarak, belediye ve il genel meclislerini feshederek, belediye başkanlıklarına atamalar yapmışlardır. Darbe sonrası siyasi irade ortadan kaldırılırken, yeni hükümet kurulana kadar müsteşarlara, Bakanlık yetkisi verilip, bürokrasiye dokunulmaması, bize Demirel hükümetinin iktidar olduğunu; fakat muktedir olamadığını göstermiştir. Eski cumhurbaşkanlarından Cevdet Sunay ile bir darbe mağduru olan Celal Bayar’ın, ordunun yönetime el koymasından dolayı memnuniyet ifade eden açıklamalarda bulunmaları, demokrasi açısından talihsizlik olarak değerlendirilebilir. Özetle, 12 Eylül’ün ünlü generali Bedrettin Demirel’in *“12 Eylül için şartların olgunlaşmasını bekledik.”* açıklamasına uygun olarak, çok iyi planlanmış ve bütün ayrıntıları düşünülmüş bir darbenin gerçekleşmesinin ardından yapılması gereken anti demokratik her faaliyet hızlı bir şekilde uygulanmıştır.

Darbe sonrasında yaşanan siyasi tutuklama ve gözaltılar için, “*Silahlı Kuvvetlerin gözetimi ve güvencesi altına almak*” ifadesi kullanılarak, kelime oyunları ile, darbenin, sadece halkı huzur ortamına kavuşturmadığı, siyasileri de bu anarşist ortamdan kurtardığı sezdirilerek, darbe olumlu ve güzel gösterilmeye çalışılmıştır.

Şubat ayında Erzurum’da yapılan Kış Tatbikatı sonrası, sıkıyönetimden dolayı, birliklerin tatbikatlardan mahrum kalmasından, Sıkıyönetim komutanlarının yetkilerinin azlığından şikâyet eden Evren; darbe sonrası, yeni Sıkıyönetim Yasası ile askeri mahkemelerin görev alanlarını genişletip, Sıkıyönetim Komutanlarının yetkileri ile güvenlik güçlerinin silah kullanma yetkilerini artırarak amacına ulaşmıştır.

1970’le birlikte şirketleşmeye başlayan medya, 24 Ocak kararları sonrası kâğıda gelen zam, gazeteleri birleşmeye ve ayakta kalabilmek adına büyük sermaye gruplarının desteğini almaya zorlamıştır. Ocak ayında Sıkıyönetim Kanunuyla basın baskı altına alınması, CHP’liler arasında görüş ayrılığına neden olurken; Askeri Darbe ile birlikte, darbe hakkında olumsuz haberlere mahal vermemek için, basın-yayın tamamen kontrol altında tutulmuş, yapılan olumsuz haberlere cezalar verilmiştir. Sıkıyönetim Komutanlıklarına, basına sansür uygulatma yetkisinin verilmesiyle birlikte, Sıkıyönetim Komutanlığı, basını ve TRT’yi sıkı denetime tabi tutmuş, yasaklar getirmiştir. Basın ve TRT adeta darbecilerin yayın organı haline gelmiş, gazeteciler, yazdıkları yazılar bir tarafa, neredeyse zihinlerinden geçenlerden ve yazmadıklarından bile sorguya çekilmişlerdir. Uygulanan sansür ve sıkı denetim sonucunda basında “*sakıncalı haber*” korkusunun ortaya çıkması, toplumdaki okuma oranını düşürmüştür.

Darbeciler, basın-yayın araçlarına darbenin propagandasını yaptırarak, darbenin meşruluğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Özellikle Kenan Evren TRT’ye sık sık çıkarak darbenin meşruluğunu insanlara anlatmaya çalışmıştır. Özellikle, darbe hakkında olumsuz haberlerin önüne geçmek için, basın sıkı kontrol altında tutulmuş, getirilen yayın yasağı sonrası, sıkıyönetim bildirilerini yayınlamaktan öteye gidemeyen birçok gazete kapatılmış veya kapanmak zorunda

kalmıştır. Yaşanan baskılar ve ekonomik zorluklar sonrasında 1980 yılında Erzincan'da yayınlanan 3 günlük gazete olan Öz Erzincan, Birlik ve Erzincan'ın Sesi gazeteleri, Öz Erzincan gazetesinde birleşerek, tek bir gazete çıkarmaya başlamışlardır. Halkın olaylara vereceği tepkiler de önceden hesap edilerek askeri disiplinle sosyal ve siyasal haklara da müdahaleler gerçekleşmiştir. Darbe öncesinde sık sık duyulan ölüm haberleri, darbeye birlikte, yerini işkencelere ve faili meçhullere bırakmıştır.

Darbe öncesinde Öz Erzincan ve Erzincan'ın Sesi Gazetelerinde, çıkan köşe yazılarında genel olarak yaşanan anarşist ortam ve siyasi karmaşa nedeniyle, orduyu öven ve harekete geçiren yazılar yazılırken, parlamento eleştirilmiştir. Birlik Gazetesinde ise; yaşanan siyasi tartışma ve belirsizlikler ile CHP'nin orduyu tahrik edici açıklamalarını eleştiren başyazılar kaleme alınmıştır.

Darbeye birlikte, Öz Erzincan ve Erzincan'ın Sesi gazetelerinde askerlerin yönetime el koymalarından dolayı duyulan büyük sevinç ve memnuniyeti ifade eden yazılar kaleme alınırken; orta yolu takip eden Birlik gazetesinde TSK'ya başarı dilenirken, diğer gazetelerin aksine, memnuniyet ifade eden köşe yazılardan ziyade, darbenin sonuçları itibariyle, başarıya ulaşması için yeni yönetime yol gösterilmiştir. Hatta ilginçtir, Birlik gazetesinde 1960 darbesinden, 1980 darbesine giden süreçte gizli hesaplar, ihanetler, iyi niyetlerin istismar edilmesi konulu yazı dizisi ele alınmıştır.

Sonuçta Askeri müdahale ile birlikte, Türkiye genelinde ve Erzincan yerelindeki basın-yayın organlarında, çoğunlukla Orgeneral Kenan Evren'in ve 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu'nun açıklamaları ve Sıkıyönetim Komutanlığının bildirileri yer almış, gazeteler neredeyse askeriye'nin resmi bir yayın organı gibi yayın yapmışlardır. Gazetede, askeri yönetimin ülke genelinde ve yerelde yaptığı uygulamaları ve darbeyi eleştiren yazılar yerine, darbeyi övücü köşe yazıları yazılmış, haberler yapılmıştır.

Sıkıyönetim bildirilerinin yayınlanması ve tutuklamalar ile geçen Ekim ayında yapılan güven oylaması sonucunda, hükümet programı kabul edilirken; eski Başbakanlardan Nihat Erim'i Temmuz ayında öldüren katillere, gazetecilerin önünde

suçlarının itiraf ettirilmesi, bir şeyleri ört bas etmenin telaşı olarak değerlendirilebilir. Binlerce kişi gözaltına alınmış, çok sayıda silah ve mühimmat ele geçirilmiştir. MSP Genel İdare Kurulu üyelerinden birçok yönetici tutuklanmıştır.

Kasım ayında Türkiye yavaş yavaş normale dönmeye başlarken, basına getirilen yasaklar nedeniyle, basında genel itibariyle, harekât sonrası yapılacaklar, Sıkıyönetim Komutanlıklarının Bildirileri ile çok sayıda gözaltı ve tutuklamalar yer almıştır.

Aralık ayına gelindiğinde gazeteler, Sıkıyönetim Komutanlıklarının yayın organı gibi çalışmaya devam etmiş, Komutanlıkların bildirilerini yayınlamaktan öteye geçememiştir. İzinsiz olarak, duvarlara afiş asan, slogan yazan ve benzeri suçları işleyenlerin suçüstü hükümlerine göre yargılanmalarını hükme bağlayan kanun MGK'da kabul edilmiş, hükümet çalışmaları ve genel memleket sorunları hakkında basın toplantısı yapılmış, Başbakan kurumlara tasarruf çağrısı yapmıştır. Bir anda ülkedeki kargaşa ortamının sona ermesi, Türk siyasi tarihi açısından derin şüpheleri barındırmıştır. Birçok ilde uygulanan sıkıyönetime rağmen, Türkiye'nin o dönemki bunalım sürecinde, askerlerin görevlerini yapmadıkları, bir gecede biten anarşi ve terör olaylarıyla açıkça görülmüştür. Askeri bürokrasinin, bütün şiddet olaylarının son raddeye gelmesini beklemek yerine, siyasilerle işbirliğine giderek, sorunları büyümeden önleyebilecek istihbarat bilgilerine sahip oldukları da bir anda sessizleşen Türkiye gündeminden anlaşılmıştır.

Darbelerin, ülkelerin pek çok alanda, onlarca yıl geriye gitmelerine sebep olduğu bir gerçektir. Bu acı gerçeği defalarca yaşayan Türkiye'de, bütün bu olaylar yaşanırken, 3. Ordu Komutanlığı'nı bünyesinde barındıran Erzincan'ın, Türkiye'de yaşanan olaylardan soyutlanması düşünülemez. Darbe yılı olan 1980'de, Erzincan yereline bakıldığında; şehirdeki bölücü illegal örgüt yapılanmaları giderek çoğalırken, cadde ve sokaklara asılan bombalı pankartlar, lise pansiyonlarındaki aşırı sol ve Dev-Yol hareketleri, Erzincan'da huzursuz bir ortam oluşturmalarına rağmen; kaldırılan sıkıyönetim, Erzincan'ın anarşist olaylara pirim vermediğini göstermiştir. CHP'li Baykal'ın Enerji Bakanlığı döneminde Erzincan'da köylere elektrik dağıtımında Alevi-Sünni ayrımı yaptıklarını kabul etmesi; ayrıca Demirel'in

hükümet olarak Erzincan'a yaptıkları yatırımlara karşılık, Erzincan'dan aldıkları cüzi oy yüzünden yapmış olduğu sitem siyasilere olan güveni bir kez daha zedelemiştir. Bu arada Erzurum, Erzincan ve Kars İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı, iç karışıklıklar çıkarmak için kurulmuş olan Kürdistan örgütünü tespit etmiştir. Yaşanan terör cinayetleri sonrasında, Erzincan'daki siyasi partilerin birlik ve beraberlik noktasında ortak hareket etmek amacıyla yayınladıkları 8 maddelik bildiri, şehir halkının huzur ortamına olan ihtiyacını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bütün bunlar yaşanırken, Fatsa'da görev yapmak üzere görevlendirilmiş olan Erzincan Emniyet Müdürlüğü'nde görevli olan polis memurlarından, bir kısmının can güvenliklerinin kalmadığı gerekçesiyle Erzincan'a geri dönmeleri, yaşanan olayların son safhaya geldiğini göstermiştir. Erzincan'da incelemelerde bulunan Adalet Bakanı Ucuşal, sol görüşlü tutukluların çıkardıkları isyan sonucunda yanan Erzincan Cezaevi'nin yenisinin şehir dışında yapılacağı müjdesini vermiştir. 3. Ordu'daki üst düzey subayların Sıkıyönetim Komutanlıkları döneminde yapmış oldukları çalışmalar, darbe sonrasında ödüllendirilip, yeni görevler bu subaylara tevdi edilmiştir. Ayrıca yeni kurulmuş olan kabinede yer alan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Zeyyat Baykara, Ticaret Bakanı Kemal Cantürk, Tarım ve Orman Bakanı Sebahattin Özbek ile Erzincan Belediye Başkanlığına atanan Emekli Topçu Albay Nusret Çetinkaya Erzincanlıdır.

Devam eden süreçte Türkiye genelinde olduğu gibi, Erzincan'daki sendika, federasyon ve konfederasyonlara da kayyumlar atanırken, STK'ların faaliyetleri durdurulmuştur. Yayımlanan av tezkeresi bildirisiyle, vatandaşların sahip olduğu silahları, güvenlik makamlarına teslim etmeleri istenerek, herhangi bir ayaklanmanın önüne geçilmesi planlanmıştır. 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'na bağlı bölgede muhtelif suçlardan 1460 kişi daha gözaltına alınmıştır. 3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nda 12 ilin valisinin katıldığı toplantının da Erzincan'da yapıldığı görülmektedir. Kozmopolit yapısı nedeniyle, darbe öncesi ve sonrasında yaşanan anarşi ve terör olayları Erzincan'da inişli çıkışlı bir durum arz etmiştir. İl sınırları içerisinde, büyük bir ordu karargâhı barındıran Erzincan, darbenin sıkıyönetim merkezi olması nedeniyle, darbeden en çok etkilenen illerden biri gibi gözükse de, gerek halkın, gerekse siyasi parti temsilcilerinin sağduyulu hareket etmeleri

sonucunda, Erzincan'da 1980 yılı, genel itibariyle sakin ve olaysız geçmiştir. Bazı illerde sıkıyönetim ilan edilip, 20 ilde ise sıkıyönetimin devamına karar verilirken, Erzincan'da sıkıyönetimin kaldırılması bunu destekler niteliktedir. Türkiye siyasi tarihi açısından ayrı ayrı dönem ve başlıklar halinde incelenmesi gereken bir şehir olan Erzincan, her devirde siyasi olayların merkezinde yer alabilecek bir potansiyele sahiptir.

Demokrasilerde, “*milli iradenin*” dokunulmazlığı esastır. Türkiye’de her on yılda bir gerçekleştirilen müdahaleler, “*milli iradeyi*” yok ederek, demokrasinin kesintiye uğramasına yol açmış; Türkiye’nin “*kanun devletinden*”, bir “*hukuk devletine*” dönüşmesine engel olmuştur. Milyonlarca insanın hayatının etkilendiği, darbecilerin yaptıkları ve kapasitesini artırdıkları cezaevleri ve hayatına son verdikleri gencecik fidanlarla övündükleri 12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin üzerinden 40 yıl geçmesine rağmen, darbenin Türk demokrasisi üzerindeki olumsuz etkileri hala devam etmektedir.

Kemal H. Karpat’ın da dediği gibi “*Demokrasinin ana şartı, insanların insanlık haysiyetlerine yakışır şekilde yaşayabilecekleri yegâne hükümet şeklinin demokrasi olduğunu içselleştirerek kabul etmeleridir. Böylece Demokrasiyi hava, yiyecek, içecek gibi hayatın vazgeçilmez bir parçası haline getirmek için gösterilecek çaba bu yönetim şeklinin hayata geçmesini sağlayacaktır.*”⁷⁰⁰

⁷⁰⁰ Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, s.534.

KAYNAKÇA

I-Arşiv Kaynakları

Milli Kütüphane Mikrofilm Arşivi

II-Resmi Kaynaklar

Resmi Gazete, 9 Ocak 1961.

Resmi Gazete 13 Mayıs 1977.

Resmi Gazete, 19 Nisan 1980.

Resmi Gazete 12 Eylül 1980.

9 Ağustos 2019 tarihli 1901712575 No’lu BİMER Başvuru Sonucu, Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü.

Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Dönem:24, Sıra Sayısı 376, Yasama Yılı:3, C.2, Kasım 2012.

III-Sürelî Yayınlar

Öz Erzincan Gazetesi 3 Ocak 1980, 4 Ocak 1980, 5 Ocak 1980, 9 Ocak 1980, 10 Ocak 1980, 22 Ocak 1980, 23 Ocak 1980, 1 Mart 1980, 17 Mart 1980, 3 Mayıs 1980, 3 Haziran 1980, 7 Haziran 1980, 9 Haziran 1980, 17 Haziran 1980, 18 Haziran 1980, 21 Haziran 1980, 23 Haziran 1980, 25 Haziran 1980, 26 Haziran 1980, 27 Haziran 1980, 28 Haziran 1980, 7 Temmuz 1980, 17 Temmuz 1980, 26 Temmuz 1980, 31 Temmuz 1980, 4 Ağustos 1980, 5 Ağustos 1980, 8 Ağustos 1980, 22 Ağustos 1980, 1 Eylül 1980, 3 Eylül 1980, 4 Eylül 1980, 5 Eylül 1980, 6 Eylül 1980, 9 Eylül 1980, 10 Eylül 1980, 11 Eylül 1980, 13 Eylül 1980, 15 Eylül 1980, 16 Eylül 1980, 17 Eylül 1980, 19 Eylül 1980, 20 Eylül 1980, 22 Eylül 1980, 23 Eylül 1980, 24 Eylül 1980, 25 Eylül 1980, 26 Eylül 1980, 29 Eylül 1980, 30 Eylül 1980, 1 Ekim 1980, 2 Ekim 1980, 3 Ekim 1980, 4 Ekim 1980, 7 Ekim 1980, 9 Ekim 1980, 10 Ekim 1980, 11 Ekim 1980, 14 Ekim 1980, 15 Ekim 1980, 16 Ekim 1980, 17 Ekim 1980, 18 Ekim 1980, 25 Ekim 1980, 26 Ekim 1980, 28 Ekim 1980, 30 Ekim 1980, 1

Kasım 1980, 3 Kasım 1980, 4 Kasım 1980, 7 Kasım 1980, 8 Kasım 1980, 13 Kasım 1980, 14 Kasım 1980, 15 Kasım 1980, 18 Kasım 1980, 19 Kasım 1980, 21 Kasım 1980, 25 Kasım 1980, 27 Kasım 1980, 28 Kasım 1980, 29 Kasım 1980, 1 Aralık 1980, 3 Aralık 1980, 5 Aralık 1980, 6 Aralık 1980, 8 Aralık 1980, 10 Aralık 1980, 12 Aralık 1980, 13 Aralık 1980, 19 Aralık 1980, 22 Aralık 1980, 23 Aralık 1980, 24 Aralık 1980, 25 Aralık 1980.

Erzincan'ın Sesi Gazetesi 20 Nisan 1977, 21 Nisan 1977, 22 Nisan 1977, 23 Nisan 1977, 25 Nisan 1977, 26 Nisan 1977, 27 Nisan 1977, 28 Nisan 1977, 29 Nisan 1977, 3 Mayıs 1977, 10 Mayıs 1977, 13 Mayıs 1977, 17 Mayıs 1977, 24 Mayıs 1977, 30 Mayıs 1977, 31 Mayıs 1977, 1 Haziran 1977, 2 Haziran 1977, 3 Haziran 1977, 4 Haziran 1977, 6 Haziran 1977, 7 Haziran 1977, 1 Ocak 1980, 4 Ocak 1980, 7 Ocak 1980, 9 Ocak 1980, 10 Ocak 1980, 21 Ocak 1980, 22 Ocak 1980, 1 Şubat 1980, 15 Şubat 1980, 16 Şubat 1980, 23 Şubat 1980, 29 Şubat 1980, 4 Mart 1980, 13 Mart 1980, 18 Mart 1980, 19 Mart 1980, 20 Mart 1980, 22 Mart 1980, 24 Mart 1980, 25 Mart 1980, 28 Mart 1980, 29 Mart 1980, 5 Nisan 1980, 8 Nisan 1980, 18 Nisan 1980, 19 Nisan 1980, 28 Nisan 1980, 30 Nisan 1980, 5 Mayıs 1980, 13 Mayıs 1980, 27 Mayıs 1980, 29 Mayıs 1980, 3 Haziran 1980, 4 Haziran 1980, 5 Haziran 1980, 13 Haziran 1980, 20 Haziran 1980, 9 Temmuz 1980, 12 Temmuz 1980, 15 Temmuz 1980, 16 Temmuz 1980, 17 Temmuz 1980, 19 Temmuz 1980, 21 Temmuz 1980, 23 Temmuz 1980, 26 Temmuz 1980, 28 Temmuz 1980, 31 Temmuz 1980, 30 Temmuz 1980, 31 Temmuz 1980, 2 Ağustos 1980, 4 Ağustos 1980, 6 Ağustos 1980, 8 Ağustos 1980, 9 Ağustos 1980, 15 Ağustos 1980, 20 Ağustos 1980, 26 Ağustos 1980, 28 Ağustos 1980, 23 Eylül 1980, 2 Eylül 1980, 15 Eylül 1980, 16 Eylül 1980, 17 Eylül 1980, 19 Eylül 1980, 20 Eylül 1980, 23 Eylül 1980, 25 Eylül 1980, 29 Eylül 1980, 27 Eylül 1980, 3 Ekim 1980, 16 Ekim 1980, 30 Ekim 1980, 6 Kasım 1980, 20 Kasım 1980, 27 Kasım 1980.

Birlik Gazetesi 1 Ocak 1980, 3 Ocak 1980, 4 Ocak 1980, 6 Ocak 1980, 22 Ocak 1980, 23 Ocak 1980, 24 Ocak 1980, 25 Ocak 1980, 26 Ocak 1980, 29 Ocak 1980, Şubat 1980, 6 Şubat 1980, 11 Şubat 1980, 12 Şubat 1980, 13 Şubat 1980, 14 Şubat 1980, 15 Şubat 1980, 16 Şubat 1980, 18 Şubat 1980, 19 Şubat 1980, 20 Şubat 1980, 22 Şubat 1980, 23 Şubat 1980, 25 Şubat 1980, 29 Şubat 1980, 1 Mart 1980, 5 Mart 1980, 8 Mart 1980, 11 Mart 1980, 13 Mart 1980, 15 Mart 1980, 18 Mart 1980, 19 Mart 1980, 20 Mart 1980, 22 Mart 1980, 24 Mart 1980, 25 Mart 1980, 28 Mart 1980, 31 Mart 1980, 2 Nisan 1980, 3 Nisan 1980, 5 Nisan 1980, 7 Nisan 1980, 9 Nisan 1980, 11 Nisan 1980, 12 Nisan 1980, 14 Nisan 1980, 15 Nisan 1980, 16 Nisan 1980, 17 Nisan 1980, 18 Nisan 1980, 19 Nisan 1980, 21 Nisan 1980, 26 Nisan 1980, 28 Nisan 1980, 29 Nisan 1980, 30 Nisan 1980, 1 Mayıs 1980, 3 Mayıs 1980, 5 Mayıs 1980, 8 Mayıs 1980, 12 Mayıs 1980, 13 Mayıs 1980, 14 Mayıs 1980, 20 Mayıs 1980, 26 Mayıs 1980, 27 Mayıs 1980, 29 Mayıs 1980, 31 Mayıs 1980, 5 Haziran 1980, 7 Haziran 1980, 9 Haziran 1980, 11 Haziran 1980, 16 Haziran 1980, 17 Haziran 1980, 18 Haziran 1980, 20 Haziran 1980, 23 Haziran 1980, 24 Haziran 1980, 25 Haziran 1980, 26 Haziran 1980, 28 Haziran 1980, 30 Haziran 1980, 1 Temmuz 1980, 2 Temmuz 1980, 3 Temmuz 1980, 7 Temmuz 1980, 8 Temmuz 1980, 9 Temmuz 1980, 10 Temmuz 1980, 11 Temmuz 1980, 12 Temmuz 1980, 14 Temmuz 1980, 15 Temmuz 1980, 2 Ağustos 1980, 4 Ağustos 1980, 8 Ağustos 1980, 9 Ağustos 1980, 15 Ağustos 1980, 16 Ağustos 1980, 18 Ağustos 1980, 19 Ağustos 1980, 20 Ağustos 1980, 23 Ağustos 1980, 25 Ağustos 1980, 28 Ağustos 1980, 29 Ağustos 1980, 5 Eylül 1980, 6 Eylül 1980, 8 Eylül 1980, 15 Eylül 1980, 16 Eylül 1980, 17 Eylül 1980, 18 Eylül 1980, 19 Eylül 1980, 20 Eylül 1980, 22 Eylül 1980, 23 Eylül 1980, 24 Eylül 1980, 25 Eylül 1980, 27 Eylül 1980, 29 Eylül 1980, 30 Eylül 1980.

Erzincan İl Yıllığı (1967), Ayyıldız Matbaası, Ankara 1968.

Erzincan 1973 İl Yıllığı, Ankara 1973.

1990 Erzincan İl Yıllığı, Komisyon, Aydoğdu Ofset Matbaacılık, Ankara 1990.

Erzincan İl Yıllığı (2005), Gemi Ofset, Ankara 2005.

IV-Araştırma Eserleri

1.Kitaplar

AHMAD Feroz, *Demokrasi Sürecinde Türkiye*, (çev. Ahmet Fethi), Hil Yayınları, İstanbul 1994.

AHMAD Feroz, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, İstanbul 1988.

AHMAD Feroz, *Demokrasi Sürecince Türkiye (1945-1980)*, Hil Yayın, İstanbul,2007.

AKTAŞ Elif, “12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ve Tarih Öğretimine Etkileri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi AÜSBF, 2011.

BATMAZ Şakir, SAKİN Serdar ve ark., *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Not Yayınları, İstanbul 2013.

BERELSON Bernard ve STEİNER Gary A., “*Human Behavior; An Inventory of Scientific Findings*”, New York, Harcourt Brace Jovanovich, 1964
Aktaran Erol Mutlu, İletişim Sözlüğü, 4. bs., Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2004.

BİRAND M. Ali, *12 Eylül Saat 04.00*, Karacan Yayınları, İstanbul 1984.

BUDAK Gamze, “*Osmanlı'dan 12 Eylül'e Ordu-Siyaset İlişkisi ve Türk Basınında 12 Eylül 1980 Darbesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş 2017.

DEMİRİZ Merve, “Askeri Darbeler ve Türk Dış Politikası”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara 2011.

DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2004, s.166.

DOĞAN Orhan, *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi*, Okutman Yayıncılık, Ankara 2011.

- DÖKMEN Üstün, İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, 18. Bs., İstanbul, , Mart 2002.
- DURSUN Davut, *12 Eylül Darbesi Hatıralar, Gözlemler, Düşünceler*, Şehir Yayınları, İstanbul 2005.
- ZÜRCHER Erik Jan, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995.
- GİRGİN Atilla, *Türkiye'de Yerel Basın*, Der Yayınları, İstanbul 2009.
- KARPAT Kemal H., *Türk Demokrasi Tarihi*, Timaş Yayınları, 8.bs., İstanbul 2017.
- KARPAT Kemal H, "*Kısa Türkiye Tarihi (1800-2012)*", Timaş Yayınları, 8.bs., İstanbul 2019.
- KAYABALI İsmail, ARSLANOĞLU Cemender, *Türkiye'de 12 Eylül 1980 Öncesi Anarşi ve Terör Hareketleri*, Filiz Matbaası, İstanbul 1984.
- KESKİN Yusuf Ziya, "*27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ve 12 Mart 1971 Muhtırası'nın Türk Devlet Teşkilatı İle Siyaset Hayatına Etkileri*", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.
- KIRKPINAR Dilek, "*12 Eylül Askeri Darbesi'nin Gençliğin Üzerindeki Etkileri*" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir 2009.
- KONGAR Emre, *21. Yüzyılda Türkiye*, Remzi Yayınevi, İstanbul 1998.
- KÜÇÜK Cevdet, "Topraklarının Bir Kesimi Avrupa'da, Bir Kesimi Asya'da Bulunan Ortadoğu ve Akdeniz Ülkesi Türkiye", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.41, İstanbul 1992.
- ÖZDEMİR Hikmet, *Siyasal Tarih (1960-1980)*, Türkiye Tarihi, C.4, Ankara 2007.

ÖZDEMİR Hikmet, “1960-1980 Dönemi”, *Türkler Ansiklopedisi*, XVII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

ÖZDEMİR Sadi, *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme*, Timaş Yayınları, İstanbul 1998.

ÖZTUNA Yılmaz, GÖKDEMİR Ayvaz, *Türkiye’de Askeri Müdahaleler*, Tercüman Tesisleri, İstanbul 1987.

SAPMAZ Seda, “12 Eylül 1980 Askerî Hükümeti ve 1983 -1987 I.Özal Sivil Hükümetinin Eğitim Görüş, Politika ve Uygulamalarının Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2011.

SUNAY Cengiz, *Türk Siyasetinde Sivil-Asker İlişkileri 27 Mayıs-12 Mart-12 Eylül ve Sonrası*, Orion Kitabevi, Ankara 2010.

TEK Hayati, *Darbeler ve Türk Basını*, Divit Basımevi, İstanbul 2006.

TEKEREK Meltem, “12 Eylül Askeri Müdahalesi ve Ekonomi Politikaları” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara 2012.

TURAN Refik, SAFRAN Mustafa ve ark. *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi*, Okutman Yayıncılık, Ankara 2011.

USLUATA Aysel, *İletişim*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995.

YETKİN Çetin, *Türkiye’de Askeri Darbeler ve Amerika*, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa_i Hukuk Yayınları, Antalya 2006.

2.Makaleler ve Sempozyum Bildirileri

AKINCI Abdulvahap, “Türk Siyasal Hayatında 1980 Sonrası Darbeler ve E-Muhtıra”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.15 S.2 (Aralık), Edirne, 2013.

ARAS Şefik, “Basın”, *Mengüceli Dergisi* - Ocak 1980 – Yıl: 1, Sayı: 7

ÇAVUŞ Selahattin, “Yerel Basının Sorunları Üzerine Tespitler, Aksaray Örneğinde Nitel Bir Araştırma”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Aksaray 2017.

DÜNDAR Lale, “12 Eylül 1980 Darbesinin Basına Etkileri, Tarihin Peşinde”, *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.16, Selçuk Üniversitesi Matbaası, Konya 2016.

KÜÇÜKALKAN Gülhanım, “Kültürel Aktarımda Yerel Basının Rolü: Erzincan İli Örneği”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)* IX-II, Erzincan 2016

ÖZÇELİK Pınar Kaya, “12 Eylül’ü Anlamak”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C.66-1, Ankara 2012.

ÜNAL Şinasi, “Yerel Basın ve Sorunları”, *Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı II*, Yıl:2, S.12, Ankara, Kasım-Aralık 1996.

YAVUZ Erdem, “Cumhuriyet Dönemi Erzincan Basını ve Basın-Siyaset İlişkisi (1960’a kadar)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S.44, Spring II, Adıyaman 2016.

V. İnternet Kaynakları

<http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> 02.08.2019.

Erzincan Valiliği, <http://www.erkincan.gov.tr/yerel-gazeteler> (11.08.2019).

<https://kasif.mkutup.gov.tr> (14.08.2019).

<http://www.tdk.gov.tr> (02.08.2019)

<https://www.aksam.com.tr/siyaset/asker-c3r-darbe-nedir-turkiyede-darbe-mi-oldu/haber-533438> (02.08.2019).

<https://www.dunyabulteni.net/haber-analiz/turkiye-ekonomisinin-kirilma-noktası-24-ocak-istikrar-kararlari-h244303.html> (28 Ocak 2020).

<https://www.yeniakit.com.tr/haber/darbe-nedir-hangi-ulkeler-darbe-yasamistir-234503.html> (02.08.2019).

<https://www.youtube.com/watch?v=YOMS5TpmK1M> (13.09.2019).

<https://www.hukukcukafasi.com/muhtiraveturkiyedekimuhtiralar/>(03.08.2019).

http://www.derindusunce.org/wp-content/uploads/2010/10/kendi_ulkisini_isgal_eden_ordu.Pdf (13.04.2019).

<http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/07/11/kisa-darbeler-tarihi> (02.08.2019).

<https://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/12-eylul-darbesinin-37-yili/906318> (25 Nisan 2018).

<https://www.yenisafak.com/gundem/bugun-12-eylul-2793368>(25 Nisan 2018).

www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16651_10_12.pdf (4 Ocak 2019).

<https://www.youtube.com/watch?v=IWsz5Q6OvA4> (4 Nisan 2019)

<https://m.bianet.org/bianet/toplum/93099-12-eylul-askeri-darbesi-ve-basin> (06.08.2019).

<https://www.internethaber.com/12-eylulun-hic-bilinmeyen-sirlari-230669h.htm> (11.09.2019).

<https://www.ysk.gov.tr>. (3 Ocak 2020)

EKLER

EK-1: Öz Erzincan, 3 Ocak 1980.

ADRES :
Hükümet Caddesi
No: 71
ERZİNCAN

Telefon :
İdarehane : 11 13
Matbaa : 1243

TELGRAF :
ATATÜRK Öz Erzincan

ÖZ

ERZİNCAN

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

SAHİPLERİ :
SEFİK ARAS
ÖZDEMİR BİTİLS

3
OCAK
1980
PERŞEMBE

Yıl : 24
Sayı : 6389

DİĞİ / BASKI :
SANAT Matbaası

FIATİ
50 KURUŞ

Cumhurbaşkanına sunulan bir mektupla

Türk Silahlı Kuvvetleri, tüm Anayasal kuruluşları göreve çağırdı

Standardizasyonun gerekliliği

Davranış, anlayış, kul lanıp ve yapıta bir örnek lik veya benzerliği sağla mak ve böylece belli bir düzene tesisi etmek yakla- de ekonomi ve firmalar di ger, taraftan da son kulla nınlar için çok yararlı fa- de eden bir olgudur.

Bu olguya genel eko- nomik perspektifi içersine baki- de, zaman zaman oselikle eşitlenmiş veya gelişmekte olan ülkeler i- çin hayati bir önemi oldu- ğu açık bir şekilde göse- rir. Böyle ki bu tür eko- nomik yapıya sahip olan ülkelerin hemen hemen tamamı için ne parço so- rusa, diğerleri ile diğ so- rumlar arasındaki farkın ni- mitesiyonu sorulur. Ge- rek az gelişmiş ve gelişen gelişmekte olan ülkeler ka- pılı bir ekonomi modelini benimzedikleri süreçte diğ- alım biçimlerini sürek kü- çük bir oranda kısıtlamak elbette, itihak ve ihracat- andaki farkı elabildi- ğince kapatılabilmesi tek yola ihracat hacimle- mümkün olan en yüksek- düzeyde artırılmasıdır.

Çatışmada, ülkelerin büyük bir çoğunluğunda, alım sistisi kosa olsa mat- lar standart ölçülere bağ- lanmış ve bu nedenle de- ği ve diğ pazarlarda alım- kriterlerinin gücünü kazan- mıştır. Çoğunlukla bir ta- rım ve ya endüstriyel mal- ithalçının alımını yap- mak istediği malda sağ- lan önemli unsur kalitedir ki, bunun da tek güvenc- si güvence standardizasy- yondur.

Standardizasyonun diğ- satımı gerçekleştirilmede- ki önemli sadece, bir güve- n yaratan faktör olmaya- mıştır. Bu nedenle, Standart- beraber ve en az güven unsuruna kadar önemli olan bir diğ- husus da dünya- nın herhangi bir yerinden- alınan bir işle yine dün- yanın herhangi bir yerin- denki işle girmesi mese- lelerdir ki bu da ancak ul- lararası standartlara uy- mekle mümkündür.

Öz olarak, itihak- ih- rasat bilimsel olarak de- ğerlenmesi yanında, diğ- satı- mın etkinliği açısından so- suş vermesi ve ekonomik standardizasyon yokluğ- undakiye tutulması gerek- kiştirilmediği malın varlı- ğından doğabilecek kay- mak zararını önlemesi, an- cak belli standartların tesis- edilmesi ve bunların yasa- larla uyumlu olarak uyu- mlaştırılması mümkündür. Bu- nın sağlanması için, diğ- satı- mın etkinliği açısından so- suş vermesi ve ekonomik standardizasyon yokluğ- undakiye tutulması gerek- kiştirilmediği malın varlı- ğından doğabilecek kay- mak zararını önlemesi, an- cak belli standartların tesis- edilmesi ve bunların yasa- larla uyumlu olarak uyu- mlaştırılması mümkündür. Bu- nın sağlanması için, diğ- satı- mın etkinliği açısından so- suş vermesi ve ekonomik standardizasyon yokluğ- undakiye tutulması gerek- kiştirilmediği malın varlı- ğından doğabilecek kay- mak zararını önlemesi, an- cak belli standartların tesis- edilmesi ve bunların yasa- larla uyumlu olarak uyu- mlaştırılması mümkündür.

A. BİLAL ÖSKAY
«Devamı Sayfa 4'de»

Siyasi Partilerin; Milli Menfaatlerimizi ön plâna alarak anarşi, terör ve bölücülük gibi, Devleti çökertmeye yönelik hertürlü hareketlere karşı tüm önlemleri alması istendi

Cumhurbaşkanı, Demirel ve Ecevit durumu bildirdi

Süleyman DEMİREL
Cumhurbaşkanı Fah- ri Korumak, dün saat:

11 de, Başbakan Süley- man Demirel ve CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit kabul ederek, Kuvvetlerin Genel Kurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları- na kendisine sunulan yazılı metni okumuş- tur.

Cumhurbaşkanı Fah- ri Korumak Kurmay Başkanı Orgeneral Ke- nan Evren, Kurmay Ko- mutaları ve Jandar- ma Genel Komutanı ile önceki gün yapt- ığı görüşme konuş- unda bir açıklama yapmıştır.

Cumhurbaşkanı

Bülent ECEVİT
Başın ve Halkla İlişkiler müaviniğinden verilen bilgiye göre, Cumhurbaşkanına a- çıklaması şöyledir:

«27 Aralık 1979

günü haftalık mutad ziyaretlerini Genel Kur- may Başkanı sayın Or- genel Kenan Evren, yapılarında Kuvvet Ko- mutaları ve Jandar- ma Genel Komutanı olmak üzere 1979 y- lında Yurt içinde yap- mış oldukları, askeri- teftiş ve geziler so- unda edindikleri iz- tibe ve görüşleri bi- liren bir mektuba Mi- li Güvenlik Kurulu Ba- şkanı olarak Terlema- tevdi edilmiştir.

Batımlı ilgililerin- dikatna ve kamu o- yunun bilgilendirilme- sinde»

Cumhurbaşkanı Fahri KORTÜRK

Piden

Yeni gelişmeler ve uyarılar

Cumhurbaşkanı Fahri Korumak, dün İktidar ve Mu- halefet Partilerinin Liderleri ile görüşmüştür. Cum- hurbaşkanı Fahri Korumak'ın görüşmelerinin, Üka- nın genel durumu ve karşı karşıya bulunulan bun- alımlarla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Or- tadığı meydana gelen son olaylar ve gelişmelerin- de, Türkiye açısından çok önemli olduğu ve bu na- denlerde görüşmelerin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Oyle anlaşılmaktadır, Türkiye İktidar ve Mu- halefet İhtikarların, şiddet eden genel durum ve Dünya Politikası delayısı ile yeniden gözden geçiril- mesi ve Memleketin yüksek menfaatinin etrafında birleşmesine ihtiyac- duymaktadır. Özetle Diğ- Politika ve gelişmeler karşısında, ki büyük partinin- işbirliği yapması istenmektedir.

Dünyamız 1980 yılına büyük sosyal ve ekono- mik bunalmışla girmiştir. Süper Devletlerin Orta- Doğudaki gücü emelidir bu bölgeyi. Dünyanın sıcak bölgelerinden biridir. Orta Doğuda Türkiye'nin büyük bir güç olması istemiyenlerin, Türkiyeyi ha- def seçtikleri, zayıf düşürmeye çalıştıkları öteden ba- ri iddia edilen bir husustur. Bu iddialarda gerçe- payının büyük olduğu kabul ediliyor. Türkiye üzerin- de gücü emelleri olan yabancı ülkelerin, gizli faali- yetlerine karşı uyumlu bulumak gerektiği kolayca- anlaşılmaktadır.

Türkiye son yıllarda gelişerek devam eden- anarşinin kökeninde diğ- kaynakların tahriklerinin, hatta bizzat düzenlemelerinin söz konusu olduğu- ifade edilmektedir. Sürdürülen bölücü faaliyetlerin- amaçının, Türkiyeyi içten çökertmek, yada en az- dan zayıf düşürmek amacına dayalı olduğu anlaşılm- maktadır.

Cumhurbaşkanı Fahri Korumak yeni yıl delayısı- ile yapıldığı mesajında, Türkiye'nin içerisinde bu- kundaki bunalmışla karşı karşıya olduğunu, had safhada- varan anarşi ve ekonomik bunalmışla önlenmesi için, başta Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri olmak- üzere tüm Anayasal kuruluşları çekimkalebin birleş- meye davet etmiştir. Cumhurbaşkanın Fahri Korumak- ın bu devlet sebatı- değildir şüphesiz.

Siyasi Kuruluşlarımızın, her türlü siyasi çıkar ha- saplarını bir yana iterek, doğrudan Demokratik rejime- ve Üke bütünlüğüne yönelik tehlike karşısında bir-

SEFİK ARAS
Devamı Sayfa 4'de

Devamı Sayfa 4'de

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN GÖRÜŞÜ

Dan Cum- hurbaşkanı Fahri Korumak ve Halkla İlişkiler mü- aviriğ Genel Kurmay- başkanı Orgeneral Ke- nan Evren'in Cumhur- başkanına sunulan so- nuş yazı ile, «Türk Sil- hli Kuvvetlerinin Görüşü» Başlığın taşıyan mek- tutbu açıklanmıştır.

Cumhurbaşkanı Fah- ri Korumak Kurmay Başkanı ve Jandar- ma Genel Komutanı ile önceki gün yapt- ığı görüşme konuş- unda bir açıklama yapmıştır.

Anayasamızın ge- tirdiği, geniş hürriyet- leri kötiye kullana- rak, İhtikar Mafiyası- yitine Komünist Es- terozayılı söylenle- rin, Şeriat düzeni de- vletçilerine, Demokra- tik rejim yerine her- türle Faşizmi getir- mek istiyenlere, anar- şiye, yicneçliğe ve bö- lücülüğe, Milletimizin tahakkümü kalmamış- tır.

İktidar olan siya- si partilerin, bütün Devlet kademelerini

kendi siyasi görüşleri doğrultusunda har- ket edecek kışkırtıl- malarla, Kanu go- revlerinin ve Vatan- daşların bölünmesin- sorunu hale getir- maktadır.

Siyasi Partilerce yarattıkları bu bölün- me giderek anarşi ve bö- lücülüğü destekleyen, iç kaynakların şekil- lenmesine himayesin- de, Poiz Öğretme ve diğ- birleşik kuruluş- ların biribirlerine diğ- man kamplara ayrıma- ma sebep olmaktadır.

Türk Silahlı Kuv- vetleri, Ülkemizin siya- si, ekonomik ve sos- yal sorunlarına bir çö- şüm getirilmeyen, anar- şi ve bölücülüğü Üke- bütünlüğüne tehdit- eden boyutlara varma- nın önlenmesi, bölü- cü ve yicneç grupla- rın tavizler verene ve- kair siyasi çözümler- le dedayısı uzat-

maş tutumlarını sürdü- ren siyasi partilerin u- yarmaya karar vermiş- tir.

Bölgeimizdeki ge- lişmeler, Orta Doğuda- heras sıcak bir çatış- maya dönüşebilecek- durumdur. İste anar- şi ve bölücüler Yurt- sahada genel bir a- yaklanmanın provaları- nı yapmaktadır. Ü- kade bilakis ve bere- berliğine, Vatanı da- rı can ve mal güven- liliğine sährate sağla- nabilmesi için gerekli- kosa ve ussu vadedi- lmiştir, Yüce Meclisimizle enki- sa zamanda kararlaştır- ılması, bugünkü or- tam içinde hayati bir- önem taşımaktadır.

Diğ- yasadın Mec- lislerin açılışından bir- büyük ay sonra, Ko- münistlerin sıcak teş- kil edilebilmesi ve Ü- kelin acilen çözüm-

SAHİBİ
Mustafa TEMELTAŞ

YIL: 16
FİYAT: 200 Kır
Telefon: 16 05

BİRLİK

GÜNLÜK SİYASİ MUSTAFA TEMELTAŞ GAZETİ

29
OCAK
1980
SALI
SAYI: 1905

Enerji eski bakanı Deniz Baykal, elektrik verilen köylerde Alevi-Sunni ayırımına alet olduğunu kabul etti

ACI İTİRAF ama gerçek ...

Deniz Baykal zamanında Erzinan'da elektrik verilen 62, projesi tamamlanan 129 köyün tamamı Alevi köyleri..

TBMM Bütçe Plan Karma Komisyonu'nda görüşülmesine öneki gün başlanan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkça bütçesine dün devam edildi. AP Erzinan Milletvekili Timuçin Turan, bütçe üzerinde yaptığı konuşmada, Ecevit hükümeti zamanında Türkiye enerji hizmeti götürülürken partizanlık ve Alevi-Sünni ayrımı yapıldığını savundu. Bu durumun AP'nin aleyhine sağdaki bir takım değişiklik partilerin bu bölgelede güçlenmesine hizmet ettiği için belki Turan şöyle konuştu:

«Bizim hükümetimiz zamanında vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmamasına rağmen, CHP Hükümeti, zamanında hizmet götürülürken partizanlık ve Alevi-Sünni ayrımı yapılmıştır. Sayın Bakan Karatlıoğlu'nun Erzinan'da elektrik verilen 62 köyün tamamı Alevi köyleridir. Elektrik verilmesi için projeler tamamlanan 129 köyün tamamı da yine Alevi yurttaşlara aittir. Biz bunu kanıyamıyoruz. Alevi köylerine elektrik verilmesinin demiyoruz, ama bu derece partizanlık ve mezhepçilik yapılmaması için karşılıyoruz.»

Sayın Bakan Karatlıoğlu'ndan rica ediyoruz. Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı Deniz Baykal ise, kişisel olarak yaptığı konuşmada da Turan'ın Turan'ın sözlerini doğruladı, hükümetleri zamanında

Deniz Baykal. "Etkilenmelere boyun eğmek zorunda kaldık. Bundan böyle etkilenmelere meydan vermeyelim" dedi

«Evet hükümeti, çok ulusal şirketler tarafından düşürüldü.»

Dağın bu sözlerine, MHP'li İhsan Kaba da aynı şekilde 1977'deki Demirel hükümeti de çok ulusal şirketler tarafından düşürüldü, sermaye güçleri sizi tuttuğu için Demirel'i düşürüp Ecevit'i iş başına getirdi şeklinde satırna da bulundu, durum, Komisyon Başkanı Ök tarafından tartışıldı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Esat Karatlıoğlu, Türkiye'ye son zamanlarda döviz akışına azalmaması, Ecevit hükümeti döneminde Aralık ayında devaluasyon yapılması konusunda IMF ile varılan mübahaletin sebep olduğunu söyledi.

Karatlıoğlu, bakanlık bütçesinin TBMM Bütçe Karma Komisyonu'nda görüşülmesi sırasında yapılan eleştirilere cevaplandırırken «Türkiye'nin sorunlarının çözümü için 22 ayı kendilerine az gördükleri 2 ayı bize çok görüyorlar» dedi.

TBMM Bütçe Karma Komisyonu'nda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkça bütçesi üzerinde söz alan İhsan Ata

Baykal: Siyasi düşünceler ve partizan kaygılar kamu hizmetlerini yönlendiriyor

ANKARA — TBMM Bütçe Karma Komisyonu partilerin bu bölgelede güçlenmesine hizmet etmediğini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkça bütçesi görüşülürken bir konuşma yapan eski bakan CHP'li Deniz Baykal, Hükümetleri zamanında siyasal etkilenmelere boyun eğdiklerini söylemiştir. Baykal, daha sonra gazeteye konuşurken, Komisyon'da söz alan AP Erzinan Milletvekili Timuçin Turan, Ecevit hükümeti döneminde nıya ilgili olarak yaptığı açıklamada ise «Siyasal düşünceler ve partizan kaygıların kamu hizmetlerini geniş ölçüde yönlendirdiğini» bildirmiştir.

«Bizim Türkiye enerji hizmeti götürülürken, partizanlık ve Alevi-Sünni ayrımı yapıldığını savunması bu durumun sağdaki bir takım küçük tiliğin öne sürerek, şöyle konuşmuştur.

«CHP hükümeti zamanında kamu hizmetleri götürülürken partizanlık ve Alevi-Sünni ayrımı yapılmıştır. Sayın Deniz Baykal'ın zamanında Erzinan'da elektrik verilen 62 köyün tamamı Alevi yurttaşlarımızın olduğu köylerdir. Elektrik verilmesi için projeler tamamlanan 129 köyün tamamı da yine Alevi yurttaşlara aittir. Biz bunu kanıyamıyoruz. Alevi köylerine elektrik verilmesinin demiyoruz. Ama bu derece partizanlık ve mezhepçilik yapılmaması için karşılıyoruz. Sayın Bakan Karatlıoğlu'ndan rica ediyoruz. CHP hükümeti zamanında projeler başlanan Alevi yurttaşlarımızın olduğu köylerin hepsine elektrik verilsin. Projelerden vazgeçilmesinin ama diğer köylerimize de hizmet götürülmesin. Bütün bu partizan ve mezhepçi tutum neyle yol açtı. Bir takım küçük partiler bu durum üzerine Sunni vatandaşlara giderek, onları iftial etmeye çalıştılar. Oylarını AP'ye verdim de ne oldu. Bakan Alevi köylerine elektrik veriliyor, size verilmiyor. Bu hükümet döneminde böyle uygulamalara meydan verilmemesi.»

BAYKAL DOĞRULADI

Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı Deniz Baykal, kişisel olarak yaptığı konuşmada AP'li Timuçin Turan'ın sözlerini doğruladı, hükümetleri zamanında siyasal etkilenmelere boyun eğdiklerini söylemiştir. Baykal, şöyle konuşmuştur:

«Sayın Turan'ın sözleri gerçektir. Hükümetimiz döneminde devlet içinde denetlemediğimiz, kontrol edemediğimiz tırmannalar ve siyasal etkilenmeler maalesef olmuştur. Bu tırmannalar ve siyasal etkilenmeler 1975'ten beri süregelen bir süreçtir. Hükümetimiz döneminde bu etkilenmelere boyun eğmek zorunda kaldık. Sayın Turan durumu çok iyi gözlemişler. Bunu ben de farkettim. Benim ricam bundan sonra böyle etkilenme ve tırmannalara meydan vermeyelim.»

BAYKAL'IN AÇIKLAMASI

CHP'li Baykal, toplantıdan sonra gazeteye muhabirine komisyondaki sözleriyle ilgili olarak şu açıklamada bulunmuştur:

«Hiç kuşkusuz kamu hizmetlerinin siyasal düşünceler bir yana ilkerk yönlendirilmesi ana ilke olmalıdır. Fakat özellikle 1975'ten sonra

(Devamı sayfa 8'de)

Gazetemize Abone olanların dikkatine

Gazetemize abone olan sayın okuyucularımızın dikkatine:

Son kâğıt zamından sonra gazetemize yıllık ve altı aylık abone olanlara abone farkları gazetemize üç gün içerisinde yatırılmadığı takdirde aboneliği kesilecektir.

Gazetemizin fiyatı dünden itibaren 2 lira olmuştur. Ayrıca bugüne kadar resmi dairelere ücretsiz olarak dağıtığımız gazeteleri bundan böyle ücretli olarak dağıtacağız. İsteyen kuruluşlar, yıllık abone bedelini gazetemize yatırırlarsa gazete giderimaye devam edecektir. Aksi takdirde ücretsiz gazete dağıtımını kaldırıyoruz. Gazetemizin yıllık abone bedeli 750 liradır.

BİRLİK

SAHİBİ
Mustafa TEMELTAS
YIL: 18
Telefon: 16 05
FİYATI: 250 Krs.

BİRLİK

GÜNLÜK SİYASİ MUSTARİL GAZETE

18
ŞUBAT
1980
FALAN
SAYI: 1921

Erzurum'da Kış tatbikatını izledikten sonra bir konuşma yapan Genel Kurmay başkanı Orgeneral Kenan Evren

«Kandökmek istemiyoruz» dedi

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Erzurum'un Laleli yöresinde düzenlenen «Orgeneral İzzettin Akşur 1980 Kış Tatbikatı»nın sonunda yaptığı konuşmada, «Bizim esas görevimiz düşmanla çatışmaktır. Bizim nevedüyetimizin esas sebebi budur. Biz, bu gibi tatbikatlardan, bu gibi eğitimlerden zevk duyarız. Ama ne yapalım ki, bir skiyönetim dönemine girdik. Birçok birliklerimiz bu gibi tatbikatları da mahrum kalmaktadır. Skiyönetimde geçen her gün, Silahlı Kuvvetler'in aleyhine işlemektedir» dedi.

Skiyönetim görevlerine verilen yetkililerin çok kasıtlı olduğunu ve ordunun görevini layık ile yerine getiremediğini söyleyen Orgeneral Evren gözleri dolarak, «Arkadaşlar, eğer 'biz vatan ve millet sevgisi'ni kaybedersek, batırırız» dedi.

EVREN'İN KONUSMASI
Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, karargah çadırında yaptığı konuşmada şunları söyledi:

«Skiyönetim Kanununda bazı değişiklikler yapılmıştır. Skiyönetim komutanlarına görev vermişiz, ama yetkilerini kasıtlı olarak kısıtlamışız. Bir komutanlık, ancak kendisine verilecek yetkilerle görevini yerine getirebilir. Yetkileri artırılmış ya da çok az yitirilmiştir. Komutanın görevini layıkıyla yerine getiremez. O zaman, memleketimiz de ve halkımız da bütünüyle devrim edene kadar ayakta kalamaz. Bir an evvel kaldırılması için skiyönetim komutanlarına bazı idari yetkiler verilmesini ve cezaların biraz daha artırılmasını istiyoruz. Evet biliyoruz, ceza, suç işlenmesini azaltmaz ama, önleminin başta gelen unsurlarından biridir. Bunu da hatırdan çıkarmayalım.

Yalnız ekonomik şartların düzelmesi anarşiyi önleyemez. Anarşiyi yapanların hepsinin fakruzarureti içinde mi olduğunu düşünmüyoruz? Katiyen, İplerinde çok zengin kişilerin de çok kıtları var. O halde vakitliyle yapılan, uzun senelerden beri yapılan mütasahhaların cezasını şimdi çekiyorsunuz.»

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Evren, doğu bölgesindeki tatbikatların «Maksatın olduğu yolda bazı basın organlarında yazı ve haberler yayımlandığını belirtti ve şunları söyledi:

«Ne zaman doğuda bir tatbikat yapsak, bazı yazarlar hemen bizim maksatlı yapıldığını ileri sürerek (Faşist gösteri, faşist baskı) damgalarıyla damgalamak isterler. Eğer yurt sahinde vatandaşlar arasında ayrım yapmaya bir müessesse gösterilmek isteniyorsa, basta Türk Silahlı Kuvvetleri gelmektedir.

Biz hiç bir zaman hiç bir yerde, hiç bir şekilde vatandaşlarımız arasında ayrım yapmamışızdır. Bütün Türk gençliği bizim elimizden geçiyor, hepsini bağ-

rimıza basarız, hepisi bu vatanın evlatlarıdır. Çünki için biz böyle bir baskı, böyle bir korku için tatbikat yapamayız. Biz, dövüşeceğimiz düşmanı düşünerek, o düşmanı karşı olacak tedbirlerle provalarını yapıyoruz. Çünki dünyada hiçbir düşman yokki de karşıya geçmez. Arada cephe de boşlukta kalmaz. O milletleri içinden kövürecek yeni bir larp türü ortaya çıkıyorsa bulmamızdır.

Mahrem basın mensuplarından rica ediyorum: Bizi böyle kötü de yimlerle vasıflandırmayınlar.»

Orgeneral Evren, Türkiye'de basın ahlakı yaşıyor olduğunu, ancak bunun bir türlü işlevini göstermediğini, ordu aleyhine yazılanların ağır meslektaşları tarafından cezalandırılması istedi.

Türk Milleti'nin bütün dünyada ve NATO içerisinde «Asker» bir millet olarak tanındığını kaydeden Orgeneral Evren, «Bütün dünya Türk Milleti'ni, vatanını seven, vatanını koruyan asker bir millet olarak görmektedir» dedi.

Milli Güvenlik dersleri konusunda bas ve TRT'de yer alan haberleri eleştirdi.

1947 yılında okullara Milli Güvenlik derslerinin konulduğunu, ancak son çıkan yönetmelikle laf yazmadık şeyi kalmadığını belirten Orgeneral Evren, konuşmasını şöyle sürdürdü:

«Çok rica ediyorum, şimdi söyledikim 1947 senesinde yapılan Milli Güvenlik ilgili maddeleri okuyacağım. Bu faşizm midir? Likolular için şöyle yazılıyordu: (Kendi öğretilerine, askerliğe, özendiri oyunlarına oynatılır, yürütülür, yaptırılır, marşlar söylenir, asker birlikleri geçirilir. Vatan, sancak, bayrak, Silahlı Kuvvetler sevgi ve saygısı artırılır). Bu

Ordu Komutanı Erzurum'dan döndü

Erzurum'da iki gündürlü devam eden 3. Ordu Kış Tatbikatı'nın sona ermiştir. Tatbikatı dolayısıyla iki gündürlü Erzurum'da bulunan Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ile Milli Savunma Bakanı Ahmet İhsan Birinci-oğlu ve diğer Komutanlar dün Erzurum'dan ayrılmışlardır.

Ote yandan Erzurum'daki kış tatbikatını yöneten 3. Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu ile Erzurum Valisi Yücel Bolgende dün akşam üzeri şehrimize dönmüşlerdir.

Üzümlü belediye başkanlığı bütçesi kabul edildi

Üzümlü belediye başkanlığı 1980 yılı belediye bütçesi belediye meclisinde görüşülerek kabul edilmiştir.

Üzümlü Belediye Başkanı Necmettin Sazlı'nın yaptığı açıklamaya göre, bütçe 30 milyon lira olarak bağlanmıştır.

Bütçenin kabulünden sonra bir konuşma yapan Belediye Başkanı Necmettin Sazlı belediye meclis üyelerine teşekkür ederek, gösterdikleri teveccühü la-yak olmasına çalışacağını söylemiştir.

Milliyetçilerimiz Timuçin Turan bugün yurda dönüşüyor

Aynı 11'inden beri Fransa'da bulunan ve Avrupa Ekonomik Topluluğu toplantısına katılan milletvekili Timuçin Turan, bugün yurda dönüşüyor.

Bilindiği üzere Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye'de bulunan Milletvekili Timuçin Turan her yıl Fransa'da yapılmakta olan toplantıya Türk heyeti içerisinde bulunarak yer almıştır.

Sloganlar ve Türkiye'nin zararları

Uzun süreden beri «IMF'ye hayır» «Yabancı sermaye hayır» sloganları kampanyasının büyük bir kısmı etkisi altına almış ve sonunda Türk ekonomisi ve dolayısıyla bütün toplum, bundan büyük zarar görmüştür. İçinde bulunduğumuz ekonomik enflasyonu ve bunun baş sebehi hatta en etkili olan döviz yetmedikliği sebeplerinden biri, petrol ve buna bağlı olarak diğer ithal malların fiyatlarının artması ise, diğerlerinin başında geleni de, bu sloganların ortaya çıkardığı durumdur.

Filhakika, 1972'deki ham petrol ve sanayi ürünleri fiyatları üzerinde, yurt dışından mal getirmenin mümkün olmasa, bugünkü ithalat programında yer alan 7 milyar dolar yerine 3, 5-4 milyar dolarla ihtiyacımız olacaktır.

Diğer taraftan IMF ile ilişkilerimiz bu sloganlar dolayısıyla iç politika rekabetinin ortaya çıkardığı ve 1979 başlarına kadar süren çekingen tutum olmasaydı belki Türkiye 1977 sonlarından itibaren dışa doğru çıkışa başlayacaktı. 1978'de de IMF çekingenliği yapılan devalüasyonu etkisiz hale getirdi. 1979 operasyonunda da bize göre destek kredilerinin gecikmesi başarısızlığın önemli bir sebebi oldu.

Gene yabancı sermaye korkutulmaması ve ülkemizde ona uygun ortam mevcut bulursaydı belki şu anda en az bir milyar dolarlık ithalat ihtiyacımızı yurt içinde karşılayacağımız gibi sanayi mamul ihracatımızda da artış yapabilecektik.

Nitekim şimdiye kadar motor sanayii, traktör sanayii, otomotiv sanayii, lakım tezgahları sanayii, yeni tersaneler ve daha akla gelebilecek bir çok sanayi Türkiye'de kurulmuş olacaktır.

Mesela motor sanayii Türkiye'de kurulmuş olsaydı, bu sanayi 1970'lerde kurulabilirdi. Halbuki bu sanayi 1970'lerde kurulabilirdi. Yabancı sermaye korkusu buna mani oldu ve daha da olacağı bezzer.

Bu korkunun dayandığı yanlışın en başta geleni yabancı sermayesiz bu işin olabilecekti.

(Devamı sayfa 9'da)

SAHİBİ
Mustafa TEMELTAŞ

YIL: 16
Telefon: 1605

FIYATI: 250 Kr.

BİRLİK

GÜNLÜK SİYASİ KÜLTÜREL GAZETE

19
ŞUBAT
1980
SALI
SAYI: 1922

Aydınlıkevlere ve Menderes Cad. Bombalı pankart asıldı

dün sabaha karşı Aydınlıkevlere mahallesi ve Menderes caddelerinde Adnan Menderes caddelerine kimliği bilinmeyen kişiler tarafından bomba / pankart astıkları yapıları ihbar sonucu anlaşılmış olup, olay yerine güvenlik kuvvetleri sevk edilmiş olay mahalline gelen polis ekipleri ve bomba uzmanı ekip

bombalı pankartı zararlı hale getirdikten sonra duvardan indirilmişlerdir.

Bombalı pankart ihbarı yapıldıktan sonra Aydınlıkevlere ve Bahçelievler'e giden tüm yollar vasıtalarla uç saat kapalı tutulmuş olup, konuyla ilgili tahkikat başlanmıştır.

Bombalı pankartın asılması duyulmasından sonra bir çok meclis üyesi olay mahalline gelmişlerdir.

En pahalı ekmeği Erzincan halkı yiyiyor

Erzincan halkı diğer illere göre, ekmeği pahalı bulmaktadır. Geçtiğimiz yıl yapılmış bir araştırmada Erzincan'da 48 gram ekmeğin 750 kuruş, İstanbul'da 470 gram ekmeğin 720 kuruş, Ankara'da 510 gram ekmeğin 720 kuruş, İzmir'de 510 gram ekmeğin 720 kuruş satılmaktadır. 67 lirası içinde en pahalı ekmeğin Kars'da satılmakta. Kars'ta ise 100 gram ekmeğin 750 kuruş satılmaktadır. Diğer illerdekilerden fiyatları ise, normal düzeyde devam etmektedir.

Türk işçisi Hür Demokrasiye bağlıdır

25 günde aşkın süredir İzmir'de kurulu TA-RİŞ işletmelerinde devam eden kanlı olaylar, direnişin sonuna gelmiş, «Devlete ve Demokrasiye» karşı bir kaldırma haline dönmüştür.

Çeşitli iş kollarına dahil komünist militanlar, İzmir'de aşçıları da sürekli bir iş yapmaya başladılar.

Bu arada bu tür olaylarda görüldüğü gibi ateşe gaz ve benzin biddolan ile koştan DİSK üyesi çapını «Genel Greves» gününe kararını açıklamış ve ilk uygulamasını İzmir'de başlatmış bir eylemdir.

Ayrıca İzmir'deki kaldırma olayları diğer şehirlerimizde de yansımalar göstermektedir. İstanbul'da da komünist militanlar kimi yerde zor kullanarak, kimi yerde tehditle ezme politikası uygulamaya mecbur bırakılmaktadır. Bu kabil olayların komünistlerin hakim bulunduğu bazı şehir ve kasabalarda da tekrarlanacağı tahmin edilmektedir. DİSK'in aldığı Genel Greves kararı ile birlikte TARİŞ'te ve Çerizli Teker Sığara Fabrikasındaki işçi örgütleri direnişlerinin ve ezme politikası karşısında Türkiye Komünist Partisinin emri ile sürdüğü de yetkili kişilerin açıklamaları ile ortaya çıkmıştır. Gaye açıktır, komünistlerle birleşmek, birleşmek, birleşmek ve birleşmek bir kum politikalarının gidiş ve geleceğini ifade ederek son hedeflerine ulaşmak için savaş çıkışları atmaya başlamışlardır.

Türkiye'yi yangın yerine ve kan denizine çevirmek isteyenlerin bu kez gözünü kara poli-tikalarına ısrarla koymak istememesi ve iş savaşı hazırlarını bir karşı görüş çerçevesinde kamuoyuna duyurmakta ısrar etmeleri, bu tehlikeli gidişin hız kazanmasında önemli rol oynamaktadır.

TARİŞ'te cereyan eden olayları, «İstenen kararın alınması için işçilerin yasa dışı direnişle olarak yorumlamak büyük hatadır. Devletimizin ve hür demokrasi rejiminin geleceğine el atma niteliğindedir.

Polis ve ordusu, kısıtlı devleti temsil eden güvenlik kuvvetlerine saldırıların gördüğü direniş komünist - bölücü militanların Türkiye'ye dışarı saldırı, bir yabancı ordunun etkisiyle rinden farkı yoktur. Bu ser gücünün arkasında Rus emperyalizm bulunmaktadır. Rumun Ermeninin parası ile Türkiye'de halk savaşı sürdürülen bir kine hizmet ettiği açık bir gerçektir.

Bu gelişmelere karşılık şu noktaya iyice bellenmektedir. Türk işçisinin gelecekteki eğitimli hürriyetçi demokrasiye bağlılığı, vatanın ve milletin bölünmezliğine hassasiyet gösterme merkezinde toplanmaktadır.

Bu bakımdan TARİŞ'teki komünist ayak-

(Devamı sayfa 5'te)

Erzincan Ankara demiryolu ulaşımına kapandı

Erzincan'dan Haydarpasa'ya gitmekte olan 5619 sayılı posta treni Dumanlı İstasyonu yakınında birden bire önüne düşen 50 ton ağırlık bir çığ yitirdi. Erzincan - Haydarpasa demiryolu ulaşımına kapandı.

Yolun kapanması nedeniyle Erzincan'dan Haydarpasa istikametine gitmekte olan Doğu Ekspresi, Kemah İstasyonunda bekletilmekte dir.

Ordu Komutanı bugün Ankara'dan dönüyor

Ankara'da Pazar günü yapılan genişletilmiş Sıkı Yönetim Komutanları toplantısına katılan Erzincan ve Sivas illeri Sıkı Yönetim Komutanı Orgeneral Se-lahattin Demircioğlu, u-çakla dün Ankara'dan şehrimize dönmüştür.

Sehahattin Demircioğlu havalanmasında askeri törenle karşılanmıştır.

Süt Fabrikası düşük kapasite ile çalışıyor

Üreticilerin fiyatları az bularak süt vermeme-leri üzerine, Erzincan Süt Fabrikasında gün- de ancak bir ton süt iş- lenilebiliyor. Fabrikanın normal kapasitesi gün- de 20 ton süt işlemeye elverişli.

Fabrikada üretilen beyaz peynirin kilosuna 110, tereyağının ki- losunun da 310 liradan satıldığını hatırlatan Zühri Kurt üreticileri teşvik etmek için kilo- su 720 kuruşun ayda 20 ton bestiyi dağıtıl- dığını da sözlerine ek- ledi.

Milli Güvenlik Kurulu bugün toplanıyor

ANKARA — Milli Gü- venlik Kurulu bugün sa- at 10.00'da Çankaya'da Cumhurbaşkanlığı Fahri Konutları'nda başkanı- r. Milli Güvenlik Kuru- lunun bugünkü toplan- tısına Başbakan Süley- man Demirel, Genel Kurmay Başkanı Orge- nal Kenan Evren, Ku- rultay üyeleri, Bakanlar ile Kara, Hava, Deniz ve Jandarma Genel Komu- tanları ile Milli Güven- lik Kurulu Genel Sekre- teri ile MİT Müsteşarı- da katılacaktır.

Milli Güvenlik Kuru- lunun bugünkü toplantı- sında ülkenin içerisinde bulunduğu anarşi ko- nusunun özellikle ele a- lınacağı ve İzmirde mey- dana gelen olayların ü- zerinde durulacağı ve bazı illerin daha Sıkı Yönetim kapsamına alı- nacağı teklif de görü- lülecektir. Ayrıca Pazar günü Genel Kurmay Başkanlığında yapılan genişletilmiş, süzyö- netim komutanları toplan- tısında bir ayık sü- zyönetim çalışmalarında ki değerlendirmede bu- günkü Milli Güvenlik Kurulu toplantısında- na edilecek serzelen- miştir.

SAHİPLENİ :
ŞEFİK ARAS
ÖZDEMİR BİTLİS
Yıl : 24
Sayı : 8504
Ölçü / BASKI :
SANAT Matbaası

Satışlar dün durduruldu, Şekere zam geliyor

Enflasyon korkusu

Bir ülkede fiyatlar genel seviyesi artırı ve sürekli yükseklik kaydederse, buna tabii olarak enflasyon denir.

Şekere yapılan zam miktarı henüz açıklanmadı.

Devamı Sayfa 4'de

Şekerin yeni fişi henüz açıklanmamıştır. Pancer toban fiyatlarının yükseltilmesinden sonra şekerin zam yapılması beklenmekte idi...

Son haftalarda, Erzinçan Ticaret Lisesinde meydana gelen olaylardan sonra, dünlerde Erzinçan Lisesinde karşı görüşlü iki grup arasında kavga çıkmış, dün öğle saatlerinde okuldan çıkan öğrenciler birbirilerini taşıyarak çıkmışlardır.

Okullarda görevli güvenlik kuvvetleri durumu müdahale etmiş, bazı öğrenciler göz altına alınmıştır.

Erzincanda bu c
nem faaliyet güt
ren Halk Eğitimi Ku
ları, bugünden itib
ren sergilerini sem
ye başlıyacaktır.
İlk Kurs sergi
bugün saat 14.30
Çakalören köyü

açılacaktır. Sergi
kursiyerlerin yaptık
ları çeşitli eşyle
sergilenmektedir. Sa
15.30 da Yayıla
köyünde faaliyet g
teren kurs sergisi
çılacaktır.

re şükren borçluyuz.
Yarınlar, sizler gibi
Vatan için ölenler bi-
lünkçe daha yüce
olecektir. Sizlere bel-
likçe Vatan için ölen-
nin, yaşamaktan daha
yüce olduğunu anlıy-

Edinilen bilgiye göre, Askeri Birlikte bulunan 19 Mayıs gürterilerine geniş bir kadro ile katılmak üzere çeşitli beden ve gürteri hareketleri yapıldı. Törenle beraber bir savaş sahnası da oynandı.

Uzun yıllardan
ri ilk kez, Yurdun
şitli yörelerine Ma
eyi ortalarında
yağmıştır.
Erzurum'da öce

Tercen ilçenize
bağlı Yavlayolu kö-
yünde, zemininden
su çıkan 20 kadar ko-
nut beğaltılmış ve 65
ye 26 çadır gönderil-
miştir.

İl İmar Müdürü
Metin Çeştaç, Yayla
yolu köyüne giderken
tetriklerde bujuumu

Edisliğin bilgiye göre, son yağışlar ve taşkınlardan sonra, heyelan tehlikesi konusunda, İl İmar Müdürlüğüne ihbarlar yapılmakta, ihbarlar mahallinde tetkik edilmektedir.

Türkiyeyi etkile
altında bulunduran So
ğuk ve yağışlı havanın
etkisini kaybetmekte
olduğu belirtilmekte
dir.

Gelişmiş piyasa ekonomili Ülkelerle yakıt ihracatının 1970 yılında 23,7 milyar dolardan, 1978'de 177,1 milyar dolara yükseldiği açıklanmıştır. Birleşmiş Milletler Aylık İstatistik Bölümü'nün son sayısında yer alan değerlere göre bu Ülkelerin petrol ve petrol ürünleri ithali için ödendi tutar söz konusu dönemde cari fiyatlarla yedide ortalama % 33,3 artmıştır. Sabit fiyatlarla artış oranı yalnızca % 3,7 olmuş, fakat birim fiyat yedide ortalama % 28,9 yükselmiştir.

1979'den itibaren ilk dokuz aylık döneminde ise yakıt ithalatı 177,9 milyar dolarla ulaşırsa, 1978'in aynı döneminde oranla % 38'lik bir artış gözlemlenmiştir. Artışın yaklaşık üçte ikisi petrol fiyatlarına yansımaları zaman zaman kaymaklanmaktadır.

Gelişmiş piyasaya ekonomileri Ülkelerinin cari fiyatları ile ithalatin toplam ithalat içindeki payı 1974'teki petrol fiyatı zımmı ile ilgili katkılarının ancak o zamandan bu yana belirlen bir değişiklik göstermemiştir. Benzer bir biçimde 1970 yılında ihracat gelirlerinin yaklaşık % 10'u yakıt ithalatı harcancazın bu değeri 1974'te % 24'e çıkışını, 1970'den ise % 20'ye indirmiştir.

B.M. ticaret istatistikleri, yakıt ithal fiyatla
ile mamul mal ihraç fiyatlarının 1974'ten başlay
rak birbirini yakından izleyen bir biçimde tırma
dığını göstermektedir.

SANAYİLEŞMİŞ ÜLKELERDE GREV SAYISI AZALYOR

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sanayileşmiş piyasa ekonomili ülkelerde bir önceki yıla göre 1978'de grev sayısının % 10'u, işgünü kayıplarının % 8 azaldığını açıklamıştır.

İLO'ya ulaşan tüm uyuşmazlıkların % 88'i toplam işgünü kaybının % 92'sini temsil eder. Uyuşmazlık sayısı: 23.500, kayıp işgünü: 31 ila 110 milyon olmuştur. Uyuşmazlığa taraf olan işçi sayısı: % 23 bir düşüşle 21 milyona inmiştir. Fransa, İspanya ve İtalya'da işgünü kaybı 31 ila 40 arasında azalmıştır. 1978'de Finlandiya, Hindistan ve Japonya'da da gerek uyuşmazlık, gerekse işgünü kaybı bir önceki yıla oranla azalmıştır.

Öte yandan Kuzey Amerika bölgesinde uyuzlu mazlık sayısı düşerken, leggünü kaybı % 13 artışla 44 milyon güne ulaşmıştır. Burada artışın temel nedeni, Kanada'daki % 123'lük yükselmidir.

ILO araştırmasına göre, işçi başına bir
iki işgünü kaybeden ABD, Avustralya, Hindistan
İrlanda, İspanya ve Kanada, önemli ölçüde işgü-
kaybeden gruba oluşturmaktadır.

İşçi başına yarım gün ila bir gün kayıp
Belçika, İngiltere, İtalya ve Yeni Zelanda orta
rubu oluşturmakta, yarım günden az kayıp kay
den Federal Almanya, Finlandiya ve Fransa
izlemektedir.

Size _____

27 MAYIS 1980 SALI

BİRLİK

YIL : 16 GÜNLÜK SİYASİ MUSTAKİL GAZETE SAYI : 2006
FİYATI : 250 Kır.

Telefon : 16 05

27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı tüm Yurtta kutlanıyor

27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı tüm yurtta ve Türk Federatifinde törenlerle kutlanıyor. 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramının şehrimizdeki kutlama programı şöyledir:

26 Mayıs 1980 Pazar 12.00'de bütün resmî binalar, şehir ve diğer binalar bayraklarla donatılacak, bayram süresince gecece ışıklandırılacaktır.

ATATÜRK BÜSTÜNE ÇELEKİ

KUTLAMA

26 Mayıs 1980 Pazartesi günü saat 11.45'te Cemal Kurum Amirleri tarafından ATATÜRK anıtı önünde hazırlanmış bando, saat 12.00'de bando:

vereceği «T» işareti üzerine çelenkleri yerlerine konulacaktır. (Bazat Daire ve Kurum Amirleri) Törenin bu saat hasını Garnizon Protokol Subayı yönetecektir.

Çelenk konduktan sonra Tören Bölük Komutanı ikinci «T» işareti üzerine bir dakikalık saygı duruşuna geçilecektir.

Saygı duruşundan sonra Bando İstiklal Marşı çalacak. Bayrak, rindere çekilecek. İstiklal Marşı sonunda Garnizon Komutanı tarafından şeref defteri imzalanacak tören sona erecektir.

TÖRENİ :

27 Mayıs 1980 Salı günü,

a) Tören yeri : 3. Ordu Karargahı,

b) Tören saati : Saat 09.30'da,

c) Tören katılımcıları :

Kutlama için Ordu Karargahına gidecek Sivil erkân için Ordu tarafından tahsis edilmiş iki otobüs saat 09.15'de Vilayet önünden hareket edecek ve saat 09.30'da Karargah mutavvun vereceği komuta Garnizon Komutanı tebrikleri kabul edeceklerdir.

27 Mayıs 1980 Salı günü, Askeri Birlikler iki grup halinde şehirde gösteri yürüyüşü yapacaklardır.

GURUP :

Saat 10.00'de Devlet Hastanesi önünde toplanacak Ordu komutanı fener alayı düzenlenecektir.

GURUP :

Saat 10.00'de Karayolları 164. Şube Şefliği önünden hareket edecek Sosyal Sigortalar Hastanesi önünden Tuğayla döneceklerdir.

Yürüyüşler arasında Ordu, Hava Gurubunca uçuş gösterileri yapılabilecektir.

27 Mayıs 1980 Salı günü saat 12.00'de Kırk İrtapeden Garnizon Komutanlığınca 21 metre top atışı yapılacaktır.

27 Mayıs 1980 Salı günü Garnizon Bando Şu Vaziyet ve ATATÜRK anıtı önünde saat 16.00 17.00'de konserler verilecektir.

27 Mayıs 1980 Salı günü saat 20.30'da Garnizon Konseriyle fener alayı düzenlenecektir.

BOLGE HABERLERİ

Unlu sigortacı ve Anadolu Türk Anonim Sigorta Şirketi ta Amerikan Sismoloji Derneği üyesi Tiedemann, Türkiye'de uyumühendislik hizmetleri konusunda bulundukları söyleyerek, «Ağrı, Nemrut ve Erçiş her an faaliyete geçebilir» dedi.

(Devamı sayfa 2006)

Demirel'in aklındaki ekim seçimidir

Dünden devam

— AP Cumhurbaşkanı seçiminde iki Meclis'in birleşik toplantısında toplam 635 üye den 318 oyu alamadığına göre 450 milletvekiliinden 360,185 senatörden 122 oyu hiç alamaz.

— Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesi MSP ve MHP'nin programı hedefler. O partiler destek olabilecekler.

— Öyle ki, ama yine sonuç alamaz. Onların istedikleri sadece halk tarafından seçilmiş Cumhurbaşkanı'dır. Bir çeyrek baş kanlık sistemi istiyorlar.

Su halde çıkmasından bu öneyle çıkış yine CHP-AP ittifakına bağlı kalmaktadır. Anlaşma diyalog istemektedir. Demirden dönüp boş gelmiş olmaktadır.

— Cumhurbaşkanı halkın seçmesi yolu açılınca seçilecekler yüksek öğrenim şartının kaldırılması gerekir. Ezerit ancak o takdirde Demirel'in karyasına çıkabilir. Seçimi liderlerin enarşmaları durumunda anlam kazanabilir.

— Daha önemli halkın seçtiği Cumhurbaşkanı'nın siyasi partiler ve hükümetler katışındaki durumudur. Halktan destek almış ama yetkileri kısıtlı ve «Sorumlu» Cumhurbaşkanı olmaz. Seçilecek olan önemli bir kişi Senato'nun üyesi olacağına göre Cumhurbaşkanı - hükümet çatışması başlar.

— Demirel bütün bunlar üzerinde düşünmeden bu öneriyi ortaya atmış olamaz.

— Elbet de düşünülmüştür. Ama olumsuz tavırlar karşısında eline bir silah geçeceği de düşünülmüş olmalıdır. Demirel, önerisi karşısında çıkanlar örneğin CHP yi hakta koruma maksadıyla suçlayacaktır.

— Ya öteki partiler kabul ederlerse?

— Kabulü anlaşılmıyor. CHP'nin «Hayır» diyeceği ikanda belli olmuyor. Demirel bunu bilerek konuşmuş olmalıdır. Seçimin en az yüzde 60'ın oluşturan sağ oyları, ikili mülkadede birleşecekleri CHP'nin hesap edeceği «Hayır» diyeceği Demirel için meçhul değildir.

— Şu halde?

— Demirel'e zaman gerek. Önerisi üzerindeki tartışma onu kazanacak bir şey olmayınca taban fiyatlarıyla destekleri köyüye güvence «Hayır» erken seçime diyeceklerdir.

— Seçim gerektirir. Bu, Demirel için doğru bir hesap yapılabilir.

HÜSAMETTİN ÇELİBİ
SON

AP: «Meclis 15 günde cumhurbaşkanı seçemezse millet seçsin»

ANKARA — Cumhurbaşkanı'nın 15 gün içinde seçilmesi halinde halkın oylarıyla Cumhurbaşkanı seçilmesi yolunda AP tarafından hazırlanan Anayasa değişikliği teklifi önceki gün açıklandı. Teklifin özet olarak AP Genel Başkanı ve Başbakan Süleyman Demirel Bakanlar Kurulu'nun bazı üyeleri ve grup yöneticileri imzadılar.

Demirel Anayasa değişikliği teklifini imza ederken «Hayırlı olsun» dedi. Halktanan teklifin gerekçesinde «Millet iradesinin kaynağı olan uzlaşarak çözüm aramak yerine çözüm hakimiyetini sahibi olan tayınmakta aranamak tadır» denildi.

TEKLİFİN GEREKÇESİ

Mevcut Anayasa'nın Cumhurbaşkanı'nın seçimi düzenleyen hükümlerin uygulanmasında son derece sıkı kılardan

mahrum olduğu belirtilen gerekçe de şöyle denildi.

«334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Cumhurbaşkanı'nın seçimini düzenleyen hükümleri uygulamada son derece sıkı kılardan mahrum bulunmakta dır.

TIKANAN SEÇİMİN BİR DEVAMI

Birinciside bir belirsizlikte yarın 15 günde milletin iradeleri ile yine Anayasası'nın öngördüğü üçte iki veya salt çoğunlukla bir üyenin seçimini sağlayamıyorlar sa yapılacak iş millete gitsin.

Bu takdirde millet, temsilcileri vasıtasıyla kullanamadığı hakını yet hakkını doğrudan kullanmış olur. Bu durum ise demokrasinin temel kuralıdır.

Bu Anayasa değişikliği teklifi sadece 95. maddeye eklenen iki fıkra ile tikanan seçimin bir nevi devami şekilli belirlenmektedir.

Burada, millet iradesinin kaynağından uzaklaşarak çözüm arama yerine çözüm hakimi yeti sahibi olan kaynağı aranmaktadır.

Bundan başka hiç bir hüküm yoktur.

Statü ve yetkiler tamamen aynıdır. Bunun bir aşkanlık sistemi ile de hiç bir alakası yoktur.»

EKLENEN İKİ FIKRA

Anayasa değişikliği teklifi ile Anayasa'nın 95'inci maddesine eklenen iki fıkra şöyledir:

«101. maddede belirtilen 15 gün içerisinde Cumhurbaşkanı seçilemediği takdirde seçimin bir yıl içinde 21'inci gün takip eden ilk pazar günü

ni genel oyla Cumhurbaşkanı seçimi yapılır.

Cumhurbaşkanlığı'nın sandı yapılabileceği ile siyasi partilerce aday gösterme ve aday olma hakları kanunla düzenlenir.»

Mersin lirasından son 3 ay içinde 3 milyar lira ihracat yapıldı

ANKARA — Son 3 ay içerisinde Mersin Limanından Mersin Limanına 3 milyar 678 milyon 190 bin lira tutarında 100 bin 180 ton çeşitli mal ihracatı yapılmıştır.

İğitler, ihracat eden malların başında pamuk ipliği, pamuk, hububat ve bakliyatın yer aldığını söylemişlerdir.

EK-9: Erzincan'ın Sesi, 27 Mayıs 1980

ERZİNCAN'ın SESİ

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Yıl: 7
Sayı: 2150

Fiyatı: 250 Kuruş — 12 65 — TARİH: 27 — MAYIS — 1980 SALI

SAHİBİ
ALİ ALLAHVERDİ
Dizgi Baş-
İktisat Malı
Erzincan
Hak ve hukuk
Yahya da olan, öldü
H. MUHAMMED

27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı bugün tüm yurttan törenlerle kutlanıyor

Met'e'lik

Bir Türk işçi döviz bozdurmak istedi

Met'e AKYOL

Norveç'te gemiada mı olarak çalışan Yaşar Yemigöçü, izni için gemiye çıkıp döviz bozdurmak istedi.

Bir arkadaşıyla bir ülke, ulusal bankaları, mizandan birinin Bekdikov Bahariye Şubesi'ne git...

"Ben yurt dışına giden bir işçiyim" dedi "Biriktirdim 7 bin lirası, getiririm, bozdurmak istiyorum."

Banka memuru, "bu sen mülkünü de taşıyacak" dedi.

"Çünkü bizde kam bivo servisi yok" dedi "Bu nedenle de, dövizini bozamaz."

Yaşar Yemigöçü, elinin terinden dolarlar yapıyor, bunları üstüne koyarak tam 7 bin doları biriktirmiş ve burada memlekete getirip, bankada bozdurmak istemesi karşısında, haklı olmasına karşın, "Yaşar, raveli beklemiyorsun, sirtin okuyamazsın, beklemiyorsun, sirtin okuyamazsın, beklemiyorsun, sirtin okuyamazsın..."

Bankada, bir kafis surat da beklemiyordu.

Banka memurunun bir sicek bekliği, bir içten gülcüğü olan, milyonlarca Türk vatandaşının teşekkürü gibi gelecekti.

"Söyledim ya dövizini bozuyacağımı, zı kardeşim" dedi banka memuru "Bizde kam bivo servisi yok. Başka bir bankaya buğuyun."

Sonra da elinde bankasıyla bekleyen bir "üstüne" döndü.

"Siz buyurun" dedi "Hesabınızdan para mı ce bekletiniz, yoksa hesabınıza para mı yatıracağız?"

Boş ver, kafanı bozma

Yaşar Yemigöçü, banka memurunun karşısında bir heykel sessizliği boğuyordu.

Devamı Var

Kutlama Töreni :

27 Mayıs 1980, Salı günü 3. Ordu Karargahı saat 9.0'da başlayacaktır.

Kutlama için Ordu Karargahı'na gidecek sivil erkin için Ordu tarafından tahsis edilcek 2 otobüs saat 9.15 de Vilayet önünden hareket edecek ve saat 9.30 da Karargah'ta Gairesen Komutanı tebrakleri kabul edeceklerdir.

27 Mayıs 1980, Salı günü Askeri Birlikler iki grup halinde şehirde gireceklerdir.

1) Grup: Saat 10.00'de Devlet Hastanesi önünde toplanacak, Ordu Caddesi'ne çıkarak Karargah'a gireceklerdir.

2) Grup: Saat 10.00'de Karayolları 164. Şube jandarması önünde hareket edeceklerdir. Saat 10.30'da Karargah'ta Gairesen Komutanı tebrakleri kabul edeceklerdir.

Yüküklük arasında Ordu, Hava Grubunda uçak gösterileri yapılacaktır.

Bugün saat 12.00'de Karargah'tan, Garnizon Komutanlığına 21. Grup top alışı yapılacaktır.

Garnizon binalarında Vilayet ve ATATÜRK anıtı önünde saat 16.00'de konserler verilecektir.

Saat 20.30'da Garnizon Komutanlığına fener alışı düzenlenecektir.

Fransa, Almanya ve İngiltere resmen açıkladı

Avrupa ülkeleri İran'a ambargoya katılmıyorlar

YIYANA —

Fransa, Almanya ve İngiltere Amerika Birleşik Devletleri İran'a uygulanması önerdiği ambargoya katılmıyorlar, bildirdiler.

Fransa Dışişleri Bakanı Jean François Pouchoulin, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Carrington ve Batı Almanya Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher, Viyana toplantısı sırasında ülkelerinin İran'a ambargo kararına katılmayacaklarını Amerika Dışişleri Bakanı Edmund Muskie'ye duyurdular. Söylenişler, bu kararın Ortak Pazar üyesi diğer ülkelerin de ambargoya katılmayacakları anlamına geliyor.

İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri İran'a uygulanması önerdiği ambargoya katılmıyorlar, bildirdiler.

Fransa Dışişleri Bakanı Jean François Pouchoulin, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Carrington ve Batı Almanya Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher, Viyana toplantısı sırasında ülkelerinin İran'a ambargo kararına katılmayacaklarını Amerika Dışişleri Bakanı Edmund Muskie'ye duyurdular. Söylenişler, bu kararın Ortak Pazar üyesi diğer ülkelerin de ambargoya katılmayacakları anlamına geliyor.

İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri İran'a uygulanması önerdiği ambargoya katılmıyorlar, bildirdiler.

Fransa Dışişleri Bakanı Jean François Pouchoulin, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Carrington ve Batı Almanya Dışişleri Bakanı Hans Dietrich Genscher, Viyana toplantısı sırasında ülkelerinin İran'a ambargo kararına katılmayacaklarını Amerika Dışişleri Bakanı Edmund Muskie'ye duyurdular. Söylenişler, bu kararın Ortak Pazar üyesi diğer ülkelerin de ambargoya katılmayacakları anlamına geliyor.

Askeri Yargıtay Filistinli dört gerillanın idam kararını bozdu

ANKARA - Müstefi Ankara Bölge Mahkemesi, Filistinli dört gerillanın idam kararını bozdu.

ANKARA - Müstefi Ankara Bölge Mahkemesi, Filistinli dört gerillanın idam kararını bozdu.

ANKARA - Müstefi Ankara Bölge Mahkemesi, Filistinli dört gerillanın idam kararını bozdu.

ABD'ye sığınan Kübalı sayıları 50 bine ulaştı

WASHINGTON — ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bir yetkilisi Küba'dan ABD'ye sığınanların sayısının 50 bine ulaştığını açıkladı.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bir yetkilisi Küba'dan ABD'ye sığınanların sayısının 50 bine ulaştığını açıkladı.

Amerika'da yanardağ infilak etti : 8 ölü var

VANCOUVER — ABD'de yanardağın 19 bin metre yüksekliğinde kükür ve toz fışkırtarak infilak etmesi, 8 kişinin ölümüne yol açtı.

VANCOUVER — ABD'de yanardağın 19 bin metre yüksekliğinde kükür ve toz fışkırtarak infilak etmesi, 8 kişinin ölümüne yol açtı.

1979 Yılı için ilimizde kim ne kadar vergi veriyor?

Adı ve Soyadı	Ödediği Vergi Miktarı
Cemal Seyran	21.510
Kemal Ala	480
Şakir Polat	22.555
Fatma Karakış	34.372
Kemal Sığır	1.620
Bakiye Yalçın	37.000
Zeynel Albayrak	18.010
Arif Acar	6.020
Hikmet Tanrı	4.607
Özdemir Eğilmez	4.875
Reyhane Eğilmez	20.197
İsmail Kököl	1.550
Yahya Bakırtepe	6.515
Pekir Yıldız	1.327
Sait Demirel	11.200
Mehmet Er	19.080
Kahraman Gül	19.205
Nuran (Şifalı) Yalçın	7.585
İsmail Köse	5.275
İsmail Aşkın	18.585
Mustafa Demir	Boş
Yusuf Ağralı	3.335
Ezgi Kadaklı	3.625
Hüseyin Dalgıç	3.625
Sait Erkin	9.790
Mehmet Yayı	Vergisi
Naciye Çuhadar	2.155
Agas Çelik	4.210
Kemal Çelik	4.315
Hüseyin Kırkın	9.315
Fahrettin Yıldırım	272.0
Münir Kırca	17.340
Nesim Öner	1.200
Celal Uludağ	2.150
Türkmen Kököl	1.227
Ahmet Yayı	750
Kemal İler	2.565
Geyikaz (Dursun) Aslan	3.125
Emel Karan	600
Lütfiye Şimşek	5.547
Şenar Kurtulay	1.215
Nizamettin Köse	1.700
Zih Kalkan	1.370
İsmail Gül	970
Karim Kalkan	16.385
Mehmet Sekinen	16.385

Devamı Var

Y I L : 16
F i Y A T I : 250 Krş

GÜNLÜK SİYASİ MUSTAKİL GAZETE

SAYI : 2008
Telefon : 16 09

Irak'tan bir ticaret için temaslarda bulun-
heyetinin mal almak nacağı öğrenildi.
İçin önlümüzdeki gün Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'ndan verile-
ceği bildirildi. Heyetin len bilgiye göre Irak
Türkiye'den kurusogan Türkiye'den kurusogan
soğan olmak üzere çe- (başka nohut, bul-
şitli mal satın almak
(Devranı sayfa 600)

Önceki gün silahlı bir saldırı sonucu oto mobilinden inerken öl dürlen eski Gümrük ve Tekel Bakanı GÜN SAZAK karnından ve başından aldığı kurşun yarısıyla hastaneye kal dırıldı. sırada yolda bîmiştir.

Olay üzerine MHP Genel İdare Kurulu Genel Başkan yardımcısı Sadı Somuncuoğlu Başkanlığında çalışmalar toplanmış toplantıya

Genel Başkan ALPARSLAN TÜRKÜŞ İstanbul'da olduğu için katılamamış dün Ankara'ya gelerek devam eden toplantıya başkanlık etmiştir.

1932 yılında doğan GÜN SAZAK evli ve 5 çocuk babasıdır. Süleyman Endüstrisi için yurt dışındaki çalışmaları arasında şimdiki çalışmaları da içinde bulunan SAZAK, Demirel'in 1977'deki kabinesinde Gümrük ve Tekel Bakanlığı görevi

ni üstlenmiş ve bu görevdeki başarılı çalışmalarıyla tanınmıştır. Cenazesi Cuma günü öğle namazını müteakip Ankarada toprağa verilecektir.

Son zamanlarda hız
 lanan komünist ve ös
 lüclü hareketler hedef
 larak Devlet kadroları
 nı ve Türk ordusunu
 seçmiş bulunmaktadır.
 lar. Yüzbaşı Beşir Bay
 raktarı, General Sabri
 Demirbağdan sonra da

GÜN SAZAK hedef olmuştur. Artık kim ne yaptığı hangi kafaya hizmet ettiği açıkça ortadadır. Haşş suçu kim sen solcusun, sen sağcısın ile bu milleti ya nıltmayın. Çünkü bu mücadele artık bir milletin var oluşu yok oluşu mücadelesidir.

GÜN SAZAK'ın öldürülme olayını neferlerle konyoruz. Adaletin mutlakla tecelli edeceğine inanıyoruz.

İsa KAYACAN

Orman Bakanlığı
Basın ve Halkla İlişkiler
M ü ş a v i r i

[illegible]

İliz, yazımızda kimsenin ithamcısı de
İliz. Üstelik herkesin baktığı biçimde sa
basın kartı taşıyıp, gazeteciliğin şerefiiyle
tenasüp bir tablo üzerinde yer almaları
herkesin daha çok istiyoruz.

Nevar ki sözde gazetecilik yapanlar,
(Devamı sayfa 88)

Son bağımsız Türk Devletini bölmek, parçalamak isteyen T.K.P. güdümündeki bölücü ve yıkıcı mihraçlar, gün geçtikçe saldırılarını yoğunlaştırmaktadırlar.

Türk Devletinin gö-
dikleri tek ve yegan-
terminati olarak MHP
ve onun ülkücü kadro-
larını 'çindir ki' bittir-
saldırılar MHP mensu-
ları üzerinde toplar-
maktadır. Her bas-
toplantısında, meyda-
mlinginde ısrarla pa-
timizin elemanlarını k-
def gösteren, CHP ve
nel başkanı Ecevit'i
tahrik ve şıktırma-
da buna eklenince, pa-
timize yönelik saldırı-
lar daha da artmak-
tır.

Türkiyemizi bir iç
vaşın eşliğine getirm
 isteyenler; tahrikli
 kıskartıcılardan da
 ret alarak dün parti
 zin genel başkan
 dımcısı Gün Sarak'ı
 çakan kurulan bir
 su sonucu evinin ön
 de sehit etmişlerdir.

Türk milletinin
ve tek ümidi olan M
liyetçi Harekete ve
nın mensuplarına

nelen alçakça saldırı
ra devleti idare etm
mükellefiyetini üzer
de taşıyanların seyrir
kalmalarında ayrıca
şindürüdüdür.

Buğün Türk Mil
nin başına bela olan
lülülük ve komüniz
tehisini görmemezi
ten gelecek seyrirci
lanlar gaflet değil il
net içerisinde oldu
nın farkında bile
giller.

Resmî kongrelerin
sosyalist enternasya-
rı söyleyenler, mit-
lerinde Türk Büyü-
ri yerine Komünist-
derlerin resimlerini
şayanlar, yeri geldi-
de devlete aleni ka-
tutanlar, devlet oto-
sini garsamak, yok-
mek kaydıyla, ka-
nıziminde takdîdi ş-
ği düştündükleri ş-
mi getirmenin şa-
şerisinde olanlara
yirel kulanları kur-
şanetiyoruz.

Bütün bu kamu hareketlerinin içi de bulunan çeşitli nek ve sendikaları yoldaki çalışmalar desteklemekten ni alıkoyamıyan

Herşeye rağmen
Milliyetçi Hareket
olarak; Türk Devleti
bütünlüğü, Türk

**İran'a 8
Dolar ke
bin ton**

ANKARA — So-
ay içerisinde İran
bin ton buğday ih-
dildiği, bunun ka-
ğında yaklaşık 8
yon dolarlık d
Türkiye'ye girdiği
lanmıştır.

Öte yandan bu

lundaki mücadeemiz
den hiç bir güç bizi al
koyamayacaktır. Gere
tiğinde kanımızla bu
nu temin etmeye azim
li ve kararlıyız.
Zafer ALLAH (CC
inanınlarındır.
MHP Hareket Partisi
Baskın ve Başkara

**59 milyon
şiliğinde 59
uğday satıldı**

ANKARA — Son üç ay içerisinde İran'a 59 bin ton buğday ihraç edildiği, bunun karşılığında yaklaşık 8 milyon dolarlık dövizin Türkiye'ye girdiği açık

Öte yandan bu yıl t

Kuveyt'e her hafta 100 bin adet civciv ihraç edildiği bildirildi. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'ndan verilen bilgi göre, Kuveyt'in Saifit kentindeki «Kuveyt United Poultry Company» firması civcivden başka Türkiye'de haftada 100 bin kulu (Devamı sayfa 6'da)

bilgiye göre, Kızılderili

BİRLİK

YIL : 16
GÜNLÜK SİYASİ MUSTAKİL GAZETE
SAYI : 2013
Telefon : 16 05

BÖLGE HABERLERİ

Eskişehir'de ekmeğ 20 lira oldu

Tahıl's un sağlama 860 gram ekmeğ 20 lira ması : edeniyle düdüden dan satılmay başlandı. itibaren. Eskişehir'de (Devamı sayfa 20)

Önceki gün Vali Yücel Bölgen'in Başkanlığında Parti il ve ilçe başkanları ile yaptığı toplantıda alınan ortak karar şöyle,

Bz aşğda imzaları bulunan meşruyetini kanunla Cumhuriyetin kurucusu, kurucusu a- la milletimizin teva- zülünden alan; bu meşruyetin temsil şeklinin dışında başkaca bir temsil kuvve kabul et- meye şyas, parti tem- silcileri, bilere vekâ- li terdii eden yüce milletimizin asil arzu- larına uyğun olarak; bu meşruyetimizin sü- rüldüğü istediği ga- siyer, kendilerinde sak- lı tehlikesi, tezahürün- de müdemi Türk mil- letinin birliği ve vata- şın ümümlüğüne teh- likayı düşürcek her- türlü fiili ve sözlü te- havvata bu anlayıştan dolayı birlik ve beraber- likte doğuşu içerisinde hakiketen şiddetli kı- zıktır.

1) Milli iradelerin bu meşruyetin dışındaki her türlü fiilde te- havvata başkaca hiç- bir hukuki mesned bu- lunduklarına ve buna- lara çıkarak herhangi bir davranışa müsa- ma ettiler.

2 - Halkın zın gü- cüne ve huzurunu bozu- cularımızın yasal kurumlarının işleyiş ve meşruyetlerini zedeleyi- ci her türlü fiil, pero- din ve kinden gelirse- leri olduğumuzu.

3) Bu güven ve huzu- run idaresi için kamu- runda yunus yorulma- mızla ve taraflarca başlatılmış devam ettir- ilmesi imkân verme- mek için müferiden bildiri yayınlanmaya ve dağıtılmaya karar- verdiğimiziz.

4) Tründe de bilidi- ri yayınlanmasında, da- vatanın şehrimizi temsilci vatandaşları te- avvate edici yazı ve so- başlatılmasını tas- vito emrettiğimiziz.

5) Oluşturduğumuz eği-

tan ve öğretiminin arz- u edilen huzur içerisinde devamında öğrenci ve- lerinde kendilerine düşen görev ve soru- mluğu mutlak yüklen- mekleri çocuklarını o- kul içi durumlarını o- kul idaresinden, okul- dışı zamanlarında b- zı zati yakine takip et- meklerinde gerek öçe- lerinin istikballerini te- minda gerekse onlara muhtemel müessif olay- lara karşılamaları mu- ni olmaları yönünder büyük zaruret müşah- de ettiğimiziz.

6) Her vatandaşın halkın güven ve ada- yırtı terdii için gati- şin güvenlik kuvvetleri- ne kendilerine düşen vatandaşlık bōrevini derhste ederek, işlen- meye işlenmekte olan suçları bildirmek sure- tiyle yardımcı olma- lı yeretliğini her za- mandan daha fazla ö- nem kazanmakta oldu- gunu.

7) Kanunlara ve emir- lere aykır olacak fiil, yazı ve söz ve suç işle- yenleri ilgili merciler- terdide hiçbir şekil- de yardım ve ilgilme- mahatap olmayacağını ve hiçbirimizin tasvibi ni alamayacağını pe- çinen bilirmesinde fay- da mülhaza ettiğimiziz.

8) Zaman zaman maksatlı olarak halkı tedirgin edici mahiyet- te ve gerekçe katıyen alakasız olmayan söy- lentiler okarlmaya ve vatandaşları karantik macaralara sürüklem- ye çalışıldığı da müş- hade olunmaktadır. Bu- gibi ahvalde vatandaş- larımızın resmi yetki- lilerden bilizat bilgi al- madıkça hiçbir şekilde bu tür rivayetlere it- bare etmemelerini ve bunların müsebbiplerini tesbit ettikleri veya du- ruma muttali oldukları

anda derha. yetkililere bildirilmelerinin gereği- ni umumun huzuru aç- ısında kendilerine so- rev ittihas etmelerinin elzem olduğunun belir- tilmesinde.

Bütün vatandaşları- mızın, devletin etkin- lili kanunun güven ve huzurunu sağlanmada zaman ve nizamla ve yetkililerin emirlerine tam bir riayette yardım- ci olmalarının herşey- den önce bir vatandaş- lık vazifesi olduğu ilke- sinde hareketle ilmi- zin Valisi Sayın Yücel BÖLGEN'ın davetine i- betle başkanlıklarında ve değerli basınımızın ve huzurunda bu esaslara

8 milyon 109 bin öğrenci bugün tatile giriyor

Atı ve tatil olayları ile bir eğitim yılı daha geride bırakıyoruz. İlkokul, orta okul ve liseerde okuyan 8 mil- yon 109 bin öğrencinin 5 Haziran Perşembe gün- ü başlayacak olan yaz tatilini Ekim ayına kadar sürtecek. Tabii yaklaşı- k dört aylık uzun ta- til sınıfları doğrudan- geçenler için. Tamam- ma ya da bittilenmeye- kalmış öğrenciler ise yak-

İslamoğlu "Nobel tutmayan eczanelere ceza verilecek" dedi

Nobelçi eczaneler denetlenecek

ANKARA — Sağlık ve Sosyal Yardım Ba- kanlığı, eczaneleri de- netleyecek karar ver- di. Eger Bakanlık de- netimlerini başari ile sürdüürse gece acil hasta sahipleri de ra- hatlıca açık eczane bu- labilecek. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakan- lığının 11 Sağlık Mü- durluğu kanallıyla oluş- turduğu ve «Yıldırım ekiple» adını verdiği denetim ekiplei Türki- ye çapında nöbetçi ec- zaneleri denetleyecek.

Nobel listesinde ol- masına rağmen nöbeti ni tutmadığı asptanan eczane sahibinin hak- kında yasal işlem uy- gulanacak.

Sağlık ve Sosyal Yar- dım Bakanı Dr. Münif İslamoğlu, «Nobette ol- masına rağmen nöbeti ni tutmayan eczaneleri- miz hasta sahiplerini güç durumda bırakmak- tadır. Vatandaşın sağ- lığı ile oynamaya kim- senin hakkı olamaz. Kimsecein görünüm ya- gına takılmaksızın ya- sal işlem uygulanacak» dedi.

Türkiye'de 9 binin u- zerinde eczane bulundu- ğunu ve 11 Sağlık Mü- durluğuna bağlı olduğunu

Yücel BÖLGEN Erzincan Valisi	
AP İl İkinci Başkanı :	Alaattin Polat
Merkez İlçe Başkanı :	Akgün Ertürk
CHP İl Başkanı :	Hüseyin Tiryaki
Merkez İlçe Başkanı :	Ali Çelik
OGP İl Başkanı :	Alaattin Kirtioğlu
MHP İl Başkanı :	Hasan Özaralan
Merkez İlçe Başkanı :	Kurban Çamurcu
MSP İl Başkanı :	Mustafa Miroğlu
Merkez İlçe Başkanı :	Fikret Tunç
TBP İl Başkanı :	Niyazi Bahadır
Merkez İlçe Başkanı :	Mehmet Karakaş

ADRES :
Hükümet Caddesi
No: 71
ERZİNCAN

Telefon :
İdarehane : 11 13
Matbaa : 1243
TELEGRAF :
Öz Erzincan

YERLİ Halkın
Milletler Sevdası
ATATÜRK

ÖZ ERZİNCAN

GÜNLÜK SİYASİ GAZETE

SAMPİRİ :
SEPKİ ARAS
Özdemir ailesi

18 HAZİRAN 1980
ÇARŞAMBA

DİZİL / BASKI :
SANAT Matbaası

FİAT 1
250 KURUŞ

CHP Gurubu tarafından Meclise verilen

Hükümetle ilgili Gensoru Önergesi açıklandı

Türkiyedeki enflasyon

İktisadi İktisatçı ve İktisadi Örgütü (OECD) tarafından üye ülkeler hakkında hazırlanan raporlar, Türkiye hakkında hazırlanmış olan yayınlanmıştır.

Türkiye'yi ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerle karşılaştıran raporun giriş kısmında, Türkiye ekonomisinin halen çok güçlü bir dönemden geçmekte olduğu kaydedilmiş, enflasyonun bu dönemde en yüksek düzeyde seyretmekte olduğu vurgulanmıştır.

1979 sonu itibarıyla fiyat artış hızının yüzde 80'e ulaştığı kaydedilen bu bölümde şu görüşlere yer verilmiştir:

"Aynı dönem itibarıyla kalkınma hızı yüzde 10'dan fazla, enflasyon ise yüzde 10'dan fazla, bu durum Türkiye'nin dünya ekonomisindeki konumunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin dünya ekonomisindeki konumunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin dünya ekonomisindeki konumunu göstermektedir."

Önergede; «Bu hükümet kaldıkça, Demokrasi ve toplumun değer ölçütleri tahrip oluyor» denildi

Ankara — Demirel hükümeti hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit tarafından verilen gensoru önergesi, Meclis'te kabul edilmiştir.

Gensoru önergesinde, «Bu hükümet kalsaydı Devletio teminleri, Demokrasi, hukuk, toplumun değer ölçütleri tahrip edilmiştir, Türkiye'nin barış, istikrar ve ekonomik gelişmesi engellenmiştir» denildi.

Önergede, «Bu hükümet kalsaydı, Türkiye'nin barış, istikrar ve ekonomik gelişmesi engellenmiştir» denildi.

M. Güvenlik Kurulu, Sıkıyönetimin uzaması tavsiyesinde bulundu

Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanlığı Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Kararı ile, M. Güvenlik Kurulu toplantısında, «Bu toplantıda, 30 ilde uygulanmakta olan sıkı yönetim usulünün, 20 ilde de uygulanması tavsiye edildi» denildi.

Bizden

Türkiyenin Dünyadaki yeri

Geçmiş günlerde Türk basınında yayınlanan bir araştırma sonucuna göre, Türkiye Dünya Ülkelerinin ekonomik sıralamasında otuzdokuzuncu sırada yer almaktadır. Birleşik Amerika'da düzenlenen bir araştırmaya göre «Kuvvet ve petrol» ilişkisinde olduğu gibi zenginlikleri tek kaynağa dayalı olan ülkeler bir yana bakarsa doğru orantı olarak otuzdokuncu sıraya yerleşmektedir.

Yeryüzünde 150 dolayında ülke bulunduğunu düşünürseniz, Ülkemizin bu sıralamadaki yerinin daha da üst sıralarda bulunması en doğal olanıdır. Çünkü bu sıralamada her zaman yer almaktadır. Türkiye'nin varolan kaynakları ve buna karşılık kapalı kullandığı boksitler, normal olarak bugünkü uluslararası ölçekte olmamaktadır. Türkiye'nin varolan kaynakları ve buna karşılık kapalı kullandığı boksitler, normal olarak bugünkü uluslararası ölçekte olmamaktadır.

Şehrin çimento ihtiyacı yeterince karşılanamıyor

Şehrimizde çimento ihtiyacı, devlet kurumları tarafından karşılanamamaktadır. Çimento ihtiyacı, devlet kurumları tarafından karşılanamamaktadır. Çimento ihtiyacı, devlet kurumları tarafından karşılanamamaktadır.

Şehrimizde çimento ihtiyacı, devlet kurumları tarafından karşılanamamaktadır. Çimento ihtiyacı, devlet kurumları tarafından karşılanamamaktadır. Çimento ihtiyacı, devlet kurumları tarafından karşılanamamaktadır.

Or-köy 1980 yılında 75 milyon lira kredi dağıtmayı planladı

Ankara — Orman Köy İhtisari Bölge Müdürlüğü, 1980 yılı için 75 milyon lira kredi dağıtmayı planladığı bildirildi.

Or-köy Bölge Müdürlüğü, 1980 yılı için 75 milyon lira kredi dağıtmayı planladığı bildirildi.

Teknik Ziraat Müdürlüğü arıcılık kursları açıyor

Teknik Ziraat Müdürlüğü, arıcılık kursları açıyor. Teknik Ziraat Müdürlüğü, arıcılık kursları açıyor. Teknik Ziraat Müdürlüğü, arıcılık kursları açıyor.

Irak kredileriyor

Irak Petrol Bankası, Irak'ta petrol işletiminde olan ülkelere kredi vermektedir. Irak Petrol Bankası, Irak'ta petrol işletiminde olan ülkelere kredi vermektedir.

Ve yine herkeşin bildiği gibi, Türkiye 1979

Ve yine herkeşin bildiği gibi, Türkiye 1979 yılında 75 milyon dolar kredi dağıtmayı planladı. Ve yine herkeşin bildiği gibi, Türkiye 1979 yılında 75 milyon dolar kredi dağıtmayı planladı.

242

243

[illegible]

ERZİNCAN'ın SESİ

SAH Bİ
ALI ALLAHVERDİ
Dizgi Bası
İkizler Matbaası
Erzincan
İlk bildiğin yıl d
faine de alesi. yüR
İİ MUHAMMED

TARİH : 15 - EYLÜL - 1980 PAZARTESİ

Türk Silahlı Kuvvetleri Ülke yönetimine el koydu.

**Türk Silahlı Kuvvetleri Atatürk'ün izinde
olduklarını bir kez daha kanıtladılar**

Mete'lik
İsviçre'de bir
Türk'ün
Alışverişi

Metin Akyol

İstebullu diş dokto-
ru Hami Özel ve eşi
Gülşen Özel, geçen ay
otomobille Avrupa'ya
gittiler.

Karı-koca Özel'ler,
bir sabah erken saatler
de İsviçre'nin Zürih ken-
tine girdiler.

Kentin içinden geçerken, Gülşen Öze-
lin gözü, bir vitrinde
çok sık bir çantaya bir
de yakından bakayım"
dedi eğine, "Çok güzel
bir çantaya benziyor.
Tam almak istediğim
bir çanta. Bir de yakın
dan göreyim. Beğenir-
sem, alırım."

Hami Özel, otomobilini uygun bir yere park etti ve eşiyile birlikte, mağazaya girdi.

Gülşen Özel, vitrinde gördüğü çantayı ya-
kindan görünce de çok
beğendi.

"Madem beğendin elalım öyleyse" dedi Hami Özel "Nasıl olsa böyle bir çanta almak istiyordun."

Önce vitrinde görüp sonra yakından da incelediği çantayı çok beğenmesine karşın Gülşen Özel, eşî kadar aceleci davranmadı. Türkiye'de alışverişe çıktığında uyguladığı yöntemi uygulamak istedi:

"İlk gördüğümüzde mağazeden almayalım" dedi "Biraz dolaşmıyor başka mağazelere de bakalım. Belki biraz daha ucuzunu bulabiliriz. Bulamazsak, sana gelir alırız bunu."

Hami Ozel, alışveriş konusunda eşinin titizliğine burada da rayğı gösterdi.

Devami Var

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan EVREN Başkanlığında kurulan Milli Güvenlik Konseyinin diğer üyelerini Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin ER-SİN, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Teşkin ŞAHİNKAYA, Deniz Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nejat TÖMER ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat CE-LASUN oluşturmaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Devletin idaresine 12 Eylül 1980 Cuma günü el koydu. Aynı gün saat 05.00'den itibaren sokağa çıkma yasağı konuldu.

seyi tarafından yayınlanan

Kılıdiler Türk Silahlı Kuvvetlerini, El Hizmet Kanununu verdiği, Türkiye Cumhuriyeti Kollama ve koruma görevini Yüce Türk Milleti adına emir ve komuta tüzürlüğünde ve emirle yerine getirme katari aldığı ve Ülke yönetimini tümüyle el koyduğu açıkladı.

Bildiride, yâni Harekâtın Ülke Büttünü kapsadığını, Milli Birlik ve Beraberliği sağlama, muhtemel bir kaçışa vâkıf ve kardeş kavgasını önlemek ve Devlet Olanı ve Vahşiyetinden kurtulma amacını güttüğünü belirtti.

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren Başkışlığında ve

Kara, Deniz, Hava ve Jan daria Geni l Konstan-tin'dan oluşan Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine Orgeneral Hal dar SALTİK atıldı.

Orgeneral Kıran Evren Başkanlığında ku rulan Milli Güvenlik Konseyi adını geçirmiş gün Televizyon'da konuşma yapan Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Evren, Türk Silahlı Kuvvetlerinin emir ve komut zinciri içinde Üke yö etimine l köyüldürme bulchlerce, kısa bir zaman zarfında Beklenir Kurul unun yeniden oluşturul dığını ve gerekli yaşad eğişikliklerin yapılmada sonra Siyasal Partilerin

Ölümün bu durumu
gelmeyecek politikacıların
rollerinin çok büyük ol-
duğuna ve kendi siyaseti-
cilerin de sırf parti disipli-
ni için ölünce bu durumun
ma' gelmeyeceği seçilmiş
kaldıkları belirlenmiştir.
Güvenlik Kuvveti ve Ge-
nerikamı Başkanı Özalp
neral Kenan Evren, bü-
lteni yurttanların yasama-
na c b d i n d i r i k e d i k a t
uyumuna aksi ettiler ve bu
nuru a k i n i v e p u l a r t i r e
s e r t b i ç i m e d e k i d a d a n
v a r g u l d u .

Ezrinin bu durumun
akın ve Türk Silahlı Kuv-
vetleri dönme. tamame-
hakim,
Organer Evren de

mokarresinin seçilen temsilcileri oturtulacağını, ancak seçim ve partiler yasalarının değiştirileceğini, çime gideleceğini açıkladı. Kocany ve Genel Kurul Başkanı Orgeneral Evkânî Zımdaşı Bakanlar Kurulu kurulacağını, alıladı Hükümet ve Partiler to feshedildi, parti faayilleri darjuralı, partimenterlerin dökunulması lare kaldırıldı. Lider

ve parlamenterler suçla-
mayacak, ancak da ö-
nce işledikleri suçlar kovu-
turulacak Yeni yönetime
karşı yapılacak her türlü
direniş sert şekilde kırıl-
cak DISK ve MİSK'e
bağlı sendikalar faaliyet-
ten men edildi. Dernek-
ler kapatıldı Bankalar iki-
ci bir emir kadar tatil-
değil flu hafta spor kar-
şısınımları yollanmayacak.

1979 Yılı için İlimizde kim ne kadar vergi veriyor?

Adı ve Soyadı	İzdiği Veri Mikarı		Adı ve Soyadı	İzdiği Veri Mikarı
Ferhat Kılıç	16825.		Murat Çiçek	18555.
Pera Özyıldırım	15910.		Burcan Elivel	8055
Rıza Özdemir	7915.		M. Kamil Topkan	21690.
İhsan Çiçek	2740.		Kenan İlayet	15900.
Rıza Çiçek	2590		Hüsnü Metin	33615
	0.		İsmail Kızıltop	15910.
Abdülmetil Bebek	160.		Hamî Akıyol	79155.
M. Kenan Bebek	2255.		Gülşade Seven	17100.
Mevlüt Erginçan	1015		Nuran Okıyıcı	3075.
Selviye Yalınor	3165.		Zeki Teniz	11155.
Mustafa Dink	1997.		Abdülmuttalip Doğan	29100.
Sümmünni Acar	900.		Hamdi Polat	35555.
İbrahim Tapkıran	19747.		İbrahim Çelik	25075.
Şefik Arpaç	9100.		İdris Tapdelan	21535.
Hikmet Güler	1100.		Zeki Şahin	17500.
Musa Tahtıkan	385.		Tahir Tarhan	2355.
Mun Çelebi	1850.		Arif Yıldırım	4900.
Fevzi Yayıpırtı	4925.		Talat Höpçü	7185.
Rafiz Bıyıkkan	14480.		Suime Özyiğit	21755.
Yapar Nale	14075.		Atiz Engin	2360.
Nihat Mete	2210.		Kenan Aliş	10447.
Necati Yılmaz	16585.		İhsan Aliş	10210.
N. Lütfi Yıldırım	86525.		Rıza Erdoğan	2647.
Necmi Saltıbaş	45.		Kerimcan Akıncı	3375.
Şefik Ateşlik	115.		Sergi Karakale	12025.
İhsayin Çelik	975.		Muammer Dunda	40.
Şehabettin Karademir	9930.		Hamur Ersoy	21772.
Selâh Nâyır	6:222.		Gülşen Ersoy	21772.
Ömercan Odaşbay	11315.		Refik Pekin	17695.
Cevdet Güner	390.		A. Ömer Karadağ	2330.
Mehmet Uçar	20890.		Ali Ersoy	669.
Fikret Önder	8:522.		Zeytin Oker	2915.
Adnan Katakas	8075.		Şefik Sungurlu	10455.
Selime Abama	480.			
İbrahim Tercan	9000.			
Duran Doğan				

Deramı Var

Cenel Kurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı
Orgeneral Kenan EVREN

Yurt dışında çalışan 3500 işçi
İzmir'de Balkanların en büyük
kamyon ve otobüs fabrikasını
kuruyor

Çoğuluğu Avustalya'da olmak üzere yurd dışında çalışan 3500 işçimizi bir araya geterek Balkanlar ve Orta Doğu'dan en büyük kamyon ve otobüs fabrikasını kurmak için faaliyete geçtikleri ve çalışmalarını hızlan-
dıkları bildirildi.

İzmir'e 50 kilometre mesafede bulunan Torbalı ilçesi sınırları içinde ve 870 bin metre karelik bir alan üzerine kurulacak olan fabrikanın kaba inşaatından önemli bir bölümü bitti.

Bu hususta verilen bilgiye göre, fabrika faaliyetinde yılda 50 ile kurulan fabrikada çalışanların imkânı bulacaklar.

Size

BİRLİK

YIL: 16 GÜNLÜK SİYASİ MUSTAKİL GAZETE SAYI: 2097
FİYATI: 250 Krş. Telefon: 1605

Üretimin artırılması için toplanlı yapıldı.

MGK başkanı Orgeneral Evren fabrikaların üretim kapasitelerini arttırmalarını istedi

Üretimle ilgili bakanların müstearları-
nı askeri görevleriyle devamlı çalışıyorlar. Ta-

Dış ticaretle ilgili kararlarının uygulanması devam edecek

MGK'NIN 12 NOLU BİLDİRİSİ

ANKARA — Millî Güvenlik Konseyi, it-
halat ve ihracatta yürürlükteki rejim karar-
larının uygulanmasına devam edileceğini
bildirdi.

Millî Güvenlik Konseyi'nin bu konadaki
(12) numaralı bildirisi şöyle:

«Dış ticaretle ilişkin ithalat ve ihracat iş-
lemlerine ait yürürlükteki rejim kararları
nın uygulanmasına devam edilecektir.

Ihracat ve ithalatla ilgili işlemlerle tüm
kamıyo işlemleri geciktirilmeye mahul buralma
dün strateji soruşturılacaktır.»

KENAN EYREN
ORGENERAL
GENELKURMAY VE
MILLÎ GÜVENLİK KONSEYİ
BAŞKANI

Kurbanlık koyun fiyatları 5-8 bin arasında

Kurban Bayramı'nın yaklaşması üzerine
İstanbul'un çeşitli yerlerine koyun pazarları
kuruldu. Geçen yıllara göre anormal bir ar-
tış gösteren kurbanlık koyun fiyatları bugün
her yere kadar ulaştı. Piyasa fiyatının bugün
için 6 ile 12 bin lira arasında değiştiğini be-
lirtti. Koyun, tıccarlar, «bu yıl maliyet mas-
rafları çok yüksek. Anadolu'dan bir kamyon
25 bin liradan aşağı gelmiyor. Bunun yanı sıra
yeni, 1980 yılı gibi gelirler de maliyeti yük-
seltiyor.

Kurban Bayramı'na yaklaştıkça fiyatların
artacağını sanıyoruz. Vatandaşların erken
davranması menfaatli olacaktır» dediler.
Şehrin çeşitli yerlerine kurulan koyun pazar-
larının çevreyi kirlilememesi için belediye
de tedbir almaya başladı.

Kıvrak 6-7, dağlık 5/8, koçlar ise 10/12
bin lira arasında müsteri bulunmaktadır. Hay-
vanın 10/12 fiyat farkını belirlemektedir.

til gürlü olmasına rağmen Pazar günü bakan-
lık müsteşarları ve öetmli kuruluşların yet-
kilileri Millî Güvenlik Konseyi Başkanı Or-

İlkokullar yeni ders yılına dün başladı.

İlkokulların yeni ders yılına baş-
laması dolayısıyla dün Astürk İlkokulunda
bir tören düzenlendi.

Alınan bilgilere göre İlkokulların yeni
ders yılına birimleri ile düzenli-
törme Vali, 3. Ordu Komutanı Başkani, Millî Eğitim
Müdürü, öğretmenler ve öğrenciler katıldı.

Öte yandan, İstiklâl Marşı'nın söylen-
mesinden sonra Anı okundu. Daha sonra Va-
li ve Millî Eğitim Müdürü birer konuşma
yaptılar.

Yapılan konuşmalarda, eğitim ve ö-
ğretimin Millî Eğitimin temel ilkelerinin doğ-
rultusunda yapıldığı vurgulandı ve ö-ğret-
men ve öğrenciler, başarı dileğinde bulunul-
du.

Bayar ve Sunay ordunun yönetime el koyması hakkında konuştu

Eski Cumhurbaşkanı'ndan emekli Ge-
nelkurmay Başkanı ve feshedilen Cumhuri-
yet Senatosı'nın eski tabii üyesi Cevdet Sa-
nay ordunun öike yönetimine el koyması ile
rime dün yaptığı açıklamada, «Türk Silahlı
Kuvvetleri'nin öike bütünlüğünü korumak
amaçlarıyla yönetime el koyması bir zaruret'tir.
İstisna memleketi hayırlı olursu dedi.

Eski Cumhurbaşkanı'ndan Celal Ba-
yar Bursa'nın Umurbey köyünde, ordunun
yönetime el koyduğunu öğrendi. Bir hafta
kadar önce İstanbul Ortadoğu'daki evin
den ayrılan ve Bursa'nın Umurbey köyüne
giden Celal Bayar, ordunun yönetime el koy-
duğunu koruma polislerinin verdiği bilgi ü-
zerine öğrendi. Bayar «Öike için hayırlı ol-
sun» dedi.

THY'nin Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine kargo seferleri başladı

ANKARA — Türk Hava Yolları dün
İtalyan Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine kar-
go seferlerine başladı.

(Devamı sayfa 6'da)

Evren Genelkurmay Başkanlığı dışında ek maaş almayacak

ANKARA — Devlet Başkanı, Genelkur-
may ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı Or-
general Kenan Evren, Genelkurmay Başkan-
lığı dışında hiç bir ücret almayacak.
Orgeneral Kenan Evren'in Genelkurmay
(Devamı sayfa 6'da)

3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığının 4 numaralı bildirisi

15 Eylül 1980 tarihinden itibaren Sıkıyö-
netim bölgesinde bulunan İlkokulların yeni
ders yılına başlamaları nedeniyle;

1. Bütün öğretmenler okullarında nok-
samsız olarak bulunacaklardır.

2. Açılışlarda geleneksel Bayrak ve And
İçme törenleri yapılacaktır.

3. Bütün İlkokullarda hergün öğrenim
And içme ile başlayacak, Pazarları ve Cuma
günleri Bayrak törenleri mutlaka icra edil-
cektir.

4. Yukarıda açıklanan hususların zama-
nında düzenli ve tam mevcudla yapıldığı Va-
li ve Millî Eğitim Müdürlüklerince takip edil-
cektir.

Selahattin DEMİRCİOĞLU

Orgeneral

3. Nci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı

3. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığının 5 numaralı bildirisi

1. 3. nci Ordu ve Sıkıyönetim Komutan-
lığı bölgesindeki illerde her türlü grev ve lo-
kovitlar ile sendikali faaliyetler yasaklanmıştır.
DİSK, MİSK ile bunlara bağlı sendikalar,
TÖB-DEK, Devrimci Demokratik, Ülkü-
cü ve Akademi derneklerin faaliyetleri yasak-
lanmıştır.

2. Sıkıyönetim bölgesinde bütün vatandaş-
ların, Millî Güvenlik Konseyi ve 3. nci Ordu
Sıkıyönetim Komutanlığı bildirimlerine tam
olarak uymaları, Güvenlik Kuvvetlerinin ih-
tar, itkaz ve uyarılarına kesin olarak itaat et-
meleri zorunludur.

Bölge sakinlerine duyurulur.

Selahattin DEMİRCİOĞLU

Orgeneral

3. Nci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı

Genelkurmay Sıkıyönetim Koor. Bşk. lığı açıkladı

**Gözetim alınan senatör ve
Milletvekili sayısı 50**

CHP den: 25, MHP den: 11, AP den: 7, MSP: 5
Milli Birlik gurubu ve Bağımsızlardan 2 kişi

Enerjide tasarruf
zorlu luğu

Zekai YALMAN

Türk ekonomisinde her
şey model ve seçenekler
bezelmeleriyle bezelenin,
enerji sağlanmasında dışa
bağımlılık sürdüğü dış tı-
caret açığının çok olma-
masıdır. Yılda üç milyar
dolara ulaşan petrol dışı-
na harcanan döviz gır-
dileri giderek dışıtaım ge-
tirileri ile karşılanamaz du-
ruma geldiği için; bu so-
run ekonomik gündemde
önemli yerli sürekli bir
şekilde bulunmaktadır.

Enerji sağlanmasının da dışa bağımlılığına kurulum için temel like, alter natif ve özellikle yurt dışı kaynaklarından sağlanan enerjiler üzerine eğilmek olmalıdır. Hızla bitmeye yur tbi petrol tesli ve , var laş petrol kuyularının ve rınlılık omarlarının aoc sa yaklaşımları, yurt pet rol ile bu alandaki boğu çuk doldurulması: enzin de kısıvada engel lemektedir. Çeğekten 1974 yılında yurtiçinde üretilen ham petrol, toplam talebin yüzde 25'ini karşılamak; 1978 yılında bu oran yüz de 16'ya kadar gerilemiş tir.

Yardımız; aslında enerji kaynakları arasında petrol alternatifini başka enerji kaynaklarına eşitirir. Bilişen ve henüz ortaya çıkartılmamış kömür rezervleri dışında akarsular; jeotermal enerji; yılan çok büyük bir bölümünde. Üke semalarında erkek olmaya günden sağlayacağı olansak bunlar, birleşecek gelmektedir. Ne varki buşların işletilmesi; yeni yatırımları ve daha önemli; yeni bir felsefeli belirlenmesimali gerek tirdiğinden hiç değilse ki- sa vadede çözüm olma- ktan uzaktır.

Özse Türkiye'nin acil sorunları; ekonomik darboğazı, az maddesi olan enerji maliyetleri kısıtla sürdüceği asgariye indirilmesi, bu da kullandığı maddeleri uyarlamakla belirli bir ölçüde azaltılabilir. Örneğin elektrik, Ülkemizde var olan inşaat faaliyetleri nedeniyle elektrik tüketimine ne denli olumsuz etkilerde olduğu biliniyor. Yapılan bir araştırmaya göre bu tür yapılar, pencereletilen yüzde 30 ve çatılarda da yüzde 15 oranında enerji kaybına yol açıyor. Türkiye'de petrolün yüzde 100'ü dışarıdan ithal ediliyor.

Devamı Sayfa 4'de

Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı eski Milletvekili ve Senatörlerden göz altına alınanların sayısının 50 olduğunu açıklamıştır. Bu konudaki açıklama şöyledir ;

yönetim Koordinasyon Başkanlığından bildirilmiştir :
18 Eylül 1980 günü saat 15'e kadar; haklarında kamu düzeni ve Devleti maki nevi tehliyesine karşı suç işledikleri için so ruşturma acilen, eski

Milletvekili ve Senato üyelerinden, görevim altına alınmaları, Kamu düzenini ve Sosyal Güvenliği korumak amacıyla ile Silâhı Kuvvetleri güvencesi altına alınan eski Parlamento üyelerinden toplam 50 üyeli-

Adalet Partisi : 7,
Cumhuriyet Halk Par-
tisi : 25, Milliyetçi Ne-
met Partisi : 11, Mil-
li Selamet partisi : 5,
Millî Birlik Gurubu ve
aşumaisrardan : 2

A black and white portrait of a man in a military uniform, likely a general. He has short, dark hair and is wearing a dark uniform jacket with a name tag that reads "HARRIS". He has several medals and ribbons on his left chest. The background is a plain, light color.

3 Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı
Orgeneral Selahattin DEMİRCİOĞLU

**Sıkıyönetim Komutanlığı
Kur. Bşk. ılgı görevini
Tümg. H.Topa yapıyor**

3. Ordu Komutanı
Genelal Salâhattin
demirçioğlu'nun Siki-
zaetim Komutanı ol-
duğu; Erzurum, Gü-
müşane, Giresun, Si-
nop, Trabzon, Rize,
Ordu, Sivas, Tokat,
Yozgat, Çorum, Sam-
sun, Sinop İleri Siki-
zaetim Komutanlığı
Kırmay Başkalefina.

Dünya ekonomisi ile ilgili olarak bir rapor yayınlandı

CENEVRE — Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) raporuna göre, dünyedeki iki yıl içinde en hızlı büyüyen ülkeler arasında Çin, Güney Kore ve Tayvan yer alıyor. Rapor, 1980-81 yılları arasında dünya ekonomisindeki genel görünümü ve büyüme hızı hakkında yayımlanan bir rapordur. UNCTAD

1980 petrolden başka
ham maddeler için or-
telama yüzde 13'lük
bir fiyat artışıının gö-
rüleceği gibi bir tah-
min yürüttümü ancak,
gıda maddelerinin fi-
yatlarında belirgisizlik-
lerin var olduğunu
1979 yılında Dünya
büyüme hızının düştü-
ğünü kaydeden UNC-
TAD bu oranın bu yıl
daha da düşeceğini
ancak 1981 yılı için
yavaş bir ilerlemenin
beklendiğini rapor et-
miştir.

UNCTAD, Birleşik
Amerika, Japonya ve

Batı Avrupa'da dahil olmak üzere ekonomideki ilerleşim ve kalkınma örgütüne (OECD) üye ülkelerin 1980 yılında iç tüketimlerindeki büyüme oranları yalnızca yüzde 0,7 olmasına karşın 1979 ve 1981 yılında 3,3 oranı ile kıyaslanırlar. Yüzde 7'lik bir büyüme gerileceğini vurgulamaktadır.

Batı yarı küreselinde yer alan kalkınmakta olan 22 Ülkelerin 12'si 1980-81 yıllarında ekonomide bir

Avaglama ile kargıla-
caktırlar. Bu bosa-
mlı ortemin tarında
aba lvi koğuların ha-
standı; tehnia olu-
arsa yavağ bir dü-
elme ile birlikte ge-
cekteki iki yıl içi-
e de devam etmesi
aklenmektedir. Bu
Üke ayrıca Dünya
aretinin yayılmasın-
bir duraklama ile
argılayacaktır.

Yüzbaşının öldürülmesi olayına katılanlara, Askeri Mahkeme bir celsede idom kararı verdi

ANKARA —
Adana'da 6 gün
önce, Tank Yüzbaşı
Bülent Ağin'ın şehit
edilmesi olayına kat-
lan teröristlerden Ser-
dar Soyer ile Ayhan
Çağrı'nın duruşmasına

dün Adana Sıkıyönetim Komutanlığı'ı Nu maralı Askeri Mahkemesinde bağlamıştır. Mahkeme, Tanık Yüzbaşı Bülent Angın'ın öldürülmesi olayına karışan teröristler

den Serdar Soyerci hakkında idam cezası vermiştir. Öteki terörist Ayhan Cengiz'in 10'u ağır olmak üzere 1 yıl hapisle cezalandırılmasını kararlaştırmıştır.

Hava sıcaklığı yeniden yükselmeye başladı

ANKARA —
Soğuk ve yağışlı
havanın, Doğu Böge-
sinde etkili sürdür-
düğü, o nedenle ha-
va sıcaklığının 4 ile 9
derece düşüş göster-
diği belirtilmiştir.

Hava sıcaklıkları-
nın düşmesi üzerine
Doğu Karadeniz Böl-
gesinin yüksek kesim-
lerinde kar yağışı gö-
rülmiştir. Doğu Kara-
deniz Bölgesinde yi-
ni ilk karı, Kaçkar

yağmalarına başlamıştır. Metrolojiye göre, hafta sonunda soğuk ve yağışlı havanın etkisini kaydedeceği ve Batı bölgelerinden başlayarak hava ısındığının ortadağı bildirilmiştir.

**Ordunun
yönetime el
koymasıyla
Türkiyenin
savunması
etkilenmez**

ANKARA —
Uluslararası Stra-
tejik Araştırmalar Eco-
nomic Başkanı, Türki-
ye'de Silahlı Kuvvet-
lerin yönetime el koy-
masının, Türkiye'nin
savunmasını etkilemi-
yeceğini söylemiştir.

Berta, bu görüşü-
nü Londra'da
duyduktan sonra
sık sık ailesiyle
görüşür.

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Savunma Uzmanı, Hava Marşalı F. redrik'te, Türkiye'nin Nato içindeki güçlü yerini koruyabilmesi için, Türk Silahlı Kuvvetleri ile modern araç ve gereçlerin donatılması gerektiğini söylemiştir.

Bizden

Sanayide ihracata Yönelme...

Serbest piyasa ekonomilerinde, sıralı kuruluşların ihracata yöneliminde ya doğrudan doğruya, dolaylı olarak ihracatçıdan belirli bir yara sağlama ile mi mümkündür. Dolayısı ya dolaylı bir yara sağlama söz konusu olmadı, hiçbir sıralı işletme, nam olsun ya dostlar alışırla görünü ya ihracat işletme. Zira ihracatlık pazarlaması orantı çok daha yüksek dolaylı bilgi ve hizmetli gerekli kılın bir ekonomik faaliyet türüdür. Ayrıca, ihracatçı olmak Türkiye'de ticarati orantı çok daha sıkı ve anlaşırla şartları bağlanmıştır.

Bir sıralı işletimci kendi ürettiği ürünleri ihraç etmeye yönelmesi veya bir ihracatçı firmasının yurt içinde ürettiği sıralı ürünleri ihraç etme tebeşürüne geçişmesi için her şeyden önce, söz konusu sıralı ürünlerin iç talebin üstünde ürettiği malı dışa fu-yatırma için fiyatları oranın çok daha elverişli olması gerekir. Gerçekte sıralı ürün ihracatında başanlı ol-mak ve devamlık sağlamak için daha projle ve ya-tırım anında ihracata yönelmeyi mümkün kılmak şartları gözönünde tutulmak ve yabınmak buna göre gerçekleştirilmelidir.

Sınırlı üretimleri diğer ürünlerle dengelemek amacıyla uluslararası rekabetin çok daha yavaş ve piddetli olduğu ve ayrıca çok daha güçlü ülkelerin piyasalarına kıyasla muadile etliği bir faaliyet türüdür. Bu nedenle, özellikle yüksek ve yeni teknolojiler Üstün ve kaliteli bazı ürünler haric çok sayıda ülke aynı sınırlı üretim üretilmektedir ve dünya piyasalarında rekabet edilebilmektedir. Diğer bir ifadeyle, bazı temel ürünler ve malzemeler olduğu gibi kelim kopyalama ve coğrafî işaretlerin sağladığı güb. türümleri, hatta içinde ve içinde olduğu, gibi kimi tekil ürün sınırları arasında rastlamak çok zordur.

Dr. Aydemir Aşkın
Devamı: Sayfa 4

Size

100

YIL: 16
FİYATI: 250 Krs.

GÜNLÜK SİYASİ MUSTAKİL GAZETE

SAYI : 2002
Telefon : 16 05

Emekli Gramiral Bülent Ulusunun başkanlığındaki kabinede üç hemşehrimiz Bakan oldu kabine ilk toplan

Sanayi Bakanı : Şahap Kocaçoğlu
Sağlık B. Prof. Dr. İ. Nergiz

Yeniden kurarken
Yeni bir dönemin başındaysa.

Yeni kabirleri ayrı ayrı aşağıya alınur
Bakaban Emekli Oramralı Bilent Uslu
Devlet B. ve Bakaban Yrd. Zeyyat Baykay
Devlet B. ve Bakaban Yrd. Turgut Özal
Devlet Bakam Prof. İlhan Öztürk
Devlet Bakam Prof. Mehmet Nimet Orbaş
Erdi: Bakam: Mehmet Özgüneş
Millet Bakam: Cevdet Menteş
M. S. Bakam: Ümit Haluk Bayülken
İşleri B. Em. Korgl.: Selahattin Türkmen
Çişleri Bakam: İltis Türçmen
Maliye Bakam: Kaya Erdem
Milli Eğitim Bakam: Hasan Sağlam
Bayındırlık Bakam: Tahsin Önal
Ticaret Bakam: Kemal Çantürk

Yeni kabine bugün saat 10.00'da ilk toplantısını Başbakan Bülent Ecevit'in başkanlığında yapacak. Saat 11.30'da Anıtkabir ziyareti olacak. Saat 14.30'da Devlet Başkanı ve MGK Başkanı Kenan Evren tarafından kabul edilecektir.

Hükümet dün Akaryakıtta, Gübreye ve Şekere zam yapmıştır. Dün durdurulan akar (Devamı sayfa 6'da)

ANKARA - Önceki gün Genelkurmay Sıkı Yönetim Koordinasyon Başkanlığına 50 paraların gözetim ve güvence altına alındığını öğrenenler, açıklanmasından sonra önceki gün de AP ve CHP'li bazı eski parlamenterler Siyaset Kuvvetleri'nin gözetim ve güvencesi altına alındılar. Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı Baki Karlı, Başbakanlık Gümrük ve Tekir eski Bakanı Ali Kemal da önceki akşam gözetim altına alınmışlardı.

Bunların yanı sıra, Ordu CHP eski milletvekili Ertuğrul Güney, Çankaleli CHP eski milletvekili Altan Tuna, İçişleri CHP eski milletvekili Nebil Oğuz Silahçı, Kuvvetler'in gözetim ve güvencesi altına alındılar.

Siyaset AP eski Milletvekili Ali Rıza Sevgioğlu'nun da gözetim ve güvencesine

tu da Silahlı Kuvvetler si altına alındı. Şerhi oğlu, Ecevit kabinesinde Devlet Bakanlığı yapmış daha sonra istifa ederek tekhar istifa ye geçmiştir. Örneğin CHP eski Milletvekili Temel Ateş de önceki gün gözetim ve güvence altına alındı.

Parlamentarizm esasları da önceki gün gözetim altına alındı.

Bola eski Milletvekili, Başbakanlık Müfettişi Bayraktar, Sakarya eski Milletvekili, Çarşamba eski Milletvekili Güngör Hun, Kocaeli eski Milletvekili Adnan Alı Saroğlu ve Muğla eski Milletvekili Ahmet Buldan'ın günün güvencesi altına alınmasında sonuna bir karp spazmı geçirildiği ve hastanede tedavi altına alındığı bildirildi.

Ote yandan Milli AP eski Milletvekili Ali Nizami Erdem ile Antalya'da bulunan Milli AP eski Milletvekili Ali

san Ataövün de, Silah
İ Kuvvetlere çağrısı
ğı belirtildi.

Ote yandan tımar
AP Eski Milletvekili Ali
Nallil Eren ile Antal
İhsan Ataövün de, Si
ya AP Eski Milletvekili
lâhli Kuvvetlere çağr
rıdığı belirtildi.

**134 ESKİ
PARLAMENTARER**

Bir kısım parlamen
terlerin gösline, alın
ma sebebini eksi suç
lara olduğı belirtildi.
Daha önce çeşitli suç
işlemi, ancak dokunul
mazlıklar olduğı için
haklarında kanun ko
vusturma yapılmamış
parlamentarier, şimdi
dokunulmazlıklar kal
madığından, eksi suç
larının kovuşturması i
n olunur.

Yapılan tespitlere göre, 134 milletvekili hakkında, daha önce kovuşturma yapılmak için hakarete geçilmiş ancak

dokunulmazlık yütin den, dosyalar dönem sonunda ele alınmak ü zere bir kenara kaldırı lmış bulunuyoruz. 134 milletvekilinin toplam 223 suç dosyalarından bazıları, para yada ha fız cezası gerektiren s çım yada trafik suçları nı teşkil ediyor. Bu suçları İşlemiş millet vekillerinin ilk sorgu larından sonra serbest bırakılabilecekleri, an cak ağır ceza ve 'dola yıysız tutukluluğu ge rektiren suç sahipleri nin tutulabilecekle ri' diye sınırlanıyor.

Suç dosyalarının en kısa zamanda ele alınacakları ve parlamentelerin serbest bırakılıp bırakılmayacaklarına, o suça bakmaya yetkili mahkemenin karar ve kararı belirtildi.

Eski parlamenteler için mevcut "Doküman" masraflarının kaldırılması

(Devamı sayfa 6'da)

(Devamı sayfa 6'da)

Gençkurmay Genel Sekreterliği Sıkıyönetim bölgelerindeki sokağa çıkma yasağı saatlerinde yeni bir düzenleme yaptı.

Açıklama şöyle :
«Genelkurmay Genel Sekreterliği'nden bildirilmiştir. 18 Eylül 1980 gününden itibaren sıkıyönetim bölgelerinde sokağa çıkma yasağı aşağıda olduğu gibidir.

1) Adana, Gaziantep illeriyle, Mersin'in
yalnız Tarsus ilçesinde 20.00 — 05.00 saatle
(Devamı sayfa 6'da)

Yeni bir dönemin başındayız.
Bazılarının «son» olduğunu ifade ettiği,
bizim «ebedî» olduğunu vurguladığımız «Tür
kiye Devleti» yeniden kuruluyor.

Böyle bir ruh halini bundan yirmi yıl önce yani 1860'da yaşamıştık.

Bağtınır orta yaşlı kuşakları o günleri iyi hatırlarlar. Herhalde pek çoğu kabul eder ki, problemler bilinir, çareleri bilinir ama o çözümleri gerçekleştirmek bir türlü mümkün olmazdı. Örneğin sırf «basın mensupları» iddialarını ispat etme hakkına sahip olsalar mı olmasalar mı?» tartışması yıllarca

sihrilim anı bir ödeme bağlanmamıştı.

Hakimlerim teminetti: acaba kanunlar mu sağlanır yoksa bu teminat onların vicdanında nasılsa esasen var mıdır gibi söder saşar mıydı? Bir ciddiyet taşıyor muydu, gibi tartışıldı.

Mahkemelrin büğmesi; olağüstemi, kanunların Anayasaya -yğun olup olmadığını de-netleyecek bir "Anayasa Mahkemesi kurul-ması" gibi kavramlara "Üniversitelerin ö-zerki olması" (teğrülüklerin hangi noktaya kadar kadar sınırlandırılacağıne dair kısıtların konulması, gibi hususların bir gün gerçekleştirileceğini hayal etmek dahi olmayacak duaya anıl demekten farklıdır).

sonra bir de baktık kişimlerin öntündeki engellerden oluşan birer yığılmıştır ve der-lettin yeniden kurulması kaçınılmaz: bir gö-re ölmüştür.

Nitekim devleti özgürlüklü demokratik
sisteme inanmış bir kadro eline yeniden
şâ etmiş o dünyemde benimsenen yol olmuş
ve Türkiye bu yeni devlet yapısı içinde daha
önce hayal edemediği haklar ve müesseselerle
donatılmış bir yirmi yıl geçmiştir.

Şimdi toptam olarak karışmada bir önce-
likle benzeven yeni bir görev vardır.

Bu görev ya 1961 Anayasadan yirmi yıllık tercübeler sırasında ortaya çıkan aksaklıkların gidererek yerine getirilecektir. Örneği tabii senatörlük gibi lüzumsuz kurumların kaldırılarak Meclislerin çalışmasını kolaylaştırıcı hükümetler getirecek özerkliklerin toplumsal düzeni tahrip etmesine engel olucu mekanizmalar kurarak ve şu anda aklımıza gelmeyen bu nitelikte başka hükümetler koyarak sağlanacaktır. Yahut da Türkiye'ye emsali bir devlet yapısına kavuşacaktır.

Şu anda hangi yolun daha isabetli ve amaca daha uygun olduğunu söylemek için vakit erkendir. Esasen Türkiye Cumhuriyetine yeni bir şekil verecek olan kadroların temel amacı ne ise yeni Anayasal düzene şekil verecek olan da o'dur.

Örneğin Türkiye'nin "Başkanlık" sisteminde daha iyi yönetileceğini düşünen kadrolar etkin olurlarsa yeni Anayasal düzen oyonla şekillendirilecektir.

Gerçi Anayasanın getireceği sistem son derece önemlidir ama sanırım ki ondan da önemli getirecek çözümlerin Türk halkının ihtiyaçlarına özlemlerine uygun düşüp düşmediğidir. Eğer amaç ile araç arasında uyum olmazsa atılacak adımların bizi bir takım yan-

(Devamı sayfa 6'da)

